

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a rezlovakizációig

DOKUMENTUMOK

I. könyv

I. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár, Prága
Csehszlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának állaga
100/24-es fond, 45. kötet, 864-es egység

Dr. Vavro Šrobár pénzügyminiszter
Javaslat a magyarok kitelepítésére
Szlovákiából

I. ÁLTALÁNOS ALAPELVEK

1. Minden nagyobb községből ki kell telepíteni a lakosság 70%-át.
2. Ki kell telepíteni:
 - a/ a gazdagokat (kereskedő, kocsmáros, gyáros, földbirtokos),
 - b/ az értelmiségieket (pap, pedagógus, tisztviselő),
 - c/ a meggazdagodott földműveseket,
 - d/ a kollaboránsokat és megbízhatatlan elemeket,
 - e/ a köznemeseket és nemeseket.
3. Meg kell tartani:
 - a/ a munkásokat,
 - b/ a kisgazdákat,
 - c/ a 60 éven felülieket és a betegeket.

II. A KISZÁLLÍTÁS IRÁNYELVEI

1. A kitelepített családok megkapják a Szlovákiában hagyott vagyonuk leltárát:
 - a/ a házaikról,
 - b/ a földvagyonról,
 - c/ az üzletekről,
 - d/ a műhelyekről.

Ez az igazolás arra szolgál, hogy a kitelepített család az elhagyott vagyonáért kárpótlást kérhessen a magyar államtól.

2. A kiürített településeken meg kell szervezni a szlovák közigazgatást és a szlovák iskolákat.

3. Az elhagyott birtokokat a kolonizálásig szegény polgároknak kell kiutalni, a birtokok ellenőrzésével a települések közigazgatását (nemzeti bizottságokat) kell megbízni. A birtokok védelméért a helyi közigazgatás felel, s köteles megtéríteni a szakszerűtlen kezelésből származó károkat.

III. A KITOLONCOLÁS IDŐPONTJA ÉS MÓDJA

Példa: A településnek 1000 lakosa van, marad 300, 700 eltávozik. Ez kb. 200 család, szülők, nagyszülők és egy gyermek. Eltávozik 140 család, ezeknek kb. 140 fogatuk van. Ezekkel 1-6 nap alatt eljuthatnak Magyarországra. De a visszamaradó szegényeknek és mezőgazdasági munkásoknak legalább 60 fogatra van szükségük, így a kitelepítésre csak 80 fogat marad. Ezért egy fogatra két családot kell felpakolni. Vannak olyan családok, ahol két fogat is van.

IV. MIT VIHETNEK MAGUKKAL

1. Egy hétre való élelmet.
2. Öltönyöket és ruhákat.
3. Könnyű szerszámokat.
4. A kitelepítés végrehajtásához szükséges fogatokat és a lószerszámokat.
5. Egy fejestehenet, hogy a gyermekek számára legyen tej.

V. MIT NEM VIHETNEK EL AZ INGÓ ÉS AZ INGATLAN VAGYONUKBÓL

1. A betétkönyveket (korlátozni kell a pénzkivitelt).
2. Vetőmagot.
3. Takarmányféléket.
4. Nem adhatják el sem a településen, sem az ezen kívül lévő ingatlanjaikat.
5. Az ingatlanokat még adományozással sem lehet elidegeníteni.
6. Nem lehet kivinni pénzintézeteket.
7. A gyárat és a műhelyeket nem szabad leszerelni.

VI. A KITOLONCOLÁS MEGSZERVEZÉSE

1. A Szlovák Nemzeti Tanács mellett megszervezik a
a/ a repatriációs,
b/ a kolonizációs,
c/ a kitoloncolási bizottságot.
2. A nagyobb határmenti településeken (pl. Kassán, Rozsnyón, Losoncon, Komáromban, Dunaszerdahelyen és Érsekújvárott stb.) három-öttagú bizottságokat kell szervezni (esetleg a járási nemzeti bizottságok mellett).
3. Minden bizottság mellé megfelelő számú katonaságot kell kirendelni, ezek végzik a magyarok kitoloncolását.
4. A bizottságokat el kell látni a magyarok vagyonának összeírásához szükséges, elégendő számú nyomtatvánnyal.

5. A leltárakat a helyi jegyző (ill. a helyi nemzeti bizottság vezető tisztségviselője) állítja össze, a helyi nemzeti bizottság ellenőrzése mellett.

VII. REPATRIÁLÁS

1. A magyarok nekünk hadikárt fizetnek.
2. A konfiskált magyar vagyonnal ez kiegyenlítődik.

VIII. A PÉNZÜGYI EREDMÉNYEK

4. A magyarok által lakott területről eltávozik kb. 400 ezer személy, a lakosság 70%-a.
5. Feltételezzük, hogy ez kb. 80 ezer család, s ha egy család vagyona ötvenezer korona, a konfiskált vagyon értéke négy milliárd korona lesz.

XI. A TÖRVÉNYHOZÁS FELADATAI

1. A Szlovák Nemzeti Tanács rendeletet vagy hirdetményt ad ki.
2. Az őrszolgálatot, az esetleges tűzvész megelőzésére, a katonaság veszi át.
3. Az ellenállók részére munkatáborokat kell felállítani.
4. A falusi fogatok kötelessége elszállítani a városi lakosságot.

X. INDOKLÁS

1. A magyarok mindig a szlávok ellenségei, a németek szövetségesei voltak, s azok is maradnak. Sztálin az egyik beszélgetéskor azt mondta, hogy a szlovákoknak három ellenségük van, a németek, az olaszok és a magyarok. Most szabaduljanak meg a magyaroktól, ilyen kedvező alkalom többé nem adódik. Szabaduljanak meg tőlük teljesen.

2. A londoni csehszlovák kormány a németek és a magyarok kitoloncolásáról részletes memorandumot adott át a szövetségeseknek. Az angolok és az amerikaiak hallgatnak, a szovjet kormány (Sztálin és Molotov) dicséri.

3. A magyar kormány a megszállt területekről, a szlovák falvakból – számukat nem tekintve – elüldözte a szlovák értelmiséget. A magyar kormány csendőrökkel kergette el az összes kolonistát, kifizetett vagyonukat elkobozta (dr. Böhm memorandum a magyar kormányhoz). A magyar kormány véresen elnyomta a szlovák nép ellenállását. Lásd Komját, Radisina, Nagysurány és a többi esetet, amelyeket csak a magyarok kiűzése után tudunk meg.

4. Statisztika. Bél Mátyás statisztikája szerint a 18. század végén Magyarország lakosságának 25%-a volt szlovák. A 19. század végén már nem egészen 10%-a. Vagyis 130 év alatt millió 800 ezer lelket veszítettünk. Ez a mi véradónk azért, hogy 905-ben Pozsony mellett Amulf és Árpád szétverték Svätopluk örökségét.

5. A magyarok állandóan veszélyeztetik a köztársaságunkat. 1935-ben a németekkel szövetkeztek, 1,5 millió koronával támogatták a „Judákok” választási kampányát. Piszkítottak és lenéztek bennünket (Tuka). Kémkedés és irredentizmus. Az állam szétesésekor kapcsolatban álltak Henleinnel.

6. Mindörökkre meg kell szabadulni ettől az ellenséges, demokráciellenes, szlávellenes elemtől. Itt az alkalom, ilyen többé nem adódik. Minden szlovák kötelessége, hogy biztossítsa nemzete békés jövőjét.

2. sz. dokumentum

Állami Területi Levéltár, Vágsellye
Területi Telepítési Hivatal, Léva
19. karton, 476/64.

Tárgy: Általános, kötelező munkaszolgálatkirendelés
Csehországba

Pozsony, 1946. VIII. 23.

A Szlovák Telepítési Hivatal az összes Területi Hivatalnak

A Belügyi Megbízotti Hivatal 1946. augusztus 15-én 22052/I-III/4-1946. számmal körlevelet adott ki. Címzettje Szlovákia összes járási nemzeti bizottsága, járási közigazgatási bizottsága, járási bizottsága, valamint a pozsonyi és a kassai nemzeti bizottságok, a pozsonyi és a kassai 1. kerületi rendőrkapitányságok.

1. A Belügyi Megbízotti Hivatal az 1946. augusztus 7-én a Szociális Ügyek Megbízotti Hivatalában, Pozsony, Beneš u. 5. alatt tartott értekezlet határozatainak értelmében a következőkről intézkedik.

2. Az Országos Munkavédelmi Hivatal utasította a járási munkavédelmi hivatalokat, hogy augusztus végéig kézbesítsék ki több, a dél-szlovákiai határvidéken élő szlovák és magyar személynek azokat a végzéseket, amelyek értelmében a 88/1945. sz. elnöki dekrétum 4. és 6. paragrafusa alapján csehországi mezőgazdasági-állattenyésztési munkára rendelik őket.

3. A végzéseket azonnali hatállyal kell végrehajtani, ha szükséges, adminisztratív mód-szerekkel, közvetlen kényszerrel. Az adminisztratív végrehajtó szervek a járási nemzeti bizottságok (járási közigazgatási bizottságok). A végrehajtási határozatot a járási munkavédelmi hivatalok adják ki. Ők emelnek vádat a munkát megtagadó személyek ellen. A járási munkavédelmi hivatal gondoskodik a kijelölt személyek elszállításáról, esetenként családjaikkal együtt.

4. Az ország újjáépítése érdekében elrendelt nagy jelentőségű szociális és gazdasági akcióról van szó, a Szlovákiában nélkülözhető munkaerő átcsoportosításáról a cseh országrészekbe, ahol nagy szükség van a munkájukra. A magyarok esetében hangsúlyozni kell, hogy jogi és társadalmi helyzetük javításáról van szó. Lehetőséget kapnak a „lojalitásuk” bizonyítására, s ezért az új munkahelyükön a többi munkással egyenlő munkabért, szállást kapnak, s velük egyenlő bánásmódban is részesülnek. Hangsúlyozni kell, hogy ez a toborozás nem vonatkozik azokra a magyarokra, akiket mint árulókat és kollaboránsokat a 33/1945. sz. elnöki dekrétum és az 57/1945. sz. törvény alapján elítéltek, de azokra sem, akiket a lakosságsere-egyezmény keretében kitelepítésre jelöltek. Az akció csak a többi magyart érinti. Ennek tudatában kell végrehajtani az akciót. Támogatni kell gyors és zavartalan végrehajtását.

5. A 142/1945. sz. rendelet elrendelte a nemzeti bizottságok és a rendőri alakulatok együttműködését az Országos Munkavédelmi Hivatallal és a járási munkavédelmi hivatalokkal. A járási nemzeti bizottságok az együttműködés érdekében haladéktalanul elemezzék a rendeletet, tárgyalják meg a járási nemzeti bizottság (járási közigazgatási bi-

zottság) szociális és nemzetbiztonsági bizottságaiban, s elemezzék a 6. bekezdés intézkedéseit is.

6. A körlevelet ismertetni kell a helyi nemzeti bizottságok tagjaival, a komisszárokkal, valamint a rendőrörsök legénységével, s fel kell készíteni őket arra, hogy a nemzeti bizottságok és a rendőrörsök tekintélye, ellenőrző hatalma már a végzések kézbesítésénél is érvényesüljön. Biztosítani kell a végzések problémamentes kézbesítését, s azt, hogy ezeket a címzetek át is vegyék. Eleve lehetetlenné kell tenni az ellenállás minden formáját. El kell érni, hogy a járási munkavédelmi hivatalokat közbenjárásért vagy más jogtalan befolyásolásért senki se zaklassa, s támogatni kell az említett hivatalok munkáját. A kijelölést elutasító személyeket kényszeríteni kell a munkaszolgálatra, melynek kijátszása büntetendő. A járási munkavédelmi hivataloknak szétküldték azokat az utasításokat, amelyek szerint a kézbesítések küldésének napját tudatni kell a helyi rendőrörsökkel, hogy időben felkészülhessenek az ellenőrző akcióra. A rendőrökkel való együttműködés legyen példás és hatásos. Nagyon fontos, hogy a járási munkavédelmi hivatalok megkeresésére a rendőrparancsnokságok pontosan jelezzék, kik ellen emeltek vádat árulás, ill. kollaborálás címén, kikkel szemben alkalmazhatók a 33/1945., ill. az 57/1945. sz. törvények. Ezeket a problémákat a lehető legrövidebb úton, minden felesleges írásos adminisztráció nélkül kell rendezni. A felelőtlen, engedetlen személyekkel szemben a kíméletlen végrehajtással elrettentő példát kell statuálni. Ha az érvényes előírások nem védik eléggé a közérdeket, a járási nemzeti bizottságoknak lehetőségük van a szükséges tiltások és parancsok kiadására, de ezeket jóváhagyásra fel kell terjeszteni a felettes hatóságokhoz (a 190/1939. sz. törvény 2. paragrafusának 3. bekezdése). Ennek értelmében korlátozni lehet a vendéglők és söntések nyitvatartási idejét, a sör és a bor kivételével a szeszes italok kimérését, de korlátozhatják a lakosság szabad mozgását is. A nemzeti bizottságok és a rendőrörsök arra törekedjenek, hogy a járási munkahivatalok akciója a lehető legeredményesebb legyen.

7. A parancsot megtagadókat, a szökésben lévőket, a menekülteket elfogásuk esetén mint veszedelmes munkakerülőket kell megbüntetni, s adminisztratív úton munkatáborokba kell irányítani, (lásd a 1009. és a 106/1945. sz. rendeleteket). A járási hivatalok és a rendőrörsök feladata – azoké is, akikre a toborzás nem vonatkozik –, hogy a behívásokat szigorúbban ellenőrizzék, a munkakerülőkkal szemben a körlevél előírásait érvényesítsék.

8. A Belügyi Megbízotti Hivatal kéri Önöket, hogy észrevételeiket és eredményeiket 1946. szeptember 30-ig jelentsék.

belügyi megbízott
dr. Viktory s. k.

Kérem a Szlovák Telepítési Hivatal minden területi hivatalát, hatásosan működjön együtt a körlevélben jelzett hivatalokkal, s ügyeljenek arra, hogy az akció ne érintse a lakosságcsere-egyezmény V. és VIII. cikkelye alá eső személyeket.

A Szlovák Telepítési Hivatal elnöke
Dr. Čech s. k.

3. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Megbízottak Testülete, Elnöki Hivatal, 19. kart.
1947. jún. 12-i ülés anyaga, 88–94. o.

Dr. Pavol Jantausch
nagyszombati püspök, pápai adminisztrátor
Szlovák Nemzeti Tanács Elnöksége
Pozsony

Már hosszabb ideje kapok olyan híreket, hogy az egyházi körzetembe tartozó dél-szlovákiai határhozvetben folyik a magyar munkaerő toborzása.

A tények iránt akkor kezdtem komolyabban érdeklődni, amikor a toborzással, ill. a megvalósítás módjával kapcsolatos hírek egyre szaporodtak.

Több olyan jelentést kaptam, amelyekből tisztán lehetett látni, a toborzást olyan módon végzik, amellyel nem értek egyet sem úgy, mint az érintett terület egyházi előjárója, sem mint az ország állampolgára. Nem tehetem, hogy erre ne hívjam fel az illetékesek figyelmét.

A magyarok csehországi áttelepítésénél tapasztalt túlkapasokat dr. Eduard Beneš úr a köztársaság elnöke is elismerte a gróf Károlynak címzett válaszában. Ám külföldön mások is szót emeltek: ha ezeknek a vádaknak nem lenne valós alapja, nem lenne okom, hogy ez ügyben felszólaljak.

Az áthelyezést a köztársasági elnök úr 1945. október 1-jén kiadott 88/45. számú, az általános kötelező munkaszolgálatról szóló dekrétumára vonatkozva végzik.

A dekrétum I. cikkelyének 1. §-a alapján a kötelező munka a 16–55 év közötti férfiakra és a 18–45 év közötti nőkre vonatkozik.

A 2. § szerint – sok más ok közül – e kötelezettség alól mentesülnek az áldott állapotban lévő asszonyok, állapotuk harmadik hónapjának kezdetétől a szülést követő harmadik hónap végéig, továbbá a legalább egy 15 évnél fiatalabb gyermekről gondoskodó nők, akik maguk vezetik a háztartásukat, s még legalább egy családtagról gondoskodnak.

Köztudott, hogy a „toborzás” – a köztársasági elnök úr 1945. szept. 19-én kiadott 71. sz. dekrétumának 2. §-a szerint –, a kötelező munkaszolgálat nem vonatkozik a hontalan, munkaképtelen és fizikailag alkalmatlan gyermekekre, öregekre és betegekre.

Ebből következően, a dekrétummal nem indokolható, hogy korra és nemre való tekintet nélkül gyermekeket, öregeket, aggastyánokat, szülés előtti utolsó hónapban lévő állapotos asszonyokat, sőt súlyos betegeket is vigyenek csehországi munkaszolgálatra. Ne csodálkozzunk, hogy ezt a lakosság nem érti meg, hisz a dekrétum ilyen lehetőségeket nem engedélyez. Még elkészerítőbb, hogy mindezt úgy hajtják végre, hogy a falvakat a katonaság és a rendőrség körülfárja, s így kényszerítik a lakosságot lakásaik elhagyására. Egész családokat visznek el, miközben az említett dekrétum erre nem ad lehetőséget. 2. §-a ennek éppen az ellenkezőjét rendeli el, mert otthon tartja a gyermekekről és a családtagokról gondoskodó asszonyokat, a láthatóan munkaképtelen személyeket, vagyis a gyermekeket, öregeket és másokat. A toborzást a téli hónapokban végzik, nemegyszer kegyetlen hideg-

ben. A felnőttek is szenvednek, veszélyben az egészségük. Mit mondhatunk akkor a gyermekekről és a betegekről?

A dekrétum céljai között nem szerepel-e, hogy a munkaerőhiány címén történő átcsoportosítás – amint hallottam – munkaerőhiányt eredményezzen. Olyan esetekről is tudok, hogy akarattuk ellenére olyan iparosokat vittek Csehországba, akik Szlovákiában is keresettek. Áthelyeztek csak Szlovákiában alkalmazható szakembereket is, s ezek Észak-Csehországban nem találtak munkát. Ilyenek pl. a dohánykertészek. Igaz több tízezer szlovák dolgozik Csehországban, de ezek családi és anyagi helyzete nem változott. A magyar lakosság a magával vihető ingóságain kívül mindenét elveszíti.

Elismerjük, a szlovákokkal Magyarországon is keményen bánnak, de ez nem ok arra, hogy mi is így cselekedjünk, vagyis keménységre keménységgel válaszoljunk. Ez nem humanus, ez nem igazságos.

Vannak olyan községek, ahonnan ezzel a módszerrel már másodszor telepítenek (pl. Dé-ménd). Úgy értesültem, hogy 1946. november 28-án a Komárom melletti Őrsújfaluból a súlyos betegeket is elvitték, pl. Dravec Józsefet és Boros Lajost, az utóbbit a komáromi kórházból. Ugyanebből a faluból áldott állapotban szállították el Csöböny József, Manticska Lajos és Hodek József feleségeit, mindegyiküket a terhesség utolsó hónapjában. A harmadikként említett asszonyt a komáromi kórházból akarták elvinni, amit csak az orvosok közbelépése akadályozott meg, de az átélt félelem hatására magzatát idő előtt megszülte. Érsekújváron: a szlovák lelkész is felszólalt, amikor az apró gyermekeket a zimankós hidegben az elszállítás előtt hosszan várakoztatták. Ezek nem egyedi esetek. Sok helyről kapok hasonló tartalmú értesítéseket.

Eredetileg nem akartam konkrét példákat említeni, de ezek köztudottak. Tudnak róla a szlovákok is, akikre ezek az események rosszul és nyomasztóan hatnak. Igazságérzetük háborog az ilyen esetek láttán, szólnak s figyelmeztetik a lelkipásztoraikat, kéri őket, illetékes helyen lépjenek közbe úgy, mint akkor, amikor a zsidókat vitték el otthonaikból. Akkor is szóvá tették az emberi érzéseknek, az igazságosságnak és a keresztényi szeretetnek ellentmondó eseményeket. Mi is ezt tesszük, mert a magyarokkal szembeni magatartásunk sokban hasonlít ahhoz, amit a múltból másoknak felhánytorgatunk.

Rendezetlen maradt a létminimum kérdése is. Az aktív lelkipásztori tevékenységet végző vagy nyugdíjas papoknak, más nyugdíjasoknak és volt állami alkalmazottaknak nem biztosítják a létminimumot, bár a lakosságcsere-egyezményben a kormány erre kötelezettséget vállalt. Lehet, hogy ezt a mieinktől Magyarországon is megvonják, de a sajtó jelentései szerint csak az utóbbi időben. Lehet, éppen azért, mert nálunk a minimum kifizetése egyre késik.

Az említett déli járások magyar, még otthonaiban élő lakossága fél a toborzás módszereitől, látja, mi történik a többi faluban, félti a szorgalmas munkával szerzett vagy őseitől örökölt vagyonát. Reszketnek a holnaptól, mert tudják, önálló egzisztenciával rendelkező emberekből vagyontalanokká lesznek, mezőgazdasági cselédek egy, a számukra teljesen ismeretlen vidéken, olyan emberek között, akiknek még a szavát sem értik. Ilyen körülmények között hogyan termeljen annyit, amennyit az itteni áldott föld ezelőtt adott? Ha engednék, békességben, eredményesen dolgoznának, hisz ezeket az eredményeket igényli az állam élel-miszerszükségletének biztosítása. Reszlovakizáltakat is áttelepítenek Csehországba, pedig ők vissza akartak térni őseik nemzetébe.

Ilyen körülmények között nehezen lehet megnyerni a déli járások lakosságát, hogy az országért eredményesen dolgozzon. A háború után az országunk területén élő magyar nép zöme nyugodtan várta a Csehszlovák Köztársaság megújhodását, mert csalódott Magyarországbán, ahol túlzott demokratizmussal vádolták. Csak azok félttek, akik vétettek a szlovákok és a Csehszlovák Köztársaság ellen. De ezzel nem vádolhatjuk az egész magyar kisebbséget.

Az egyén természetes joga a támadók elleni védekezés, de az egyén természetes joga az is, hogy nemzeti és faji megkülönböztetés nélkül – elegendő ok nélkül senki se vádolja, ne büntesse, s a vádak az igazságszolgáltatás érvényes törvényeinek értelmében minden egyes esetben bizonyítani kell... Ha egy nemzetnek, ill. nemzetsoportnak, kisebbségnek több tagja büntettet követ el, még nem következik, hogy vád alá kell helyezni az egész nemzetet, nemzetsoportot, kisebbséget. A természetes jog alapelve megköveteli a kihágás, ill. a bűntény esetenkénti vizsgálatát, esetenkénti büntetését.

A magyar kisebbség vagyoni helyzetének rendezésénél ügyelni kellett volna arra, hogy ne sértsék meg a természetes és isteni jogokat. Minden embernek természetes joga, hogy az általános erkölcsi normák alapján, tisztességes munkával vagyont szerezhessen, azt megtarthassa, és az általánosan érvényes erkölcsi normák szerint élvezze. Sok mindent nem értünk, s úgy érezzük, szólnunk kell sok olyan intézkedés ellen, amelyek a bűnösség bizonyítása nélkül, erőszakal veszélyeztetik az egyén tisztességgel szerzett vagyonát.

Államunk gazdasági fejlődéséért őszintén aggódunk, kívánjuk az életszínvonal növelését, nemzetünk jólétét, melyet a köztársaság katolikus püspökeinek a kétéves tervvel kapcsolatos véleménye is bizonyít. Az őszinte együttműködés szellemében akarunk segíteni a ránk bízott nép közeli és távoli jólétének, gazdasági és szellemi felemelkedésének megteremtésében, mert tudjuk, milyen jelentős károkat okozott a háború.

Mint főpap ennek az együttműködésnek a jegyében kötelességemet teljesítem, amikor védelemzem a hívőket is, akik az elveszített területek visszatérével a gondnokságom alá kerültek. Szólok ezen híveim vallási, családi és szociális biztonságának érdekében. Tudatosítjuk, hogy a kötelező munkaszolgálat rendhagyó idők rendhagyó rendelkezése. Minden, a mindennapi tevékenységtől eltérő intézkedés kiváltja az érintettek ellenállását. Ezért kell vigyázni, hogy ezeket a rendelkezéseket a lehető leghumánusabban valósítsák meg, az érintetteknek a lehető legkisebb fájdalmat okozzanak. Ez azért is fontos, hogy azok, akik a köztársaságunk más nyelvű lakosai közül őszintén be akarnak olvadni, ráataláljanak az önkéntes asszimiláció minden lelki feltételére.

A kétéves terv eredményességét, népiünk anyagi és erkölcsi fellendülését csak úgy lehet biztosítani, ha mindenben betartjuk az emberségesség és az igazságosság elvét, amikor a gyakorlatban is érvényesítjük az alaptörvényt: Ne tedd másnak, amit nem kívánsz magadnak. Elv maradjon: *Justicia est fundamentum regnorum* (az igazság az állam alapja). Olyan elv ez, amely nem kötődik sem időhöz, sem nemzethez.

Tisztelettel

a szlovák katolikus püspöki kar nevében és felhatalmazásával
Dr. Pavol Jantusch s. k.
nagyszombati püspök és apostoli adminisztrátor
Nagyszombat, 1947. február 1.

4. sz. dokumentum

Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
Kézirattár, Szalatnai-hagyaték, Ms. 4261/115

Lackóné dr. Kiss Ibolya levele dr. A. Masarykovának

Kedves Doktornő!

Engedje meg, hogy az Ön és a megboldogult anyósom, Marienka Lacková közötti barátságra hivatkozva felhívjam a figyelmét a következőkre:

Mint méltóztatik tudni, Dél-Szlovenszko magyar lakosságát áttelepítik Csehországba. A kitelepítések órák alatt, meglepetésszerűen mennek végbe a deportálásra kijelöltek megkérdezése nélkül, erőszakkal. Hogy ez a mód mind a szabad emberi jogokkal, mind édesatyjának, Masaryk elnöknek humánus és keresztényi világnézetével éles ellentétben áll, arra most nem akarok kitérni. Nincs jogom bírálni a mai jogrendszert. De mint érző ember az Ön szívét szólítom, Doktornő, s kérem, hasson oda, hogy ezekhez a transzportokhoz legalább vöröskezeses nővéreket küldjenek ki, olyanokat, akik ismerik a szív törvényeit, s emlékeznek még arra a kihalófélben lévő érzésre, amelyet felebaráti szeretetnek hívunk, hogy segítsék a kitelepített betegeket és gyermekeiket, nehogy megismétlődjön az, ami Kalmári Jenőnével (Nagy-lég, Csallóköz) megtörtént, akit betegen, mínusz 20 fokos hidegben, ágyastul raktak fel a nyitott teherkocsiba, majd a vagonba, amelyben négy kisgyermekével két nap és két éjjel utazott, miközben párhónapos csecsemője fagyási sebeket szenvedett...

Úgy gondolom, hogy a gyermeket nem lehet büntetni azért, mert beleszületett egy megváltoztathatatlan helyzetbe, s hogy a világpolitika azt a területet, amelyen éltek, hol az egyik, hol a másik államhoz csatolta.

Úgy érzem, nem haragszik rám Doktornő a kérésemért, s ebben a reményben küldöm tiszteletteljesen legszívélyesebb üdvözlémetet.

Liptószentmiklós, 1947. január 21.

Lackóné dr. Kiss Ibolya

5. sz. dokumentum

Állami Területi Levéltár, Vágsellye
Területi Telepítési Hivatal, Léva
2 karton, 814/46-prez.

Csehszlovák Közlekedési Vállalat Kerületi Igazgatósága
Komárom

Szám: A Léva környékéről indítandó M-0801,
0802 és a 0803-as transzportok összeállítása

Pozsony, 1946. dec. 6.

Az M-14-es számú szállítási parancs

A pozsonyi Telepítési Hivatal 4.686/5-I/5-1946. számú, 1946. december 6-i keltezésű értesítése szerint 1946. XII. 9-én, XII. 10-én és XII. 11-én a lévai körzetbe tartozó Csata és Zalaba községben megkezdik a mezőgazdasági munkások áttelepítését.

E transzportok összeállítását a 22, 23 és 24-es szakaszok végzik, amelyet Batta főhadnagy és Jurišič kapitány helyettese, Michetschlager hadnagy vezet.

A csatai személyeket a csatai vasútállomásra, a zalabaiakat a palásti vasútállomásra szállítják. Naponta kb. 50 db Z jellegű tehervagont kell bepakolni. Ezért a fent nevezett katonai egység 50 teherautóból álljon.

Az egység 1946. XII. 8-án 10.00 órakor indul Komáromból Párkányba, itt úgy szállásolják el őket, mint az előző Párkány környéki transzportok indításakor. Az elszállásolás után az egység vezetője elrendeli, hogy a legénység részére meleg ételt készítsenek. Lévára utazik, ahol felkeresi a Területi Telepítési Hivatalt. Útban Léva felé a csataiak felkészítését ellenőrzi.

A mezőgazdasági munkások elszállítását 1946. XII. 9-én Csatán kezdik, mégpedig reggel 6.00 órakor, ezért az autók Párkányból legkésőbb 5.00 órakor elindulnak. A legénység a szállítás befejezése után visszatér a párkányi szállására. A kora reggeli indulást a transzportok parancsnoka az 1946. XII. 9-i parancs szerint rendeli el.

6. sz. dokumentum

Magyar Tudományos Akadémia Kézirattára, Budapest
Szalatnai-hagyaték, Ms 4261/81

Cs. N. kislúcsi lakos (Dunaszerdahelyi járás) levele
a falu jelenlegi helyzetéről

Kislúcs, 1947. febr. 14-én

Kedves Róza néni és Sógor!

Levelük vétele után azonnal írok, melyben tudatom, hogy még éldegélünk a mi kis falunkban, a sors még idáig annyira kedvezett, hogy még nem hurcoltak el. Igaz, a Sanyit el akarták vinni, ő kapott „véymert” [végzést], de csak egyedül. Vagyunk a faluban vagy hatan, akik nem kaptak „véymert” (végzést) és pedig azért, mert van Magyarországra telepítési lapunk. Igaz, hogy háborús bűnös lap. A Simonyék is kaptak „véymert”, de őket az orvos felmentette, mivel a Mariska néni elég beteg. Simon már átment, nem bírták az idegét. Ő át akar költözni teljesen. A Sanyi jelenleg idehaza van, visszajött a vonatról. Elment Dunaszerdahelyre az autókkal, és amikor ott felolvasták a névsort, azután meglógott. Azt mondja, ha már béresnek kell lennie, az lehet Magyarországon is. Hogy milyen szomorú helyzetben vagyunk, azt elmondani nem is lehet. Az idegeink már teljesen felmondják a szolgálatot. A lélek már csak hálni jár belénk. Így még talán egy faluval sem

bántak el, mint velünk. A Juliskáékat már földönfutóvá tették. Ők is ki voltak írva, de nem mentek el. És most itt vannak a faluban, nem mehetnek be a házukba. És ők is át akartak menni túlra. Nem tudnak mit csinálni. Szóval az összes jó gazdákat elvitték Csehországba a faluból. E héten a szomszéd faluból vitték el mind a jobb gazdákat, Gellében most is rengeteg csendőr tartózkodik, de nem tudja senki, hogy miért. Lehet, Róza néni, hogy én is az utolsó levelet írom Kislúcsból, mert a múlt héten már minket is összeírtak, akiknek kitelepítési papírjaik is vannak, hogy mi célból, azt nem tudjuk. Bár a jó Isten azt adná, hogy Magyarországra telepítenének, mint ahogy a papír mondja. Bármilyen lenne is a sorsunk, legalább már egy kis nyugalomhoz juthatnánk. Bizony, akiket elvittek, nagyon szomorú leveleket írnak a sorsukról. Mind cselédnek viszik őket. Van olyan is, aki még ma is a vagonból ír, 3-4 óta nem fogadja el senki, mert nagy a családja. Ez a 20. század kultúrája? Hogy a jó Isten még ilyen megenged csinálni az emberiséggel.

A faluba már megérkeztek az új honfoglalók. Válogatnak a házakban, hol maradt több holmi és elvinnivaló. Azt látni, ami itt megy, maga is: borzalom. Hogy megy prédára egyes emberek itt hagyott mindene! Ezt még elgondolni sem merem volna...

Szóval megvagyunk még, és hogy meddig, azt nem tudjuk. Már akartunk írni, mert mi sem tudtuk, hogy mi van Róza néniékkal. A múltkor hallottuk, hogy püspökieket vittek el. De hogy nagyon sokan átmentek a Dunán. Mi van a T.-ékkal Püspökin? Ha megkapja Róza néni levelünket, írjanak meg mindent a békeszerződésekre vonatkozóan. Azt hiszem, a napokban már nyilvánosságra fog jönni. Itt nálunk senkinek rádiója nincs, és újságot sem olvashatunk, mert magyar nincsen, a szlovákot pedig nem tudjuk olvasni. Ebből a szempontból is rettenetes a sorsunk, különösen, aki hozzá volt szokva, hogy napilapot olvasson. Ez a mi magyar sorsunk. Én már lassanként eladogálok mindent, amit lehet, mert ha azt mondanák, hogy maradhatok sem tudnék itt maradni. Azt beszélnek itt, hogy talán március 1-jével megkezdik Magyarországra a kitelepítést. Bár bekerülnék! Ez volna még a legjobb, ha mindjárt 60 kilós csomaggal is kellene menni, mint a németeknek. Rettenetes árva lett a falu. Meghalt benne az élet a tisztességes emberek részére. Csak a hiénák lakmároznak jóízűen.

Volna még sok írnivalóm, de alig bírja az ember ezt is megtenni.

Mindnyájukat őszinte szívből üdvözljük, a szerencsés viszontlátásra

Csóka Nándor és családja

7. sz. dokumentum

Jan Miřejovský
Krest'anské revue, 1947. június, 172–176.old.

Beszéltem a magyarokkal

Lehet, a cím meglepetést kelt, hisz nálunk a magyarokról már nem beszélnek. Lélekben már mindnyájan elbúcsúztunk tőlük, és elkísértük oda, ahová napjainkig még nem

jutottak el, s ahová nem is kíváncsognak. A szlovák református egyház a közelmúltban meghívott a Csallóközbe, hogy felkeressem az ottani református egyházi községeket. Sokan vannak. Számuk Dél-Szlovákiában meghaladja a 200 000-et. Közösségeik népesek és erősek. Közöttük voltam, velük beszélgettem. Meglepődtek. Érvényes még az evangéliumi mondas, hogy Krisztus se nem zsidó, se nem görög, nem szabad ember, nem szolga, s hogy mindnyájan egyenlőek vagyunk. A valóság az, hogy már keresztnyek sem látogatják meg őket, nem törődnek velük.

Azokon a tájakon jártam, ahonnan a 18. században Cseh- és Morvaországba jöttek azok a híres, vallási türelmet hirdető hitszónokok, akik felébresztették az ellenreformáció által szétvert cseh protestantizmust. Voltam abban a templomban, ahol megkeresztelték a Libicében tevékenykedő Végh Jánost, voltam abban az egyházközösségben, ahol Jan Valesius cseh pap is prédikált, aki az ellenreformáció korában itt, a magyarok között élt. Itt fogadta, itt gondoskodott atyáian a cseh exulánsokról. Olyan sík ez a vidék, mind az asztal. Termékeny síkság, nagyon termékeny, mégsem vidám. Az itteni emberek rettegésben, félelemben s teljes bizonytalanságban élnek.

Úgy vélem, ki kell emelni, itt is emberek élnek. Magyar emberek, akikkel és akiken ma egy igen fájdalmas politikai rendezést próbálnak ki. De ők is emberek, s emberi életekről van szó.

Sokat kérdeztek, mert senki sem tudja, mi lesz velük. Kifejtettem, hogyan képzeljük el a kibontakozást, és hogy mi vár rájuk, azt nem tudom. A rendezés sokféle lehet. Ez az eseményeket messziről figyelők számára érdektelen. Aki közéljük jön, annak fájdalmas. Természetesen csak akkor, ha még van szíve.

A magyarkérdés rendezésekor alapjában véve bűnösségről és igazságszolgáltatásról van szó. Úgy vélem, a magyaroknak nagyon fáj a rájuk mért csapás. Arra a kérdésre, hogy ez vajon miért történik, büntudat nélkül válaszolnak. A bűnrészességet nem tagadják. Tudatosítják az 1918 előtti vétkeket, de csak részben vállalják a bűnrészességet az 1938–1939-es Csehszlovákia-ellenes válságban. De kijelentik, az általános mozgósítás elrendelése után az utolsó emberig bevonultak a csehszlovák egységekhez. Ez bizonyítja, hogy a magyar nép széles rétegei lojálisak voltak a köztársasághoz, ezért elutasítják a felelősséget a magyar kormány hibáiért, s felháborodva vetik el, hogy a magyarok magatartását a németek viselkedéséhez hasonlítsák. Sokan rámutattak a szlovákok 1938–1939-es magatartására. Több érvelésükre nem találtam olyan indokot, amely lényegesen eltért volna a nézeteiktől.

Mindnyájan békét kívánnak. Magyarországra nem akarnak menni, mert a háború éveiben oda tartoztak. Úgy vélem, az akkor szerzett tapasztalatok hozzásegítették őket a Csehszlovák Köztársaság nemzetiségi politikájának, a csehszlovák demokráciának az értékeléséhez. Elmondottak néhány, a háborús években általános ismert viccet. Ezek kifejezetten republikapártiak, s így a Duna túlsó partján nem is szívesen hallgatják őket. Néhányat verses formában terjesztettek, ezek igen meggyőzőek. A köztársaságban akarnak élni, azt szeretnék, ha minden maradna a régiben. A magyarok alatt megbízhatatlanoknak, demokráciával fertőzötteknek tartották őket. Ezt úgy adták tudtukra, hogy néhányukat (pl. tanítókat) átmenetileg elbocsátották az állásukból, mert a Duna túlsó oldalán élők nem voltak eléggé hazafiak. Itt akarnak élni. Nemcsak azért,

mert el kellene hagyniok a földjeiket, amelyekkel szinte összenőttek (zömmel ugyanis földművesek), hanem azért sem, mert a köztársaságban kulturális és gazdasági szempontból egyaránt jó dolguk volt. Ezért nem akarnak Magyarországra menni. Úgy vélem, mindezt őszintén mondták, átérezték, s nem volt benne semmi udvariasság.

A szlovák nyelvet jól csak kevesen beszélik. Többségük egyáltalán nem beszél szlovákul. Ez részben azt is bizonyítja, hogy az előző köztársaságban nem nemzetlenítették el őket, de azt is bizonyítja, idegenek maradtak a köztársaságban. A földműveseknél ezt természetesnek tartom, az értelmiségieknél azonban meglepett. Nem érdekelte őket a körülöttük élő nép gondolkodása, kultúrája? Nem voltak intelligensen kíváncsiak, kikkel is élnek egy államban? Kétségtelen, egyes körzetekben határozottan távol tartották magukat a csehszlovák néptől, s ez – esetünkben – nem jó jel. Az egyházi életben szlovák hittársakkal szemben sem teljesen tiszta a lelkiismeretük. Nem vettek róluk tudomást, s most csodálkoznak, hogy léteznek.

Ezek az emberek mindnyájan elvesztették állampolgárságukat. Egy részük „reszlovakizált”. Ezt nem szabad úgy értékelni, hogy az előző generációban elnemzetlenített személyek tértek vissza szlovák nemzetükhöz. Bizony nem, mert szlovákoknak jelentkeztek tősgyökeres magyarok, akik majd csak ezek után lesznek szlovákok. Felfogás kérdése, hogy helyesek-e a lépést indokló érvek. Nekem ez – erkölcsi szempontból – nem tetszik. De ezek a „reszlovakizáltak” éppen olyan bizonytalanságban élnek, mint azok, akik megmaradtak magyarnak, s nem tudják, mi lesz velük. Nem jön-e meg holnap a parancs, készüljenek, áttelepítik őket Magyarországra. A szlovákok a reszlovakizáltakat eddig nem fogadták be maguk közé, a magyarok pedig lenézik őket.

A külföldi propaganda szörnyű híreket terjeszt, többek között azt, hogy a katonák télvíz idején körülzárják a magyar falvakat, ahonnan irgalom nélkül viszik el csehországi munkára a kijelölötteket. Hát a hírek igazak. Ezt nemcsak a magyaroktól tudom, a bevagonírozást végző egyik cseh katona is említette. Még most is emlékszik a csikorgó hidegre. Az akciót cseh katonák hajtották végre, s a magyarok úgy tudják, az akciót egyedül a csehek indítványozták. Általában mindent, ami Szlovákiában történik a magyarokkal, a csehek számlájára írják. Több ilyen átcsoportosított személy már idehaza van. Beszéltem velük. Azért jöttek haza, mert betegek, túlkorosak voltak, vagy azért, mert úgy vélték, előbb idehaza kell megművelni a földeket, Csehországra szépen emlékeznek. Megfelelő lakásokat kaptak, rendes bért, jól bántak velük. Elismeréssel szóltak a cseh orvosok gyógyító munkájáról. A csehországi elhurcolás mégis kemény akció volt, kíméletlenül és durván hajtották végre. Elvittek idős asszonyokat és férfiakat, akik – természetesen – elsőként tértek haza. Ez pénzbe került, s voltak, akik maguk fedezték a kiadásokat. Velük szemben, ember és Isten előtt, elvesztettük lelkünk tisztaságát. Ennek nem lett volna szabad megtörténnie. A lelkiismeretünk nemcsak a magyarok és a külföld felé legyen tiszta, de saját magunk, s elsősorban is az Isten előtt. Az igazság az nem bosszú, az valami egészen más. Az igazság lehet kemény, de nem lehet embertelen. A magyarok esetében nem szabad elfeledni, emberekről van szó, olyan emberekről, amilyenek mi is vagyunk.

Csak szlovák iskolák vannak. Számuk még csekély, a gyerekek zöme nem látogatja. Vannak gyerekek, akik már a negyedik éve nem járnak iskolába. Nem taníthatnak még a Horthy-Magyarországon megbízhatatlannak minősített tanítók sem. A nyugdíjakat nem

folyósítják. Vannak olyan nyugdíjasok, akiktől a nyugdíj mellett elvették egész vagyonukat. Nem tudom, miből élnek. A papok szolgálnak ugyan, de megvonták tőlük az állami juttatásokat. Az egyházi földek és a kertjeik jövedelméből élnek. De gyakran azt is elkobozták. A katolikus egyház birtokaihoz nem nyúltak. Néhány parókián ugyan van mit enni, de pénz az nincs. Az élethez pedig pénz kell. Meghallgattam a szlovák iskolába járó magyar gyermekeket. Csodálatos, figyelemre méltó szavakkal beszéltek M. R. Štefánikról. Megható előadás volt. De igen furcsa volt mindezt egy magyar gyermek szájából hallani annál is inkább, mert ez a gyermek nem ismerte – a különben hibátlanul elmondott szavak zömének jelentését. A szülők talán örültek, hogy a gyermekük milyen szépen halad, de én ebben a percben szomorúbb voltam, mint előtte bármikor. Az iskolákban nincs hitoktatás. A lelkészek mind a mai napig nem kapták meg az állami megbízhatóságot. Ennek elintézése hosszadalmas folyamat. Megadása csak most kezdődött el. Még a reszlovakizáltak esetében is. Általában az tapasztalható, hogy a központi támadások célpontjai mindig a módosabb gazdák. De a bíróságok ekkor is betartják a törvényeket. Beszéltem egy volt magyar falusi bíróval, intelligens földművessel. A Horthy-rezsim bebörtönözte. Most újból börtönbe csukták, mert – állítólag – 1938-ban embertelenül bánt a szlovákokkal. De ezek a szlovákok a bíróság előtt azt vallották, hogy védelmezte őket. Felmentették. Meghurcoltatásának titka szép gazdasága. A magyarokat nem csak az igazságszolgáltatás ítéli el. Nehéz a helyzetük. Szenvedéseik oka a szegyetelen emberi irigység, pénz- és zsákmányéhség. Tudom, ezek nem kellemes megállapítások.

Az igazságnak saját útja van, De még a magyarok sem lehetnek rossz emberek áldozatai. A magyar is ember, s a mi kötelességünk, hogy még akkor is emberszámba vegyük őket, ha ítélkezünk felettük. Igazságosnak kell lenni. Ne legyünk rosszak és kicsinyesek, különben elveszítjük az ítélkezés jogosságát, s megvetett emberek leszünk. A magyaroknak most arra van szükségük, hogy az igazságszolgáltatás keretein belül – megvédjük őket a rossz, erkölcstelen álnemzetiektől, álszocialistáktól, álkommunistáktól és áldemokratáktól. Gyakran csak segítségre, egyszerű könyörületességre és emberi érzésekre van szükségük. Úgy vélem, elsősorban is a szláv egyházak azok, amelyeknek nem szabad csukott szemmel elmenni Krisztus eme testvérei mellett. Egyetlen szlovák egyház sem jelentheti ki, hogy a magyarok nem érdeklik őket. Megdöbentem, amikor az egyik látogatásomkor úgy jelentettek be, hogy „géppuska” nélkül érkeztem. Hát senki sem keresi fel ezt a vidéket? Nem, a helyzet nem ennyire súlyos, de majdnem ilyen rossz. Az emberek általában sértődöttek. Az embereket géppisztollyal nemcsak védeni, de megalázni is lehet. De ez még az ellenségénél sem engedélyezett.

Mindez nagyon összetett probléma. Egyszerű eszközökkel nem lehet megoldani. Állításomat egy másik élménnyel demonstrálok. Találkoztam egy értelmiségi magyarral, aki nemzetisége körében még ma sem teljesen jelentéktelen. A következő mesét mondotta el: Egy szegény asszony gyermekét a gazdag nagybácsi neveli. Mindene megvan, semmiben sem szenved hiányt. Sokkal jobb a helyzete, mint az anyjánál maradt testvéreinek. De itt mégis arról van szó, hogy kihez is tartozik ez a gyermek, s ki mellé fog állni. A gazdag nagybácsi az Csehszlovákia, a szegény anya Magyarország. A magyarok Magyarországhoz tartoznak. Ezek szerint igazolt lenne a magyarok kitelepítése. Igen, de igazságtalanul történik. Hogy miben? A magyaroknak nem csak a vagyonuk-

kal, a földjeikkel együtt kellene távozniok. De a gazdag nagybácsit ebben az esetben meg kell károsítani, esetleg megütni? Nem gondolja, hogy a nagybácsi joggal fél egy újabb 1938–1939-től. Nem kell félnie. Csak meg kell teremteni a Duna menti népek, Csehszlovákia, Ausztria, Magyarország, Jugoszlávia és Románia konföderációját. Így vélekedik a csehszlovákiai magyarok 90%-a. Ebben a pillanatban úgy éreztem, megalapozott a magyarokkal szembeni csehszlovák bizalmatlanság. Helyénvaló a csehszlovák-magyar viszony radikális rendezése. A revansizmus él. Ez az ember viszont abban tévedett, hogy azt hitte, minden magyar vele egyenlő nézeteket vall. Ha így lenne, akkor minden magyar, akivel beszéltem, alakoskodott, hazudott. Nem hiszem, hogy így lenne.

A lakosságcsere rendszeresen és igazságosan folyik. A magyarok elvihetik minden vagyonukat. Csak az üres épületek és a földek maradnak vissza. Úgy hallottam, hogy ezekbe az épületekbe Magyarországról, csak két kecskét magukénak mondó, gazdasági felszereléssel nem bíró személyek költöznek. Úgy beszélnek, vannak közöttük nyilasok is, akiknek Magyarországon ég a talaj a talpuk alatt, s úgy mentik magukat, hogy Szlovákiába menekülnek, ahol nagy türelemmel oktatják őket a szlovák nyelvre és a történelemre. Mindez lehetséges, de ellenőrizni kellene, mert magam sem tudom, mennyi ebben a valóság. Mindenesetre vigyázzunk, ne „Belzebubbal üzessük ki az ördögöt”. Sajtónk éppen most tudatta, hogy több szlovák érkezett hozzánk, mint amennyi magyar távozott Magyarországra.

Ez lehet igaz, de lehet hazugság, csapjanak be bennünket, legyen az akaratuk szerint, de az igazság az, hogy (az áttelepültekről van szó – V. K.) emberek ők is. Gyerekek, asszonyok, férfiak, öregek. Az ember emberséget érdemel. Legyenek ezek az emberek akármilyenek, velük szemben is tartsuk meg a tiszta lelkiismeretünket. De legyen tiszta a nemzet lelkiismerete is.

Beszéltem velük (a csallóközi magyarokkal – V. K.). Tudom, nem mindnyájan rossz emberek. Nem tartoznak mindnyájan egy kategóriába. De hogyan is tarthatnának? Van közöttük tisztességes, szorgalmas, jólnevelt, dolgos és rendszerető. Ezek száma sokkal nagyobb, mint ahogyan azt gondoljuk. Ezek az emberek figyelnek minket, valamit várnak tőlünk. Emberséget.

Egyikük könnyes szemmel kért, pártfogoljuk a Csehországba munkára kirendeltek. Mindezt arra a segítségre hivatkozva kérte, amit valamikor régen a magyar protestáns lelkészek nyújtottak a csehországi üldözötteknek. Akkor szeretetről volt szó. Most ők várnak tőlünk szeretetet. Szeretetet, amely azért szeret, mert a mindenható Isten is szeretett minket. Az egyik gyülekezetben János apostol első leveléből vett idézettel díszített himzett terítőt kaptam ajándékba: „hogy szeressük egymást.” Úgy vélem, ezekről a tényekről nem szabad megfélemlkezni még akkor sem, ha senki sem juttatja eszünkbe könnyes szemmel ezeket a tényeket, senki sem idézi fel – kezünket megszorítva – ezeket a gondolatokat.

8. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár, Prága
Szociálisügyi Minisztérium
II-2129-30/3

Dr. R. HOHLBAUM gőzfűrésztelep és márványbánya
Horní Lipová
Frývaldov mellett

Tisztelt Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala!

Pozsonyban, 1946. márc. 12.

Az itteni gőzfűrésztelephez tartozó kb. 80 holdas szántó megműveléséhez cselédekre és szolgákra lenne szükségem, főként állatgondozókra. Önökhöz fordulok azzal a kéréssel, hogy utaljanak ki számomra a kitelepítés után a köztársaságban maradó magyarokat. Két nőtlen férfi cselédre és két fiatal lányra lenne szükségem (lehet özvegy a gyermekeivel, ill. lányanya).

Két család is lehet, a férfiak a fogatokkal dolgoznának, az asszonyok a tehenek mellett vagy a földeken, szállást a németek berendezett lakásában kapnak.

Az Önök számára előnyösebb, ha a magyarokat ide küldik a csehek közé, mintha Szlovákiában maradnak az ismerőseik között, s lázadoznak a szlovák nép ellen.

Mielőbbi választ kérek s intézkedést, mert a környékről a németeket a napokban kitelepítik.

Tisztelettel M. M.
nemzeti biztos

9. sz. dokumentum

Igazság, 1946. augusztus 23.
Érsekújvár

Szent Bertalan éjszakája...
(Az „Igazság” határon túlra küldött tudósítójától)

A „túlso” partra való átkelés előtt vezetöm figyelmeztetett, hogy ha el akarom kerülni az esetleges feltűnést és az ezzel járó igazoltatást, váltsak ruhát. Ő szívesen kölcsönzi nekem a szükséges holmit, amíg visszajövök. Szögletes orrú „Bafa”-cipőt adott, amelyről 50 méterről kiabált, hogy cseh gyártmány, kissé kopottas, sűrű nadrágot hozzávaló zakóval és egy sötétkék fehércsíkos műselyem inget. A kabát gomblyukában a „Slavia” sportklub jelvénye díszelgett. Így átöltözve ebéd után lesétáltunk a folyó partjára, mert – mint vezetöm mondta – ebben az időszakban van „odaát” a váltás, és ilyenkor erősítik meg a délutáni, illetve éjszakai járőrséget.

Indulás a „túlso” partra.

Dobogó szívvel ültem be a csónakba.

Elindultunk. A folyó piszkoszöld hullámai csillogtak a kora délutáni napsütésben, kabátomat levettem, izzadó tenyérrrel forgattam a lapátot. Karórámrá néztem. Fél kettő múlt három perccel.

– Nézze, ott a fák között! – mondta Gáspár bácsi. – Ott vannak az őrbódék.

Kék-fehér-piros csíkos bódékat pillantottam meg, kettőt egymás mellett, alig húsz méter távolságra. Ember sehol.

Körülbelül negyed órát eveztünk így, amikor Gáspár bácsi megszólalt:

– Lassan a part felé...

Úgy éreztem, szívem a torkomban dobog. Eddig nem is igen gondoltam rá, hogy milyen veszélyes vállalkozásba fogtam. Mi lesz, ha „elkapnak” odaát? Semmi írás nincs nálam, és szlovákul egy szót sem tudok. Nem volt idő a hosszú töprengésre, alig néhány méternyire voltunk a parttól. Még néhány evezőcsapás és a csónak orra odaütődik a fővenyhez.

Elbúcsúztam a vezetőmtől, és megállapodtunk, hogy két nap múlva délután kettő és három között ugyanezen a helyen találkozunk. Ha ugyan...

Egyedül maradtam. Egy kis cserjésen kellett átvágnom, és alig tízperces gyaloglás után útjelzőtáblát pillantottam meg. A régi magyar útjelzőtábla volt bemázolva, rajta a cseh felirat: „Nové Zámky 45 km”. Hát igen, ennyi választ el utam céljától, jó lesz szaporán lépegetni.

Nem részletezem ezt a 45 kilométeres utat. Ha faluhoz értem, messze kikerültem, szántóföldeken, kisebb erdőkön vágtam keresztül, majd megint kikanyarodtam az országútra. Telihold volt, jól tudtam tájékozódni, senkivel sem találkoztam, és reggel nyolc órára, 18 órai állandó menetelés után megérkeztem Érsekújvárra.

Ragyogó napsütéses reggel volt, amikor beértem a város területére. A „magyar” templom tornya sértetlenül nyúlt az ég felé, de a tőle jobbra eső részeken erősen megmutatkoztak a bombázások nyomai. Az „Arany Oroszlán” szálló földig lerombolva, a volt „Érsekújvári Takarékpénztár” félig-meddig rendbehozva, de cseh felirattal, rom és rom mindenütt. A tér közepén sötétkék ruhás, tányérsapkás cseh rendőr irányította a forgalmat, bár ez felesleges óvatosság volt. Az első, ami feltűnt, hogy bár hetipiac volt, alig lézengett valaki a főtéren. Azok is, akik ott voltak, sietve, szapora léptekkel haladtak tovább. Mint később megtudtam, ezek magyarok voltak, akik félnek még egy kiló krumplit is magyarul kérni, mert minden pillanatban atrocitásoknak vannak kitéve. A házak falain cseh nyelvű mázolzmányok: „Ki a magyarokkal!”, „Érsekújvár szlovák volt és szlovák maradt!”, „Halál az anyákra, akik magyar gyerekeket szülnek!” – ezek ordítanak a falakról...

Ismerősöket kerestem fel. Meglepődve, de egyben ijedten fogadtak.

– Nem, nem örültem meg – mondtam – csak a saját szememmel akartam meggyőződni az itteni magyarok helyzetéről.

Lassan indul a beszélgetés. Mindegyikükben torkig gyülemlett a keserűség, csak egy-két biztató szó kell, és mint a megnyitott zsilipből, úgy ömlik belőlük a panasz, a kín, a tragédia.

– Húsz hold földem volt – kezdi az egyik öreg magyar. – Apámról maradt rám, ő meg a nagyapámtól örökölte. Száz éve élünk itt, Érsekújváron, és most mégis elvették. Azt mondták, hogy gazembereknek, kártékony elemeknek és magyaroknak nem jár a föld Csehszlovákiában. Maholnap a házamból is kidobnak, egy zlínyi cseh vasutas akar beköltözni. Egyszer már járt a házamban, egy rendőr kíséretében végignézte a szobákat, hogy megfelel-e neki... Mi lesz? Hát nem tudnak csinálni Párizsban semmit?...

Fiatal munkásember veszi át a szót. Csak nemrég szabadult az internálótáborból, súlyos gyomorrákja miatt engedték szabadon.

– Itt születtem én is, feleségem is. Valaki feljelentett, hogy 1942-ben magyar katonaruhában jártam. És ez elég volt, hogy internáljanak. Tizennégy hónapig voltam táborban, időközben feleségemet és két gyermekemet kilakoltatták. Lakásunkat egy szlovák rendőr foglalta el, még bútorainkat sem vihettük magunkkal. Feleségemnek azt mondták, hogy menjen a „péróba” (Érsekújvár legpiszkosabb negyede) lakni, az való a magyaroknak, egy disznóól. És most valóban ott is lakunk, hatan összezsúfolva egy szobában. Meddig tart még ez?... Miért nem jönnek a párizsi urak ide, hogy látnák, mi megy itt?

Szomorú szemű, sápadt arcú kislány kezd beszélni.

– Az idén végeztem az első szlovák polgárit. Elemiben tiszta kitűnő voltam mind a négy osztályban, és most ötből buktam meg. De nem csak én, hanem az összes magyar kislány. Most úgy vagyunk, hogy se magyarul, se szlovákul nem tudunk. Magyarul azért nem, mert nem tanulunk, a szlovákot pedig nem értjük. És már az első órán minden tantárgyat szlovákul magyaráztak. Éjjel-nappal tanultam, de hiába, nem értettem, nem ment a fejembe. A vizsgán különállították a magyarokat, és azt mondták, hogy menjetek Budapestre tanulni, ott talán nem lesztek ilyen hülyék... A szlovák kislányok nevettek rajtunk, mi pedig sírtunk...

Érdeklődni kezdek, mi az igazság a legutóbbi magyarveréssel kapcsolatban?

– Hát már odaát is tudják? – kérdi egy bekötözött fejű, intelligens kinézésű asszony. – Pedig itt nálunk a helyi lapok egy sort sem írtak az egész szörnyűségről. Nagy Boldogasszony napján este úgy tíz óra körül, hangos kiabálás verte fel az utca csendjét. Ablakok csörömpöltek, ütések zuhogtak, sikoltozás és káromkodás zaja hallatszott. Vagy százfőnyi tömeg husángokkal, vasrudakkal és gumibotokkal felszerelve járta végig azokat a házakat, ahol magyarok laktak. Ahol nem nyitottak ajtót, ott betörték, és jaj volt az ott lakóknak. Én kisfiámmal a kamrába menekültem, de rám törték az ajtót, és az uramat keresték. Hiába mondtam, hogy elesett szegény a háborúban, káromkodtak, üvöltöztek, és a bútoraimat törték össze. Kisfiam sírni kezdett, mire az egyik vadállat feléje suhintott botjával, de az ütés a fejemet érte, és elveszítettem eszméletemet. Csak néhány óra múlva tértem magamhoz. Az egyik szomszédnőm volt mellettem, kisfiam az ágyon feküdt. Aludt szegényke... Úgy látszik, megelégedtek azzal, hogy engemet leütöttek, és tovább mentek...

– Ugyanazon éjjel hozzám is betörték – meséli egy felkötött karú férfi. – Magyar zászlót kerestek, szétdúlták lakásomat, felforgattak mindent, és amikor semmit sem találtak, agyba-főbe vertek. A karom két helyen tört el. Minden értékes holmim eltűnt... A rendőrség épülete itt van három házzal odébb, de a rendőrök nem avatkoztak be a dologba. Talán jobb is, mert esetleg ők is bennünket vertek volna meg.

– Édesanyám a kórházban fekszik – folytatja egy fiatalasszony. – Bordáját és fejét törték be a Hlinka-gárdisták, csak azért, mert nem tudott szlovákul válaszolni nekik. Szegény anyám 76 éves, talán ki sem bírja...

– Az uram fején hét centis repedés...

– A gyermekem talán örökre nyomorék marad...

– Lábamnál fogva felakasztottak a csillárra...

– Mindenemet elrabolták...

– Orromon, számon folyt a vér...

– Miért?... Miért?... Miért?...

Ez történt Érsekújváron 1946. évi augusztus hó 15-én éjjel. Ugyanakkor, amikor Párizsban a „félelem nélküli élet” békéjét készítik elő.

Volt Hlinka-gárdisták és benderek tartják rettegésben a magyarokat, és jaj annak, aki kezük közé kerül. Meddig még?...

Érsekújvár kórházában nyolcvannégy súlyos sebesült fekszik, akiknek egyetlen bűnük, hogy magyarnak születtek. Uramisten, meddig még? Hát olyan nagyot vétkeztünk? Nézd a kisgyermeket, aki nem tanulhat, mert magyar! Tekints az anyára, akit halállal fenyegetnek, ha magyar gyermeket szül! Vess egy pillantást erre a szerencsétlen, meggyötört népre. Ezrek, százezrek és milliók sóhaja száll ma Párizs felé.

– Békét akarunk! Igazságos békét!...

– Megbűnhődte már e nép a múltat s jövődöt...

Vadászi Sándor

10. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár, Prága
Szociálisügyi Minisztérium, 384. karton

Kivonat a „Szlovák földművesek baráti segítsége a cseh földműveseknek” akció feltételeiből
(A jelentkezési ív hátsó oldalán található szöveg)

A szlovák földművesség a Szlovák Földművesek Egységes Szövetségén keresztül a Cseh Földművesek Egységes Szövetségének kérésére azzal segít a cseh mezőgazdaság, elsősorban az állattartás megmentésében, hogy elengedi átmeneti időre az önkéntesen jelentkező, a téli hónapokban nélkülözhető munkásokat. Hogy a baráti segítség idejére biztosítva legyenek a munka- és a fizetési feltételek, a Cseh Földművesek Egységes Szövetsége megegyezett a Szlovák Földművesek Egységes Szövetségével, a Szociálisügyi Minisztérium, a Földművelésügyi Minisztérium, a Közélelmezési Minisztérium 1945. szeptember 25-én 76690-IV/2-46 szám alatt, valamint az illetékes megbízotti hivatalok 1946. szeptember 26-i értekezletén jóváhagyták a következőket:

1. A munka és a fizetési feltételeket munkakategóriák szerint a következőképpen állapítjuk meg:

a/ a kommercialis viszonyban a cseh országrészekben érvényes rendeletek szerint lakás, tüzelő, világítás és természetbeni juttatások járnak. A fizetési kategóriák a ledolgozott évek alapján a férfiaknál havonta 850–1075 korona között, a nőknél 870–956 korona között mozognak.

b/ a nőtlen cselédeknek lakás, koszt és bér jár, a kategória, életkor és a ledolgozott évek alapján, a férfiaknak 490–910 korona havonta, a nőknél 490–865 korona havonta.

2. Ezen felül a bejelentett személyeknek joguk van az 1. pontban feltüntetett feltételek szerint saját használatra sertést tartani, kihizlalni, melyet a munka letelte után, engedély alapján hazavihetnek (húst, zsírt).

3. Az 1. pont szerint a megkapott bérért joguk van a hivatalos áron vásárolt és tartott szarvasmarha hazaszállítására. A szállítás díját a munkaadó téríti.

4. A fizetésükért vásárolhatnak még élelmiszert, ruházati cikkeket, lábbelit, s a szlovák nemzetiségű idénymunkásoknak hivatalosan engedélyezett mennyiségű gabonát.

5. Azok a munkások, akiknek kiskorú családtagjaik és a feleségük Szlovákiában maradt, a 250/1943. sz. rendelet értelmében – külön kérvényben – jogosan kérhetnek családi pótlékot. Ezen kívül a 88/1945. sz. dekrétum értelmében megmarad a szlovákiai munkaviszonyuk és az ezzel kapcsolatos minden előnyük.

6. A Csehszágba való utazás s a munkafeltételek betartása alapján a hazatérés ingyenes. Az akció keretében munkát vállalókat a polgári biztosítók biztosítják.

11. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony

Információs és Népművelési Megbízotti Hivatal, 49. karton; 1312/47

[Feltehetően röplap]

A magyar lakosság deportálása az Ipoly vidékéről

VII-2103/titkos-47

[A magyar szöveg cseh fordítása, az eredeti szöveg elveszett]

Az Ipoly menti magyar lakosság deportálását (1947) február elején befejezték, s azt a Kékkő környékén élő magyar lakosság deportálása követte.

Február 19-én, vasárnap 80 rendőr és katona jött Lukanényébe. Ezzel egy időben kido-bolták, hogy senki nem hagyhatja el a házát. A végzéseket hétfőn reggel kezdték kézbesíteni. Összesen 80 család kapott végzést, volt közöttük 80 hektárral rendelkező gazda, de a többségük szegény kisparaszt és napszámos volt. Az orvosi vizsgálaton az izmok erejét vizsgálták, s ellenőrizték képesek-e a nehéz munkára.

A lakosság menekül, az erdő tele volt menekülőkkal. Mínusz 12 fokos csikorgó hideg volt. Éjszaka a faluból lövéseket lehetett hallani.

A cseh katonai egység az akcióról nem értesítette sem a helybeli rendőrőrsöt, sem a helyi nemzeti bizottságot. A járási nemzeti bizottság is csak késve szerzett tudomást az eseményekről, s Kékkőről bizottság jött a helyszínre, hogy felszólaljon a deportálások ellen. A közbenjárás eredménye még ismeretlen.

Az viszont tudott, hogy ahol a nemzeti bizottság erélyesen fellépett a deportálások ellen, a katonák nem mertek senkit sem elvinni. Így pl. Bart községben a bíró nem támogatta a deportálásokat, határozott szavakkal kiutasította a katonákat a faluból. Erre a katonaság eltávozott. Csáb komisszárja is megvédte a falut a vész elől, s csak két olyan családot vittek el, akik már régebben önként jelentkeztek. Ezekből a tényekből arra lehet következtetni, hogy a cseh katonai egységek önkényes írásos utasítások nélkül vadásszák az embereket. A znojmoi Földhivatal munkatársai megkérdezték, igazak-e a deportálásról szóló hírek, mert nem akarják

elhinni ezeket a szörnyűségeket, amelyek ebben a csikorgó hidegben lejátszódtak. Még a szemtanúknak sem hitték el, hogy Közép-Európában manapság lehetséges magyar családok ezreit katonai segédlettel, erőszakkal felrakni a teherautókra, s kiszállítani az állomásra... A deportáltak fűtetlen marhavagonokban vártak napokon át, amíg a transzportot összeállították, azután újabb három-négy napig fagyoskodtak, mert ennyi idő alatt jutottak el a csehországi munkahelyükre. De még itt sem kerültek mindjárt meleg tető alá, mert az állami birtokok intézői válogattak a többgyermekes családok között, az erős férfiakat keresték.

A deportált családok hoztak magukkal élelmiszert, de ismertek olyan esetet is, amikor a lisztet, zsírt a gazda elvette tőlük azzal az indoklással, hogy kapnak élelmiszerjegyeket.

A deportálást végző cseh katonák nevetve biztatták őket, ne féljenek, jó helyre kerülnek, gyönyörű állami birtokokra, ahol nagy a munkáshiány, ezekben a kolhozokban mindenük meglesz, közös konyhákon fognak étkezni. A földbirtokkal bíró deportáltakat arra buzdították, hogy adják bérbe a birtokaikat a rokonoknak, illetve az ismerősöknek, mert erről az állam csak később intézkedik.

A lakosság elkeseredett, hogy a magyar kormány semmit sem tesz a már két hónapja megállás nélkül tartó borzalmas deportálások ellen.

Lehetséges, hogy a demokratikus nagyhatalmak tudnak erről a középkori barbárságról, s nem állítják le? Így hurcolták el 100 évvel ezelőtt az afrikai négereket az amerikai gyapjúültetvényekre, így hurcolták el a hitlerista németek a lengyeleket, de ezeket a nemzetközi bíróság elítélte. Közel két évvel a háború után békeidőben éppen úgy lehet deportálni, mint a háborúban. Családokat gyermekekkel, mint közel hat éve a zsidókat. A magyar lakosság nem hiszi, hogy az angol-amerikai diplomácia ismeri a valóságot, mert ha ismerné, erélyesen tiltakozna a prágai kormánynál, s megakadályozná a deportálásokat. Ma, demokráciában lehet fegyverrel kényszeríteni az embereket, hogy szerződés nélkül, akaratuk ellenére családostul menjenek dolgozni távoli vidékre, s közben elveszítik mindenüket, tartalékukat, egész vagyonukat.

Hisz ez a deportálás rosszabb, mint amikor a feudalizmusban a jobbágyokat megfosztották jogaiktól. Ma olyan távoli idegenbe kényszerítik az embereket, ahonnan már soha nem lesz visszatérés. Az elhurcolt embernek kicsi az értéke, s a kényszerű körülmények között ezek a szerencsétlen emberek csak rabszolgák lesznek. A világ nagy problémája az etiópiai rabszolgaság felszámolása, nem lehetne ugyanezt megtenni Közép-Európában is?

A magyar lakosság az azokhoz kiált, akik felelősek az elhurcoltakért.

1947. február

12. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár, Prága
Belügyminisztérium, Új regisztráció, A-4600, 622. doboz
Bizalmas

Jelentés

A Szociálisügyi Minisztérium 1948. április 30-i 63. számú körlevele (A-I-2129-22/4-48) értelmében a járási munkavédelmi hivatalok által a cseh országrészekben a mezőgazdaságban dolgozó magyarok informálására tartott gyűlésekről

Az információs gyűlések világosan jelzik az akció kudarcát. A magyarok, főként azok, akik ingatlanokat hagytak Szlovákiában, nem akarnak Csehországban letelepedni, vissza akarnak térni Szlovákiába, illetve át akarnak települni Magyarországra. A csehországi végleges letelepedésről szóló kormányhatározatot csalódással fogadták, mert azt várták, a hazatérés lehetőségeiről lesz benne szó. Véleményüket és követeléseiket erélyesen, több helyen szinte kihívóan adták elő, számos helyen tüntetésszerűen kivonultak, de tettelegességre csupán egy esetben (Tábor) került sor, amikor az új lehetőségeket ismerető tisztviselőt fojtogatni kezdték, s ki kellett hívni a rendőrséget. Táborban a gyűlés provokatív jellegű volt.

A megjelentek érveléséből és viselkedéséből arra lehetett következtetni, hogy a magyarok ellenállása szervezett, és biztatják őket.

A járási munkavédelmi hivatalok egységes véleménye szerint a szóbeli tájékoztatás eredménytelenül végződött; az írásos értesítés eredményesebb lehetett volna. Feltételezhetően a megjelentek között sok volt az olyan személy, akik a 75/1948. sz. kormányrendelet alapján kérték volna az állampolgárságot, de terrorizálták őket, féltek jelentkezni, nehogy árulóknak tartsák őket.

A magyarok kapcsolatban vannak a prágai magyar nagykövetséggel, oda járnak tanácsért, amit a pardubicei munkavédelmi hivatal jegyzőkönyve is bizonyít.

Alapvető hiba, hogy a Szlovákiába visszaszökött személyeket nem büntették meg s nem toloncolták vissza Csehországba, ingatlanaikat nem konfiskálták el, s a szökött magyaroknak még munkát is adtak. Így a magyarok nem hiszik el a járási munkavédelmi hivataloktól kapott információkat, nyilvánosan kijelentették, hogy még így is elszöknek.

A leggyakrabban hangoztatott vélemények a következők voltak:

1. A cseh állampolgárságot csak akkor kérnék, ha haladéktalanul hazatérhetnének Szlovákiába, maguk választhatnának munkát, s visszatérhetnének kitanult mesterségükhöz.

2. Néhányan maradnának, de csak akkor, ha biztosítanák nekik a kisebbségi jogokat (iskolák, folyóiratok, hivatalok magyar ügyintézése stb.).

3. Logikátlan, hogy állampolgárságot kapnak, s közben nem térhetnek vissza Szlovákiába. Ilyen körülmények között inkább „idegenek” maradnak.

4. Nagyobb részük Magyarországra készül, mert szerintük ez a második hazájuk.

5. Több szökevénynek Szlovákiában megígérték az állampolgárságot. A mi járási nemzeti bizottságaink három esetben adtak magyaroknak ilyen ígéretet (N. Bydžov – két esetben, Dühé [Česká Lípa] egy esetben, ikt. szám: R-I-226, A-I-1948.).

6. Semmi bajuk sem történt azoknak, akik visszaszöktek Szlovákiába. Állásban vannak, vagy saját birtokaikat művelik, felvették őket az államvasutakhoz, s leveleikben érdeklődnek, hogy miért nem szöknék meg a többiek is. Állampolgárságért Csehországban nem folyamodnak, azt megkapják Szlovákiában is.

7. Nem hiszik el, hogy vagyonukat elkobozzák, mert ezekben szüleik, ill. rokonaik gazdálkodnak, ill. művelik a földeket.

8. Minek állampolgárságot kérni, ha itt kell maradni.

9. Rendesen dolgoznak, s nem akarnak Szlovákiában maradni, inkább telepítsék át őket Magyarországra (Tábor).

A magyar kormány nem tud erről az akcióról, s állítólag azt szorgalmazza, menjenek át Magyarországra (Písek).

10. Kijelentették, hogy őrizhetjük őket, ahogyan csak tudjuk, de a munkaszolgálati idő lejárta után visszatérnek Szlovákiába, még a csomagjaikat is itt hagyják. Táborban a gyűlés napján a magyarok tömegesen vásárolták a koffereket. Ostravában kijelentették, kivárják a szolgálat végét, de tovább nem dolgoznak, s így lehetőségük lesz átköltözni Magyarországra.

11. Tőlünk nekik semmi sem kell, tartsunk meg mindent magunknak, de ők is megtartják azt, ami az övék. Képviselőjük kijelentette, felkéri a magyar követséget, engedélyezzék nekik a magyarországi beutazást (Milevsko). A hivatalnokok elcsodálkoztak a történeten, mert a magyarok így még sohasem viselkedtek. Ezért az a véleményük, hogy ellenséges propaganda befolyása alá kerültek, esetleg terrorizálják azokat, akik maradni szeretnének. Foghegyről mondták, majd meglátjuk, mi lesz (Jičín).

12. Nem hiszik el, hogy igazságosan értékelnék fel az otthon hagyott birtokokat. A csehországi egzisztenciájuk megalapításához nyújtandó pénzsegély sem érdekli őket, az ellenértéket földben és épületekben kérik. Bizalmatlanok a pénzzel szemben, nem tudják, mit vehetnek érte, s úgy ítélték meg, hogy még bútorra sem elegendő.

13. Felrötták, hogy kezdetben csak egy esztendőről volt szó, most már arról, hogy véglegesen maradjanak, s tovább úgy dolgozzanak a mezőgazdaságban, mint a rabszolgák, személyi szabadság és jogok nélkül. Olyan munkát végeznek, amit a cseh állampolgárok elutasítanak, ezek jobban fizetett munkát találnak, de nem a mezőgazdaságban. Kirendelésük csalás. Aki nem engedelmeskedett, most a sajátját művelheti. Senki sem hisz nekünk.

14. Klatovyban kijelentették: egyszer megkérdezték a magyar nagykövetségen, hogy Magyarország már végleg lemondott-e róluk. Ha a követség ajánlja, akkor kérni fogják a csehszlovák állampolgárságot.

15. Az önálló földművesek, a gazdák nem akarnak tovább cselédeskedni. Azt tudakolják, hogy letelepedhetnek-e itt. Az iparosok a saját iparukban akarnak dolgozni, mert Szlovákiában mezőgazdasági munkát sohasem végeztek.

16. Kolínban kijelentették: a magyar konzulátuson azt mondták nekik, hogy a csehországi kitelepítés érvénytelen.

17. Kutná Horában kijelentették: úgy tudják, aki nem tér haza, elveszti a birtokát. Birtokaikba bizalmiakat ültetnek, ők csak ismeretlen értékű segílyt kapnak. Ústí nad Orlicében azt bizonygatták, hogy aki jelentkezik, Ukrajnába viszik.

18. Klínyben az egyik magyar kijelentette: az 1938-as általános mozgósításkor hűségesen bevonult a csehszlovák hadseregbe. Ismer olyan esetet is, amikor valaki egész katonai felszerelésével átszökött Magyarországra. Ez most reszlovakizált, s odahaza a sajátjában él, s őt, aki hűséges volt a köztársasághoz, áttelepítették, vagyonát elkobozták.

19. Olyan sok mindent elvesztettek, az egész vagyonukat, hogy már semmi sem érdekli őket, csak a hazatérés Szlovákiába vagy az áttelepülés Magyarországra (Vysoké Mýto).

20. Hořovicében kijelentették: ők jobban ismerik az előírásokat, mint a járási munkavédelmi hivatal munkatársai, mert a vagyonelkobzásról szóló hírek sem igazak.

A nagysallói Levický Lajos megszökött, mert Szlovákiából olyan híreket kapott, hogy hazatérése után minden vagyonát visszakapja.

21. Hořovicében kijelentették: úgy adják vissza nekik az állampolgárságukat, ahogyan elvették. Nem kérvényezik.

22. Csehországban nem maradnak, Szlovákiának is szüksége van a munkájukra, nem adják el őket. Nem lesznek életük végéig rabszolgák. Az idősök hazatérnek, de a fiatal magyarok itt maradnak (Prága).

23. Keserűen panasztáltak a kitelepítések módszerét, melyet keményen, igazságtalanul hajtottak végre. A gazdagok, a kollaboránsok otthon maradtak, s ezek a nemzetiségi szempontból a megbízhatatlanabbak. Elintézték a szlovák hivatalokban, s otthonmaradtak. A vétleneket kitelepítették. Kérik, cseréljék ki őket, mert Szlovákiában sok magyar él, s az lenne az igazságos, ha a többieket is kirendelnék.

24. Sétélmezik, hogy birtokaikba nemcsak szlovák partizánokat, hanem ún. magyarországi szlovákokat is ültettek, akik nemzetiségi szempontból náluk sokkal megbízhatatlanabbak. Nem tudnak gazdálkodni, sokkal kevesebb terményt szolgáltatnak be, mint ők tették (Přerov, Prága).

25. Felpanasztáltak, nincs idejük, hogy törődjenek a gyermekeikkel, akik nemzetiségük miatt – a szüleikkel együtt – háttérbe szorulnak. A gyerekek nem tanulhatnak (ennek megemlékezésénél az asszonyok sírtak, Prága).

26. Nem gondoskodnak a munkaképtelenekről és az idős emberekről (Prága).

27. Általános panasz, hogy nem kapnak ruhaanyagot, sem cipőt. Ruháik már elszakadoztak, s másikat nem tudnak venni, a nemzeti bizottságok azzal utasítják el őket, hogy a magyaroknak nincs joguk ruhajegyekre.

28. Figyelemre méltó a munkát önként vállaló magyarok panaszja. A kényszerítéssel jött munkaszolgálatos magyarok kerülik őket (Hradec Králové).

29. Néhányan megkérdezték, hogy önkéntes letelepedés esetében az állam átszállíthatja-e a családtagjaikat Szlovákiából.

30. A járási munkavédelmi hivatalok munkatársai megemléztették, hogy az egyes helyi nemzeti bizottságok olyan igazoltatásokat adnak ki a Csehországban dolgozó magyaroknak, amelyben ellenzik a hazatérésüket, s ezzel elősegítik a szökésüket. A szökevényeknek a szlovákiai járási munkavédelmi hivatalok munkát adnak annak ellenére, hogy a csehországi munkaszolgálatuk még nem telt le.

Prága, 1948. május 29.

Dr. Obrusník s. k.

13. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár, Prága
Szociálisügyi Minisztérium, 382. karton, IV-2129-4-4/12.
Járási Munkavédelmi Hivatal, Pilzen

Pilzen, 1946. nov. 30.

Szám: 5771-30/11-46-Što/kr.

Szociálisügyi Minisztérium
Prága

Tárgy: A magyar mezőgazdasági munkások első transzportja

A Szociálisügyi Minisztériumnak a magyarok toborzásával Párkányban megbízott vezetője, Kučera úr telefonjelentése szerint az itteni hivatal területére irányított magyar mezőgazdasági munkások első transzportja ez év november 26-án elindult a párkányánai vasútállomásról. A következő napon a Vasúti Katonai Parancsnokság arról értesítette a magyar Vasútgazgatóságot, hogy a 328 magyar személyt szállító szerelvény: 1 személykocsi, 1 kantinkocsi, 8 „Z” vagon (melegedőkocsi), valamint 44 bútorokkal, ill. más holmikkal és aprójószággal teli teherkocsi november 28-án 15.15 órakor érkezik a pilzeni pályaudvarra. Felkértek, egyeztessük a fogadással kapcsolatos feladatokat. Erre a jelentés aláírója november 28-án a délelőtti órákban a feladatok egyeztetésére felkereste a vasúti katonai parancsnokságot.

Itt megtudta, hogy a (kályhákkal felszerelt) Z-vagonok és a személyvagon nem hagyhatják el a pilzeni állomást, ezeket késedelem nélkül vissza kell küldeni Szlovákiába. A határozat szerint a magyar munkásokat munkahelyük szerint kisebb csoportokba osztják, személyvonatokkal viszik a végállomásra, ide irányítják a tehervagonjaikat is.

A tárgyalások alatt jött Prágából az értesítés, hogy a szerelvény késik, s így csak este érkezik Pilzenbe. Az állomás katonai parancsnokával megegyezünk, hogy a magyar munkások az éjszakát, a reggeli vonatok indulásáig a melegedőkocsikban töltik. A parancsnok elrendelte, hogy a transzport részére meleg ételt, a gyermekeknek tejet készítsenek.

Hivatalunknak vissza kellett vonni a kirendeltségeinknek küldött értesítést, amely szerint a szerelvény délután érkezik. Az érintett kirendeltségek vezetőit Pilzenbe kértük, hogy itt vegyék át a kisebb csoportokat. De a szerelvény este sem érkezett meg, csak november 29-én a kora reggeli órákban.

A megérkezés után a szerelvény vezetői elmondták, hogy a berakodásnál nem tartották be a bevagonírozási tervet, a transzportot nem lehet kisebb csoportokba osztani, s nem lehet betartani a Vasúti Katonai Parancsnoksággal egyeztetett intézkedéseket, s még a végzéseken feltüntetett munkahelyeket is meg kellett változtatni.

A transzporttal 83 család, 328 személy érkezett. A kísérők elmondása szerint a berakodási tervet betartani a bevagonírozásnál lejátszódott drámai jelenetek miatt nem lehetett. A családokat a katonai teherautók érkezési sorrendjében vagonírozták be. Nem lehetett a csomagokat a teherkocsikba, a családokat a melegedő (Z) kocsi-ba irányítani. A helyzet kizárta a várakozást. Technikailag kivitelezhetetlen volt a célállomás szerinti bevagonírozás. Egy teherkocsiban általában két család kapott helyet, s nem vehették figyelembe az illetők munkahelyét. Így megtörtént, hogy egy vagonba két olyan család került, amelyik közül az egyik a Kralovicei járásba, a másik a Nepomuki járásba volt irányítva. Ez a bevagonírozási gyakorlat a teherkocsikon kívül a melegítőkocsikat is jellemezte.

Ebben a helyzetben Pilzenben lehetetlen volt a családokat eredeti célállomásaik szerint csoportosítani. Ehhez ki kellett volna rakni az egész szerelvényt, s – a rendeltetési helynek megfelelően – az egészet újból átpakolni. Ez a technikai probléma meghaladta az állomás lehetőségeit, és súlyos forgalmi dugót eredményezett volna. De figyelembe kellett venni a magyarok lelkiállapotát, az esetleges ellenállásukat, amit egyes családok (rokonok) szétválasztása váltott volna ki.

A legalkalmasabb megoldásokat keresve rövid tanácskozás után elhatároztuk:

1. a családok a kocsikban maradnak;
2. a célállomásra úgy irányítjuk őket, hogy legalább számszerűen teljesítsük az egyes gazdaságok munkásigényét, mert technikailag lehetetlen a kijelölt személyek kiemelése a transzportból.

Az utasítást a vasutasok betartották, a szerelvényt a családok száma szerint szétosztották, s ezeket a részeket elindították az egyes célállomások felé.

A fogadó hivatalnokok feladata lett, hogy a magyar munkások kiutalási végzéseiben átírják a munkaadó adatait és haladéktalanul kidolgozzák az új transzportlistát, amely az eredeti pontos mása lesz.

A járási hivatal az új adatokat – az új munkaadók neveit – bejegyzí az eredeti listába. A három példányban elkészített listákat – az eredeti adatok átírása nélkül – továbbítja az illetékes minisztériumba.

A transzportba véletlenül beosztottak egy magyar állampolgárt is, akit a tény megállapítása után a minisztérium beleegyezésével a rokycanyi munkavédelmi hivatal 680 M számú igazolványával visszairányítottak Szlovákiába.

Másik három család – nem mezőgazdasági munkások – sem felelt meg az előírásoknak. A férfiak nem ismerik a mezőgazdasági munkát, de hajlandóak dolgozni, ám a feleségeik megtagadtak mindennemű mezőgazdasági munkát, hangsúlyozottan az állatgondozást. A harmadik család – ácsmesterről van szó – sem foglalkozott mezőgazdasággal. A családfő elvárja, hogy képzésének megfelelő munkát kapjon. Utasításban kérte a hivatal határozatát.

A magyar családok szétosztása a célállomásokon problémamentes volt. Az ügy érdekében mégis ajánlatos, hogy a következő transzportoknál feltétlenül tartsák be a berakodási tervet, mert a bonyodalmak elkerülése érdekében be kell tartani az adminisztrációs rendelkezéseket. Ha a berakodó állomásokon akármilyen okból kifolyólag a bevagónírozási tervet nem tudják betartani, a legajánlatosabb lenne, ha a transzportot csak kísérőlistával adnák át a célállomáson. Az érkezőket az átvevő hivatal osztaná szét.

[Olvashatatlan aláírás]

14. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár, Prága,
Csehszlovákia Kommünista Pártja Központi Bizottságának állaga,
100/1-es fond, 49. köteg 380. egység
A magyarkérdés rendezésének nemzetközi vonatkozásai

Titkos

1946 őszén, dátum nélkül

Vladimír Clementis javaslata

Államunk és Magyarország között a szlovákiai magyar etnikai kisebbséggel kapcsolatban a nemzetközi jog és politikai követelmények figyelembevételével még két probléma rendezetlen. Véleményem szerint az egyik kérdést sem lehet csupán nemzetközi-politikai eszközökkel megoldani, s ezért elsősorban belpolitikai megoldásokra kell felkészülni. A két probléma a következő:

a/ Magyarország rákényszerítése a lakosságcsere betartására;

b/ a párizsi békekonferencia értelmében meg kell tárgyalni a magyarokkal a szlovákiai etnikai magyarok helyzetének rendezését.

A magyar félnél a két kérdés összekapcsolásának tendenciája észlelhető, valószínűleg azért, mert a magyar kormány úgy véli, a tárgyalásaikon a lakosságcsere elnapolása a zsarolás egyik eszköze lehet, de azért is, mert a magyar kormány végeredményben semmit sem tett a (szlovákiai) magyarok magyarországi elhelyezése érdekében, s ha ez a tény az áttelepültek megérkezése után kitudódna, a hazai közvélemény előtt kellene magyarázkodnia.

Magától értetődik, hogy formálisan semmilyen körülmények között sem fogadjuk el a két kérdés összekapcsolását. Ennek ellenére ma már kétségtelen, hogy a lakosságcsere nem kezdődik el a párizsi konferencia határozata értelmében folytatandó tanácskozások előtt. Az adott helyzetben lehetőségünk van arra, hogy külpolitikai támogatással bizonyos nyomást gyakoroljunk a magyar kormányra, mivel (az ország) bizonyos keretek között még a Szövetséges Ellenőrző Bizottság fennhatósága alatt áll. A megvalósíthatatlan lakosságcsere-egyezmény nem csak közöttünk és Magyarország között jelent majd nem kívánatos feszültségeket, s ha mi pl. csupán szimbolikusan is megkezdénénk az egyoldalú lakosságcserét, az valós nyugtalanságot eredményezne. Olyan meggyőző bizonyítékokat adtunk át a Szövetséges Ellenőrző Bizottság (SZEB) angol-amerikai tagjainak, amelyek alapján majd támogathatnak bennünket. De csak abban az esetben tudjuk őket megnyerni, ha a kormány végérvényesen olyan rendelkezéseket hoz, amelyek egyrészt nyomást gyakorolnak a magyar kormányra, másrészt a szlovákiai magyar etnikai kisebbség kérdésének részleges megoldását is jelentik.

Az első lehetőség az egyezmény egyoldalú felmondása lenne, vagyis ha mi – betartva a lakosságcsere előírását – elkezdénénk a magyar lakosság kitelepítését a magyar határra. Véleményem szerint ez a lehetőség eredménytelen maradna, a magyar kormány nem venne át ezeket a magyarokat, s elképzelhetetlen – különösen télen –, hogy a „senkiföldjére” vigyünk 80 000, ill. 90 000 személyt. Ezért kell a belpolitikai megoldást választani, vagyis a magyar lakosságot át kell telepíteni a cseh országrészekbe. Az első fázisban a lakosságcsere-egyezmény feltételeinek szigorú betartásával, azaz csak a munkaerőtorozás lehetőségeinek alkalmazásával.

De mielőtt ehhez a lehetőséghez folyamodnánk, végig kell gondolni az összes következményeket, mérlegelni kell a hatást, amit ez a lépésünk a magyar kormányra, a párizsi határozatok alapján folytatandó tárgyalásainkra gyakorol.

Mi várható ettől a tárgyalástól? Nem várható, hogy az angolok–amerikaiak megváltoztatnák a párizsi békekonferencián kifejtett határozatukat, vagyis hogy tárgyaljunk a szlovákiai magyarok részleges és egyoldalú kitelepítéséről, s mi pedig beleegyezzünk a területcserébe.

A magyar kormány eddig még ezt a lehetőséget sem fogadta el, s egyoldalú területátadást kér, más szóval határrevíziót a saját érdekében. A területcserét eddig minden hazai politikai párt vezetője elvetette, s így a jövőben sem várható, hogy az angol–amerikai politikusok pártolni fogják az egyoldalú kitelepítést. Ők a magyarokkal folytatott eredménytelen tárgyalásaink után a legjobb esetben is csupán a régi határozatukat ismételnék meg, vagyis az egyoldalú kitelepítést plusz területcserét. Ezért haladéktalanul mérlegelni kell a magyar kisebbség kérdésének belpolitikai rendezési lehetőségeit.

Ennek első fázisa a kormány végleges határozata az ún. reszlovakizálás ügyében. Amíg ugyanis a teljes lakosságcserével számoltunk, s amíg nem hiúsult meg az egyoldalú kitelepítési tervünk, addig nem volt érdekünk a reszlovakizációs kérvények liberális elbírálása. Ma az adott helyzetben ebben a kérdésben – legalábbis ebben a pillanatban – véleményem szerint sokkal liberálisabbnak kell lennünk. Már a reszlovakizálás meghirdetésének kormányvitájában kifejtettem, hogy bizonyos számú kérelmet – ezt szám szerint 100 000-ben jelöltem meg – csak feltételesen kell elfogadni, mert az érintett családokat áttelepítjük a cseh országrészekbe. Úgy vélem, ezt a kérdést felelősségtudattal kell megoldani, mert így könnyen elutasíthatjuk azt a rágalomhadjáratot, amit a magyar kormány teljes bizonyossággal megindít. Nyugodtan állíthatjuk, hogy a mi szlovák nemzetiségű – hiszen ennek jelentektek – állampolgárainkról van szó, s végeredményben az átköltöztetés a cseh országrészekbe az érintettek jóváhagyásával történik.

S most jön a legnehezebb kérdés, további olyan 150 000 magyar áttelepítése, akik elvesztették állampolgárságukat, ill. nem adtuk nekik vissza az állampolgárságot. Ebben az esetben a nemzetközi-politikai akadályokat a minimumra csökkentjük azzal, ha ezeknek az etnikai magyaroknak a cseh országrészekbe való áttelepítésekor teljesítjük azokat a feltételeket, amelyeket a magyarországi kitelepítésekkel kapcsolatban az egész világ előtt vállalunk, vagyis azt, hogy a kitelepítéseknél betartjuk az emberiség minden körülményét, az áttelepítettek megkapják a jelenlegi lakóhelyükön hagyott vagyonuk teljes ellenértékét. Igaz, a másik lehetőségnek belpolitikai rendezés esetén – első pillantásra úgy tűnik – egészen más pénzügyi vonatkozásai vannak, mint egy esetleges Magyarországra való áttelepülésnek. Magyarországnak pénzügyi kötelezettségei vannak velünk szemben, a jóvátétel és a kárpótlás, s a párizsi konferencia határozata értelmében a magyar kormány tartozása olyan hatalmas, hogy ez feltételezhetően fedezné azt az ígéretünket, hogy kifizetjük az itt hagyott vagyon teljes értékét.

A belföldi telepítéseknél a teljes kárpótlás elvének az elfogadása egyrészt rendkívül összetett pénzügyi kérdést jelentene, másrészt – figyelmen kívül hagyva a nemzetközi könnyítéseket – az áttelepítésben érintett személyek felé a megbékélés bizonyos alapja lehetne, s ezt a tényt nem szabad kihasználatlanul hagyni.

Az elmondottakat összegezve a következőket ajánlom:

1. A kormány határozza meg azokat a lépéseket, amelyeket akkor alkalmaz, ha Magyarország – ha csak részben is – szabotálja a lakosságcsere végrehajtását, s ha a négyek konferenciája nem a számunkra legmegfelelőbb határozatot hozza.

2. Késedelem nélkül kiadja a reszlovakizációs kérvények jóváhagyásának végleges irányelveit. A kötelező munkaszolgálat keretében – a lakosságcsere-egyezmény teljes betartása mellett – elrendeli bizonyos számú magyar áttelepítését Csehországba.

3. Az első szakasz végéig nem lesz konfiskálás, ellenkezőleg, következetesen be kell tartani a lakosságcsere szerződéséhez csatolt jegyzőkönyvek határozatait, és ki kell fizetni az elbocsátott magyar nemzetiségű állami alkalmazottak szociális segélyét. Egyidejűleg értesíteni kell a budapesti Szövetséges Ellenőrző Bizottságban tevékenykedő három nagyhatalom nagyköveteit, hogy elhatároztuk, ha a magyarok továbbra is szabotálják a lakosságcsere-egyezmény végrehajtását, alkalmazni fogjuk a kényszerítésnek minden rendelkezésünkre álló formáját. Közben jelezni kell – de nem szabad megfogalmazni – a magyarok esetleges kitoloncolását az ország határára.

4. Hasonló lépéseket tennénk New Yorkban a három külügyminiszternél.

Összegezve: Ki kell dolgozni a szélsőséges lehetőségek tervét, de közben diplomáciai úton ki kell dolgozni a lakosságcsere megvalósítását, s meg kell kezdeni a magyarok bizonyos csoportjainak kiszállítását a cseh országrészekbe.

15. sz. dokumentum

Külügyminisztérium Levéltára, Prága
Főtitkár Kabinetiroda, 163. karton

Jegyzőkönyv
Szlovákia Kommunista Pártja mellett létesített bizottság
1948. június 16-i értekezlete

Szlovákia Kommunista Pártja f. év május 31-én bizottságot szervezett. Tagjai dr. Husák, dr. Okáli és dr. Friš. A bizottság feladata, hogy az elnökség részére kidolgozza a szlovákiai magyarkérdés rendezésének tervét. Dr. Husák elkészítette a dél-szlovákiai nemzetiségi kérdés elemzését, figyelembe véve a történelmi fejlődést és a felszabadulás utáni rendezést (reszlovakizáció, kolonizáció stb.). A másik két elemző tanulmány, melyet dr. Okáli dolgozott ki, a következő dokumentumokat tartalmazza:

1. a magyarországi szlovákok statisztikája;
2. a magyarországi szlovákok iskolái;
3. a magyarországi szlovákok szlovák nyelvű istentiszteletei;
4. Magyarországi Szlovákok Szövetsége.

Miután ezt az anyagot a bizottság minden tagja áttanulmányozta, a július 16-i értekezletén Szlovákia Kommunista Pártja Elnökségének elfogadásra ajánlotta, s a következő egyhangúlag elfogadott határozatot hozta:

A kérdés rendezésével kapcsolatos határozat kidolgozása során két elvet követtek:

1. A szlovákiai magyarkérdés rendezését következetesen összekapcsolták a magyarországi szlovákok sorsának rendezésével, s nemcsak a hazai, de a külföldi fórumokon is. Nemzetközi fórumokon ugyanis ez a legerősebb érünk, és senki sem veheti el tőlünk azt az erkölcsi jogot, hogy gondoskodjunk a magyarországi kisebbségünkről.

2. Magyarország a magyarországi szlovák kisebbség kérdését mindig a saját belügyének tekintette még annak ellenére is, hogy az utolsó háborút követő békeszerződések egyenesen elrendelték a nemzetiségek számára az emberi jogok és más alapvető szabadságjogok biztosítását.

3. Ezen érvrendszer és más elgondolás alapján a szlovákiai magyar kisebbség kérdését is belügynek kell tekinteni. A mellékelt anyagokból, valamint dr. Svetoňnak Dél-Szlovákia nemzetiségi helyzetét elemező dolgozatából, a magyarországi szlovákokról szóló anyagból a következő eredményre jutottunk:

1. Magyarországon még kb. félmillió szlovák él, ill. az Áttelepítési Bizottság felmérése szerint pontosan 480 946. Ezekből eddig kb. 50 000 telepedett át, s így a magyarországi szlovákok száma jelenleg 430 000. Iskolájuk alig van, jelentéktelen a szlovák nyelvű istentiszteletek száma, nincs politikai szervezetük, közép-, ill. főiskolájuk. Személyi és politikai szabadságuk van, és van folyóiratuk.

2. A reszlovakizáció megvalósítása, a részleges lakosságcsere, a magyarok egy részének Csehországba való áttelepítése után a magyarok száma Szlovákiában kb. 190 000 főre tehető.

3. Tudatosítottuk a magyarországi szlovák kisebbség elmagyarosodását és a szlovákiai magyarok erősebb nemzetudatát, s az adott helyzet a legkedvezőtlenebb körülmények között is olyan, hogy a nyelvünket beszélő magyarországi szlovákok száma azonos a nemzetiségűkhöz ragaszkodó szlovákiai magyarok számával.

A bizottság a szlovákiai magyar kisebbség kérdésének rendezésére a következőket ajánlja:

1. Következésképpen és gyorsan kell megvalósítani Csehszlovákia és Magyarország között a lakosságcsere-t. Meg kell állapítani a kontingenseket, a pontos létszámot, az időpontokat, s biztosítani kell a kétoldalú készséget.

2. A magyar kormánnyal olyan egyezményt kell kötni, amely lehetővé teszi, hogy a jövőben a magyarországi szlovákok önkéntesen átteleplhessenek Szlovákiába, a szlovákiai magyarok Magyarországra, s ezeknek is biztosítani kell a csehszlovák-magyar lakosságcsere minden előnyét.

3. Semmilyen körülmények között sem szabad megengedni, hogy a reszlovakizáltak újból magyar befolyás és propaganda alá kerüljenek akár az iskolákban, akár a templomokban, politikai szervezetekben és másutt. El kell érni, hogy a dél-szlovákiai járásokban az ottani szlovák kolonisták és a reszlovakizáltak képezzék a szlovák etnikum alapját. Ez azt jelenti, hogy átgondolt kulturális tervekkel kell felgyorsítani a reszlovakizáltak iskolán kívüli öntudatosodását, s olyan adminisztrációs rendelkezéseket kell hozni (hivatalok, templomok, gazdasági intézmények), amelyek lehetővé teszik a szlovák személyek magyar tulajdonságainak mielőbbi asszimilálását.

4. A Földművelésügyi Megbízotti Hivatal és a Szlovák Telepítési Hivatal által irányított kolonizációnál kiemelten kell figyelni azokat a járásokat és településeket, ahol a magyar elem még napjainkban is többségben van.

5. Kormányrendelettel és adminisztrációs rendelkezésekkel meg kell szüntetni a csehszlovákiai magyar nemzetiségű személyek nemzeti diszkriminációját. A teljes polgárjog megadása állampolgárságot, választójogot, katonai szolgálati kötelezettséget jelent. Az adott jogi helyzetet fokozatosan a szükséges mértékben legislatív rendelkezésekkel kell megvalósítani.

6. Az 5. pontban jelzett rendelkezések megfogalmazásánál ügyelni kell, hogy semmilyen körülmények között se legyenek jóvátételű jellegűek, ill. ne érintsék az elkobzott vagyonokat, ill. más olyan rendelkezések eredményeit, amelyek a felszabadulás után a köztársaság érvényes törvényei szerint születtek. Ez nem jelenti azt, hogy ezt egyes esetekben nem vagyunk hajlandóak megtenni, de arról van szó, hogy ezeket a rendeleteket ne szüntessük meg.

7. Bizonyos tömegszervezetekben, főként a szakszervezetekben, földműves-szövetkezetekben stb. a teljes egyenlőséget úgy kell értelmezni, hogy a reszlovakizáltak ne jelenthessék magukat magyar nemzetiségűeknek, s mindenütt következetesen szlovákoknak kell őket tekinteni.

8. A magyar kisebbségnek nem lehet külön politikai pártja, s mivel az ország déli területein gyakorlatilag Szlovákia Kommunista Pártján kívül nincs más politikai párt, módosítani kell a magyarok felvételét a pártba.

9. Szükséges, hogy a magyar kisebbségnek legyen kulturális szervezete, de alaposan át kell gondolni a formáját, tevékenységi területét, valamint a vezetője személyét.

10. A magyar kisebbségnek nem lehet önálló gazdasági szervezete, de meg kell vitatni szervezkedésük lehetőségét az adott (pl. iparosok stb.) szervezeti kereteken belül.

11. Meg kell nyitni néhány magyar tanítási nyelvű iskolát, illetve olyan iskolákat, ahol a szlovák nyelvet is oktatják.

12. Mérlegelni kell egy teljesen szlovák felügyelet alatt álló magyar nyelvű folyóirat kiadását.

Fokozott figyelemmel kell kísérni a magyarországi szlovák kisebbség nemzeti, kulturális és politikai öntudatosodását. Sorukból kell kiválasztani a kérdéssel rendszeresen foglalkozó személyeket, figyelni kell őket, segíteni a magyarországi szlovák kisebbséget.

A szlovákiai magyar kisebbség adott jogi helyzetének megváltoztatására irányuló összes rendelkezést a következő két alapelvhez kell igazítani:

1. a magyar lakosság polgári és politikai egyenlősége;

2. a reciprocitás valós követelménye Csehszlovákia és Magyarország között úgy, hogy mi annyit és olyan fajta iskolát nyitunk, amennyit a szlovákok kapnak Magyarországon, s ezeket olyan pedagógusokkal és technikai felszereléssel látjuk el, amelyet a magyarországi szlovákok kapnak. Hasonló álláspontra helyezkedünk a folyóiratok, a szervezetek, az istentiszteletek, a gazdasági szervezetek stb. esetében is. Ennek ellenére ezek a kérdések nem lesznek nemzetközi tárgyalások témái, hanem belügyünk marad.

Ezzel a politikával kiütjük a magyarok kezéből az eddigi legfőbb érvüket, a nemzeti diszkriminációt, ill. a gyakorlatra való hivatkozásukat, s ezt a szlovák kisebbség magyarországi elnemetlenítésének hangsúlyozásával ellensúlyozzuk. Feltevélezzük, hogy ha a szlovák kisebbség nemzeti fejlődése megfelelő lehetőségeket kap Magyarországon, akkor nincs okunk félni a szlovákiai magyar kisebbségtől. Ellenkező esetben, ha a magyar kormány a magyarországi szlovák kisebbség foko-

zott beolvasztását támogatja, ennek következménye a szlovákiai magyar kisebbség fokozott felszámolása lesz.

A bizottság megfontolás céljából a következő javaslatokat terjeszti Szlovákia Kommunista Pártjának Elnöksége elé:

1. Hosszútávon nem szabad lemondani a magyarországi szlovák kisebbség kötelező kicseréléséről a szlovákiai magyar kisebbségért.

2. A magyar kommunista párt ellenünk folytatott rendszeres kampánya miatt Csehszlovákia Kommunista Pártja szakszerű és politikailag indokolt memorandumban ismertesse álláspontját a Komintern összes kommunista pártjával.

3. A tervezett változások érdekében kiemelt jelentőségű, hogy a magyar sajtó állandó támadásai miatt a szlovák és cseh sajtó a kérdéseket mindkét vonatkozásában elemezze:

a/ ismertesse meg a közvéleményt a magyarországi szlovák kisebbség sanyarú helyzetével, szóljon a nemzeti, kulturális és iskolaügyi hiányosságokról, a rossz gazdasági helyzetről stb.;

b/ foglalkozzanak Magyarország ellenállásával, azzal az obstrukcióval, amellyel már második éve szabotálja a lakosságcserét;

c/ alkalmas időben nyilvánosságra kell hozni a kérdéstről alkotott véleményünket.

4. A reszlovakizációval kapcsolatban a bizottság a következőket ajánlja:

a/ el kell fogadni azok reszlovakizálását, akiket évekkkel ezelőtt az ellenséges propaganda megfélemlített;

b/ el kell intézni az olyan személyek reszlovakizálási kérelmét, akiket Csehszlovákiaba vittek, s onnan visszatértek Szlovákiába, itt élnek, s megfelelnek a reszlovakizáció feltételeinek.

5. A Csehországba kiszállított magyarok esetében be kell tartani a kormány, ill. a minisztériumok rendeletét.

6. A magyar kulákok esetében végre kell hajtani a jogilag érvényes konfiskálásokat.

A bizottság javasolja, hogy a mellékelt elemzésekből – ezek terjedelme okán – készítsenek összefoglaló dokumentumot, melyet Szlovákia Kommunista Pártja Elnökségének határozatához csatolva, mellékletként elküldünk a Csehszlovákia Kommunista Pártja Elnökségi tagjainak.

16. sz. dokumentum

Állami Területi Levéltár, Vágsellye
Területi Telepítési Hivatal, Komárom
4. karton, 160/147-prez.

1946. dec. 28.

Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala Pozsonyban
Szám: 995-III/300-37/1-7

Pozsony, 1946. dec. 28.

Tárgy: Munkaerőtoborzás a köztársasági elnök 88/45. sz. dekrétuma alapján

Szigorúan titkos!

A munkaerőtoborzás irányelvei

I. CIKKELY

Bevezető határozat

1. Az 1946. okt. 25-i 192/1946. sz. a kétéves tervről szóló törvény értelmében Csehszlovákiában megkezdődik a gazdaság, az ország helyreállítása és kiépítése, s ezáltal biztosítva lesz a lakosság élelmezése és életszínvonalának növelése.

2. Az első bekezdés feladatainak teljesítése érdekében a munkaerőt a gazdaság szükséglete szerint lehet átcsoportosítani.

3. A munkaerőtoborzást és a szétosztást a köztársasági elnök 88/45. sz. dekrétuma alapján úgy kell megszervezni, hogy megszűnjön az egyes ágazatokban és körzetekben a munkaerőhiány.

II. CIKKELY

1. A kötelező munkaszolgálat (I. cikkely 3. bekezdés) minden munkaképes személyt érint:

a/ férfiakat 16–55 év között;

b/ nőket 18–45 év között.

III. CIKKELY

Mentesítés a kötelező munkaszolgálat alól

1. A kötelező munkaszolgálat alól mentesülnek:

a/ a szolgálatot teljesítő katonák;

b/ olyan személyek, akik megtartása a jelenlegi munkájukban, ill. beosztásukban a közérdek szempontjából szükséges (lásd IV. cikkely);

c/ a tanulmányaikat előírás szerint folytató, vizsgáikra készülő hazai egyetemek és főiskolák hallgatói, valamint a nyilvános és ezzel egyenrangú középiskolák tanulói;

d/ a hivatalos tanoncvizonyban lévő személyek;

e/ asszonyok terhességük harmadik hónapjától a szülés utáni harmadik hónap végéig, továbbá azok a nők, akik legalább egy 15 évnél fiatalabb gyermekről gondoskodnak, háztartásukat egyedül vezetik, s legalább még egy másik személyről is gondoskodnak;

f/ a külképviseletek munkatársai és családtagjaik;

g/ a magyar nemzetiségű személyek esetében a kötelező munkaszolgálat nem vonatkozik azokra a személyekre, akiket a Csehszlovákia és Magyarország közötti lakosságcsere-egyezmény (a továbbiakban: egyezmény) V. cikkelye szerint kitelepítésre jelöltek;

h/ a 2. bekezdésben foglalt feltételeket a Szlovákiai Telepítési Hivatal igazolja.

IV. CIKKELY

A kivételek folytatása

1. A szociális ügyek megbízottja és a problematikus esetekben határozó Központi Toborzási Bizottság dönti el, hogy bizonyos személyek közérdekből megmaradjanak-e a munkahelyükön az adott beosztásukban.

2. Az 1. bekezdésbe tartozó kivételeket érintő kérvényeket közvetlenül a bizottsághoz kell benyújtani.

3. A háromtagú Központi Toborzási Bizottság a járási munkavédelmi hivatalok mellett működő toborzási bizottságoknak címzett utasításában meghatározza a közérdek ismérveit (V. cikkely, 2. bekezdés), amelyek a kirendelteteket mentesítik a közmunkától.

4. A Központi Toborzási Bizottság székhelye Pozsonyban, a Szociális Ügyek Megbízotti Hivatalában van.

5. A Bizottság két tagból és elnökből áll.

V. CIKKELY

A toborzás megvalósítása

1. A Szociális Ügyek Megbízotti Hivatalától kapott anyagból kiválasztják a ki-rendelendő személyeket.

2. Ezeket a személyeket a Szociális Ügyek Megbízotti Hivatalának a toborzási ügyekkel megbízott munkatársa által kinevezett háromtagú, két tagból és elnökből álló bizottság jelöli ki. Általában ez a bizottság dönt a felmentésekről is.

3. A bizottságokat szükség szerint, de elsősorban a járási munkavédelmi hivatal kérésére hozzák létre.

4. A bizottságok ellenőrzik a Szociális Ügyek Megbízotti Hivatalából leküldött névsorokat, s a Központi Toborzási Bizottság irányelvei alapján törlik a II. és a III. cikkelyekben érintett személyeket. A törlést a jegyzetben megindokolják, és az érintettek neveit színes ceruzával áthúzzák. A törölt személyek névsorát jegyzőkönyvezik, feltüntetik az indokokat. A jegyzőkönyvet a bizottság mindhárom tagja aláírja. Az egyik példányt késedelem nélkül felküldik a Központi Toborzási Bizottságnak Pozsonyba.

VI. CIKKELY

A transzportok összeállítása

1. A helyi toborzási bizottság által kiválasztott személyekből 100 gazdasági egység (család) alkot egy transzportot. A feladat végrehajtásáért a helyi toborzási bizottság minden tagja személyesen felelős.

2. A transzportokba beosztott személyek névsorát legkorábban az indulás előtti negyedik napig kell elkészíteni.

VII. CIKKELY

A végzések kiállításá

1. A helyi toborzási bizottság négy nappal a transzportok indulása előtt átadja a kiválasztott gazdasági egységek névsorát a járási munkavédelmi hivatalnak. A hivatal állítja ki a munkaszolgálati kötelezettség alá tartozó személyek részére a végzéseket.

2. A végzés bal oldalán kell feltüntetni a SZÜMH-ből (Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala) kapott névsor iktatószámát. Ezt törni kell azzal a számmal, amely alatt az illető személy neve a SZÜMH-ből leküldött névsorban található. A számot gondolatjel követi, majd a végzés kiállításának az éve. Az egész számot aláhúzva, a vonal alá kerül a járási munkahivatal által készített jegyzékben szereplő sorsszám. Például 240/16-1947

E példa szerint 240 az a szám, amely alatt a SZÜMH-ből elküldött jegyzéket iktatták, a 16-os a behívott személy sorszáma, az 1947 folyó év, a 29-es pedig az a szám, amely alatt a kiutalási végzést a járási munkavédelmi hivatalok nyilvántartják. Ezt a számot kell rávezetni a végzésre.

3. Ha a végzésben nincs elegendő hely a kötelező munkaszolgálatra behívottak családtagjainak a felsorolására, részükre külön végzést kell kiállítani, de ennek a sorszáma megegyezik a többi családtag számára kiállított végzés sorszámaival.

4. Az első oldal felső szélén kell feltüntetni a toborzási bizottság és a transzportjegyzék három számjegyből álló számát úgy, hogy a bizottság számát török a transzportlista sorszámaival (1 oszlop), pl. II/5/15, jelentése: II. bizottság, 5. transzport, a 15. gazdasági egység.

5. A végzésen feltüntetett személyi adatokat a SZÜMH-től kapott jegyzékből kell kiírni.

6. A közmunka kezdete a transzportok indulásának a napja. Szükséges, hogy az ugyanabban a jegyzékben szereplő személyek végzésein egyforma dátum szerepeljen.

7. A cseh országrészekbe irányítottak esetében az ottani járási munkavédelmi hivatal és a SZÜMH megállapodása alapján a kiküldött összekötő hivatalnok határozza meg, hogy a cseh országrészek melyik járási munkavédelmi hivatala veszi át a közmunkásokat.

8. A csehországi járási munkavédelmi hivatal és a SZÜMH-ből kirendelt összekötő tisztviselő meghatározza a munkakört, ahová a közmunkást elhelyezik, a mezőgazdaságba vagy más területre, de minden esetben jelzik az új munkaadó nevét.

9. A járási munkavédelmi hivatal a végzések összes példányát még a kézbesítés előtt aláírja, és a járási munkavédelmi hivatal pecsétjével lepecsételi.

10. Ha a végzésen feltüntetett személynek több olyan családtagja van, akiket a 88/45. sz. dekrétum alapján közmunkára rendelhetnek ki, akkor az eljárás a következő: a/ ha van elegendő hely, ezeket a személyeket is rá kell vezetni a családfő nevére kiállított végzésre, ilyen esetben a többi kirendelt részére nem kell külön végzést kiállítani még abban az esetben sem, ha egy családból több 16–55 éves férfi, ill. 18–45 éves nő munkaköteles;

b/ a 88/45. sz. elnöki dekrétum hatáskörébe nem tartozó családtagokat az e célra fenntartott megjegyzések rovatában kell feltüntetni.

11. A végzést négy példányban kell kiállítani, ebből egy példány, a fogalmazvány, a kiállító járási munkahivatalban marad, a másodikat a munkaszolgálatra kötelezett személy kapja, harmadikat a cseh országrészekben lévő munkaadó, a negyediket az illetékes csehországi járási munkavédelmi hivatal. A harmadik és negyedik példányt a transzportok vezetője kézbesíti.

12. Ha egy végzésen több munkaszolgálati kötelezettséggel bíró személy szerepel, s ha ezek a foglalkozását feltüntették, a végzést annyi példányban kell kiállítani, hogy a foglalkozási rovatban feltüntetett személy kaphasson egy példányt.

VIII. CIKKELY

A végzések kézbesítése

1. A végzéseket a járási munkavédelmi hivatalok közvetlenül a helybeli szokásoknak megfelelő módon kézbesítik (a helyi nemzeti bizottság, ill. helyi közigazgatási bizottság segítségével).

2. Az átvételt a címzett saját kezű aláírásával igazolja, a járási munkavédelmi hivatalban maradó példányra rávezetik a kézbesítés napját.

IX. CIKKELY

A munkára rendelt névsorának összeállítása a járási munkavédelmi hivatalban

1. A járási munkavédelmi hivatal a SZÜMH-ből leküldött jegyzékből az érkező sorrendjében elkészíti a saját névsorát, amely a következő adatokat tartalmazza:

- a/ sorszám;
- b/ a végzés száma a VII. cikkely 4. bekezdése szerint;
- c/ a munkára jelölt lakóhelye;
- d/ a munkára jelöltek neve és születési éve;
- e/ a kijelölttel távozó személyek neve és születési éve;
- f/ az új munkaadó címe.

2. A jegyzékek négy példányban készülnek. Egy példány és az összes fogalmazvány a járási munkavédelmi hivatalban marad. A második példányt a járási munkavédelmi hivatal a transzport összeállítása után felküldi a SZÜMH-ba, a harmadik és negyedik példányt, ha a cseh országrészekben lévő munkaviszonyról van szó, átadja a Szociálisügyi Minisztériumból kirendelt tisztviselőnek. Ebben az esetben a minisztérium képviselői a SZÜMH-a utasítása szerint elkészítik a transzportlistát. Ebből egy példányt kap a szlovákiai járási munkavédelmi hivatal, három példányt át kell adni a Szociálisügyi Minisztérium pozsonyi megbízottjának. A bizottságok a transzportlistákat emelkedő sorrendben, arab számokkal jelölik. A transzport kísérőlistájának első oldalán a felső sorokban feltüntetik a transzport számát, s minden egyes transzportot egyes számjeggyel kezdenek. A megjegyzések rovatába beírják a csehországi munkaadó nevét. A sorszámot követi a munkára jelölt legidősebb személy neve, s a nevére szóló végzésben kell feltüntetni a családtagokat.

X. CIKKELY

A szállítási egységek

1. A 100 gazdasági egységből álló szállítási egység kimutatását két példányban kell kiállítani, így az A oldalra kerülnek a munkára jelöltek, a B oldalra az új munkahelyek. Egy példány a járási munkavédelmi hivatalban marad, s másodikat fel kell küldeni a SZÜMH-ba a toborzással megbízott munkatárs címére.

2. A transzportokat a következőképpen kell számozni:

P és egy négyjegyű szám, pl. P0301 törve a járás nevével. Az első kétjegyű szám a járás, a második a transzport száma.

3. A transzportok összeállításánál figyelni kell, hogy ne szakítsák el egymástól a családtagokat. A célállomások mellett ügyelni kell a beosztottak munkahelyére is. A feltételek betartása érdekében a menetrendet egyeztetni kell a szállításról gondoskodó szervekkel.

XI. CIKKELY

Szállítóeszközök

1. A szükséges számú teher- és az egyeztetett számú személyvagonokat a járási munkavédelmi hivatalok által a Vasútigazgatósághoz benyújtott kérvények alapján a Csehszlovák Vasutak biztosítja.

2. A teher- és személyautókat a telepítés helye szerint illetékes katonai közlekedési parancsnokság biztosítja.

XII. CIKKELY

Egészségügyi intézkedések

1. A transzportba beosztott minden személy legkésőbb az indulás előtti második napig orvosi vizsgálaton esik át. A vizsgálatra vonatkozó utasításokat az Egészségügyi Megbízotti Hivatal adja ki. Az orvosok a munkára jelölt személy munkaképességét vizsgálják, a családtagoknál csupán a szállításra való alkalmasságot. A transzport indulásának napjáig

orvosi vizsgára köteles minden személy, s az orvos megállapítja, alkalmas-e a szállításra. Ha a vizsgálat szerint az illető nem szállítható, akkor kórházba kell utalni.

2. Az EMH minden transzportozóhoz egy ápolónőt rendel ki, aki – szükség esetén – elsősegélyben részesíti a rászorulókat.

XIII. CIKKELY

A transzportok kíséréte

1. Minden transzportot vezető kísér, akit szlovákiai toborzás esetén a Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala, a csehországi toborzás esetén a Szociálisügyi Minisztérium nevez ki.

XIV. CIKKELY

A transzportok étellelmezése

1. A transzportba besorolt gazdasági egységek, ill. személyek a transzport indulása előtt meleg ételt kapnak (ebédet, vacsorát).

2. A SZÜMH és a Közélelmezésügyi Hivatal megegyezése alapján az utóbbi feladata, hogy az étellelmezésért felelős személy szükséges mennyiségű ételmiszert vételezzon.

3. A cseh országrészekbe irányított transzportoknál az étellelmezésért felelős személyek gondoskodnak arról, hogy az állomási étkezdek a SZÜMH-val való megegyezés alapján biztosítsák az átmenő transzportok meleg étellel való ellátását.

XV. CIKKELY

A munkára rendelt személyek ellátása az új munkahelyükön

1. Az új munkahelyen minden gazdasági egység haladéktalanul megkapja:

a/ a megfelelő lakást;

b/ a végzés szerinti munkahelyet;

c/ a munkakategóriájának megfelelő ételmiszertjegyeket.

2. A gazdasági egységeket együtt kell elhelyezni, nem szakíthatják el a családtagokat.

3. Minden gazdasági egység (családfő és felnőtt családtagok) s a többi családtag megkapja az indulás előtt a kiutalási végzést, amelyben fel kell tüntetni a munkabéretet, az elszállásolási feltételeket. A végzéseket a járási munkavédelmi hivatal állítja ki és adja át az érintetteknek.

4. A munkára rendelt személyek gyermekei az új munkahelyükön kötelesek iskolába járni.

XVI. CIKKELY

Az ételmiszerek

1. A transzportokba beosztott gazdasági egységek nem vihetnek magukkal gabonát.

2. Főző- és kenyérlisztből személyenként 10 kg-ot.

3. Hüvelyesekből 3 kg-ot, mákból 0,25 kg-ot, burgonyából 20 kg-ot személyenként.

4. Friss (nyers) zöldséget személyenként 5 kg-ot.

5. Konzervált zöldséget korlátlan mennyiségben.

6. Lekvárt és kompótot korlátlan mennyiségben.

7. Teljes gyümölcsstermésüket.

8. A szárnyasok részére szemestakarmányt, kukoricát, árpát, zabot, keveréket, egy-egy szárnyasra max. 15 kg-ot számítva.

9. Zsír és füstölt húsokat a vágatási engedély szerint. Ha nincs vágatási engedélyük, akkor személyenként 1 kg zsírt és 2 kg füstölt húst.

10. Konkrét problémák esetén a járási munkavédelmi hivatal munkatársai a járási nemzeti bizottságok (járási közigazgatási bizottságok) közreműködésével az Élelmezésügyi Megbízotti Hivatal által kiadott irányelvek alapján intézkednek.

11. A járási munkavédelmi hivatalok a transzportlisták és a végzések másolatai alapján ellenőrzik a hnb (hkb) közellátási osztályán, hogy a végzésekkel munkára rendelt személyeket törölték-e a közlélemezési nyilvántartásból.

12. A hnb (hkb) közellátási osztályai a transzportjegyzékbe bejegyzik, hogy az illető személyt törölték-e a közellátási nyilvántartásból.

13. A cseh országrészekben az illetékes járási munkavédelmi hivatalok a kiutalt személyeket a kiutalási végzések alapján az előírásnak megfelelően bejegyzik a közlélemezésre jogosultak jegyzékébe, és elintézik az érintettek szociális biztosítását.

XVII. CIKKELY

A szárnyasok és az apró háziállatok

1. A gazdasági egységek meghatározatlan számú aprójószágot vihetnek magukkal, maximálisan az 1946. dec. 31-i állományt.

2. Nem vihetik magukkal, de nem is adhatják el a lovakat, csikókat, ökröket, teheneket, bikákat, üszöket, sertéseket (anyakocákat, kanokat, malacokat, szopós-malacokat) juhokat és kecskéket.

XVIII. CIKKELY

Más ingóságok

1. Gazdasági egységként a következő ingóságokat lehet elvinni

a/ szobabútort;

b/ konyhabútort;

c/ mindenféle ruhaneműt;

d/ a mezőgazdaság üzemeltetéséhez feltétlenül szükséges felszereléseken kívül a holt leltárba tartozó tárgyakat.

2. Ennek értelmében nem vihetők el, de el sem idegeníthetők a konyhai tűzhe-lyek, kályhák, szekerek, boronák, ekék, gazdasági gépek és más, a talaj megmunkálásához szükséges szerszámok.

XIX. CIKKELY

A hivatalok együttműködése

1. A munkaerő-toborzásban együttműködnek a Szociálisügyi Minisztérium, a Belügyminisztérium, a Földművelésügyi Minisztérium és a profiljuknak megfelelő megbízotti hivatalok, valamint több központi hivatal s ezek részlegei.

XX. CIKKELY

A toborzás költségei

1. A munkaerő-toborzással kapcsolatos kiadásokat a Szociálisügyi Minisztérium saját költségvetéséből téríti.

XXI. CIKKELY

Ideiglenes intézkedések

Ezek az irányelvek a Szociálisügyi Minisztérium, a Belügyminisztérium, a Földművelésügyi Minisztérium, a profiljuknak megfelelő megbízotti hivatalok, valamint az akcióba bevont többi központi hivatal megegyezése alapján 1947. január 1-jén lépnek érvénybe. Ezzel érvé-

nyüket vesztik a kiadott s a fentiekkel részben ellentmondó irányelvek. A munkaerő-toborzás végrehajtásával megbízott személyek személyesen felelnek a rájuk bízott feladatok pontos és időbeni teljesítéséért, rájuk is vonatkoznak a kétéves terv védelmét szolgáló szankciók.

XXII. CIKKELY

Befejező rendelkezések

Ha a kétéves terv teljesítése megköveteli a toborzási akciókra vonatkozó ezen határozatok kiegészítését, ill. módosítását, azt az illetékes hivatalok ajánlására meg kell valósítani.

A megbízott helyett

(olvashatatlan aláírás)

17. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár, Prága

Csehszlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának állaga

100/1 fond, 49. kötet 380. egység

A magyar lakosság részleges áttelepítése a cseh országrészekbe és a mezőgazdasági munkákba való bevonása érdekében létesített bizottság javaslata

Az 1946. nov. 14-én megalakított bizottság a magyar munkaerőnek a csehországi mezőgazdaságba való bekapcsolása érdekében tartott tanácskozáson Ďuriš elvtárs javaslatára azt ajánlja a párt elnökségének, hogy hagyja jóvá a magyarok Cseh- és Morvaországba való részleges áttelepítését.

A tervet a következő elvek szerint kell megvalósítani:

1. Kiemelt cél a munkaerő biztosítása a cseh mezőgazdaság számára.

2. A dél-szlovákiai magyarok legalább egy részének áttelepítésével földbirtokok szabadulnak fel (legalább 30–40 ezer hektár), ahová szlovákokat lehet betelepíteni, amely elősegíti, hogy a szlovák földnélküliek és kisparasztok tudatosítsák, ezt a változást a Nemzeti Front és Szlovákia Kommunista Pártja politikája tette lehetővé.

3. Magyarországnak csak a magyar etnikai egység, a Magyarország szomszédságában élő csehszlovákiai magyar kisebbség megtartása az érdeke, őket revizionista céljai elérésére használhatja fel. Nem lesz érdeke a cseh országrészekben szétszórt magyar lakosság megtartása, mert ezeket nem használhatja ki fentebbi céljai elérésére. Ezért lehetséges, hogy javaslatunk Magyarországot közvetve rákényszerítheti a lakosságcsere befejezésére, s esetleg hozzájárul újabb 200 000 magyar áttelepítéséhez Magyarországra.

4. A magyarokat Csehországba csaknem kizárólag a mezőgazdaságba irányítják. Úgy kell őket elhelyezni, hogy az új környezetben minél előbb asszimilálódjanak. Ennek az a feltétele, hogy a kérdésben a Nemzeti Fronttal egységes állásfoglalást alakítsunk ki, mert ez elősegítheti az új környezetbe való beolvadásukat.

5. Az áttelepítés módszereit és mértékét a követelmények szerint kell meghatározni, bár a meghatározó tényező a munkaerő biztosítása. A Szlovák Telepítési

Hivatal figyelje a kérdéssel kapcsolatos nemzetközi véleményeket. A bizottság gondosan elemezte az összes lehetőséget, s a toborzás és az áttelepítés méreteivel és módszereivel kapcsolatban a következő határozatot hozta:

1. Az adott nemzetközi helyzetben az akció céljának megfelelően (lásd az előbbi pontot) átmeneti jelleggel meg lehet kezdeni a meghatározott társadalmi csoportokba tartozó magyarok áttelepítését, mégpedig a kötelező munkaszolgálatról szóló 88/1945. sz. elnöki dekrétum alapján. A dekrétum alapján elrendelt toborzást jelentősen megkönnyítené, ha ez csak az ingatlan nélküli mezőgazdasági munkásokra vonatkozna. De a bizottság úgy véli, a toborzás ebben az esetben csak jelentéktelen mértékben változtatná meg a dél-szlovákiai birtokviszonyokat, s ezért a 88/1945. sz. dekrétum alapján elrendelt toborzást a mezőgazdasági munkások (kommenciós cselédek) mellett ki kell terjeszteni a maximálisan 5 holddal rendelkező földművesekre is.

2. A 88/1945. sz. dekrétum csak a családfők munkaszolgálatáról rendelkezik, s nem vonatkozik a legalább egy kiskorú gyermeket nevelő feleségekre. A szlovák közvélemény – érthető okokból – nem egyezne bele olyan megoldásba, amely elszívja a munkaerőt, s Szlovákiában hagyja a családtagokat. A bizottság ezért úgy véli, át kell telepíteni a családtagokat úgy, hogy a feleségek is kapjanak kirendelési végzést még akkor is, ha ez a lépés jogilag nem egészen helyes. A bizottság zöme ugyanis úgy gondolja, hogy fontosabb az akció tisztességes volta és humánus végrehajtása, mint a törvény betű szerinti betartása.

3. Ha a párt elnöksége úgy határoz, hogy a 88 /1945. sz. dekrétum jogi kötelezései következtében egész családokat nem lehet kitelepíteni, akkor az érvényes jogi helyzetben az állampolgárságtól megosztott személyekre és idegen állampolgárokra vonatkozóan olyan politikai-jogi határozatokat kellene hozni, amelyek értelmében a belügyminiszter az 52/1935. sz. törvény 17. paragrafusa alapján meghatározott járások kijelölt településeiről a hontalanokat az állam érdekének és védelmének megfelelő munkára utasíthatja. Az említett törvénynek az a hiányossága, hogy külföld felé nem indok a kötelező munkaszolgálatról rendelkező, Csehszlovákia minden polgárát érintő 88/1945. sz. dekrétum végrehajtására.

4. A bizottság tagjai kiemelték: a Szlovákiában érvényes jogi előírások nem teszik lehetővé, hogy a magyar nemzetiségű személyek földbirtokába nemzeti biztosok kerüljenek, ezt nem lehet érvényes jogi normákkal alátámasztani. Valószínűleg elegendő lenne, ha a Megbizottak Testülete a cseh országrészekben érvényes határozatokat, rendeleteket Szlovákiára is kiterjesztené. Jogilag ez a rendezés sem hibátlan, de politikailag elfogadhatóbb, mint a közvetlen konfiskálás.

5. A vagyonekbozás – amit az adott nemzetközi helyzetben a bizottság nem ajánl – sok nehézségbe ütközne. A kormánynak határozattal kellene megszüntetni az 1945. okt. 25-i határozatát, amellyel felfüggesztette a magyarok vagyonának a 10/1945. sz. elnöki dekrétuma alapján elrendelt konfiskálását. A jelenlegi felfüggesztésre a csehszlovák–magyar lakosságcsere jegyzőkönyvének VII. fejezete alapján került sor. Be kellene bizonyítani, hogy a csehszlovákai–magyar lakosságcsere-egyezmény VII. fejezetében rögzített felfüggesztés hatástalan, mivel a Csehszlovákiában élő magyar lakosság kérdését a kölcsönös egyezmény nem rendezi úgy, ahogyan ezt a jegyző-

könyv V. fejezete feltételezte. Nemzetközi jogi szakértőnek való kérdés, hogy a kormány az adott pillanatban bebizonyíthatná-e, az egyezmény a magyarok hibájából nem valósult meg. A bizottság véleménye szerint a kérdést nem célszerű a legmagasabb szintű jogi normával rendezni, a toborzásokhoz olyan feltételeket kell teremteni, hogy az áttelepítés a lehetőségekhez mérten az áttelepítendőkhöz ellenállása nélkül valósuljon meg, s feleslegessé váljon az állami szervek kényszerítő beavatkozása. Ennek értelmében a bizottság a következőket ajánlja:

1. Az áttelepítendőkhöz a csehországi munkahely mellett még előnyöket is kell biztosítani: hivatalos ígéretet kell tenni a csehszlovák állampolgárság megadására. Az ígéretben ki lehetne jelteni, hogy azok a magyarok, akik az akció keretében családotul települnek át a kijelölt munkahelyre, az új lakóhelyükön bizonyos idő után megkapják az illetőséget, s ezt követően a csehszlovák állampolgárságot. Az állampolgárság ígérete azt is jelenti, hogy az állampolgárság visszaadásáról szóló határozat kézbesítéséig ugyanolyan bánásmódban lesz részük, mint az ottani cseh vagy a szlovák nemzetiségű személyeknek.

2. Az áttelepítettek néhány, veszélytelennek tartott kategóriájának lehetővé kell tenni kisebb birtokok megszerzését, mindenekelőtt házat, ahol elegendő föld van (pl. az állami birtokokon), művelésre kisebb földbirtokokat is.

3. Biztosítani kell az áttelepültek ingóságainak, háziállatainak (tyúk, libák, malacok stb.) és néhány szerszámának elszállítását.

4. Biztosítani kell, hogy a cseh országrészekben úgy fogadják őket, mint állandó munkásokat, leendő cseh állampolgárokat, s lakás és életfeltételeik semmiben sem különbözzenek a cseh és a szlovák munkásokétól.

5. Ennek érdekében az áttelepítendőkhöz között olyan kampányt kell folytatni, amellyel elejét vehetjük – az akció végrehajtásában – az esetleges ellenállásoknak. Ennek egyik feltétele, hogy az áttelepítés előnyeit magyar nyelven ismertessük, s a Szociális megbízotti Hivatal által kiállított végzéseken is legyen magyar szöveg.

D/ A bizottság feltételezi, hogy az említett módszerrel fokozatosan 60 000 családot lehet áttelepíteni a cseh országrészekbe. A CSKP KB mellett működő telepítési bizottság minden jóindulata ellenére is elegendőnek véli, ha a cseh határövezetbe 35 000-nél több, maximálisan 50 000 személyt telepítünk be, akik politikai és állambiztonsági szempontból legyenek teljesen megbízhatók, lehetőleg szlovák származásúak (szűkebb értelemben reszlovakizáltak). Ezzel az akcióval még nem oldódik meg a magyar kisebbség kérdése, mert ha nem sikerül újabb 100 000 személy áttelepítése, akkor még további 200 000 személyt kellene áttelepíteni, de már drasztikus módszerekkel. Ez a magyarok ingatlanjainak elkobzását, a magyar lakosság szétszórását jelentené az egész köztársaság területén, de ennek igazolásához nem elegendő a 88/1945. sz. dekrétum. Ez az alapos rendezés az adott helyzetben megvalósíthatatlan, de talán ez az akció is elegendő nyomás lesz Magyarországra, hogy beleegyezzen a lakosságcserébe és a további kitelepítésekbe.

E/ A bizottság nem jutott egységes álláspontra abban a kérdésben, hogy a jelzett toborzási terv vonatkozzon-e az ún. reszlovakizáltakra, ill. (a magyarországi) kitelepítésre jelölt magyar személyekre is.

Szlovákia magyar lakosságát a következő kategóriákba lehet sorolni:

1. A lakosságcsere-egyezmény keretében az ország területét elhagyja (a Magyarországon jelentkezett szlovákok száma szerint) 100 000 magyar; ezen felül kitelepítjük az ún. politikai bűnösöket és azok családtagjait – 30 000 magyar;

2. Az önkéntes reszlovakizálásra eddig kb. 300 000 magyar jelentkezett, de átigazolás után a számuk 200 0000 magyar;

3. A fennmaradó 200 000 magyart a párizsi konferencia által tanácsolt kétoldalú tárgyalások alapján lehet egyoldalúan kitelepíteni.

Az elvtársak egy része úgy véli, hogy a toborzási akciót a reszlovakizációt kérők csoportjára kellene összpontosítani tekintet nélkül arra, hogy átigazolják-e, avagy elutasítják őket. Kivételt képeznének a politikailag kompromittált személyek. Véleményüket a következőképpen igazolják:

1. Az akció nemzetközi téren elfogadhatóbb lenne, ha kimondottan belügy lenne, mert ezzel a 88/1945. sz. dekrétum alkalmazása olyan személyekre vonatkozna, akik önszántukból jelentették magukat szlovákoknak.

2. Az áttelepülőeknek kell magyarázni, az akció megértése az első és legjelentősebb bizonyítéka annak, érdemesek arra, hogy csehszlovák állampolgárok legyenek.

3. Mivel olyan személyekről van szó, akik lélekben elhatározták, Csehszlovákiában maradnak, feltételezhető, hogy körükben kisebb lesz a munkaszolgálat elleni ellenállás.

4. Az elhagyott vagyon kárpótlása házzal, ill. kisebb földbirtokkal a cseh közvélemény számára elfogadhatóbb lesz, ha megmagyarázzák nekik, hogy szláv származású személyekről van szó, akik saját akaratukból lettek államunk cseh, ill. szlovák nemzetiségű polgárai.

5. A reszlovakizáltak asszimilációja könnyebb lesz, ha távolabb élnek a magyar határtól, esetleg szétszórva a cseh lakosság között.

A reszlovakizáltak áttelepítési koncepcióját úgy kell értelmezni, hogy olyan kiemelt akcióról van szó, amely munkaerőt jelent a mezőgazdaságnak, de – említettük – a csehszlovákiai magyar kisebbség kérdését csak részben oldja meg, s úgy kell intézkedni, hogy ne lépje túl a 88/1945. sz. dekrétum lehetőségeit.

Az elvtársak másik csoportja azt javasolja, hogy az akció azokat a személyeket érintse, akiket az előbbi felsorolásban magyarországi kitelepítésre jelöltek. Véleményüket így indokolják:

1. A lakosságcsere keretében a kitelepítésre jelölt magyarok áttelepítésével már felhígulna a magyar etnikum a dél-szlovákiai határövezetben.

2. A vagyonukba belföldi szlovákokat telepítenénk.

3. A szlovák kolonisták a reszlovakizáltakkal – a többi magyarral – ellentétes réteget alkotnának. Az exponált határövezetbe viszonylag megbízható csoportot telepítenénk. A csoport egyidejűleg olyan nyomást gyakorolna a többi magyarra, hogy kialakuljon bennük a lakosságcsere, ill. a kitelepülés lelki kényszere.

4. Az elvtársak elutasítják, hogy a tervezetet a reszlovakizáltakra is alkalmazzuk. Véleményük szerint ezzel a reszlovakizáltakat anyagilag és lelkiileg is megkárosítanánk, már nem hinnének nekünk, ezért még jobban ragaszkodnának a magyarokhoz, s ezzel megszakadna az öntudatosodásuk folyamata.

18. sz. dokumentum

Külügyminisztérium Levéltára, Prága
Kabinetiroda, Főtitkár, 168:f.7, j. n.

Szlovák Telepítési Hivatal,

Pozsony, 1946. okt. 15.

Tisztelt
dr. Clementis
államtitkár
Prága, Külügyminisztérium
Bizalmas és titkos!

Mellékelve küldöm a magyarkérdés megoldását érintő, a miniszterelnöknek címzett javaslatot. A javaslatot megvitatta a Megbízottak Testületének elnöke, dr. Husák, valamint dr. Okáli. A javaslattal és az intézkedésekkel az említettek egyetértenek.

Ha a magyarok továbbra is halogtják a lakosságcserét, egyhangúlag jóváhagyjuk a dr. Okáli által kidolgozott alábbi radikális lépéseket.

Dr. Okáli

Melléklet

Pozsony, 1946. október 13.

Bizalmas-titkos

Tisztelt
Dr. Vlado Clementis államtitkár, Prága

Kedves Vlado!

Tegnapi jelentésemben értesítettelek a dr. Jócsik államtitkárral folytatott tárgyalásaimról. A magyar kormány határozatát holnap, 14-én kapom meg táviratilag, azonnal továbbítom hozzád.

Tegnap érkeztem (Budapestről) Pozsonyba, hogy a problémákat megtárgyaljam, a megvalósítást előkészítsem, s hogy az alapvető kérdésekben dr. Čechhel és dr. Husákkal is egyeztessenek. Dr. Husákkal dr. Čech jelenlétében tárgyaltam.

Nézeteink alapos elemzése után két lehetőséget látunk:

a/ a magyar kormány elfogadja az első, e hó 11-én dr. Jócsik államtitkárral ismertetett minimális tervemet;

b/ a magyar kormány az említett minimális tervet még töredékében sem fogadja el.

Az a/ ponthoz:

A minimális terv, vagyis 4500 család áttelepítése 1946 végéig – amit a tegnapi jelentésemben már megindokoltam – nagy erőfeszítéssel, de megvalósítható.

Dr. Husák azt ajánlja, hogy – az Egyezményre való tekintet nélkül – a kitelepítéssel párhuzamosan kezdjük meg a magyarok rendszeres átcsoportosítását Csehországba. Olyan magyarokról van szó, akiket a lakosságcsere nem érint.

Javaslatát a következőképpen indokolja: a kétéves terv megvalósítása, a csehországi magasabb bérszint jelentős számú szlovák munkaeót szív el Szlovákiából, s ez a munkaerő csökkenés veszélyezteti a kétéves terv eredményes megvalósítását Szlovákiában.

A magyarok rendszeres kiszállítása Csehországba rákényszerítheti Magyarországot, hogy a békeszerződés értelmében kétoldalú, területi követelés nélküli szerződést kössön velünk.

Az adott nemzetközi helyzetben ez az utolsó lehetőségünk a magyarkérdés következetes rendezésére.

A magyarok rendszeres átcsoportosításával Magyarországot rákényszerítjük az Egyezmény gyors végrehajtására.

Ezzel (a csehországi) áttelepítéssel végre rendeződik a siralmas állapotban lévő belső kolonizáció.

A b/ ponthoz:

Ha a magyar kormány a minimális tervet elutasítja, a következő megtorló intézkedéseket rendelhetjük el:

1. Kitelepítjük az egyezmény VIII. cikkelye szerint a népbíróságokról szóló rendelet V. paragrafusa alapján elítélt 1000 családot,

2. Kiszállítjuk az egyezmény VIII. cikkelye alapján a népbíróságokról szóló rendelet 1. és 4. paragrafusai által érintett összes magyart,

3. Az egyezmény V. cikkelye alapján kitelepítünk annyi magyart, ahány (magyarországi) szlovák települt át hozzánk egyirányú transzporttal.

4. A magyarok rendszeres, globális kitelepítése Csehországba (dr. Husák terve).

Az 1. 2. és 3. ponthoz:

Az említett intézkedéseket az egyezmény pontjai indokolják. Megkérdőjelezhetők: a/ az 1. és a 4. paragrafus által elítéltek száma; b/ áttelepítsünk-e a büntetés időtartamára való tekintet nélkül minden elítéltet, avagy csak a rövidebb időre elítélteket (egy-két éves börtönbüntetés).

A 4. ponthoz:

Dr. Husák véleménye szerint – amellyel én is százszázalékosan egyetértek – ez az adott lehetőség az utolsó a magyarkérdés s egyben a belső kolonizáció, illetve a jugoszláviai és romániai szlovákok hazatelepítésének rendezésére. A tervezet a magyarok globális csehországi kitelepítésével számol, nem veszi figyelembe sem a reszlovakizálás eredményét, sem a lakosságcsere alapján kidolgozott betelepítési tervet.

Megegyeztünk, hogy a globális kitelepítést és a belső kolonizációt a Párkányi járásban kezdjük. Azért választottuk ezt a járást, mert határmenti, s kevés itt az olyan település, ahová a lakosságcsere-egyezmény keretében magyarországi szlovákok kerülnek.

A magyarok globális kitelepítése és a belső kolonizáció innen a Dunával párhuzamosan haladna nyugat felé úgy, hogy fokozatosan minden magyart áttelepítenénk Csehországba.

A globális kitelepítés a reszlovakizáltakra is vonatkozna. Köztük és a többi magyar között az lesz a különbség, hogy az előbbieket vagyis nem károsodnak.

Dr. Husák – és saját szerény véleményem – szerint Magyarország nem köt velünk a szlovákiai magyarok egyoldalú kitelepítéséről szóló szerződést, s az adott helyzetben

tovább szabotálja az egyezményt (a tárgyalásokat e hó 11-én kénytelen voltam megszakítani, mert a magyarok nem akartak érdemi tárgyalásokat, hanem arra törekedtek, hogy időt nyerjenek és ezzel akadályozzák a kitelepítést). Dr. Husák véleménye, amit J. Duriš, R. Slánský főtítkár és több más jelentős cseh politikus is helyeselt, arra az ellentmondást nem tűrő meggyőződésre épül, hogy területcsere szóba sem jöhet! Ennek értelemben elemezni kell:

a/ Magyarország várható reagálását a szlovákiai magyarok globális áttelepítési tervére, mert Magyarországnak most mérlegelnie kell, átveszi-e előnyös feltételek mellett honfitársait, vagy eltűri, hogy kitelepítsék őket Csehországba, s náluk (Magyarországon) maradjanak a napjainkban már jelentős nemzettudattal bíró szlovák földművesek! Ezzel kapcsolatban ki kell emelni Beljanov és Kondratyev tábornokok – a magyarországi szlovák kisebbséggel kapcsolatos – politikai koncepcióját, s azt a tényt, hogy Magyarországról a (szlovák) földműveseknek csak egy része kérte az áttelepítést. Ezeket már párosították, vagyis Szlovákiában már kiválasztották jövőző gazdaságukat. A magyarországi gazdaságaiknál nagyobb területű birtokokat vásároltak, bizalmi embereiken keresztül megismerték Csehszlovákia társadalmi és gazdasági helyzetét. A bizalmiak elégedetlen távoztak, s a lakosságcsere meghíúsulása esetén ezek körében jelentős szociális elégedetlenség kialakulása feltételezhető.

b/ Meg kell vizsgálni, hogy az adott nemzetközi politikai helyzetben megvalósítható-e a következetes, globális kitelepítés.

c/ Milyen hatása lehet a globális kitelepítéseknek az egyezményes lakosságcsere? Dr. Husák véleménye szerint számolni kell a legszélsőségesebb lehetőségekkel, vagyis azzal, hogy a magyarok felmondják az egyezményt.

d/ Milyen lesz a globális kitelepítés nemzetgazdasági következménye (Csehországban 400 000 munkaerő hiányzik a mezőgazdaságból)?

e/ Milyen hatással lesz a globális kitelepítés a belső kolonizációra?

f/ Milyen hatása lesz a magyarok globális kitelepítésének a jugoszláviai és a romániai szlovákok hazatelepítésére?

g/ Milyen következménye lesz a magyarok globális kitelepítésének a reszlovakizálásra?

h/ A magyarok globális kitelepítésének politikai következményei (az áttelepítés társadalmi és politikai vonatkozásainak felhasználása a belső kolonizációban). Dr. Husák megjegyezte, hogy a Magyarországra való kitelepítés eseteleges csődjét a „kommunisták” és az orosz orientáció számlájára írják, s a Demokrata Párt megerősítheti a befolyását a reszlovakizáltak körében.

Ezeket a lehetőségeket józanul, de annak tudatában kell mérlegelni, hogy ez az utolsó lehetőség a magyarkérdés globális rendezésére. Az angolszászok által támogatott magyarok majd keményen védekeznek, következetesen kitérnek a tisztességes megegyezés és ennek tisztességes betartása elől.

Örülök, hogy Párizsban megismerhetted (a magyarok) álnokságát, aljas terveit és ezek koncepcióját. Légy szíves, küldd el nekem a kormányhatározat szövegét, s ha szükséges a személyes jelenlétem, küldj rádiógrammot Budapestre.

Szívélyes üdvözzel:

Dr. Okáli

19. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottsága, Elnökség, 28/1949

Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottsága mellett működő Magyar Bizottság, 1949. október 14-i ülésének jegyzőkönyve.

Jelenlévők: Fábry István, Kugler János, Lőrincz Gyula, Rabay Ferenc és Major István.

A Magyar Bizottság szükségesnek tartja, hogy felhívja a párt központi vezetésének a figyelmét az alábbi tényekre:

1. A Dél-akció ellenőrzése folyamán meggyőződünk, hogy az érintett községekben nincs osztályharc, amely szembeállítaná a munkásokat és a kisparasztokat az osztályellenséggel, a kulákokkal. A pártvezetőségekben, a közigazgatásban, a tömegszervezetekben sok az osztályidegen, és az egységes földműves-szövetkezeteket is gyakran vezetik megbízhatatlan egyének. Az e szervezetben vállalt tisztségeket sokan saját céljaikra használják ki.

2. A dél-szlovákiai falvakban a magyar és a szlovák kulákság szilárd egységfrontot alkot. Az egyik, ill. a másik fél reakciói szítják az ellentéteket a szlovák és a magyar munkások között.

3. Annak következtében, hogy a Dél-akció csak a magyar reakció ellen irányul, fennáll a veszély, hogy a reakciónak sikerül az akciót nacionalista megvilágításba helyezni, s magyarellenes akciónak kiáltja ki. Általánosan elterjedt nézet pl., hogy a magyarok jogai csak papíron léteznek. A reakciós körök az akciót a nemzetiségi ellentétek szítására használják fel, s máris híre terjedt, hogy újból deportálják a magyarokat, a szlovákok újból könnyűszerrel megszerzik a magyarok vagyonát. Nagyon fontos, hogy bebizonyítsuk ezen állítások valótlanosságát.

4. Az elhagyott birtokokat megbízható igazgatás alá kell helyezni addig, ameddig ezekből – legalább részben – nem kárpótoljuk a Csehországból hazatért toborzottakat.

5. Mivel a földreform a magyar nemzetiségűeket kizárta, az akció keretében nekik is kellene földet juttatni.

6. A lehetőségek kihasználása elősegíti a falusi szövetkezeti mozgalom kiszélesítését és elmélyítését.

20. sz. dokumentum

Magyar Nemzet

1946. november 30. 1. old.

Mindszenty hercegprímás távirata Spellman és Griffin bíboros érsekekhez

A párizsi békekonferencia határozata szerint a szlovákiai magyarok kérdését a magyar és a csehszlovák kormány közti megegyezéssel, vagy ennek létre nem jötte esetén a Külügyminiszterek Tanácsának közbelépésével kell véglegesen rendezni. E tárgyalásokra a magyar kormány már készségét fejezte ki, de ezek még nem kezdődtek el. Ennek ellenére a csehszlovák hatóságok embertelen eszközökkel hozzáfogtak a szlovákiai magyarkérdés egyoldalú megoldásához, azért, hogy „fait accompli” teremtsenek. Mindenekelőtt a dél-szlovákiai magyar vidékeknek Magyarországgal való etnikai összefüggését akarják megszüntetni. Ezért november 17-én elkezdték a magyar falvak lakosságának rendszeres deportálását a fasiszták által végrehajtott deportálásokhoz hasonló módon a Csehországból kitelepített németek helyére. A kijelölt falvakat fegyveres karhatalommal zárják körül, és a magyaroknak megtiltják házaik elhagyását. Vasárnap még misére sem mehettek. A deportálást egy közmunkarendelet ürügye alatt intézik, de a gyakorlatban ennek rendelkezéseit teljesen mellőzik. A dekrétum szerint ugyanis csak 16–55 éves férfiakat, 18–45 éves nőket szabadna időleges munkára beosztaniuk. A terhes és gyermekes anyák mentséget élveznek.

A csehszlovák hatóságok ezzel szemben 7-8 hónapos terhes és néhány hónapos szoptató anyákat is, valamint szülő és az elszállítás folytán abortáló asszonyokat férjüktől elszakítva deportálnak. Csecsemőkortól 80 éves korig viszik a férfiakat, nőket és gyermekeket. Családjaikat évezredes otthonaikból kiszakítják. A bevagonírozás alkalmával a családfőt gyermekétől, feleségétől elválasztják. Egyedülálló agastyánokat szintén deportálnak. Deportált családok tulajdonába szlovák telepeseket ültetnek, a deportáltak ingóságait elkobozzák. Bevagonírozás alkalmával a szlovák katonaság a deportáltakkal általuk nem értett szöveget írat alá. A lakosság elkeseredésében ellenáll, és ennek következtében a falvakban több sebesülés és halál is történt. Elődöm és a magyar püspöki kar fellépése annak idején megakadályozta a zsidó deportálásokat, és ilyen módon mintegy 200 000 magyarországi zsidó menekült meg. Kötelességemnek érzem, hogy most, amikor katolikus magyar híveket másfél évvel a háború borzalmas befejezése után ilyen brutális módon deportálnak ezrével otthonukból, templomuk, iskoláik és temetőik mellől, kérem a világ közvéleményének támogatását a deportálás megszüntetéséhez. Kérem Eminenciádat, tegyen meg mindent a Külügyminisztériumban és az Egyesült Nemzeteknél is ennek, az emberi alapjogokat és a nemzetközi jogot teljes mértékben sértő eljárásnak a megszüntetésére, és arra, hogy a deportáltakat lakóhelyükre visszavigyék és vagyoniukat visszaadják. Fentieket bizonyító dokumentumok részletes adatokkal tulajdonomban vannak.

1946. november 23.

Mindszenty kardinális

II. könyv

I. sz. dokumentum

Állami Területi Levéltár, Pozsony

A Magyarországról áttelepült szlovák családok száma – összesítés

Pozsony város	111	Taksony	160
Pozsonypüspöki	148	Gútor	57
Főrév	101	Gelle	4
Vereknye	19	Csécscénypatony	1
Ligetfalu	170	Felsőszeli	324
Oroszvár	57	Felbár, Süly	4
Bacsfa	2	Alistál	12, 2
Baka	3	Pozsonyeperjes	4
Balony	1	Jányok	3
Csákányháza	3	Jóka és Újhely-Jóka	116
Nagymegyer	97	Kajal	169
Feketenyék	52	Szemet	83
Vízkelet	36	Egyházfa	1
Csilizradvány	1	Vágkirályfa	2
Deáki	184	Kosút	16
Doborgaz	9	Királyrév	31
Alsószei	253	Hegybeneéte	14
Alsóbár	49	Pódatejed	29
Szentpéter	1	Úszor	29
Nagyudvarnok	1	Lég	15
Dunaszerdahely	10	Lúcs	5
Nagyabony	20	Kismácséd	71
Galánta	54	Eberhard	38

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkertý Katalin: A kitelepitéstől a reszlovakizációig

Miloslavov	9	Tárnok	22
Modor	3	Nádszeg	74
Tejfalú	25	Trencsén	4
Hidas	8	Vágtornóc	6
Hidaskürt	73	Csallóköz nádásd	7
Negyed	403	Zonctorony	4
Illésháza	4	Nagyszombat	3
Ekecs	1	Vága	4
Apácaszakállas	1	Nagymácséd	85
Padány	1	Nagypaka	44
Bazin	5	Kispaka	12
Pöstyén	2	Csukárpaka	28
Réte	51	Nagyabony	23
Nagyszarva	9	Nagyfödémes	188
Sók	16	Magyarbél	10
Szenc	213	Farkasd	319
Diószeg	196	Csallóköznyék	5
Vágsellye	5	Zsigárd	141
Somorja	124	Vajka	11
Csölösztő	17	Hodos	54
Csallóközcsütörtök	3	Zsolna	1
Pered	210	Vezekény	105
Tallós	50	Nagymagyar	3
Fél	43	Összesen 5171 család (köztük két belső telepessel)	
Tósnyárasd	57		
Alsónyárasd	10		

2. sz. dokumentum

Állami Területi Levéltár, Pozsony
Lakosságcsere – kimutatások

A Pozsonyi Területi Telepítési Hivatal határákörébe tartozó településekről kitelepített magyar családok száma a lakosságcsere keretében:

I.		Ligetfalú	161
Pozsony város	129	Oroszvár	45
Pozsonypüspöki	106	Bacsfá	13
Förév	92	Baka	13
Tárnok	1	Balony	7
Vereknye	18	Bogya	15
Lamacs	1	Boldogfa	4

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kiteleptéstől a reszlovakizációig

Nagymegyer	84	Béke	6
Feketenyék	48	Modor	2
Vízkelet	38	Éberhard	36
Csilizradvány	7	Tejfalu	25
Deáki	186	Hidas	3
Alsószeli	202	Hidaskürt	70
Albár	33	Negyed	517
Dunaszerdahely	72	Dunaújfalu	8
Kisabony	19	Tonkháza	12
Nagyudvarnok	2	Ekecs	6
Bős	16	Apáca-, Lak-, Turiszakállás	29
Galánta, Taksony	202	Dióspatony	11
Gútor	40	Padány	3
Kisbudafa-Gelle	10	Bazin	2
Felsőpatony, Benkepatony,		Réte	27
Csécshénypatony	26	Nagyszarva	14
Felsőszeli	306	Sók	5
Felbár-Bogya	10	Szenc	168
Alistál	22	Diószeg	187
Hegysúr	5	Somorja	97
Nagyborsa	4	Csölösztó	17
Izsap-Kismegyer-Megyerics	29	Csallóközcstörtök	22
Jányok-Bústelek	4	Pered	203
Dercsika	4	Fél	37
Jánosháza	4	Tallós	46
Keszegfalu	2	Tósnýárasd	40
Pozsonyeperjes	20	Alsónýárasd	29
Újhely-Jóka	108	Vásárút	9
Kajal	71	Vágtornóc	15
Szemet	61	Nádasd	4
Kosút	24	Tárnok	20
Királyrév	47	Nádszeg	88
Egyházfa	2	Zonctorony	9
Egyházkarcsa-Amadékarcsa	7	Vága	12
Vágkirályfa	20	Nagymácséd	83
Hegybeneéte	15	Nagypaka	28
Pódafa	31	Csukárpaka	23
Úszor	34	Kispaka	18
Lég	15	Nagyabony	42
Lúcs (Kis- és Nagylúcs)	8	Nagyfödémes	140
Kismácséd	59	Magyarbél	45
Medve	15	Farkasd	304
Macháza	4	Vezekény	81

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kiteleptéstől a reszlovakizációig

Vereknye	19	Tósnyárasd, Csiliznyárasd	73
Hodos	59	Tárnok	48
Nagymagyar-Csenke	32	Nádszeg	114
Zsigárd	125	Nagymácséd	106
		Nagypaka, Csukárpaka	79
		Nagyfödémes	200
II.		Farkasd	388
Pozsony város	146	Vezeckény	86
Förév	104	Hodos	68
Pozsonypüspöki	150	Zsigárd	135
Ligetfalu	175	Ábrahám	1
Oroszvár	78	Cseklész	1
Nagymegyer	121	Sárosfa	2
Feketenyék-Vízkelet	57	Bögellő	3
Feketenyék	45	Szilás	7
Deáki	219	Csákányháza	1
Alsószelei	231	Csenke	4
Alsóbár	38	Csicsó	6
Dunaszerdahely	80	Csúny	1
Galánta-Taksony	248	Vághosszúfalu	14
Gútor	113	Dunatókés	3
Alsószelei	82	Gomba	1
Felsőszelei	101	Járfalu	1
Jóka	127	Királyfa	1
Újhely-Jóka	81	Kulcsod	3
Gútor, Szemet	79	Kolozsnéma	9
Kosút	46	Nyék	2
Királyrév	54	Vajaszvata	1
Nagybeneéte, Töböréte, Pódafa	56	Torcs	1
Kismácséd	61	Kisudvarnok	1
Éberhard	68	Ollétejed	2
Tejfalu-Bucsubháza	64	Csallóközkürt	2
Hidaskürt	109	Csilizpatas	2
Réte	53	Szap	1
Sókszelőce	44	Prievaly	1
Szelőce	71	Pósfa	1
Szenc	235	Pusztafödémes	1
Diószeg	228	Szokolca	2
Vágsellye	76	Ógelle	1
Somorja	117	Szentmihály	6
Pered	236	Stomfa	1
Fél	130	Túriszakállas	1
Tallós	96	Trencsén	1

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkert Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Füss	2	Vajka	3
Tany	5	Vereknye	10
Tököld	2	Vága	11
Nagyszombat	1		
Bélvata	7	Összesen	10 407

3. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony, SZTH-Nemzetvédelem, 27:szign. nélk.

Az 1947. december 10–1948. január 6-a között indított transzportok célállomásai

Község Szlovákiában 1947. december 10.	Célállomás Magyarországon
Szőgyén	Pilisszentlélek, Piliscsaba, Pilisszentlászló, Sárisáp
Búcs	Kesztölc
Párkány	Solymár, Piszke, Sütő, Nyergesújfalú, Kenyérmező, Pilis-marót,
Nagykovácsi	
Köbölkút	Perbál, Pomáz
Ebed	Csolmár, Dág, Tokod, Mogyoróbánya, Dunabogdány, Pilisborosjenő, Pilisszántó
Muzsla	Pilisszántó, Pilisszentiván
Bátorkeszi	Csév
Kéménd	Csév
Kőhidgyarmat	Dorog, Leányvár, Nagysáp, Tinnye
Bart	Piliscsaba
Újfalu	Piliscsaba
Béla, Sárkány, Libád	Izlok, Pilisvörösvár, Szentendre
Dunamocs, Kéménd	Kesztölc, Csév
Nána	Ung, Békásmegyer, Csillaghegy
Kürt	Fadd, Kislócsa, Miske, Dunaegyháza, Kecel, Foktő, Dunapataj, Akasztó, Pereg, Kiskunhalas, Solt, Hajós, Miske, Csengőd, Budiszlav, Felsőszöllős, Apostag, Tatárszentgyörgy
Hetény	Kislócsa, Csengőd, Hajós
Szentpéter	Pomáz, Békéscsaba
Tardoskedd	Tardos
Madar	Bakonycsernye
Bagota	Jásd, Szászpár, Szász, Királyszentistván
Udvard	Bakonycsernye, Csétény, Tapolca, Sikátor

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkertý Katalin: A kitelepitéstől a reszlovakizációig

Madar	Kecskéd, Bakonycernye, Kömlöd, Nagyvázsony, Szák, Felsőperc, Gyarmatpuszta, Királyszentistván, Környe, Nagyigmánd, Sárkeszi, Berhida, Bicske, Etyek, Ácsteszer, Aka
Besenyő	Belinka, Külsővat, Mosonszentpéter, Bánhida, Oroszlány, Buzga, Vértesszöllös és más környékbeli községek
Kismánya	Legénd, Ósagárd
Érsekújvár	Békéscsaba
Hetény	Békéscsaba
Perbete	Békéscsaba

1948. január 6.

Hodos	Váregres, Galgamácsa, Vácbotyán, Verese gyháza,
Kalló	Vácrátót
Kisabony	Kalló, Vácrátót
Nagyabony	Csomád
Hegybeneíte	Csomád
Dunaszerdahely	Vác, Rákospalota, Szód, Rákoskeresztúr, Verese gyháza, Aszód, Bág, Szirák
Alistál, Tany, Padány,	
Bögellő	Békéscsaba
Pozsonypüspöki	Rákoskeresztúr, Rákosc saba, Cinkota, Szód
Fél, Vereknye, Főrév	Szód, Vác, Isaszeg, Sződliget, Kerepes, Nagytarcsa, Kistarcsa, Gödöllő, Csömör
Jóka	Galgagyörk, Erdőkürt, Kisnémedi
Tárnok	Csóvár, Püspökhátvan
Nagyszarva	Békéscsaba
Léva	Balassagyarmat
Felsőszecse	Nyíregyháza
Kiskoszmály, Kálna	Püspökhalom
Alsófe gyvemek,	
Felsőfe gyvernek	Púposbokor, Bundásbokor
Nagy peszek	Oros, Nyírszöllös
Bori	Örökös föld, Nyíregyháza, Újkistelekiszöllő
Nagyod	Alsópázsit, Örökös föld, Púposhalom
Kiskér	Borbánya, Örökös föld, Tiszalök, Újkistelekiszöllő
Tergenye	Rozsrétiszöllő, Nyíregyháza, Újkistelekiszöllő
Garamszentgyörgy	Örökös föld, Felsősima, Nyíregyháza, Oros
Kispeszek	Nyírszöllös
Zalaba, Kisludány	Szarvas
Kissáró, Lekér, Vezekény,	
Nyírágó, Csata	Csabacsúd

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkertý Katalin: A kitelepitéstől a rezsllovakizációig

Léva	Szarvas, Hódmezővásárhely, Csabacsúd, Karcag,
Török	Szentmiklós, Gyoma, Kisújszállás, Tiszakürt
Alsóvárad	Csabacsúd, Kiscsákó
<u>1947. december 10.</u>	
Királyhalmec	Sárospatak, Rudabánya, Bodroghalom, Sátoraljaújhely
Borsi	Vágáshuta
Bodrogszerdahely	Komlóska
Bodrogszög	Miklósháza, Komlóska
Nagykapos	Nagy- és Kishuta
Szóllóske	Komlóska
Középtúr	Felsőpetény
Horváti, Pereszlény,	
Tesmag	Felsőpetény, Ipolydamásd, Rétság, Nőtincs, Bank, Pusztaszántó
Ipolyság	Legend, Alsópetény, Nézsa, Diósjenő, Nógrád
Hídvég	Ósagárd
Tompa, Pereszlény,	
Hatkóc, Horváti	Márianosztra
Horváti, Szécsénke	Nagybörzsöny, Ipolydamásd
Tompa	Vámosmikola, Kispallag
Vilke	Kisecset, Kékbodony, Terezska
Apátújfalu	Nagylóc, Patvarc, Hugyag, Ipolyszög
Panyidaróc	Galgahuta, Vanarcs, Egyházasadageléd, Cinkota
Jelsóc	Vanyarcs, Galgahuta, Szécsény, Motora, Patvarcs
Csíz	Terény
Törincs, Panyidaróc,	
Vilke	Galgahuta, Legénd, Vonyarc, Egyházas
Losonc, Jolsva	Salgótarján, Patvarcs, Galgahuta, Magyarécs, Nagylóc, Varsár, Tabpuszta
Pinc, Nagydaróc	Bér, Balassagyarmat, Csesztve
Rimaszombat, Runya	Nógrádkövesd, Varsány, Bercell, Érsekvadkert
Törincs	Bér
Kalonda, Rapp, Galsa,	
Csíz	Barna, Bokor, Lucfalva, Cered, Guráb, Kutasó, Salgót
Rapp, Rimaszécs	Lucfalva, Mátraszöllös, Mátraverebély, Pásztó
Terbeléd, Mulyad, Losonc	Lucfalva
Losonc	Boglyasalja, Karancskeszi, Kisternye, Salgót, Nagybatony, Zagyvapálfalva, Hasznos, Pásztó
Kalonda	Cered, Barna, Lucfalva, Zagyvaróna
Rimajánosi, Csíz	Sámsonháza, Bokor, Nagytárkony
Pálfalva	Bükkszentlászló
Gömör	Szirmabesenyő

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Serke, Simonyi	Bükkszentkereszt
Méhi	Répáshuta
Rimaszécs	Bükkszentlászló
Feled, Majom, Csíz, Rimaszécs, Várgede, Kerekgede, Rimajánosi	Bükkszentkereszt, Békéscsaba
Gömör, Méhi, Rimaszécs Rimaszombat, Rimaszécs, Gömör	Szirmabesenyő, Répáshuta, Derenk, Mucsány Miskolc, Újdiósgyőr, Görömböly, Sajószentpéter, Edelény Pardanháza, Sajóecseg, Putnok, Ózd, Sajóvámos, Sajópálfalva, Szuhakalló, Jánkfalva, Geszthely, Király- bánya, Sajókaros, Mezőcsád, Tard, Tornaszentjakab, Tornanádaska, Nádasd, Emőd, Felsőzsolca, Barcika
Feled, Simonyi	Bükkszentkereszt, Sajófalva
Rimaszécs	Szirmabesenyő, Sajószentpéter
Pádár, Tornalja	Pereces, Miskolc
Gömör, Feled	Szirmabesenyő, Diósgyőr
Tornalja, Serke	Sajólad, Görömböly
Csíz, Rimaszombat	Sajóhídvég, Tiszaluc
<u>1948. január 6.</u>	
Komárom - 24 transzport Keszegfalva	Békéscsaba (első transzport Mezőhegyes) Békéscsaba, Szálas, Gerendás, Dobos, Gyula, Sarkadkeresztúr, Gyulavári, Újszalonta, Vésztő, Biharszentlászló, Magyarhomony
Csallóközarányos	Békéscsaba
Órsújfalu, Nagykeszi, Nagymegyer	Békéscsaba
Szimő, Gúta	Mezőberény
Kamocsa	Újkígyós, Köröstarcsa, Mezőberény, Okány, Szeghalom, Körösladány
Nemesócsa	Megyesháza, Mezőberény, Füzesgyarmat, Köröstarcsa, Újkígyós, Mezőkovácsháza
Nagymegyer	Csorvás, Mezőmegyes, Békés, Bélmegyer, Békéscsárdvár, Szarvas
Ekel	Újszász
Megyer	Lőkősháza, Kunágota, Megyesbodzás, Elek, Pusztafalu, Pusztatölke
Galánta, Királyrév, Feketenyék, Tallós, Nádszeg, Alsószelei, Kosút	Tótkomlós

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Kismácséd, Nagymácséd,	
Kosút	Pitvaros, Tótkomlós
Vízkelet	Kaszaper, Nagykopáncs, Békéssámson, Orosháza, Tótkomlós
Nádszeg	Csanádapáca, Végegyháza, Nagykirályhegyes, Csanádpalota, Magyarcsanád, Makó, Mezőhegyes, Deszk, Nagymajlát
Királyrév	Kaposhomok, Bogátmindszent, Barc, Bogyiszló, Grabic, Öcsény, Pincehely, Várdomb

4. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony, FMH–B, 304:szign. nélk.

A déli járásokba beköltözött szlovákok:

Járás	Magyarországról				Más külföldi				Együtt	
	Csere - V. cikk		Egyirányú transzportok		Feketé n					
	k. hold	szem.	k. hold	szem.	k. hold	szem.	k. hold	szem.	k. hold	szem.
Pozsony	225	728	-	1256	-	713	626	1095	810	3652
Ógyalla	1025	4006	-	67	-	125	119	440	1143	4637
Feled	98	506	-	16	-	21	21	64	119	607
Galánta	1549	5766	-	405	-	106	335	635	1884	6912
Királyhelmece	13	81	-	20	-	6	8	12	8	38
Kékkő	-	-	-	-	-	1	4	15	4	16
Nagykapos	-	-	-	8	-	-	-	-	-	8
Komárom	1208	4821	-	408	-	56	6	11	889	3830
Kassa	22	60	-	406	-	75	11	26	33	567
Korpona-										
Ipolyság	220	809	-	65	-	37	16	42	232	936
Léva	438	1928	-	152	-	37	8	13	445	2123
Losonc	4	11	-	136	-	70	14	21	18	238
Szepsi	94	288	-	119	-	8	17	67	111	482
Párkány	-	-	-	124	-	42	20	72	20	238
Rozsnyó	-	-	-	58	-	2	7	39	7	99
Rimaszombat	64	350	-	117	-	22	15	23	79	512
Dunaszerdahely	155	594	-	171	-	40	108	232	224	870
Vágsellye	1092	3909	-	119	-	161	61	204	1153	4393
Somorja	462	1845	-	117	-	122	189	442	472	1770
Tornalja	182	951	-	39	-	15	96	294	278	1299
Verebély	83	324	-	36	-	15	18	40	68	264

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Érsekújvár	452	1772	-	353	-	112	20	59	431	2119
Zselíz	1027	4209	-	161	-	35	30	113	965	4127
Együtt	8413	32 958	-	4413	-	1821	1749	3959	10 165	43 151
Újabb jelentkezők	224	843	-	16 940 Sz.		Csehországba jelöltek			224	843
	8637	33 891	-	21 353					10 389	60 934

5. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony

Szlovák Telepítési Hivatal, Rendezetlen iratok, Statisztikák. – Az SZTH területi hivatalainak hatáskörébe több járás tartozott, s így gyakran előfordult, hogy a járá-sok határövezetében levő községeket a másik járásban is jegyezték. A levéltári anyag jobb ellenőrzése okán nem változtattunk sem a besorolásukon, sem a transzportok sorrendjén. Ezért előfordul, hogy egy-egy település többször is szerepel. A transz-portok sorrendje a folyamat folyamatosságát és drasztikusságát dokumentálja.

Kitelepítés transzportok szerint

Az 5. kat. holdnál nagyobb birtokkal rendelkező földművesek

Járas, község	Gazdasági egységek száma	A földtulajdonuk összesen kat. h.	A földtulajdon	
			5–20 kat. h. közötti tulajdonosok száma	20–78 a tulajdon összesen
<u>Somorjai járás</u>				
Pozsonypüspöki	33	235	24/196	–
Fél	32	295	32/295	–
Vereknye	32	315	29/245	2/56
Pozsonypüspöki	32	490	23/245	7/236
	32	399	29/296	3/103
	32	253	10/105	4/128
Fél	32	375	28/264	4/111
Éberhard	33	357	12/138	7/118
<u>Kislég, Nagylég, Jóka,</u>				
Pozsonypüspöki	18	168	15/135	1/20
Jóka	34	422	26/237	6/183
Fél	32	319	3/29	9/230
Pozsonypüspöki	32	252	10/94	4/128
Fél	33	311	3/29	9/230

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a rezsllovakizációig

Főrév	32	10	–	–
Pódatejed, Újhely-Jóka, Tárnok	34	446	27/239	6/207
Úszor, Gútor	34	338	31/269	2/64
Jóka	32	501	24/264	7/206
Nagypaka	32	845	14/183	14/540
Szemet	32	446	20/202	7/192
Jóka	32	532	28/311	3/122
Tárnok	32	503	24/269	5/216
Jóka	32	405	26/268	3/114
Jóka	32	566	27/290	3/107
Pozsonypüspöki	32	386	25/278	3/81
Vereknye	32	309	18/173	2/58
Pozsonypüspöki	32	511	24/282	6/216
„	32	231	16/169	–
„	32	407	27/285	3/112
Vereknye	32	168	10/95	–
Éberhard	32	578	20/207	11/365
Fél	32	386	27/285	3/90
„	32	296	27/271	–
Úszor, Gútor, Tejfalu				
Bucsuháza, Királyfa	34	398	25/258	2/58
Szemet, Gútor	32	535	16/186	10/259
Úszor, Gútor	34	322	22/182	2/64
Úszor, Somorja	34	407	19/187	5/124
Csukárpaka, Tárnok, Újhely-Jóka	36	858	16/151	13/503
Összesen: 37 transzport	1251	15 188	789/7906	174/5372

Járás, község	Gazdasági egységek száma	A földtulajdonuk összesen kat. h.	A földtulajdon	
			5–20 kat. h. közötti tulajdonosok száma	20–78 a tulajdon összesen

Dunaszerdahelyi járás

Felistál	34	650	19/206	15/444
Nagyabony	33	574	12/105	7/208
„	31	472	20/174	4/138
Dunaszerdahely	29	425	4/40	3/128
Nagyabony	32	438	23/200	7/224
Hodos	32	522	19/169	11/345

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a rezlovakizációig

	32	404	22/235	7/218
	32	425	23/219	6/180
Kisabony, Hodos	32	280	29/239	1/35
Összesen 9 transzp.	287	4250	171/1587	61/1920

Komáromi járás

Guta	37	292	21/182	3/77
„	31	242	21/202	1/24
„	32	318	9/99	4/100
„	32	812	13/201	16/516
„	36	391	22/249	4/116
„	32	520	13/158	8/254
„	32	269	9/90	3/67
„	31	283	17/164	3/74
Úszor	29	342	25/257	2/79
Nagymegyér	14	217	7/89	6/125
Örsújfalú	32	361	26/287	2/62
„	35	429	25/232	6/148
Gúta	34	438	28/330	4/102
„	31	261	26/231	1/30
„	33	260	12/126	2/81
„	9	23	1/8	–
Nemesócsa	7	96	4/40	2/53
Csallóközarányos	31	317	28/263	2/40
„	32	244	13/121	3/88
Örsújfalú	35	48	12/24	4/24
Keszegfalva	34	549	20/208	11/335
Kamocsa	32	264	32/264	–
„	32	311	31/291	1/20
„	32	250	36/219	–
„	32	331	28/264	2/55
„	29	292	27/283	–
Gúta	32	355	19/196	4/123
„	31	438	21/239	5/143
„	31	400	18/194	2/47
„	31	367	17/159	5/119
Komárom	31	206	–	–
„	31	57	2/26	–
„	32	–	–	–
„	32	138	1/10	1/125
„	32	21	1/10	–
„	32	6	–	–

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepitéstől a reszlovakizációig

„	32	32	1/113	–
„	32	28	2/22	–
„	32	6	–	–
„	32	9	1/9	–
„	32	2	–	–
„	32	22	–	–
„	32	30	–	–
„	32	22	1/11	–
„	32	60	–	1/29
„	32	28	–	–
„	33	124	–	1/37
„	32	14	1/10	–
„	32	3	–	–
„	32	22	–	–
„	32	15	1/10	–
„	33	1	–	–
„	30	21	1/12	–
„	32	24	–	–
„	32	66	3/43	–
Komárom	32	27	–	1/27
„	32	117	–	1/110
„	32	63	1/7	–
„	33	19	–	–
„	32	10	–	–
Keszegfalva	36	433	30/328	3/84
Megyercs	34	617	18/237	12/316
„	30	442	20/190	50/146
„	34	346	24/264	2/41
Komárom	11	55	–	1/44
Keszegfalva	28	318	22/249	1/40
Ekel	32	485	14/163	7/245
Megyercs	7	124	4/53	3/71
Nagymegyer	28	268,5	24/293	1/22,5
„	12	128	11/94	1/34
„	33	348	27/260	2/79
Keszegfalva	35	542	22/263	2/91
Nemesócsa	30	291,5	12/128	1/24,5
Nagymegyer	31	284	17/191,5	1/22,5
„	32	302	26/255	1/22
Nemesócsa	32	188	10/138	1/24
„	25	215	10/128	3/71
„	37	594	11/124	6/257

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a rezlovakizációig

Gúta	31	287	17/196	2/48
„	33	287	25/252	–
„	34	341	21/201	4/101
„	31	424	15/157	8/235
Szimó	3	29	3/29	–
„	6	56	6/56	–
Összesen: 84 transzp.	2489	18 309	983/10103,5	178/5248,5

Járás, község	Gazdasági egységek száma	A földtulajdon összesen kat. h.	A földtulajdon	
			5–20 kat. h. közötti tulajdonosok száma a tulajdon összesen	20–78
<u>Galántai járás</u>				
Szenc	27	164	11/98	–
Kismácséd	33	329	24/237	2/43
„	31	291	30/269	1/22
Réte	32	456	16/235	4/149
Nagymácséd	32	257	25/213	–
„	32	278	23/216	–
Kajal, Tósnyárasd	32	350	18/194	3/103
Nagyfödémes	33	490	24/320	4/121
„	32	512	23/314	2/50
Nádszeg	32	184	12/94	–
Nagyfödémes	32	313	20/154	3/115
Tósnyárasd	32	352	27/303	1/29
Alsószeli	32	125	19/74	–
Hidaskürt, Nemeskosút, Galánta	32	439	12/115	5/187
Felsőszeli	32	270	15/188	1/22
Kajal	32	255	13/122	1/22
Alsószeli	32	500	10/130	5/115
„	32	281	20/195	2/49
Tallós	33	282	17/176	–
Galánta	32	102	2/20	–
Vízkelet	32	303	21/194	2/58
Felsőszeli	32	203	14/132	–
„	32	233	14/134	1/24
„	32	412	20/214	5/178
Felső- és Alsószeli	32	299	19/244	–
Alsószeli	32	298	22/254	–
Taksony, Tallós	32	659	14/200	9/294

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Vezekény	32	411	14/158	5/164
„	32	241	22/190	–
Királyrév	32	211	16/150	–
Hidaskürt, Kajal,				
Vízkelet	32	340	17/213	1/57
Feketenyék, Tallós	33	415	17/194	3/157
Tallós	32	288	18/175	–
Galánta	31	106	2/20	–
Vízkelet	36	389	22/281	3/136
Királyrév	25	279	11/134	4/91
Kismácséd	35	398	9/115	7/177
Alsószei	32	226	20/176	–
Nemeskosút	36	453	21/213	2/88
Felsőszei	32	215	15/135	1/31
„	32	260	16/147	2/44
Feketenyék	32	276	16/158	2/47
Alsószei	32	269	22/191	1/26
Felsőszei	32	440	18/177	4/113
Taksony	32	256	13/156	–
„	32	313	15/159	2/45
„	32	218	20/166	–
Diószeg	34	494	7/76	7/273
Diószeg,				
Nagyfödémes	32	390	25/287	2/58
Diószeg	32	337	19/180	2/74
„	31	238	17/160	2/46
„	34	154	8/84	–
Diószeg,				
Nagyfödémes	32	501	11/145	5/171
Szenc	29	206	9/79	–
„	32	258	11/98	1/30
„	29	352	16/199	4/105
Hidaskürt	31	327	13/136	5/116
Szenc	25	86	1/9	–
„	31	543	8/117	6/178
Nádszeg, Alsószei	25	267	11/109	3/102
Nádszeg	32	159	9/67	–
„	32	203	12/112	–
„	32	242	16/147	–

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

„	28	182	6/45	–
„	33	163	11/79	1/21
Összesen: 65 transzp.	2091	14 308	1011/4392	126/3731
„				
<u>Vágsellyei járás*</u>				
Negyed	32	305	–	–*
„	33	229	18/144	2/53
Farkasd	32	235	10/106	1/25
„	32	137	1/16	–
Negyed	11	8	–	–
Zsigárd	32	155	7/116	–
Negyed	31	63	2/8	–
„	32	366	29/304	2/54
Farkasd	32	152	2/26	–
Zsigárd	15	239	7/81	1/78
„	32	245	18/163	–
Negyed	31	211	19/71	1/17
„	32	183	6/54	1/32
„	32	123	4/37	–
Farkasd	32	153	11/77	–
Negyed	32	342	23/231	–
Farkasd	32	167	8/60	–
Zsigárd	32	240	14/124	1/24
Negyed	32	311	22/219	1/40
„	32	281	22/319	–
Pered	13	42	1/6	–
Negyed	32	285	17/142	2/75
„	32	313	22/212	1/34
Farkasd	32	346	18/169	–
„	32	276	19/182	–
Deáki	32	394	17/192	3/124
Pered	27	150	6/51	1/22
Deáki	32	43	1/7	–
Pered	32	301	25/243	1/21
Farkasd	32	258	19/165	–
„	32	249	22/181	–
Pered	32	325	19/211	1/30
Deáki	32	121	17/61	1/27
„	21	80	–	1/22
„	32	316	21/198	2/61

* A Vágsellyei járásban magas az 1–5 kat. holddal bíró gazdák száma. Negyedről és Farkasról 120 ilyen „gazdasági egységet” telepítettek ki.

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a rezlovakizációig

Pered	32	209	18/136	–
Deáki	33	349	7/89	5/163
Pered	32	132	28/111	3/20
Összesen: 38 transzp.	1143	8332	491/4512	31/912

Érsekújvári járás (valamint a Verebélyi és Ógyallai járás egyes községei)

Érsekújvár	33	206	7/60	4/111
Érsekújvár, Hetény	32	245	17/152	2/46
„	16	79	8/49	–
Udvard	32	284	13/125	2/51
Érsekújvár	34	496	8/125	6/223
„	32	236	14/167	1/28
„	37	191	9/87	2/42
„	33	614	9/143	7/253
Kismánya	19	165	6/64	2/51
Tardoskedd	15	119	10/108	–
Madar	32	402	28/341	2/44
Udvard	26	284	20/230	–
„	32	360	20/220	2/55
Érsekújvár	4	52	2/21	1/25
Ímely	19	225	16/167	2/53
Kismánya	32	353	8/26	9/97
Szentpéter	32	307	26/278	–
„	32	503	20/283	9/206
Izsa	32	300	20/222	–
Perbete	32	322	26/260	1/24
Izsa	32	243	21/196	–
„	32	248	12/132	–
Szentpéter	32	365	14/152	7/179
Izsa	32	241	12/155	2/49
Érsekújvár	33	236	7/92	1/22
Andód	32	238	18/174	–
„	32	187	13/103	–
„	20	169	10/115	–
Szentpéter	32	317	27/255	2/47
Érsekújvár	32	198	11/103	1/43
„	31	339	6/81	6/230
„				
„				
Összesen: 32 transzp.	898	8905	450/4657	76/2066

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kiteleptéstől a rezlovakizációig

Járás, község	Gazdasági egységek száma	A földtulajdon összesen kat. h.	A földtulajdon	
			5–20 kat. h. közötti tulajdonosok száma a tulajdon összesen	20–78
<u>Ógyallai járás (Verebélyi és Érsekújvári)</u>				
Perbete	32	256	15/142	4/80
„	32	291	21/207	2/45
„	32	194	18/151	–
„	32	395	24/273	4/89
Udvard	32	360	23/236	4/102
„	33	143	2/45	–
Pozba	9	70	9/70	–
Naszvad	32	184	16/120	–
„	32	127	5/46	–
„	32	122	7/47	1/28
„	32	155	13/87	–
„	32	140	11/69	–
„	32	111	10/65	–
„	32	205	17/176	–
„	32	299	18/189	3/76
„	33	146	11/93	–
Hetény	32	388	24/245	3/109
Perbete	22	198	6/69	2/47
Tardoskedd	20	147	9/103	–
Madar	32	405	27/345	2/44
Hetény	34	395	28/321	2/43
Naszvad	32	220	17/151	1/42
„	32	137	11/75	–
„	32	132	10/74	–
„	32	324	26/265	2/46
„	32	294	23/228	2/47
„	31	341	24/230	3/96
Összesen: 27 transzp.	822	6179	416/4122	35/694
<u>Verebélyi járás (Ógyallai)</u>				
Mohi	12	173	–	2/62
Udvard	32	350	21/186	3/107
„	32	408	24/282	2/87
Mohi	32	378	28/279	4/99
„	32	443	26/269	5/168
Összesen: 5 transzp.	140	1752	99/1016	16/523

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kiteleptéstől a rezlovakizációig

Párkányi járás

Bátorkeszi	32	94	20/147	–
Nagyölved	25	321	20/284	1/22
Ebed	32	252	18/164	1/33
Szógyén	32	251	21/198	1/21
	31	357	24/236	3/100
Járás, község	Gazdasági egységek száma	A földtulajdonul összesen kat. h.	A földtulajdon 5–20 20–78 kat. h. közötti tulajdonosok száma	
„	32	235	26/203	–
„	32	343	22/221	4/101
„	20	205	20/205	–
Libád	13	123	10/89	1/29
Párkány	9	78	9/78	–
Béla	7	99	6/77	1/22
Nagyölved	33	327	26/255	2/50
„	28	211	22/186	–
Ebed	32	314	14/132	4/96
„	12	132	11/132	–
Muzsla	32	366	19/143	1/42
Kőhídgyarmat	21	224	13/95	2/105
Bátorkeszi	32	201	12/115	–
Újfalu	32	417	23/256	4/122
„	33	375	18/167	2/65
Bart	14	154	12/103	2/51
Szógyén	30	455	16/206	8/227
„	31	229	31/229	–
„	31	305	28/239	1/45
Párkány	35	305	8/79	1/142
Búcs	32	568	31/516	1/52
„	14	258	11/178	3/80
„	32	301	30/290	–
„	32	285	24/208	2/62
Köbölkút	15	108	7/62	–
„	23	343	13/151	2/63
Kőhídgyarmat	33	314	26/260	1/27
Muzsla	32	297	20/210	1/23
„	34	281	19/177	–
Köbölkút	32	264	21/195	1/25
Összesen: 35 transzp.	940	9392	642/6486	50/1605

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Lévai járás

Újbars	5	68	4/47	–
Léva	32	206	11/119	3/73
Kiskálna	22	379	9/110	10/269
Léva	31	214	10/83	1/30
„	12	92	2/23	2/67
Vámosladány	32	508	20/232	10/272
Kálna	32	471	24/235	7/231
Felsőszecse	26	471	11/142	6/170
Kálna	13	139	7/77	1/32
Alsófégyvernek	15	122	4/42	1/32
Kiskoszmály	8	104	5/70	1/21
Nagypeszek	9	246	1/13	3/129
Bori	8	157	5/77	2/55
Felsőfégyvernek	11	79	8/67	–
Nagyod	15	353	7/81	8/272
Kiskér	8	72	7/72	–
Tőreg	5	26	2/20	–
Garamszentgyörgy	16	104	4/36	1/24
„	32	312	14/144	4/93
Kispeszek	11	54	5/37	–
Felsőszecse	32	809	15/191	17/618
Lök	32	313	25/273	1/28
Alsószecse	23	879	3/38	19/835
Újbars	32	578	22/239	7/321
Marosfalva	24	433	19/231	4/195
Tőreg	32	327	27/279	1/34
Alsószecse	32	616	19/221	10/296
Kiskoszmály	32	519	21/228	11/291
Újbars	32	498	25/305	7/193
Vámosladány	30	419	21/223	7/195
Lök	32	424	28/291	4/133
Összesen: 31 transzp.	676	9891	385/4095	148/4909

Zselízi járás

Garamszentgyörgy	32	572	21/283	8/268
Hontgyarmat	32	578	17/204	9/318
Alsófégyvernek	32	589	20/240	10/332
Garamszentgyörgy	32	363	21/230	2/65
Hontgyarmat	32	389	11/204	4/130
Óvár	31	495	19/191	7/217

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkertý Katalin: A kitelepitéstől a reszlovakizációig

Hontgyarmat	32	358	25/268	2/65
Kissalló	32	301	21/232	–
Csata	32	272	30/243	1/22
Oroszi	14	544	7/87	1/430
Csata	32	260	22/185	1/31
Ágó	32	307	29/285	–
Oroszka	4	26	3/26	–
Csata	32	360	24/204	4/117
Alsóvárad	19	536	6/57	11/464
Lekér	16	223	6/58	4/127
Zselíz	6	26	1/5	–
Felsővárad	12	171	4/34	2/56
Vezekény	3	21	1/16	–
Kissalló	4	167	–	4/167
Endréd	44	629	13/119	10/350
Kissalló	32	464	18/183	5/179
Nagysalló	11	31	1/12	–
Ágó-Nyír	22	170	15/12	–
Oroszi	32	197	14/95	1/21
„	33	182	20/135	–
Csata	15	114	14/109	–
Zalaba	26	305	13/138	5/116
Damásd	23	502	12/110	10/392
Járás, község	Gazdasági egységek száma	A földtulajdonuk összesen kat. h. kat.	A földtulajdon 5–20 h. közötti tulajdonosok szál	20–78
Nagysáró	32	294	20/217	2/57
Felsőmikola	32	383	18/168	3/65
Zselíz	30	293	18/158	–
Tergenye	12	296	3/34	4/172
Nagysalló	32	231	8/91	–
„	32	301	15/145	2/47
Bajka	21	219	13/132	2/47
Kissáró	32	422	22/233	7/177
Nagysalló	32	368	15/130	3/81
Kissáró	31	412	22/245	2/61
Nagysalló	19	136	5/47	2/63
Hölvény	12	187	6/49	1/41
Garammikola	24	406	6/82	7/217
Nagysáró	9	53	1/6	1/28
Kisölvéd	32	305	24/232	2/45
„	26	405	18/201	5/150

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Kissalló	32	274	22/192	–
Vezekény	32	314	7/88	4/126
Hölvény	32	414	21/256	3/88
Garamvezekény	32	287	23/195	1/23
Szódó	24	179	12/95	–
Damásd	32	372	26/275	3/78
Zselíz	31	149	5/50	2/62
Lekér	32	405	23/270	4/116
Zselíz	32	205	15/137	–
Nagysalló	32	354	22/227	2/60
„	30	421	24/279	4/120
„	32	310	16/134	3/94
„	31	260	18/186	1/40
„	34	202	15/136	–
„	32	292	13/131	2/109
„	32	289	19/233	–
„	32	391	16/177	1/73
Tergenye	32	266	16/167	2/48
Bori	32	322	30/295	1/22
Nagypeszek	31	511	19/186	10/316
Összesen: 65 transzp	1728	20 153	964/9437	187/2628

Ipolyság – Korponai körzet

Ipolyság	32	283	13/161	2/48
Apátújfalu	27	327	25/277	2/50
Ipolyság	32	250	25/166	2/57
Hídvég	32	304	31/303	–
„	32	252	27/233	–
Szódó	32	175	12/134	–
„	18	140	10/91	1/27
Gyerk	32	505	25/303	6/198
„	32	360	27/269	3/86
Ipolyság	32	237	15/186	–
Pereszlény	13	158	10/94	2/55
Tesmag, Pereszlény	32	339	28/263	3/75
„	32	315	20/246	2/48
„	32	292	20/216	2/48
Apátújfalu	27	325	25/276	2/49
Felsőtúr	32	399	25/295	2/81
Összesen: 16 transzp	469	4661	338/3513	29/822

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Rimaszombati járás

Rimajánosi	32	338	23/229	3/80
Alsópokorágy, Pádár, Zeherje	32	248	24/214	–
Pinc, Nagydaróc	35	1284	13/154	14/473
Pádár, Alsópokorágy, Zeherje	32	244	26/244	–
Pádár, Zeherje, Rimaszombat	32	175	18/154	–
Feled	43	506	24/345	3/92
”	34	410	19/222	6/160
Csíz, Rimajánosi, Miksi	31	562	12/128	14/421
Tornalja, Feled	31	671	23/301	9/288
Rimaszecs, Lukovistye, Simonyi	37	539	28/266	5/188
Rimaszombat, Rimaszecs	35	239	14/134	1/75
Gömör, Méhi, Rimaszecs	22	365	8/318	–
Rimajánosi, Kerekgede, Várgede, Majom, Csíz, Feled, Rimaszombat	25	103	10/73	–
Összesen: 13 transzp.	421	5684	242/2782	55/1737

Feledi járás

Majom	31	356	31/356	–
Kerekgede, Gortvaújfalu, Kisgömör	32	340	30/324	–
Serke	30	373	22/247	3/79
Simonyi, Feled	30	569	11/135	8/304
Pálfalva, Feled, Serke	32	526	24/467	–
Feled	32	362	16/174	3/102
Simonyi	32	600	24/303	8/297
Kerekgede, Gortvaújfalu,				

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a rezolvakizációig

Járás, község	Gazdasági egységek száma	A földtulajdonuk összesen kat. h.	A földtulajdon	
			5–20 kat. h. közötti tulajdonosok száma a tulajdon összesen	20–78
Kisgömör	27	276	26/273	–
Feled	19	129	10/100	–
Tornalja, Méhi	27	558	13/174	12/374
Várgede, Kerekgede	32	293	23/254	–
Összesen: 11 transzp.	293	4382	206/2807	36/1156

Losonci járás

Vilke, Panyidaróc,

Trencs	32	485	21/222	6/222
Losonc	32	34	–	–
Terbeléd	31	244	22/218	–
Kalonda	32	606	12/168	12/394
Rimaszécs	14	200	5/48	2/109
Losonc	32	522	–	1/506
Gálócs	33	325	29/295	1/24
Rapp	30	348	24/264	3/72
Mikosfalva, Kalonda,				
Jelsőc	32	647	9/315	1/118
Jelsőc	29	391	18/238	4/127
Vilke	32	370	27/362	–
Trencs	32	460	8/218	–
Panyidaróc	32	730	17/214	2/160
Összesen: 13 transzp.	393	5362	192/2754	32/1732

Tornaljai járás

Gömör	32	428	13/142	8/219
Oldalfalva, Füge	32	224	20/171	–
Majom, Kisgömör	32	378	32/378	–
Oldalfalva, Füge,				
Alsó- és Felsőkálós	32	258	24/205	–
Gömörpanyit	32	420	20/244	2/63
Sajósztránnya,				
Sajókirály	28	346	19/235	2/53
Gömörpanyit,				
Otrokocs, Beje	33	381	19/250	2/51
Beje, F. Kálós, Zsór,				
Gömör, Tornalja	30	233	15/149	1/42
Füge, Oldalfalva,				
Alsó- és Felsőkálós	30	240	25/186	–

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Oldalfalva, Füge	30	213	15/140	–
Gömörfalva, Füge	30	213	15/140	–
Gömörpanyit, Otrokocs, Beje	32	376	20/296	–
Várgede, Kerekgede	32	287	20/242	
Gömörpanyit	32	405	21/257	1/38
Összesen: 14 transzp.	437	4402	278/3035	16/467

Szepsi járás

Hím	16	189	1/18	4/106
Perény	32	428	25/313	4/93
„	32	508	23/283	9/226
„	31	347	24/282	2/50
„	10	67	7/59	–
„	11	187	5/69	–
Kassa	7	91	1/7	3/77
Felsőlác	32	287	24/254	1/22
„	7	61	5/37	1/20
Perény	10	35	4/23	–
Szina	6	20	2/13	–
Perény, Gombos, Nagyida, Szina	26	525	10/150	13/359
Összesen: 12 transzp.	220	2745	131/1508	33/852

Királyhelmecei járás

Nagykapos	2	16	–	–
„	11	133	7/93	1/21
Bodrogszög	6	31	1/12	–
Borsi	32	242	13/140	–
Királyhelmece	17	181	13/139	1/21
Nagykapos	14	233	8/88	4/116
„	26	354	14/160	6/155
Bodrogszerdahely	32	337	25/222	4/114
„	26	324	19/167	6/153
Bodrogszög	16	90	13/78	–
Borsi	28	352	15/147	7/181
„	32	231	19/198	3/68
Szőllőske	13	110	8/74	1/23
Összesen: 13 transzp.	255	2634	165/1518	33/852

Pozsonyi járás

Pozsony	4	3	–	–
Ligetfalu	32	3	–	–

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

„	12	–	–	–
„	32	1	–	–
„	63	39	–	–
„	28	43	–	–
„	53	38	–	–
„	55	93	–	–
Pozsony	10	–	–	–
Récse	41	–	–	–
Főrév	30	66	1/8	1/43
Ligetfalu	9	1	–	–
„	11	59	–	–
„	32	14	–	–
„	32	–	–	–
Főrév	31	6	–	–
Összesen: 16 transzp.	477	366	1/8	1/43

6. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
SZTH-Rendezetlen iratok, 40. faszcz., kézzel írott statisztikából összegezve

A lakosságcsere végeredménye:

Járás	Együtt Gazd. egys.	Föld kat. h.	Földművesek					
			kat. h.					
			0–1	1–5	5–20			
Somorja	1251	15 188	3	1	37	155	789	7906
Dunaszerdahely	287	4256	3	–	10	30	171	1587
Komárom	2561	18 792	132	32	158	568	978	10 170
Galánta	2121	20 118	36	10	322	1299	1016	10 476
Vágsellye	1174	8496	11	6	340	1501	455	4289
Érsekújvár	1921	16 873	37	18	438	1451	984	10 039
Ógyalla	852	6216	18	8	267	823	429	4129
Verebély	140	1752	–	–	5	19	108	1122
Párkány	940	9391	10	4	84	387	651	6476
Léva	2369	29 461	22	4	246	924	1367	4113
Zselíz	1693	19 465	19	4	201	766	982	9866
Ipolyság-								
Korpona	469	4681	1	1	44	150	335	3513
Rimaszombat	1590	20 040	34	1	117	476	969	10 932
Feled	354	4693	8	–	19	73	250	3068
Losonc	392	5363	8	–	27	105	216	2462

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Tornalja	410	4190	9	–	45	205	263	2895
Szepsi	263	3144	7	1	25	76	160	1794
Kassai	135	2006	–	–	6	15	97	1154
Királyhelme	74	751	2	–	5	17	57	467
Nagykapos	253	2708	2	–	23	85	155	1518
Pozsonyi	475	364	7	–	1	1	1	8
Összesen	18 913	194 125	328	90	2391	9023	10 184	95 991

Járás	Földművesek					Iparosság				
	kat. h.									
	20–78		78 felett							
Somorja	174	5577	3	257	33	–	37	75	21	161
Dunaszerdahely	61	1920	3	370	4	–	3	10	15	121
Komárom	175	5084	8	830	340	32	49	137	30	298
Galánta	129	4040	2	174	74	5	43	150	52	445
Vágsellye	28	913	–	–	64	30	38	98	2	22
Érsekújvár	125	3631	1	79	24	5	38	72	15	123
Ógyalla	37	939	–	–	3	–	9	26	2	15
Verebély	16	523	–	–	–	–	1	2	1	9
Párkány	49	1463	1	142	14	2	14	43	11	89
Léva	324	10 622	2	515	63	7	38	95	23	180
Zselíz	176	5713	1	430	41	6	28	74	19	156
Ipolyság-										
Korpona	29	822	–	–	12	7	12	33	9	31
Rimaszombat	167	5577	6	1500	48	9	22	57	21	144
Feled	36	1199	1	87	3	–	3	10	1	9
Losonc	52	1817	4	784	26	5	6	14	12	15
Tornalja	16	466	–	–	2	–	6	21	6	39
Szepsi	45	1173	–	–	2	–	2	4	2	20
Kassai	26	797	–	–	1	–	2	3	2	20
Királyhelme	10	267	–	–	–	–	–	–	–	–
Nagykapos	34	874	–	–	1	–	12	36	6	47
Pozsonyi	1	43	–	–	60	1	11	15	–	–
Összesen	1665	52 276	32	5168	740	108	361	967	252	1942

Járás	Iparosság				Kereskedelem és pénzügy									
Somorja	–	1	–	–	4	–	1	3	2	20	–	–	–	–
Dunaszerdahely	3	70	–	–	–	–	1	1	–	–	4	47	1	50
Komárom	6	248	–	–	–	–	72	2	4	12	3	40	3	81
Galánta	5	134	–	–	8	3	8	25	19	201	3	98	–	–
Vágsellye	1	22	1	81	6	3	5	17	3	22	–	–	–	–
Érsekújvár	1	23	–	–	4	–	1	3	4	30	–	–	–	–
Ógyalla	–	–	–	–	2	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Verebély	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Párkány	–	–	–	–	9	2	7	21	3	30	–	–	–	–

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Léva	2	48	1	86	4	–	1	2	3	24	–	–	–	–
Zselíz	1	27	–	–	2	–	1	2	2	15	–	–	–	–
Ipolyság– Korpona	–	–	–	–	–	–	–	–	1	8	–	–	2	–
Rimaszombat	2	48	–	–	7	3	–	–	–	–	–	–	–	–
Feled	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Losonc	–	–	–	–	5	1	–	–	–	–	–	–	–	–
Tornalja	2	48	–	–	1	2	–	–	–	–	–	–	–	–
Szepsi	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Kassai	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	–	–
Királyhelmece	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nagykapos	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	1
Pozsonyi	–	–	–	–	18	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Összesen	23	669	2	167	71	14	98	76	41	362	10	184	6	132

Járás	Közalkalmazottak és szabadfoglalkozásúak													
Somorja	3	–	2	8	2	18	1	31	1	99	–	–	–	–
Dunaszerdahely	1	–	2	7	4	47	1	53	–	–	–	–	–	–
Komárom	86	5	12	22	13	126	5	29	1	158	–	–	–	–
Galánta	34	4	23	77	26	294	7	282	–	–	–	–	–	–
Vágsellye	–	–	–	13	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Érsekújvár	9	1	12	25	7	68	1	25	–	–	–	–	–	–
Ógyalla	–	–	2	13	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Verebély	–	–	1	14	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Párkány	3	–	3	8	5	33	6	115	–	–	–	–	–	–
Léva	12	1	5	15	4	44	–	–	–	–	–	–	–	–
Zselíz	5	1	4	13	3	34	–	–	–	–	–	–	–	–
Ipolyság-Korpona	5	18	6	51	1	24	–	–	–	–	–	–	–	–
Rimaszombat	29	4	6	19	12	78	4	164	1	80	–	–	–	–
Feled	4	–	–	–	1	12	1	30	–	–	–	–	–	–
Losonc	8	–	1	3	2	13	–	–	–	–	–	–	–	–
Tornalja	3	1	1	5	–	–	1	24	–	–	–	–	–	–
Szepsi	–	–	1	12	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Kassai	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Királyhelmece	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nagykapos	6	21	2	11	2	11	1	25	–	–	–	–	–	–
Pozsonyi	8	–	12	9	1	8	–	–	–	–	–	–	–	–
Összesen	202	35	84	295	81	810	28	778	3	337	–	–	–	–

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Járás	Más foglalkozásúak										Tanszp. száma
Somorja	64	7	18	54	45	464	11	352	–	–	39
Dunaszerdahely	1	–	1	2	3	32	–	–	–	–	9
Komárom	415	9	28	96	38	366	7	299	1	112	86
Galánta	45	6	95	363	162	1533	11	411	1	88	67
Vágsellye	6	5	100	410	105	921	6	144	–	–	38
Érsekújvár	39	8	56	139	112	781	13	352	–	–	64
Ógyalla	16	–	17	33	49	207	1	23	–	–	27
Verebély	–	–	5	23	2	15	1	25	–	–	5
Párkány	8	–	9	38	50	440	3	98	–	–	35
Léva	30	6	48	193	135	1322	39	1260	–	–	96
Zselíz	21	6	34	133	120	1152	33	1070	–	–	65
Ipolyság- Korpona	12	6	5	17	–	–	–	–	–	–	16
Rimaszombat	46	10	19	76	73	692	7	170	–	–	52
Feled	7	4	3	15	15	158	7	28	–	–	12
Losonc	20	3	4	11	9	87	2	43	–	–	13
Tornalja	8	2	8	37	36	368	3	7	–	–	13
Szepsi	13	1	2	–	1	12	2	51	–	–	15
Kassai	–	–	2	15	–	–	–	–	–	–	5
Királyhelmet	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Nagykapos	–	–	2	4	6	63	1	23	–	–	13
Pozsonyi	283	6	59	147	12	101	1	25	–	–	14
Összesen	1032	79	511	1802	967	8621	148	4424	2	200	684

7. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Tanács Belügyi Megbízotti Hivatala, Pozsony

Pozsony, 1945. május 5.

Szám: 16/1945

A MAGYAR ÁLLAMPOLGÁROK KITOLONCOLÁSA

A nemzetiségi területek összes járási nemzeti bizottságának, a járási komisszároknak (a volt Pozsony, Trencsén és Nyitra megyébe) a székhelyeken

A Magyarország és a Szovjetunió között megkötött fegyverszüneti egyezmény feltételei, a csehszlovák kormány és a Szlovák Nemzeti Tanács utasításai értelmében a Cseh-

Szlovákia területére 1938. november 2-át követően beköltözött magyar állampolgárok kötelesek elhagyni az ország területét.

Figyelembe véve, hogy ezek zöme államellenesen gondolkodó elem, azonnal rendeljék el az anyaországukba való kitoloncolásukat. Az érintettek ingóságairól a címzett hivatalok saját belátásuk szerint határoznak, de ügyeljenek arra, hogy az életfenntartásukhoz szükséges eszközökből csak annyit vihessenek magukkal, amely egy személy, ill. a család utazás alatti létfenntartásához szükséges. A mezőgazdasági felszerelést nem lehet külföldre szállítani.

Azokat a felsőruházati és más tárgyakat, melyeket e személyeknek a helyi hivatalok utaltak ki (zsidó vagy más vagyonból), ill. amelyeket megvásároltak az államtól, nem lehet kivinni. Ezeket a tárgyakat, valamint a mezőgazdasági felszerelést leltárba kell venni, és biztos helyen kell raktározni.

A SZNT belügyi megbízottja:

Dr. G. Husák s. k.

8. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony

Szlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának Levéltára, Főtitkár, 2195:GT-517/2

A MAGYARORSZÁGGAL KÖZÖS SZLOVÁK HATÁROK KÉRDÉSE

Csehszlovákia határainak általános rendezésekor nem szabad megfeledkezni Szlovákia déli határainak módosításáról. Amikor 1918–19-ben délen is természetes határokat kértünk, törekvéseink – sajnálatunkra – eredménytelenek maradtak, s a nagyhatalmak 1919-ben Magyarországgal szemben földrajzi és gazdasági szempontból nem természetes, katonailag – elsősorban a keleti végeken – előnytelen és nemzeti szempontból igazságtalan határt kényszerítettek ránk. Ezek a határok átvágják a Nyugat- és Kelet-Szlovákia közötti vasúti és közúti közlekedést, s a teher- és személyszállításunkat nagy kerülőre kényszerítik, ami hatalmas idő- és pénzpocsékolás. Megnőtt az üzemanyag-szükséglet, s gyorsabban elhasználódtak a közlekedési eszközök, megemelkedtek a szállítási költségek stb. Az a terület, melyet az adott határokkal megtagadtak, különösen gazdag mezőgazdasági és ipari övezet, különösen értékes a salgótarjáni szénmedence. A helyi ipari üzemek az északi szlovák területekről származó szlovákokat foglalkoztattak. A mesterséges határ 250 000 szlovákot adott át a magyarok kénye-kedvének.

Ezek a határok katonailag védhetetlenek, eredményes védekezésre csak a Nyitra alsó folyása mentén, a Szlovák-érchegységben, valamint ennek a keleti lankáin van lehetőségük. Erős támadás esetén a dél-szlovákiai síkságot Érsekújvárig, a Középszlovákiai-érchegységtől délkeletre az egész Kelet-Szlovákiát Kassával együtt fel kell

adni. Ez azt jelenti, hogy Szlovákia egyharmada, éppen a leggazdagabb vidékei pusztulnak el, s kerülnek az ellenség kezébe.

Csehszlovákia határozottan követelje, hogy Szlovákia természetes, de katonailag védhető és nemzeti szempontból igazságos határokat kapjon.

Ez a határ a Váctól a Duna mentén egyenes vonalban a Nógrádi-hegységen keresztül a Mátra csúcsáig, innen a Bükk-hegységig, majd a Sajó alsó folyásától egészen a Tiszáig húzódná.

A nyugati határok módosítása, valamint a Csehszlovákia által a Szovjetunióknak átengedett terület szintén Szlovákiát rövidítette meg. Úgy véljük, igazságos, ha ezekért a veszteségekért Szlovákiát keleten kárpótolják. Csehszlovákiának arra kell törekednie, hogy megkapja a Tisza kanyarulatával körülzárt területet Nyíregyháza központtal. Ebben az esetben Csehszlovákia határa a Sajó torkolatától a Tiszán keresztül kelet-délkelet irányban húzódná. Nagykaroly magasságában érné el a román határ kiszögellését, s innen újabb ívvel visszatérne a Tisza északi folyamvidékére, Csaphoz, s itt kapcsolódna rá az új csehszlovák–szovjet határra. A Tisza-kanyarban lévő vidék jellege Békéscsabához hasonló, s a békéscsabai földművesek áttelepítése esetén a mai lakóhelyükhöz hasonló földrajzi adottságok közé kerülnének. Nemzeti szempontból ez a terület vegyes, tele van szlovák szórványokkal, bár ezek nemzettudata sok helyen nagyon alacsony, de ez már a polgári és iskolai nevelés kérdése. Végeredményben ez ősi szláv föld, amit a neve is bizonyít. A magyarok Szabolcsnak nevezik, vagyis Zabolcs, vagyis (Záblat) Sáros, mert a magyarok szerint ez a vidék mocsaras-sáros volt, hisz még napjainkban is ez jellemzi a Nyíregyháza és a Tisza-kanyar közötti vidéket.

Magyarország ezen északi részén, az összesen 8000 km² területen 650 000 lakos él, ebből 250 000 szlovák, s ezeket Magyarország átadná a Csehszlovák Köztársaságnak. A nemzetiségi kérdést az itteni magyarok és a magyarországi szlovákok kicserélésével lehetne rendezni.

A területnek a Csehszlovák Köztársasághoz való csatolása azért is nagy jelentőségű, mert újból lesz közös határunk Romániával, melyet az északkeleti területeknek a Szovjetunióknak történő átengedésével elvesztettünk.

A jelzett határ természetes jellegét, a „magától értetődést” jelzi, hogy 1914-ben az Oroszországban élő csehek és szlovákok a cárhoz intézett memorandumukban is ennek a határvonalnak a kijelölését javasolták.

A békekonferencián Szlovákia érdekeinek a védelmében fel kell vetni a Csehszlovák Köztársaság és Jugoszlávia közötti közvetlen kapcsolat, az ún. korridor kérdését. Ez is régi igény, amit 1919–1920-ban eredménytelenül kérelmeztünk. Akkor a korridort elsősorban Olaszország negatív magatartása miatt vetették el. Most Olaszország a legyőzöknök táborában van, s így nem várható ellenvetés.

A kérdés jelentőségét, realitását jelzi, hogy ezt maga Masaryk elnök vetette fel s rajzolta be az első, Csehszlovákiát ábrázoló térképre. Masaryk szerint a korridor 40–70 km széles folyosó lenne, s megvalósítása teljesen egészségben Magyarország terhére történne.

A korridornak sokoldalú gazdasági jelentősége mellett figyelemre méltó a hadászati jelentősége. Ezért szükséges, hogy a korridor védhető legyen még akkor is, ha egy viszonylag keskeny folyosóról van szó. Ezért pontosan ki kell jelölni a határait. A korridor védelmének alapját a megfelelő katonai jelenlét, valamint Csehszlovákia és Jugoszlávia katonai együttműködése jelentené.

A korridor területének kétharmadát a természetes határ elve alapján Csehszlovákia kapja meg. A korridor területén kb. 250 000 szláv (szlovén és szlovák) él. A nemzetiségi kérdést itt is a magyarországi, vagy más területekről származó szlovák lakosság áttelepítésével, ill. a németek és magyarok kiszállításával rendeznék.

A csehszlovák–magyar határ ilyen jellegű rendezése jelentősen hozzájárul az európai és a világbéke biztosításához. Magyarország a Németország által kezdeményezett két háborúban Németország oldalán állt. A magyarok a magyar Alföldön való letelepedésük óta mindig veszélyeztették az európai kultúrát. Kezdetben mint kulturálatlan sztyepplakók, támadók, majd ezt követően a Nyugat elleni harcban a törökökkel szöveterkeztek. Ha a magyarok ennek az ellenkezőjét hirdetik, az a tények feje tetejére állítása, s ha ezt valaki Európában el is hiszi, az nem ismeri a történelmet.

Az új Európában a magyarok a poroszok és a porosz Németország következetes szövetségesei voltak. Így pl. 1866-ban, majd a németek két utolsó, a világhatalom megszerzéséért vívott örült kísérletében is.

A magyarok 1914–18-ban szövetséget kötöttek Törökországgal, miközben ünnepélyesen deklarálták a törökkel való rokonságukat.

Németországnak Magyarországgal közös határa van, mert Ausztria állami függetlenségét egy józanul gondolkodó ember sem veheti komolyan. Ausztria ma üdvözli a szövetségeseik által érthetetlenül megadott és biztosított önállóságot, s így számára az elvesztett háborúért kiszabandó büntetés sokkal könnyebb lesz, mint ha Németország szerves része maradna. De a német Ausztriában is ugyanolyan a német, mint pl. a bajor, ill. a porosz. 1938-ban Bécs és egész Ausztria szinte megrészegeedett az örömtől, hogy végre megvalósult az áhított anslus [sic!]. A háború folyamán Hitler számtalanszor megdicsérte az „Ostmark” kiváló harcosait. A gestapo, az eses [sic!], a hadsereg és más német egyenruhában az osztrákok éppen úgy masíroztak Európában, mint a többi német. S végeredményben maga Hitler is osztrák volt, s a züllött, idióta módon korlátolt német tudata csakis egy alpesi kretén agyában születhetett meg. Örültség, ill. tévedés, ha a mai Ausztriát Németország és Magyarország közötti választóvonalnak tüntetik fel, mert ez az európai nemzetekre még sok bajt hoz. Az első adandó alkalomkor a „stájerok” újból a nagynémet egyenruhában fognak menetelni a nagy német világhatalom felé.

A magyarok létszámában és gazdaságilag is annyira gyengék, hogy teljesen jelentéktelenek lennének a német szomszédság nélkül. Így lesznek a magyarok veszélyesek az európai béke szempontjából. A magyarok a németek megbízható összekötői voltak a Balkán felé, s bonyolult politikai helyzetük, korrupt politikusaik a világbéke-ellenes német intrikák jó termelőtalajai voltak.

A németek mindig találtak a Balkánon szövetségeseiket. A lelkiismeretlen politikájáról és ázsiai ügyességéről ismert Törökországon keresztül a németek eljutottak Ázsiába. Ez az ősi Berlin–Bécs–Budapest–Isztambul–Bagdad vonal, amelyen át Indiát is veszélyeztetik, s ott Németország kezét adhat valamelyik kelet-ázsiai szövetségeseinek.

Németország számára felmérhetetlen jelentőségű Magyarország közelsége, mert rajta keresztül vezet az út az új világhatalom felé. Ezért a csehszlovák határok igazságos és átgondolt módosítása a világbéke és a nemzetek biztonságának a biztosítása, s számukra végeredményben a lét, ill. a nemlét kérdése.

Szlovákia déli határának jelzett módosítása Magyarországot katonailag megbénítja. A korridor pedig elvágná Magyarországot, és lehetővé tenné a német–magyar gazdasági kapcsolatok folyamatos és következetes ellenőrzését, s megakadályozná Magyarország hadianyaggal történő ellátását.

A csehszlovák kormány kötelessége, hogy a felvázolt körülményekre újból és újból figyelmeztesse az európai közvéleményt, s ne hagyja ki a ma adott, de feltételezhetően soha többé vissza nem térő lehetőséget.

Dr. Fr. Kurfürst

[dátum nélkül, feltételezhetően
1946 tavaszán cseh nyelven készült]

9. sz. dokumentum

Külgýminisztérium Levéltára, Prága
Főtitkár, Kabinet, 146:327/biz.

A PÁRIZSI KONFERENCIÁN RÉSZT VEVŐ
CSEHSZLOVÁK DELEGÁCIÓ JELENTÉSE

Párizs, 1946. június 25.

(...) Olivérrel ebédeltem, aki Rebert is meghívta. Két és fél órát beszélgettünk, s ezalatt Reber a kitelepítések következetes ellenzójének mutatta magát. Saját véleményével párhuzamosan nyíltan szólt az amerikai küldöttségnek az egyoldalú kitelepítés kérdésében tanúsított még mindig elutasító magatartásáról. Az amerikaiak nem hagyják jóvá az egyoldalú kitoloncolást (transzfert), s az a véleményük, hogy a magyar kisebbség nem fenyegeti a Csehszlovák Köztársaságot, s úgy vélik, az egyoldalú kitelepítést követően a javulás helyett elkerülhetetlenül megromlik a csehszlovák–magyar viszony, s ez konfliktushelyzetet teremt. Az amerikai küldöttség szerint céltalan a kérdés felvetése ezen a konferencián, de lehetővé teszi, hogy a Csehszlovák Köztársaság és Magyarország ismertessék az álláspontjukat. Meg kell győznünk, az amerikaiakat a nézetünk helyességéről, melyet eddig nem fogadtak el. Amerika úgy véli, a kérdést államközi egyezményrel kell rendezni. Célszerűtlennek tartja, hogy a kérdés bekerüljön a békeszerződésbe. Személyes véleménye az, hogy az ilyen kitelepítés lehetetlenné teszi az egymás mellett élést Közép-Európában, s ha a Csehszlovák Köztársaság a magyar kisebbség részéről fenyegetve érzi magát, s a békét veszélyeztető konfliktusoktól tart, vigye a kérdést a Biztonsági Tanács elé. Kijelentette, hogy Amerika feltételezhetően még formálisan is ellenezné a Négyek Konferenciáján való eszmecserét. Kijelentette, az amerikaiak között – a (magyarok) egyoldalú kitelepíté-

sének éles megfogalmazása okán – az az általános nézet, hogy a Csehszlovák Köztársaság eltávolodott a masaryki hagyományoktól. Mivel a kérdést törvényekkel és elnöki rendeletekkel rendezték, Amerika nem áll a magyarok oldalára, de mindezek ellenére – különösen az aláíró államok esetében – megköveteli, hogy az Atlanti Chartát minden körülmények között tartsák tiszteletben. Az amerikaiak a béketeremtés társszerzői akarnak lenni, s ha a betartásáért is vállalják a felelősséget, akkor a békeszerződésbe csak olyan alapelvek kerülhetnek bele, amelyekkel az amerikaiak egyetértenek, amelyek erősítik a békefeltételek betartását, s elősegítik Közép-Európa békéjét. Reber úgy véli, hogy egy-két generáció alatt a magyarokból a köztársaság jó polgárait lehet kinevelni, talán még asszimilálni is lehet őket.

A beszélgetésben az érvek és ellenérvek sorjázta, s Reber meggyőződését még a mi legszilárdabb érveink sem ingatták meg. A beszélgetést követően Olivértől megtudtuk, hogy Rebernek Riddlebergerrel azonos pozíciója van a Dél-Európával – benne Magyarországgal – foglalkozó osztályon. Hátrányuk, hogy most Riddleberger nem tagja a küldöttségnek. Felvetettük a magyar arany kérdését, Reber igazolta a visszaszolgáltatás tényét, s kijelentette, Amerika, mivel az ő tulajdonában van, szabadon rendelkezhetne vele. Kiemelte, hogy az arany nem tartozik a párizsi konferencia hatáskörébe. Minden érvelésünk ellenére sem változtatta meg a véleményét... Elkerülhetetlen, hogy ebbe az akcióba ne vonjuk be a szovjet delegációt. A Beblérel és Bartossal folytatott tárgyalásainkból tudjuk, hogy az aranykérdésben Jugoszlávia a mi álláspontunkat támogatja. Holnap a kérdést megbeszéltem Rueffel, s az ebéd alatt feltételezhetően Cartonnal is. Reberrel és Olivérral legközelebb pénteken vagy hétfőn ebédelek együtt.

Tegnap a magyarok fogadást rendeztek. Jelen voltak Bogomolov és a franciák. Nagyt fogadta Molotov. Nagy interjú adott a Reuternek és a Continental Daily Mail szerkesztőjének. Nagy kijelentette, két alapvető kérdést akar betervezni a külügyminiszternek: 1. A magyar-román határ; 2. a 650 000 fős magyar kisebbség „at present undok Czechoslovak rule” kérdését.

A francia sajtó közül csak a Populaire ír. Több sürgetésre hétfőn este és kedden reggel Bogomolov értesített, hogy Molotovtól még nem kapott választ. Megígérte, hogy ma délután felhív. A Quai d'Orsay (francia Külügyminisztérium) értesített, Dejean tábornoktól táviratot kapott, hogy Masaryk és Cl(ementis) ma Párizsba repülnek. Molotov válaszával kapcsolatban pesszimista vagyok, akit nem utasítanak el, azzal húzzák az időt. Ma már világos, hogy Cl(ementis) Prágában a meghatározott időben Molotovval való egyeztetés nélkül is eljőhet Párizsba, mert annak ma vagy a második napon fogadnia kellett őt, ahogyan Nagyt is fogadta. A többi úgy tüntettük volna fel, mint Prága megegyezését a Quai d'Orsayval. Reber elnapolta a találkozást Hajduval. De az véletlenül találkozott Dunn-nal. Néhány frázist váltottak egymással. De Hajdu egy órát tárgyalt Campbel-lel, Campbel igazolta, hogy a hét végén megtárgyalják a magyar szerződéssel kapcsolatos néhány vitatott kérdést, amely – akárcsak a többi, az olaszt kivéve – nyersfogalmazványban már megvan. Igazolta a feltevéseket, hogy a részletekről a megbízottak tárgyalnak. A szerződésekkel kapcsolatos kérdések tárgyalását a miniszterek a jövő hét elején befejezik, miután Németországról és Ausztriáról is tárgyaltak. Véleménye szerint a jövő héten még meg lehet tárgyalni a magyarkérdést.

Rákérdezett a szovjetek álláspontjára. Azt válaszoltam, hogy lényegében egyetértenek velünk. Campbell rámutatott a magyarok érvelésében található ellentmondások-

ra. Később elfogadta a bizonyításomat, mely szerint nem akarjuk, hogy a mi ügyünk víta tárgya legyen a nagyhatalmak között. Ezért alapvető az amerikaiak véleménye. Azt válaszolta, hogy ez még nem tisztázott, de kijelentette, hogy már a transzfer fogalmát is „wirth reluctance”-nak tekintik, s a helyzet, az előnyök és hátrányok elemzését követően a legrosszabb esetben is úgy határoznak, hogy nem ellenzik.

Válaszomban kifejtettem, hogy ez nekünk elegendő, s jó lenne ismerni álláspontjukat. Azt válaszolta, hogy a küldöttségek vezetői a kérdést még nem tárgyalták meg, s a megelőző tárgyalások végén memorandumot adott át Dunn-nak, amelyben összegezték az egyoldalú kitelepítés kérdését. Ezt Dunn még nem véleményezte. Megkérdeztem, hogy milyen lehet a formális és az érdemleges víta, ha valaki felvetné a transzfer kérdését. Véleménye szerint az amerikai delegáció formálisan nem ellenzi a vitát. Érdemleges állásfoglalás pedig nincs. Ezt követően megismertettem a kérdés további fejleményeivel, az új tényekkel, s közösen elemeztük, mi lehet a kérdés rendezésének az előnye, mi a hátránya. Az előnyök kérdésében egyetértett velem. A hátrányokat két csoportba osztottuk, s itt elismerte az érveinket: 1. A transzfer esetében elismerte, hogy a személyek áttelepítése a háborúban szerzett tapasztalatok alapján nem is olyan szörnyű, 200 000 embert át lehet szállítani a sokoldalú humanitás betartásával. 2. Az említettek fogadásáról és magyarországi lehetőségekről szólva elismerte, hogy Magyarországon következetesebb földreformot kellene végrehajtani, s ki kellene telepíteni a németeket. A legjelentősebb hatást az az érvünk keltette, hogy a transzfer elmaradása esetén – az elnöki dekrétumok értelmében, s ezekről nem lehet lemondani – 200 000 hontalan marad a köztársaságban.

Ma délután átadom Cl(ementis) memorandumát Campbellnek. Ezt követően pénteken a meghívására s a jelenlétében tárgyalok Riddleberger helyettesével, valamilyen Leitnerrel.

Berberrel feltételezhetően holnap tárgyalok. Olivérrel megvitatom a magyar arany kérdést. Az általános helyzetet elemezve lehetőségeink a következők. Szerda délutánig hajlandó vagyok várni Molotov válaszára. Ha nem érkezik meg, azt ajánlom, Cl(ementis) mindenképpen repüljön ide, s egyszerűen szerdán délben közöljük Bogomolovval, hogy Cl(ementis) már úton van, táviratot kaptunk tőle, s benne az utasítás, kérjünk neki Molotovtól audienciát. Úgy gondolom, helyes, ha kész tények elé állítjuk őket. Nem tudom elképzelni, hogy Molotov a kihallgatást elutasítaná. Cl(ementis) minden esetben fedve van, még ha a Quai d' Orsay azonnal fogadná is.

Kérem, postafordultával értesítsen, beleegyeznek-e, ill. utasítást kérek a továbbiakra.

A másik lehetőség, hogy a szombati kérésükre megérkezik Molotov elutasító válasza. Fel kell készülni erre a változatra is, várjuk az utasítást. A véleményünk az, hogy ebben az esetben is – bár a helyzet nehezebb lesz – ajánlatos és hasznos Cl(ementis) jelenléte. A Quai d'Orsay ebben az esetben is a segítségükre lesz.

Cl(ementis) másképpen is lejuthat Molotovhoz, de ekkor már formai hiányok lennének, s ez nehezebb helyzetet teremt.

Az összes kérdésre gyors választ kérünk.

Hajdu, Nosek

10.sz. dokumentum

Külügyminisztérium Levéltára, Prága
Főtitkár – Kabinet, 168: 7.faszcz. 715/I-46

DICSŐ SZLOVÁK NEMZETI TANÁCS
MEGBÍZOTTAK TESTÜLETE

Pozsony

Figyelembe véve a magyar kormánynak a Csehszlovákia és Magyarország között 1946. február 27-én megkötött lakosságcsere-egyezménnyel kapcsolatos állásfoglalását, valamint a párizsi konferenciának a 200 000 magyar Csehszlovákiából való kitelepítésével kapcsolatos véleményét, ennek alapján kérem, hogy a Szlovák Nemzeti Tanács dicső Megbízottak Testülete elemezze az alábbi javaslatomat:

1. A Magyarországgal szemben alkalmazható stratégiával kapcsolatban úgy véljük, közvetett nyomással kell rávenni őket arra, hogy egyezzenek meg velünk további magyarok átvételében. Ezt azzal kényszerítheténk ki, hogy mint belpolitikai akciót megkezdzenék a magyar kisebbség folyamatos kitelepítését saját közlekedési eszközeinek a segítségével.

2. A várt eredmény érdekében hosszú távú eredményt biztosító rendelkezésekkel kell megteretni a déli határövezetben a magyar etnikum összefüggő egységét. Ilyen eredményt egyedül csak a magyar lakosságnak a határövezet néhány kijelölt körzetéből való kiköltöztetésével lehet elérni, s a helyükre a belső telepítés keretében szlovák lakosságot kell betelepíteni.

3. Az állami és nemzeti érdekek szempontjából a legjelentősebb a Párkányi, a Tornaljai és a Rozsnyói járás.

Központi jelentőségűnek tartom a Duna partján elterülő Párkányi, valamint a Zselízi járást azért is, mert határosak a vegyes etnikumú Ógyallai, Verebélyi és Nyitrai járással, s ezek szlovák lakossága már kezd lehúzódni egészen a Dunáig. A Párkányi járás elszlovákosításával biztosítjuk a Duna vonalát Komáromtól az Ipoly torkolatáig, sőt az Ipoly alsó folyásának vidékét is. A Verebélyi és az Ógyallai járásban megszüntethetjük keleti irányban a szlovák etnikum elzártságát. De a legjelentősebb az a tény, hogy kettévágjuk a magyar etnikumot, éppen ennek a közepén, azon területen, ahol – kiváltképpen az Ipoly völgyének déli részén – Nógráddal szomszédos.

A Tornaljai, Rozsnyói és részben a Feledi járás, vagyis a Rimaszombattól Tornaljáig húzódó vonal az, amely mentén örök időktől a legerősebb volt a magyar nyomás, s így nyitottá vált a szlovák etnikai terület a magyar nyomás előtt. Hogy milyen mértékűt öltött ez a folyamat az utóbbi évtizedekben Gömörben, azt nem kell részletezni. A szlovák etnikum ezt a kapunyílást határozottan zárja be, s nemcsak az előbbi tény miatt, de az állam megszilárdítása érdekében is. Államunk katonai szempontból éppen ezen a területen a legebezhetőbb, mert a Szilicei-fennsík a Hernád-völgy közvetlen folytatása, s így nyitott az út a Lengyelországba vezető szepességi átjárókhoz. Az állam területének északi és déli határa között ezen a vidéken a távolság alig 60 km. A helyzetet csak úgy lehet megszilárdítani, ha ez a terület a valóságban is szlovák tulajdonba kerül.

4. A reszlovakizálás általában – úgy látszik – holtpontra jutott. Nézetem szerint az ún. reszlovakizálásnak nem lehet az a célja, hogy ott igazolja át a magyarokat, ahol nem felelnek meg sem a származásukkal, sem az asszimilációjuk mértékével, sem a belső meggyőződésükkel. Ez a helyzet a Királyhelmeci, a Tornaljai, a Zselízi járásban és a Csallóközben. A szélesebb körű reszlovakizálást helyenként csak a Pozsony-Galánta közötti területeken, valamint a Verebélyi, Ógyallai, Korponai és a Kassai járásban kellene engedélyezni.

Nem szükséges a továbbiakban az értelmiségiek (elsősorban a papok és a pedagógusok) reszlovakizálása azzal az indokkal, hogy kevés a munkaerő. Az így „reszlovakizált” értelmiség nem felel meg a reszlovakizálás céljának.

Kérem, fontolják meg a fenti indoklású reszlovakizálást Párkány és Tornalja körzetében, ahol a reszlovakizálás szigorú formáját kell alkalmazni.

5. Már kezdettől fogva számoltam azzal, hogy a magyarkérdés rendezésében nem ért meg bennünket az angolszász világ. Ezt meg is fogalmaztam a Szlovák Nemzeti Tanácsnak 1945 áprilisában benyújtott memorandumomban. Határozott meggyőződésem, hogy a kérdés rendezése érdekében harcolni kell a nagyhatalmakkal, mégpedig minden áron. A Csehszlovák Köztársaság politikai története kötelez minket erre, s meg kell tenni, még ha ennek következménye átmenetileg népszerűtlen lesz is.

Tisztelettel kérem, hogy a magyarkérdés rendezésével kapcsolatos tárgyalásokon vegyék figyelembe szerény véleményemet, s elemezzék a hozadékát nemzeti és állami, valamint a bel- és külpolitika területén. Kérem, fogadják őszinte tiszteletemet.

Dr. Horváth s. k.

az Állami Terv- és Statisztikai Hivatal elnöke

és a Csehszlovák Áttelepítési Bizottság tagja Magyarországon

Feladva Budapesten 1946. október 28-án

11. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony

Szlovák Telepítési Hivatal, Reszlovakizációs Bizottság: 49:2965/el.-46

A BETELEPÍTÉSRE JELÖLT KÖZSÉGEK ÉS KERÜLETEK

Pozsony-Ipolyság:

Vereknye, Szúnyogdi, Pozsonypüspöki, Szemet, Gútor, Somorja, Szentmária, Német- és Magyarbél, Dunaújfalu. Zonctorony, Kissúr, Ilr, Farkasd, Bústelek, Felső- és Alsójánok, Kismegyer, Illésháza, Újjóka, Jóka.

A Csallóköz horizontális betelepítése Dunaszerdahely-Nagymegyer vonalon:

Dunaszerdahely, Erdőskarcsa, Kost, Kinkekarcsa, Ollé- és Lidértejed, Pódafa, Armad, Csallóköznyék, Balázsfá, Töbörreite, Hegybeneíte, Osenkerfa, Alsóbár, Mad, Alistál, Felistál, Padány, Bögellő, Nagymegyer, Izsa, Csilizradvány, Medve, Mulosod.

Vertikális betelepítés:

1. Nagy- és Kismácséd, Diószeg, Vága, Kajal, Tósnyárasd, Taksony, Vághosszúfalu, Alsó- és Felsőszeli. Deáki, Pered, Sók, Zsigárd, Királyrév, Nádszeg, Farkasd, Negyed, Vágkirályfa.

2. Gúta és Komárom között:

Andód, Szimő, Kamocsa, Gúta, Naszvad, Martos, Keszegfalu, Csallóközarányos, Örsújfalu, Komárom, Izza, Hetény.

Az Ógyalla, Kőhídyarmat és Nagyölvéd közötti szőlőtermelő körzet horizontális betelepítése:

Perbete, Szentpéter, Kiskeszi, Marcelháza, Dunaradvány, Mocs, Madar, Kert, Für, Bátorkeszi, Bacsfa, Muzsla, Béla, Kőbölkút, Kisújfalu, Mad, Szőgyén, Nagyölvéd, Gyiva, Sárkány, Libád, Kőhídyarmat.

Léva–Csata környékének vertikális betelepítése:

Léva, Alsószecse, Varsány, Kiskér, Nagyod, Vámosladány, Kisóvár, Gyarmatszentgyörgy, Alsó- és Felsőfegyvernek, Szúd, Oroszi, Kis- és Nagypeszek, Mikola, Zselíz, Ágó, Garamvezekény, Damásd, Lekér, Oroszka, Csata.

Belső kolonizációra jelölt terület:

Tergenye, Letich, Lontó, Kissalló, Szakállas, Bretovce, Kisölvéd, Ipolypásztó, Zalaba, Kel, Bart, Bény, Ipolygyarmat, Kiskeszi, Kéménd, Páld, Szalka, Kicsind, Bajtava, Leléd, Helemba, Garamkövesd, Nána, Párkány, Ebed.

Ipolyság környéke:

Gyerk, Pereszlény, Ipolyság, Alsó- és Középtúr, Tesmag, Födémes, Szécsénke, Kelenye, Vilke, Ipolybalog, Keszi, Inám, Nyék.

Összekötő folyosók:

Úszor, Kispaka, Bucsubáza, Tejfalu, Királyfiakarcsa, Csölösztő, Bacsfa, Tárnok, Macháza, Dobrogaz, Keszölcés, Nagyszarva, Sárosfa, Kost, Gúta, Kis- és Nagybudafa, Vajka, Kislúcs, Etrekarcsa, Kycelové, Kulcsod, Mórockarcsa, Felsővámos, Csallóközkürt, Alsó- és Felsőnyárasd, Für, Csicsó, Kolozsnéma, Nagykeszi.

Feledi járás déli területe:

Tajti, Vecseklő, Hidegkút, Egyházabást, Péterfalva, Gömöralmágy, Dobfenék, Sőreg, Béna, Csoma, Jeszté, Geszte, Dété, Balogfalva, Gortva, Kerekgede, Simonyi, Darnya, Harman, Dobóca, Serke, Mártonfalva, Rimajános, Rimaszéc, Velkenye, Lénártfalva, Abafalu, Csíz, Zádor, Balogiványi, Cakó, Nemesradnót, Balogújfalu, Bátka, Balogtamási, Dúlháza, Zsíp, Barca, Hanva, Szentkirály, Sajórecske, Napragy, Runya, Kövecses, Füge, Oldalfalu, Méhi, Denka, Beje, Királyi, Dúlháza, Tornalja, Sztárnya, Gömör, Gömörpanyit, Óbást.

Szepsitől délre:

Gergő, Méhes, Udvarnok, Vendégi, Horváti, Tornaújfalú, Zsarnó, Somodi, Péder, Jányok, Reste, Buzita, Alsó- és Felsőlánc.

Királyhelmeci járás:

Nagy- és Kiskövesd, Bodrogszerdahely, Bodrogszög, Borsi, Kis- és Nagybári, Csarnahó, Zemplén, Ladmóc, Vécs, Szomotor, Öros, Kisújlak, Szentmária, Pálfölde, Kis- és Nagygéres, Perbenyik, Szentes, Szinyér, Rad, Zétény, Véke, Boly, Szolnocska, Pólyán, Kisdobra, Bély, Bacska, Lelesz, Kis- és Nagytárkány, Csernő, Battyán, Kaponya.

Összesen 319 község

12. sz. dokumentum

Állami Területi Levéltár, Nyitra
Szlovák Telepítési Hivatal Területi Kirendeltsége
Vágsellye, 2/1947 eln. biz. I. a.
Szlovák Telepítési Hivatal
Szám: 20493/III-1946.

Pozsony, 1946. december 20.

A BELSŐ TELEPÍTÉS IRÁNYELVEI

I. cikkely

A köztársasági elnök 27/1945. számú dekrétuma értelmében Szlovákiában a belső telepítés egységes irányítója és koordinálója a Szlovák Telepítési Hivatal (a továbbiakban: Telepítési Hivatal).

II. cikkely

A 27/1945. számú elnöki dekrétum 1. paragrafusában szerint a belső telepítés alatt azoknak a rendelkezéseknek az egészét kell érteni, amelyek lehetővé teszik az egész határövezet visszaadását az eredeti szláv lakosságának.

Megkülönböztetünk: a) mezőgazdasági; b) más jellegű telepítést.

A) Mezőgazdasági telepítés

III. cikkely

A mezőgazdasági telepítés értelmezése

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

A mezőgazdasági telepítés a kérelmezők elhelyezése az SZNT 104/1945., ill. a 64/1946. számú rendelete alapján elkobzott gazdaságokba.

IV. cikkely

A mezőgazdasági elkobzott birtokok

Mezőgazdasági elkobzott birtok minden, a 104/1945. számú rendelet 2. paragrafusában meghatározott s az idézett rendelet 1. paragrafusában az SZNT Elnökségének határozata alapján, ill. a 64/1946. számú rendelet értelmében a konfiskációs bizottságok által elkobzott gazdaság.

V. cikkely

A kérelmezők

1. Kérelmező lehet minden szláv nemzetiségű, a mezőgazdasághoz értő, erkölcsi és politikai szempontból feddhetetlen személy, aki már beadta vagy beadja az FMH-ba vagy az SZNT-be a földigénylési kérvényét.

2. Az FMH, ill. az SZTH által kiadott nyomtatványok minden rovatát pontosan ki kell tölteni, s igazoltatni kell a megfelelő hivatalban.

VI. cikkely

A telepítés területe, a járások nevei

1. Az áttelepítést kérő személyeket a dél-szlovákiai határkörzetbe telepítik.

2. Azokat a járásokat, ahonnan a jelentkező telepések származnak, jelentkezői járásoknak, a betelepítésre jelöltek elkobozott járásoknak nevezzük.

VII. cikkely

A telepítés lefolyása

A telepítést két részre osztjuk: a) az előkészületre; b) a konkrét betelepítésre.

VIII. cikkely

Az előkészítés folyamata

A betelepítés előkészítése, a jelentkezések és az igazolások alapján a betelepülők számának megfelelő telepítési terv elkészítése, vagyis a járások a községek és a gazdasági egységek ikresítése.

IX. cikkely

A végrehajtás meghatározása

A betelepítés végrehajtásán a kérvényezők számát megközelítő betelepítési terv realizálását értjük, az elkonfiskált gazdasági egységek jelentkezőkkel való betelepítését.

AZ ELŐKÉSZÍTÉSI RÉSZ

X. cikkely

A járások ikresítése

A jelentkezők járásait a következőképpen ikresítették:

1. Somorjai – Zsolnai, Malackai, Szkalicai, Nyitrai
2. Dunaszerdahelyi – Trsztenai, Puhói
3. Galántai – Rózsahegy, Turócszentmiklósi, Nagyszombati
4. Ógyallai – Csaca, Illava, Pöstyén
5. Vágsellyei – Nagybicsei, Galgóci, Besztercebányai
6. Érsekújvári – Námesztói, Nagytapolcsányi
7. Komáromi – Vágújhelyi, Báni
8. Párkányi – Privigyei, Aranyosmarót, Kiszucaújhelyi
9. Zselízi – Újbányai, Trencsényi
10. Verebélyi – Miavai
11. Lévai – Szenici
12. Ipolysági – Alsókubini, Körmöcbányai
13. Kékkői helyi lakosok
14. Losonci – Turócszentmártoni, Korponai, Besztercebányai, Selmecbányai
15. Feledi – Rócei, Szepesóvári
16. Rimaszombati helyi lakosok
17. Tornaljai – Breznói, Zólyomi, optások Kárpátaljáról
18. Rozsnyói – Ólubló, Bártfai, Kisszebeni
19. Kassai – Eperjesi, Poprádi, Késmárki, Lőcsei
21. Töketeremesi – Giráltyi, Iglói, Nagymihályi, Varannói
22. Királyhelmecei – Svidník, Sztropkó, Szinna, Mezőlaborc, Szobránc, optások Kárpátaljáról

XI. cikkely

A községek ikresítése

1. A községeket az SZTH Területi Hivatalai (a továbbiakban: Területi Hivatal), az FMH munkacsoportjai (továbbiakban: Munkacsoport), a járási, ill. az ikresítendő járások képviselőinek a közreműködésével ikresítik.

2. A község ikresítését végző, legfeljebb 10 képviselőt a járási nemzeti bizottság választja ki a járás adottságait jól ismerő jelentkezők közül, majd a neveiket közli a Területi Hivatallal.

3. Az ikresítés időpontját a Területi Hivatal vezetője a Munkacsoporttal való egyeztetést követően jelöli ki, s közli a járás érintett képviselőivel.

4. A községek ikresítésénél fokozott figyelemmel kell kísérni, hogy a (szlovák telepések) ismerjék a vidék mezőgazdasági termékeinek a termesztési technológiáját, hogy a kiválasztott vidék földrajzi szempontból hasonlítson az eredeti lakóhelyhez.

5. A községek ikresítésének az alapja
 - a) az ikresített járásokba jelentkezők jegyzéke,
 - b) az elkönfiskált birtokok kimutatása,
 - c) a cserén felüli földek nagysága,
 - d) az átcsoportosítottak (a magyar kényszerközmunkások) nyilvántartása.
6. A községek ikresítését korrelációs íveken úgy rögzítik, hogy minden községnél részletesen, a járások esetében összegezve feltüntetik a következő adatokat:
 - a) kérelmező községeknél a vízszintes sorba
 - aa) a jelentkezők számát,
 - bb) a számukra javasolt földek nagyságát,
 - cc) az elszállásoláshoz szükséges házak számát;
 - b) a konfiskált (magyar) községek esetében függőlegesen
 - aa) az elkönfiskált birtokok számát, a földek nagyságát hektárban,
 - bb) a kiutalási kvótát meghaladó gazdasági egységek számát, a földek nagyságát hektárban,
 - cc) az átcsoportosított egységek számát és a földbirtokok nagyságát hektárban,
 - dd) a 108/1945. számú elnöki dekrétum alapján elkobzott gazdasági egységek számát.
7. A községek ikresítését a köztársasági elnök 27/1945. számú dekrétuma, a belső telepítés, a lakosságcsere és a reemigránsok betelepítését részletező terv szempontjainak a figyelembevételével az SZTH felülvizsgálja.

XII. cikkely

A gazdasági egységek ikresítése

1. A gazdasági egységek ikresítését a kijelölt községek küldöttségének a jelenlétében a Területi Hivatal és a Munkacsoport végzi.
2. A jelentkezők küldötteit a jelentkezők száma alapján a lakóhelyük helyi nemzeti bizottsága jelöli ki úgy, hogy a számuk ne haladja meg a 10-et, majd a nevüket közli a Területi Hivatallal.
3. A gazdasági egységek ikresítésének napját a Munkacsoporttal való előzetes egyeztetést követően a Területi Hivatal elnöke határozza meg, s értesíti az ikresített (szlovák) községek küldötteit.
4. A gazdasági egységek ikresítését elősegítik
 - a) az ikresítendő községek korrelációs kimutatásai,
 - b) a jelentkezők nevesített névsorai,
 - c) a konfiskált birtokok nevesített jegyzékei,
 - d) az átcsoportosítottak nevesített jegyzékei,
 - e) a revízióval nyert birtokok nevesített jegyzékei.
5. A gazdasági egységek ikresítését az A és a B ívekben véglegesítik, s ezekből egy példányt kap az FMH, az SZTH III. osztálya, s ezek alapján dolgozzák ki a betelepítés átfogó tervét.
6. A gazdasági egységek ikresítésénél kimutatott föld mennyisége megegyezik az SZNT 10/1945. számú rendeletével.

7. Az ikresítés nem zárja ki az ellentétes típusú gazdaságok, vagyis az elkonfiskált, a revízióból nyert és az átcsoportosított földek egyesítését úgy, hogy együttesen egy életképes gazdaságot alkossanak.

A KONKRÉTUMOK

XIII. cikkely

Az elhelyezés és az áttelepítés

1. Az elhelyezés és az áttelepítés alapja az ikresítés.
2. Az ikresítés napját – az átcsoportosítási és az áttelepítési munkálatok eredménye alapján – az SZTH III. osztálya jelöli ki és tudatja a Területi Hivatallal, valamint az FMH illetékes Munkacsoportjával.
3. A Területi Hivatal a telepítés kezdetéről értesíti az érintett községek helyi nemzeti bizottságait, s jelzi a bizalmiak, ill. a kérelmezők számát.
4. A bizalmiaknak a Területi Hivatalban kell jelentkezniük, ahol a helyi nemzeti bizottságok igazolásával igazolják, hogy átvehetik a gazdaságokat.
5. A személyazonosságuk ellenőrzését követően a Területi Hivataltól megkapják a belső telepítéssel és a betelepítési tervekkel kapcsolatos javaslatokat.
6. A betelepítés alapja az országos betelepítési terv, valamint a megfelelő korrelációs, ill. az A és B ívek.

XIV. cikkely

A birtokok átadása

1. Az áttelepülők jegyzőkönyvben igazolják az épületek, az élő és holt leltár átvételét.
2. A birtokokat – ezek jellegének megfelelően – a következőképpen adják át:
 - a) a konfiskált mezőgazdasági vagyont az FMH, ill. a Munkacsoport adja át,
 - b) az átcsoportosítottak mezőgazdasági jellegű vagyont az Állami Birtokok Kezelősége, más jellegűt a Területi Hivatal.
 - c) A lakosságcsere keretében a Telepítési Hivatal intézkedik.
3. A gazdasági jegyzőkönyv aláírását követően a birtok a telepes tulajdonába megy át, s övé lesz a kiutalt vagyonból származó minden jövedelem.
4. Az átvételi jegyzőkönyvet három példányban kell elkészíteni. Egy-egy példányt kap a Telepítési Hivatal Munkacsoportja, az Állami Birtokok Kezelősége és az áttelepült.

XV. cikkely

1. Az FMH kiadja
 - a) a birtokösszeírásra,
 - b) a birtokátadásra,
 - c) a birtok üzemeltetésére vonatkozó irányelveit.

2. A kiutalást az FMH érvényes rendeletei szabályozzák.

XVI. cikkely

Az elhelyezési javaslat

1. Az előző utasítások alapján a Területi Hivatal kiadja a telepes elhelyezéséről szóló végzést, amelyben feltünteti

- a) a telepes nevét,
- b) a községet és a járást, ahonnan a telepes származik,
- c) a kiutalt gazdaság volt tulajdonosának a nevét és a lakóhelyét,
- d) a községet és a járást, ahol a jelzett gazdaság található.

2. A telepítési javaslatról értesítik

- a) a Munkacsoportot,
- b) a telepest.

XVII. cikkely

A kiutalásról szóló végzés

Az elhelyezési javaslat alapján az FMH kiállítja a föld kiutalását igazoló végzést.

B) A nem mezőgazdasági jellegű telepítés

XVIII. cikkely

A nem mezőgazdasági jellegű telepítés meghatározása

Nem mezőgazdasági településről akkor beszélünk, ha a telepesek a köztársasági elnök 108/1945. számú dekrétumának 1. paragrafusa alapján elkobzott birtokot utalnak ki.

XIX. cikkely

A nem mezőgazdasági telepítésre vonatkozó további rendelkezések

A nem mezőgazdasági telepítéseknél, vagyis az iparosokénál, az ikresítéssel kapcsolatos előkészítési munkák, a betelepítés megvalósítása mindenben megegyezik a mezőgazdaság telepítésre vonatkozó előírásokkal. A változás csak az, hogy az FMH helyét a Telepítési Hivatal és a Nemzeti Újjáépítési Alap foglalja el.

Dr. Čech s. k.
elnök

Đjuračka s. k.
alelnök

13.sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Megbízottak Testülete Elnökségi Hivatala, 34:1948. június 22-i ülés, a határozat száma: 18 691/1948-1.

Földművelésügyi Megbízotti Hivatal, B szekció
Pozsony

Szám: B-38262/48-II.

Tárgy: A betelepítési terv és javaslat
a földreform ellenőrzésével nyert birtokok egyben hagyására

Megbízottak Testülete
Pozsony

A Megbízottak Testületének 1948. március 15-i határozata értelmében az FMH B szekciója felterjeszti az 1948. június 18-án a földművelésügyi megbízott, az SZTH elnöke és az Allami Terv- és Statisztikai Hivatal elnöke által a belső kolonizációra, a külföldi honfitársaink (a reemigránsok) hazatérésére vonatkozó közös elemző és összesítő javaslatát, a „Betelepítési tervezet”-et.

A beterjesztett „Betelepítési tervezet” csak a 142/1947. számú törvény alapján az első földreform által a betelepítési övezetben nyert földekkel számol. A terv csak az így nyert földekre, ezek felosztására, a lakáshelyzetre és ezen területek betelepítésére szorítkozik.

A betelepítési övezetben a 104/1945. számú rendelet alapján konfiskált földeket már szétosztották (betelepítették), kivéve azt a kb. 60 000 hektárt, amit még a (magyar) kistulajdonosok üzemeltetnek. Ezzel a földvagyonnal egyelőre nem számolunk. Nem számolunk a telepítési övezetben a 46/1948. számú törvény alapján vásárlással szerzett földekkel sem, mert ezek kimutatása csak most készül.

Hogy a földreform ellenőrzésével szerzett földeken a földreform nehézségek nélkül megvalósulhasson, tisztázni kell, melyek azok a birtokok, amelyeket a közérdek és a mezőgazdasági termelés érdekében egyben maradnak, továbbá hogyan érvényesíthető a földreform a cukorgyári birtokokon, az Iskolaügyi Megbízotti Hivatal által üzemeltetett alapítványi uradalmak, a Központi Szociális Biztosító (a Való-féle alapítvány), s végül a közérdekű építkezések, az árvai víztározó, a dobsinai vízi erőmű és a Lešť (Oremláz) környéki katonai gyakorlótér területéről kitelepítésre kényszerített községek lakossága esetében.

Az FMH B szekciója a körülmények mérlegelését követően a következő határozati javaslatot terjeszti elfogadásra a Megbízottak Testülete elé:

A Megbízottak Testülete, miután meghallgatta a földművelésügyi megbízott érveit, amelyekkel a betelepítési tervvel és a földreform ellenőrzésével szerzett uradalmak egyben hagyását indokolta, elhatározta:

1. Az Iskolaügyi Megbízotti Hivatal kezelésében lévő, az ellenőrző bizottság által lefoglalt uradalom ideiglenesen az IMH kezelésében marad.

b) Esetleges konkrét földigénylések esetében a helyi földreformbizottság meghallgatását követően az FMH megegyezik az IMH-val.

2. A cukorgyárak – nemzeti vállalatok – 61 855 hektáros birtoka a földreform ellenőrzését követően továbbra is a cukorgyári vállalatok kezelésében maradtak.

b) A revízió keretében érintett, a cukorgyárak által bérelt 2854 hektár átmenetileg továbbra is a cukorgyárak kezelik addig, amíg az Élelmezésügyi Megbízotti Hivatal a helyi földbizottságok meghallgatását követően az érintett birtokról másként nem határoz.

3. A Központi Biztosító birtokait az FMH ideiglenesen meghagyja a KSZB kezelésében.

4. Az 1–3. pontok alatt érintett, a tulajdonosok birtokában maradó uradalmak az FMH termelési tervei szerint gazdálkodnak.

5. a) A számtalan ellenőrzött birtok közül az A jegyzékben található közérdekű gazdaságokból az Állami Birtokok Kezelősége egyedi esetekben csak az apró, szétszórt parcellákat veszi át és adja át a helyi kérelmezőknek.

b) A B jegyzékben feltüntetett uradalmakat közérdekből egyben kell meghagyni, s az Állami Birtokok Kezelőségének kell átadni. Mivel a helyi lakosság érdeklődése a földek iránt nagy, az FMH a helyi földművesbizottságokkal meghatározza az Állami Birtokok Kezelőségének átadandó gazdaságok nagyságát.

c) Az ellenőrzéssel szerzett összes dél-szlovákiai földbirtok az a) és b) pontok alapján nem kerül át az Állami Birtokok Kezelőségének a tulajdonába vagy átmeneti kezelésébe, ezeket a földeket részben a belső telepések, ill. a helyi kérelmezők között osztják szét.

6. Az FMH az első földreform revíziójával szerzett többi földbirtokot a földreform normái szerint osztja ki.

7. A Megbízottak Testülete e rendelkezéseivel ellentétes összes rendelkezése érvényét veszti.

8. A Megbízottak Testülete megállapítja, hogy a föld- és lakáshiány következtében a reemigrációt és a belső telepítést nem lehet az eredetileg tervezett mértékben megvalósítani.

Megbízott:

Dr. Fal'tan s. k.

BETELEPÍTÉSI TERVEZET

A)

A betelepítési övezet

A betelepítési övezet a zömmel nem szlovák, ill. nem szláv nemzetiségek által lakott községek és járások együttese.

Ennek értelmében ez az övezet Szlovákia 25 déli járásának 545 községét foglalja magába. (A terület illusztrálása az A térképen.)

Az 1930-as népszámlálás szerint Szlovákiában 1 km² területre 68 lakos jutott. Ugyanabban az évben Dél-Szlovákiában – a betelepítési övezeten kívüli területeken – 1 km²-en nem él kevesebb lakos, mint Szlovákia többi területein. De ha figyelembe vesszük, hogy a két legnagyobb város, Pozsony és Kassa s a többi szlovák nagyváros és ipari központ a betelepítési övezeten kívül fekszik, akkor világos, hogy Dél-Szlovákia, különösen a földművesek esetében, túlnépesedett.

B)

A Szlovák Nemzeti Tanács 104/1945., 64/1946. és 89/1948. számú rendeletei alapján elkobzott mezőgazdasági birtokok betelepítése

Az elkönfiskált 614 462 hektárból mezőgazdasági terület 302 104 hektár, és ebből 148 000 hektár található a betelepítési övezetben.

Az elkönfiskált birtokon végrehajtott betelepítés eredménye szerint a 148 000 hektár mezőgazdasági földből 58 122 hektárra telepítettek, amit 5436 családnak utaltak ki.

A volt magyar tulajdonosok művelésében van kb. 60 000 hektár.

A fennmaradó 29 878 hektárt közcélokra (állami birtokok, gazdasági iskolák stb.) és a jogos helyi kérelmezők, kommenciósok, mezőgazdasági munkások, helyi szlovák földművesek, reszlovakizáltak) részére tartalékolták, de ez magában foglalja a betelepítésre alkalmatlan területeket is.

A belső telepítés a betelepítési övezet összes járását, vagyis mind a 25 járást érinti. Az 545 község közül a belső telepítés 280 községet érintett. A többi község (265), amelyeket az FMH által végrehajtott belső telepítés nem érintett, a csehszlovák–magyar lakosságcsere keretében lettek ún. „érintett” települések, mert innen jelölik ki a kitelepítendőket. Vannak olyan községek is, ahol csak kisbirtokokat konfiskáltak, s ezeket még a magyar tulajdonosok üzemeltetik.

A földreform következtében Dél-Szlovákiában a nemzeti politikánk támogatóinak a száma 21 477 fővel növekedett, s ha négyszemélyes családokkal számolunk, akkor ez 5436 család.

C)

A 124/1947. számú revíziós törvény hatálya alá eső földek a betelepítési övezetben

I. A TERMŐFÖLD ELOSZTÁSA

A 142/1947. számú törvény értelmében a revízió alá tartozó, az összeírással megállapított földek nagysága 234 812 hektár. Ebből mezőgazdasági jellegű terület 80 293 hektár, erdő 154 519 hektár.

A földek 71 járás 1010 községének a kataszterében található. A törvény 204 nagybirtokot, 416 maradékbirtokot, összesen 620 gazdasági egységet érint.

A betelepítési övezet 20 járasa 176 községének a határában 200 gazdasági egységen belül 33 310 hektár ilyen jellegű mezőgazdasági föld van, a földek járásonkénti és községenkénti elosztását illusztrálja a C térkép.

II. TERVEK A FÖLDEKKEL

A földreform végrehajtásakor

1. a betelepítési övezetben,

2. az ellenőrzés alá eső területeken a következő tényeket kell figyelembe venni:

- a) a közérdeket, vagyis a közhasznú intézmények földszükségletét,
- b) az állam érdekeit a közhasznú létesítmények építése során áttelepítésre kerülő lakosság elhelyezésében (a kényszerkitelepitéseknél),
- c) a helyi kérelmezők érdekeit,
- d) az ellenőrzéssel érintett gazdaságok alkalmazottainak (a kommenciósok, mezőgazdasági munkások) érdekeit,
- e) a volt tulajdonosok érdekeit, ha 50 hektárig meghagyják a birtokukat,
- f) a belső telepítés keretében földet igénylők (hazai igénylők) és a hazatérésre váró külföldiek (repatriánsok) érdekeit.

A jelzett tényezők megvalósításakor a következő alternatívákkal lehet számolni:

1. Ha a földek kiutalásában előnyben részesülnek a belső telepesek és a hazatért honfitársak, akkor elméletileg 4163 családot (gazdasági egységet) telepíthetünk le a betelepítési övezetben a revízióval szerzett földekre úgy, hogy a kiutalásokat családonként 8 hektárban maximáljuk. Ebben az esetben más kérelmezőknek már nem adhatunk földet.

2. Ha a közérdekre figyelünk, vagyis számolunk a közhasznú intézmények szükségleteivel, az állam érdekét képviseljük a közművek építésében érintett községek lakosságának az áttelepítésében, akkor a hiány 1947 hektár.

A földalap elosztása a következő:

- a) közérdekű, közhasznú kiutalások,
 - b) állami érdekeltsgű, vagyis a közérdekű 22 757 hektár építkezések által érintett községek lakosságának kényszerkitelepitése 12 250 hektár,
- összesen szükséges 35 275 hektár,
de csak 33 310 hektárral rendelkezünk, a hiány így 1947 hektár.

A közhasznú kiutalásokat az általános köz- és államérdek indokolja, ami az állami birtokok részére 21 927 hektárban lett meghatározva a mellékelt jegyzék szerint, a nemesítő és szaporító állomások, a gazdasági tanintézetek részére 830 hektár (az A melléklet szerint) – ez összesen 22 757 hektár.

A közművek építése okán kényszerítéssel kitelepített lakosság földigényét állami érdekekkel megindokolni, ezen belül a prágai Honvédelmi Minisztérium 6000 hektáros kérélmbe a Lešť és környékén (Oremláz) építendő katonai gyakorlótér, valamint a pozsonyi Telepítési Hivatal 6500 hektáros kérélmbe az árvai, dobsinai, svidníki, kiszaki és a novicei víztározó helyéről kitelepítendő lakosság számára, ez összesen 12 500 hektár.

Ha a betelepítési övezetben a revízióval szerzett területeket a fenti elvek alapján osztják ki, a korszak nagy építkezésével érintett területek lakosságának az elhelyezését követően megoldatlan marad az érintett gazdaságok alkalmazottainak (kommenciósainak, a mezőgazdasági munkásoknak) a sorsa. Az ismertett kalkuláció szerint a legjelentősebb állami építkezések által érintett uradalmak alkalmazottainak is van földigénye. Őket a jelenlegi munkahelyükön kívül kell elhelyezni, mert – a lakáshelyzet alapján – a lakásra is szükség van.

A revízió után még számolni kell a kisbirtokosok tulajdonában maradó földvagyonnal is. Ennek teljes nagysága még ismeretlen.

III. A lakáskérdés

Az adott helyzet alapján revízióval érintett birtokokon a lakáshelyzet a következő:

1. A kommenciós cselédek lakásainak a száma a betelepítési övezetben érintett uradalokban 1912, vagyis pontosan egyezik a kommenciós cselédek számával, ha egy munkásra 17 hektárt (30 kat. hold) számítunk.

2. A volt tulajdonosok lakásainak száma az említett területen és gazdaságokban kb. 200, s ennyi a gazdasági épületek száma is.

A lakások száma összesen 2112.

A lakások beköltözhetőségét illetően tudomásul kell venni, hogy mindegyik foglalt, benne laknak az uradalom alkalmazottai és a volt tulajdonosok. Abban az esetben, ha a betelepítési övezetben mind a 33 310 hektárt a belső telepéseknek és reemigránsoknak utaljuk ki, a lakáskérdés alternatívája szerint a kommenciós cselédek és a mezőgazdasági munkások, sőt még a volt tulajdonosok lakásait is ki kell üríteni, s elhelyezésükről valamilyen módon – az új munkahelyükön – kell gondoskodni. De így sem szereznénk elegendő számú lakást, mert az itteni birtokra elméletileg 4163 családot lehetne betelepíteni, de csak 2112 lakás van, vagyis 2015 lakás hiányzik. A hiányt csak új földművesgazdaságok létesítésével lehet megoldani.

Ugyanez a helyzet, ha a betelepítési övezetben a revízióval felszabadított területeket a második pont szerint osztanánk ki, mert ebben az esetben is szükség van az országos közmunkákkal érintett lakosság között felosztásra kerülő birtokon az alkalmazottak és a volt tulajdonosok lakásaira. A betelepítés legproblematisabb része a lakáskérdés.

D)

A 46/1948. számú törvény értelmében vásárolt földek kérdése

Még nem ismeretes, mennyi földet lehet felvásárolni a betelepítési övezetben, mert a kimutatások még nem készültek el.

Általános az a vélemény, hogy a betelepítési övezetben a felvásárolható földek nem érik el a 8000 hektárt.

Tekintettel arra a tényre, hogy kisebb, a határban szétszórta fekvő parcellákról van szó, ezzel a földalappal a betelepítési övezetben nem számolhatunk.

E)

A kiutalás és a belső telepítés

A földreform megvalósításában a betelepítési övezetben számolni kell azzal, hogy a földreform céljaira konfiskálással, az első földreform revíziójával, ill. vásárlással szerzett birtokokból a helyi lakosságnak, a belső telepéseknek és a reemigránsoknak is kell juttatni. (Konkrétan az első földreform ellenőrzésével szerzett birtokokról van szó.)

1. *A helyi lakosság földigénye*

A kérelmezőket a következő kategóriákba kell osztani:

- a) a helyi szlovák földművesek (öslakosság),
- b) a régi kolonisták, ill. az örökségükről lemondó családtagjaik, mert a 139/1947. számú törvény értelmében elsőbbségi joguk van,
- c) a bizalmiak, vagyis a Cseh- és Morvaországba rendelt magyar nemzetiségűek birtokaiba betelepítettek,
- d) az új kolonisták,
- e) a Magyarországról áttelepült szlovákok,
- f) a már betelepített reemigránsok,
- g) a helyi köz- és állami érdekeltségek (kulturházak, iskolák, stb.).

Az egyes kategóriák földigényét csak a földreform községenkénti megvalósítását követően lehet számszerűen is meghatározni. Meg kell jegyezni, hogy a többnyire új gazdaságok létesítéséről, ill. a meglévők növeléséről vagy a földreform keretében elkönfiskált vagyronról létesített birtokok kiegészítéséről lehet szó.

2. *A belső telepítés és a reemigráció keretében kiutalható földvagyon*

Az eddigi összeírások szerint a belső telepítés és a reemigráció keretében a következő kérvények érkeztek:

- a) a belső telepítés keretében földet igénylő hazaiak száma kb. 15 000 fő,
- b) a hazatérésre váró reemigránsok száma kb. 8120 fő.

Így a belső telepítés és a reemigráció keretében 23 120 fő igényel földet. Egy kérelmező részére maximálisan 8 hektárt számítva 184 960 hektárra lesz szükség, s ez a revízió alá eső összes szlovák birtoknak (80 293 hektár) éppen a kétszerese.

(Megjegyzés: a) hazai kérelmezők 15 000, b) reemigránsok: Jugoszláviából 6000, Romániából 2000, Bulgáriából 120.)

BEFEJEZÉS

A belső telepítés és a reemigráció megvalósításánál el kell dönteni, hogy érinti-e a revízióval szerzett egész földvagyon, s a teljesítésénél figyelmen kívül hagyják-e a köz-, az állami és a helyi érdekeket, ill. ennek minden más formáját, az alkalmazottak és a volt tulajdonosok érdekeit. A betelepítési övezet földjein a földreform megvalósításánál ügyeljenek az állam érdekeire, a nemesítő állomások fennmaradására, valamint a közérdekű építkezések következtében kitelepítésre ítélt lakosság igényeire.

Az első, de második esetben is meg kell kezdeni a kommenciósok és a mezőgazdasági munkások, esetenként a volt tulajdonosok kiköltöztetését, ezek más községekben kaphatnak munkát, s ott kell őket elszállásolni. Végül határozni kell a helyi földigénylők kérvényeiről, mert az összes igénylő kielégítését nem teszi lehetővé sem az első, sem a második változat.

A Földművelésügyi Megbízotti Hivatal, a Szlovák Telepítési Hivatal és az Állami Terv- és Statisztikai Hivatal közös javaslata

Az FMH, az SZTH és az ÁTSH az 1948. június 15-i közös értekezletükön elhatározták, hogy a Jugoszláviából hazaérkező szlovákok érdekében a Megbízottak Testülete fogadja el a következő javaslatot:

1. A Jugoszláviából hazatérő reemigránsok részére tartalékolják a revízióval szerzett földeket a következő öt járásban: Dunaszerdahelyi, Komáromi, Ógyallai, Párkányi és Zselízi.

A gazdálkodás folyamatosságának a biztosítására a gazdaságokat átveszik az állami birtokok, s bizonyos területeket majd átadnak a reemigránsoknak, míg a többi, egyben maradó gazdaságokat felsőbb köz- és állami érdekből az állami birtokok maguk művelik meg.

Az így egyben maradó uradalmak területéből csak kivételes esetekben lehet földeket kiutalni a helyi kérelmezőknek.

2. Szükséges, hogy a reemigránsok részére tartalékolt földeken a kormány gondoskadjon a megfelelő ipari és közlekedési beruházásokról, hogy az Észak-Szlovákiából betelepítettek és a reemigráns szlovákok a mezőgazdaságon kívül is találjanak munkát.

3. A reemigránsok letelepítésére kijelölt körzetekben a földkiutalásoknál a reemigránsoknak előnyük van.

4. A többi, a reemigrációs övezeten kívüli járásban a revízióval szerzett birtokot a szlovákiai lakóhelyükről a köz- és államérdek alapján áttelepítendő lakosoknak, elsősorban az elárasztásra kerülő árvaiknak, valamint a leštíeknek, akik az Oremláz környéki katonai gyakorlatér építése miatt veszítik el a lakóhelyüket, kell kiutalni.

5. Az egészben megmaradó uradalmakat az állami birtokok veszik át (jegyzékük mellékelve).

6. Az állami birtokok a betelepítési és a nemzeti szempontok megvalósítása érdekében lehetőleg szlovák munkásokat foglalkoztassanak, ill. a magyar alkalmazottakat tiszta szlovák környezetbe helyezték át.

Megjegyzés:

A közös javaslatban felvetett kérdések rendezése ellenére a reemigrációs övezetben még mindig megoldatlanok a tervezetben említett kérdések, különösen a revíziós birtokon dolgozó kommenciósok és a többi állandó munkás kérdése.

Meg kell említeni, hogy még a felvázolt rendezés megvalósítása esetében sem lehet azzal számolni, hogy a belső kolonizáció keretében Szlovákia északi területeiről jelentkezett 15 000 családot betelepítik, mert Dél-Szlovákiában nincs számukra megfelelő szállás.

14. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Szlovák Telepítési Hivatal, III: oszt.
Rendezetlen iratok, szign. nélkül

A Földművelésügyi Megbízotti Hivatal B szekciójának Elnöksége

Pozsony, 1948. május 5.

Száma: B-5182/48-eln.

Tárgy: a Konfiskált mezőgazdasági birtokok gyorsított betelepítésének irányelvei

66. számú körlevél

Az FMH B szekciója összes részlegének

AZ ELKONFISKÁLT MEZŐGAZDASÁGI BIRTOKOK GYORS BETELEPÍTÉSÉNEK IRÁNYELVEI

I. rész

Helyi betelepítési terv

A földreform végrehajtásának Munkacsoportjai, a helyi nemzeti bizottságok, ill. a helyi közigazgatási bizottságok, valamint a helyi földosztó bizottságok közreműködésével az FMH Elnökségének 1947. április 29-i B-1749/47-eln. jelzetű körlevelében meghatározott betelepítési övezet minden településén a lehető legrövidebb időn belül felméri az elkönfiskált birtokok betelepítése szempontjából meghatározó körülményeket, kiemelten:

1. Az elkobzott földek mezőgazdasági kultúrák szerinti nagyságát, az elkobzott lakóházak és gazdasági épületek, az élő és holt leltári tárgyak számát és a mezőgazdasági tartalékok mennyiségét.

2. Az illetékes Területi Hivatalban megállapítják a Csehszlovákia és Magyarország közötti lakosságcsere keretében áttelepítésre jelöltek számát.

3. A jogos igénnyel bíró helyi lakosok, valamint az ikresített községek számát.

4. A községekbe betelepített személyek (áttelepültek, reemigránsok, bizalmiak) számát.

A községenkénti felmérést az 1948. március 9-i 41.számú B-2854/48-eln. körlevelében elrendelt előkészületek keretében a Munkacsoport tagjai végzik, s az adatok alapján a helyi vezetőkkel közösen meghatározzák:

1. a közcélú (állami, községi, járási) kiutalások mértékét,

2. a jogos helyi kérelmezők és a községbe már betelepültek (áttelepültek, reemigránsok, bizalmiak) által már átvett földjeik növelésére vagy új birtokokra való igényeit, ha már nem kaptak birtokot,

3. a belső telepítés keretében jelentkező kérelmezők földigényét.

A Munkacsoport feladata, hogy a kimutatásokat a fenti követelményeknek megfelelően kidolgozza s összehangolja a helyi betelepítési tervvel, amelyben feltüntetik:

1. a kérelmezők számát, a várható kiutalások nagyságát, felosztásukat

a) a közcélúakra (állami, járási, községi és egyéb),

b) a jogos helyi kérelmezőkre,

c) a belső telepítés keretében betelepülőknél szükséges földmennyiségre.

2. Az adatok térképre vetítik, ill. grafikonnal szemléltetik.
3. A kiutaltak minden csoportja külön jelzést kap.

A Munkacsoport a helyi betelepítési terv elkészítését követően – a betelepítés méreteinek, a betelepíthető földek nagyságának és az elszállásolás lehetőségének a feltüntetésével – a tervet a lehető leggyorsabban eljuttatják a B szekció II/2. osztályára.

II. rész

A telepések kiválasztása

A jelölteket a belső telepítés keretében földkiutalásért folyamodók közül a következőképpen kell kiválasztani:

1. A Munkacsoportok elsőként azokat helyezik el, akiknek az FMH B szekciója – az ikresítéstől eltekintve – már kiosztotta a betelepítési határozatokat.

2. A Munkacsoportok a reemigránsok részére fenntartott járásokba a kiutalással rendelkező reemigránsokat helyezik el.

3. Az FMH B szekciója által kiállított kiutalások tulajdonosainak, ill. a reemigránsoknak a betelepítési tervben kijelölt körzetben való elhelyezését követően, s ha ilyenek nincsenek, az ikresítés alapján új telepéseket választ ki, mégpedig a következő módszerrel:

- a) a Munkacsoport a járás ikresítési tervének a betartásával ikresíti a betelepítési községet. Az ikresítésnél előnyük van a háborúban károsodott, a nagy építkezések által érintett, valamint a nemzeti felszabadítási harcokban részt vett községek lakosainak.

- b) Az ikresítést követően a Munkacsoport értesíti a kiválasztott község helyi nemzeti bizottságát, s ismerteti vele az áttelepítés lehetőségeit. Felszólítja, hogy az értesítést követő ötödik napig bezárólag a helyi földművesbizottság közreműködésével válassza ki a megfelelő jelöltet azok közül, akik már írásban kérték a belső telepítésüket. Az értesítésben feltüntetik a községet, ahová telepítenek, a betelepíthető családok számát, a kiosztható földek nagyságát, az elszállásolási lehetőségeket, a kijelölt gazdaságok megtekintésének napját, végül álljon figyelmeztetés, hogy ha a helyi nemzeti bizottság meghatározott időpontig nem választja ki a telepéseket, s ezt nem jelenti a Munkacsoportnak, a telepítésre más községet jelölnek. Szükség esetén telefonon, ill. táviratban is meg lehet küldeni a választ. A kiválasztást három napra lehet csökkenteni.

C)

Ha a telepítésre felszólított (szlovák) település a megjelölt időpontig nem jelenti a Munkacsoportnak az áttelepítésre jelöltek adatait, a tényállást, a Munkacsoport jegyzőkönyvezi, s más községet jelöl ki. Hasonlóan jár el a Munkacsoport, ha a helyi nemzeti bizottság értesítése szerint a községben nincs jelentkező. Ugyanez az eljárás abban az esetben is, ha a helyi nemzeti bizottság ugyan kijelölte a telepéseket, de ezek a megadott időpontig nem jelentek meg, s a megbízottait sem küldték el.

- 4) Az FMH B szekciója bármikor elrendelheti a Munkacsoportok által kijelölt telepések elhelyezését, s a belső telepítésre szánt gazdaságból hasonló módon teljes birtokokat is lefoglalhat, s ezekre saját belátása szerint telepít.

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Az FMH B szekciója közcélból egész gazdaságot lefoglalhat, amelyet a Munkacsoport a földreform előírásainak alapján üzemeltet.

III. rész

A kiválasztott kérelmezők, ill. a megbízottaik a meghatározott időpontban a Munkacsoport, a helyi nemzeti bizottság, ill. HKB és helyi földművesbizottság tagjainak a jelenlétében megtekintik a kijelölt gazdaságokat. A kiválasztott telepések, ill. a megbízottaik jóváhagyják a betelepítést, mire a Munkacsoport tagjai a többi helyi közigazgatási szerv képviselőjének jelenlétében átadják a betelepítési tervben szereplő ingatlanokra szóló kiutalásokat. Az ingatlanok átadását jegyzőkönyvezik. A Munkacsoport a betelepítést haladéktalanul jelenti az FMH B szekciója II/2-es osztályának, s közli a betelepítettek nevét, foglalkozását, a község nevét és a személyekre szóló kiutalások nagyságát.

Ha a telepítésre jelöltek nem egyeznek bele az áttelepítésbe, ezt a helyi tisztviselők jelenlétében a Munkacsoport írásban rögzíti, s értesíti a telepések lakóhelyének nemzeti bizottságát. Új kérelmezőket kell kiválasztani, s az érintett községeket az irányelvek II. része szerint újból jelölik a telepítésre.

IV. rész

Földigénylés a belső telepítés keretében

A belső telepítés keretében földet igénylők a kérvényeiket az ikresítés alapján illetések járás Munkacsoportjának küldik el, vagy az állandó lakóhelyük szerinti helyi nemzeti bizottságon adják le, ahonnan a kérvényeket csoportosan továbbítják az illetékes Munkacsoportnak.

Az FMH B szekciójához beküldött kérvényeket átküldik a területileg illetékes Munkacsoporthoz.

V. rész

Statisztikai kimutatások

Az áttelepítésre jelölt községeken belül a Munkacsoportok a következő kimutatásokat vezetnek:

1. a belső telepítés keretében földet igénylők jegyzékét,
2. a belső telepítés keretében földet igénylő reemigránsok országonként jegyzékét,
3. az összes betelepültek jegyzékét, külön megjelölve a reemigránsokat.

A szükséges nyomtatványokat a Munkacsoportnál lehet beszerezni.

Megbízott helyett:

Dr. Papadák s. k.

15. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Földművelésügyi Megbízotti Hivatal – B szekció, 464:5119/46

A DÉL-SZLOVÁKIAI ÚJ KOLONISTÁK HATÁROZATA

A nép és az állam érdekében követeljük:

1. Az FMH minél előbb biztosítson emberhez méltó szállást a kolonistáknak, a feleségeiknek és a gyermekeiknek. Ott, ahol az építkezési hitelekkel a javításokat nem lehet elvégezni, építsenek új családi házakat.

2. Az Élelmezési Megbízotti Hivatalt arra kérjük, hogy az új aratásig gondoskodjon az új kolonisták rendszeres ellátásáról. Késedelem esetében éhínség fenyeget, amely több kolonistánál már érezhető. A csecsemők és a hat évnél fiatalabb gyermekek nem kapnak tejet. Olyan esetek is előfordulnak, hogy a kolonisták nem kapják meg a zsír- és lisztadagjaikat.

3. Követeljük, hogy az új kolonisták annyi földet kapjanak, amiből a családjaik megélnek, s a gazdálkodás szempontjából célszerű és jövedelmező. Ezért a kiutalásokat 30 kat. holdra kell növelni, s csak kivételesen jó termőföld esetében legyen 25 kat. hold. Az eddigi kiutalások nem biztosítják az 5-10 tagú szlovák családok megélhetését. Ezért azt kérjük, hogy a földek nagyságának a meghatározásánál vegyék figyelembe a családtagok számát. A törvény alapján kiutalt birtokok veszélyeztetik az új kolonisták létét és gazdálkodását.

4. Az FMH külön rendeletben utasítsa a Földműves Önszegélyző Pénztárak Egyesületét, hogy gyorsított eljárásban intézze az állami kezességű hosszú lejáratú hiteleket.

5. A Pénzügyi Megbízotti Hivatal szabadítsa fel az új kolonisták zárolt bankbetétjeit, mert nincs forgótőkékük a gazdálkodáshoz.

6. A Pénzügyi Megbízotti Hivatal haladéktalanul kezdje meg a hadikárok kifizetését; az összeget a kolonisták új lakóhelyére utalják át, ne pedig a régi lakóhelyük nemzeti bizottságára.

7. Kérjük, hogy a kiutalt földek kimérésére rendeljék ki az összes állami földmérőt, s a birtokokat adják át a kolonistáknak, mert semmi szín alatt sem lesznek „kolhoztagok”.

8. Azonnali hatállyal utaljanak ki nekik megfelelő számú lovat, és szarvasmarhát és a törvény alapján járó szemes takarmányt, hogy elvégezhessek az aratás előtti munkákat, majd az aratást. Az új kolonistáknak kiutalt lovak és szarvasmarhák ára legyen elfogadható, s a kolonisták számláját ne terheljük meg a feleslegesen drága és kétes minőségű állatok árával.

9. Utalják ki a szükséges mezőgazdasági gépeket (Bélpusztá, Tajlak, Örsújfalú, Csicsó s a többi kolónia részére), hogy a földeket alaposan megművelhessék és arathassanak.

10. Azonnali hatállyal mozdítsák el az FMH B szekciójának V. osztályáról dr. Slávik és dr. Holan urakat. Jelentős károkat okoztak nekünk, s a kolonizációnak még egy kis

hányadát sem voltak képesek rendszeresen megvalósítani. Szükség esetén az indokokat is beterjesztjük.

11. Az új kolonisták soraiból ki kell zárni a dolgozni nem akaró, az állandóan elégedetlenkedő, ellenségeskedéseket szító személyeket. Azonnali hatállyal távolítsák el az új kolóniákról az ott élő összes németet és magyart.

12. Gondoskodjanak arról, hogy az új tanév kezdetén minden olyan új kolónián, ahol elegendő iskolaköteles gyermek van, nyíljon meg szlovák tanítókkal a szlovák iskola. Kérjük, küldjenek szlovák papokat a Dunaszerdahelyi és a Komáromi járás nagyobb kolóniáiba.

A következő kolóniák kolonistáinak nevében: Örsújfalú, Tajlak, Belpusztá, Csótfa, Csicsó, valamint a Komáromi és Dunaszerdahelyi járás összes kolonistája nevében a Megbízottak:

1946. május 21.

Stefánek Vince s. k.
Benco Peter s. k.
Adam Ondrej s. k.
Jozef Gulán s. k.
Jozef Baranes s. k.

16. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Belügyi Megbízotti Hivatal, Titkos iratok, 84:2318/47-titk.

JEGYZŐKÖNYV

Pozsony, 1947. október 7.

A Földművelésügyi Megbízotti Hivatal Pozsonyban 1947. október 2-ra 9 órára értekezletet hívott össze, melyet a Szlovák Földművesek Egységes Szövetségének Križka u. 7. szám alatti üléstermében tartottak meg.

Az értekezleten a dél-szlovákiai őszi mezőgazdasági munkák elvégzésének problémáiról tárgyaltak. Mivel a dél-szlovákiai helyzet a lakosságcsere következtében különleges beavatkozást, irányítást igényel, az értekezletre meghívták a dél-szlovákiai járások vezetőit. Az értekezleten 18 járás vezetője jelent meg az alábbi járásból: Somorjai, Dunaszerdahelyi, Galántai, Érsekújvári, Ógyallai, Komáromi, Párkányi, Lévai, Losonci, Rimaszombati, Rozsnyói, Verebélyi, Tornaljai, Feledi, Korponai, Kékkői, Vágsellyei. A járási vezetőkön kívül megjelentek a járási agronómusok, az FMH V. osztályának, az SZTH-nak és a prágai Földművelésügyi Minisztériumnak a képviselői.

Az ülést az FMH képviselője, dr. Plánovsky nyitotta meg, s felváltva vezette a fő megbízottal, Andel mérnökkel.

Dr. Plánovsky megnyitójában üdvözölte a jelenlevőket, s kijelentette, hogy a helyzet nemcsak komoly, de egyenesen katasztrofális, s félő, hogy még rosszabb lesz. A megol-

dás érdekében elkerülhetetlen az érintett hivatalok (Pénzügyi Igazgatóság, helyi közigazgatási bizottságok, a jövedelmet ellenőrző szervek) és a rendőri testületek együttműködése. A szántóföldek megművelését elhanyagolókkal szemben a szabotálásokért kiróható büntetések növelését javasolta, s az akcióba a rendőrség teljes bevonását kérte.

A javaslatot az FMH V. osztályának a vezetője a leghatározottabban visszautasította, s kijelentette, hogy a rendőrség a kérdés megoldásában nagyobb feladatot már nem vállalhat. Nem büntetéssel, hanem más módszerekkel kell megnyerni a magyar nemzetiségű földműveseket, hogy műveljék meg az egész gazdaságukat, s közben jelezte, hosszadalmas a büntetéssel járó adminisztráció. Rámutatott az FMH-nak a kérdés megoldásában tapasztalható hiányosságaira.

A véleménycserébe bekapcsolódtak a járási közigazgatási, ill. nemzeti bizottságok elnökei, s megállapították, hogy a magyarok azért nem művelik meg ezeket a földeket, mert reszlovakizáltak, amit hivatalosan nem ismertek el, de ennek ellenére kitelepítésre jelölték őket, s kiszállítják „az ártatlanokat” is. Ezt követően szót kért az SZTH képviselője, dr. Holan, s kijelentette, nem az SZTH hibája, hogy ezeket az embereket is kiszállítják, ebben a Reszlovakizációs Bizottság a vétkes, mert nem állította ki a reszlovakizációs bizonylatokat.

Szót kértek a járási nemzeti, ill. közigazgatási bizottságok elnökei, s jellemezték a járásaikban kialakult helyzetet.

A Somorjai Járás Közigazgatási Bizottságának elnöke megállapította, hogy a járásban jóformán semmi sincs, ami a föld megműveléséhez szükséges, nincs vetőmag, s a magyarországi áttelepültek sem hoztak jóformán semmit. Más veszély a járást nem fenyegeti.

A Dunaszerdahelyi Járás Közigazgatási Bizottságának az elnöke kijelentette, hogy a járásban a föld megművelése rendben folyik, a mezőgazdaságban semmiben sincs hiány.

A Galántai Járási Nemzeti Bizottság elnöke félve szólt arról, hogy a járásban kb. 6000 kat. hold marad parlagon, mert most folyik a kitelepítés.

A Komáromi Járási Nemzeti Bizottsága elnöke szerint a járásban komoly a helyzet, s félő, hogy a földeket nem művelik meg. Gútán pl. egyáltalán nem dolgoznak, „a lakosság lustálkodik”, akárcsak Keszegfalván, Őrsújfalun és Megyercsen is, ahol ugyan dolgoznak, de nagyon keveset.

Haladéktalanul be kell szerezni traktorokat, vetőmagot s más jellegű vontató járműveket.

A Zselízi Járás Közigazgatási Bizottság szerint a járást nagy veszély fenyegeti, mert kitelepítik a lakosság 50–60%-át. Hontgyarmat, Nagysalló és Nagypeszek községben nincs sem traktor, sem vetőmag, s ezt haladéktalanul pótolni kell, főképpen az áttelepülteknek kell adni, mert üres kézzel jöttek. Ahhoz, hogy a földek valahogyan meg legyenek művelve, emberek kellene. Máshonnan kell őket idehozni, más lehetőség nincs.

A Lévai Járás Közigazgatási Bizottságának elnöke kijelentette, hogy a járásban rendben mennek a dolgok, katasztrófa nem várható, mert a járásban a kitelepítést jóformán befejezték, az áttelepültek rendszeresen dolgoznak.

Az Ógyallai Járás Közigazgatási Bizottságának az elnöke sérelmezte, hogy a járásban romániai szlovákokat helyeztek el, ám ezek nem dolgoznak, ill. csak nagyon keveset. Jóformán semmijük sincs, ami a föld megműveléséhez szükséges. Gyakrabban kellene ellenőrizni az áttelepültek munkáját.

Az Érsekújvári Járás Közigazgatási Bizottságának a küldötte kijelentette, hogy a járásban egyedül a 7000 lakosú Tardoskedden vannak problémák, s ott fennáll a veszély, hogy a földeket nem művelik meg. A lakosság nem akar dolgozni, ám szerszámaik sincsenek.

A Verebélyi Járás Közigazgatási Bizottságának az elnöke szerint a színmagyar Mohiban senki sem reszlovakizált, és senki sem dolgozik.

Az Ipolysági Járás Közigazgatási Bizottságának az elnöke kijelentette, hogy a járásban, elsősorban Nyéken és Pereszlényben kemény magyarok élnek, akik egyáltalán nem dolgoznak, s ez az akció tömeges méreteket öltött.

A Kékkői Járás Közigazgatási Bizottságának az elnöke szerint a járásban minden rendben megy, nincs se panasz, se kérdés.

A Vágsellyei Járás Közigazgatási Bizottságának az elnöke szerint várható, hogy Deákiban megműveletlenül maradnak a földek, de azt már előre elvetette, hogy a hiányzó munkaerők helyett Peredről kapjanak munkásokat.

A Losonci Járás Közigazgatási Bizottsága szerint a járásban sok a magyar reszlovakizált, de eddig még 1%-uk sem kapta meg a végzést, ezért a lakosság körében általános az elégedetlenség. Tőrícson, Jesőcön, Ragyolcon nincs se vetőmag, se műtrágya.

A Rimaszombati Járás Közigazgatási Bizottságának az elnöke szerint a magyarországi áttelepülteknek sincsenek szerszámaik a föld megművelésére. Jóformán minden hiánycikk. Több reszlovakizált magyart áttelepítettek Magyarországra, s elterjedt a hír, hogy a reszlovakizált, de Magyarországra áttelepítetteket Oroszországba, Szibériába viszik.

A Párkányi Járás Közigazgatási Bizottságának az elnöke úgy véli, hogy a járásban csak a szegények reszlovakizáltak, ill. ők kaptak végzést, de a jómódúakat kitelepítik annak ellenére, hogy megfelelnek a reszlovakizálás feltételeinek. A járásba sok romániai szlovák érkezett, de nincs földműveléshez szükséges felszerelésük. Félő, hogy Muzslán, Szőgyénben, Kisújfalun, Ebeden, Barton, Kéménden, Farnadon és Dunamocson a földek parlagon maradnak.

A Feledi Járás Közigazgatási Bizottságának a képviselője hiányolta, hogy a kárpátaljai optások még nem kapták meg a tulajdonjogot igazoló végzéseket, s ez az oka, hogy nem dolgoznak. Kéri, mielőbb küldjék ki a végzést, hogy végre dolgozzanak. A községek jegyzői beszédtek a közéletmezésre előírt gabonát, a vetőmag bebiztosítása előtt, bár a rendelet szerint ez fordítva kellett volna megtenni.

A Tornaijai Járás Közigazgatási Bizottságának az elnöke kijelentette, hogy a járásban csak a reszlovakizálás rendezése után fognak rendesen dolgozni, mert a magyar polgárok dolgoznának, de nem tudják, mi lesz velük. A szlovák áttelepülteknek nincs felszerelésük a föld megművelésére.

A Rozsnyói Járás Közigazgatási Bizottság elnöke szerint a járásban azt beszélnek, hogy mindenkit (magyart) kitelepítenek, s a hír rontja a lakosság munkaerőkölcset. A katasztrófális helyzetben lévő 11 község részére azonnali segílyt kért. A kapott ígéretet még nem teljesítették.

A Galántai Járás Közigazgatási Bizottság elnöke szerint a járás több községében nem dolgoznak sem az áttelepültek, sem a magyarok. Az áttelepültek között – mivel nincs miből megélniük – általánosak a jelentősebb értékű lopások.

A beszámolókat követően a BMH V. osztályának képviselője kért szót, s a problémák azonnali megoldására alkalmas brigádok szervezését ajánlotta. Javaslatával mindnyájan egyetértettek. A továbbiakban bírálta az FMH tevékenységét és rendeleteit, amit dr. Plánovsky visszautasított, s kijelentette: Úgy látom a BMH az FMH minden rendeletét fölöslegesen tartja, s kérte, adjon javaslatot a helyzet rendezésére. Ezt követően az BMH képviselője felkérte az FMH munkatársát, hogy a hivatal megbízottja a lehető legrövidebb időn belül keresse fel a BMH-t „ahol a problémákat közösen elemzik, s összeállítják a rendezés közös tervét. A javaslatot egyhangúlag elfogadták.

A tárgyalás következő részében a küldöttek ismertették a járásokban vetés alá előkészített földek nagyságát. Jelentéseik igazolták, hogy több járásban még sok a szántatlan tarló, másutt a szántóknak csupán a 10–20%-a van megművelve. A helyzet a Verebéli és Párkányi járásban a legrosszabb, mert ezekben a járásokban jóformán még nem vetettek. A Zselízi járásban a magyarok kivágtak több gyümölcsfát, amit a rendőség megakadályozott, s vádat emelt a tettesek ellen. A tárgyalás gyors volt, a tetteseket a legnagyobb büntetéssel sújtották.

Az ülést a járási agrónomusok tárgyalása zárta, ahol szóltak a nehézségekről, rámutattak arra, hogy nincs vetőmag, amit ugyan megígértek, de nem küldtek. Az FMH képviselője rövid, de a lényegre törő válaszában megígérte, hogy a rozsot a közeli napokban megkapják, de a búzára várni kell, mert a Csehországban termesztett búza Szlovákiában vetőmagnak nem alkalmas. Kérte, dolgozzanak. A földművelésügyi megbízott és az FMH mindent elkövetnek, hogy a vetőbúza is megérkezzen, s ezzel a válság végeredményben megoldódjon.

Ezt követően elhangzott néhány információ, majd az értekezletet befejezték.

(Olvashatatlan aláírás)

jegyző

17. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony

Állami Birtokok Kezelőségének Területi Felügyelősége, Ógyalla, 46:16421 /46-S

Ógyalla, 1946. szeptember 3

Földművelésügyi Megbízotti Hivatal, B szekció

(Dr. Karol Rychnovský)

Pozsony

Jelentem, hogy a déli járásokban mindenütt befejezték az aratást és a cséplést, s a földművesek a jó gazda gondosságával készítik elő az őszi szántást.

Kivételt képeznek a szlovák kolonisták, akiket a gazdálkodás nem érdekel. A tarlók szántatlanok, a tavasszal a Felügyelőség által példásan megművelt kövér föld

terjedelmes táblái pusztulnak, gyomosodnak. Olyan minden, mintha gazdátlan lenne, mintha a gazda meghalt volna. A gazdálkodás eredményeinek az értékeléséből látható, hogy a kolonisták között kevés a földműves.

A Felügyelőség tavasszal bevetett szántókat adott át nekik, amiket a kolonisták learattak, de tovább semmit sem csinálnak. A termést betakarították, s érdemes lenne megállapítani, mennyi gabonát adtak le közlélezésre.

Megtörtént esetet ismertetek:

Csicsón a kolonisták példásan megmunkált, teljesen bevetett földeket vettek át, s talán az egész déli vidéken nem volt szakszerűbben megművelt gazdaság. A termés szép volt. A kolonisták arattak, de kicsépezték a nedves gabonát. Nem volt elegendő helyük a szárításra, a gabonát nem forgatták, s így adott volt a veszély, hogy bekövetkezik az, ami be is következett.

A tarlók parlagon maradtak. Úgy látszik, ősszel nem is akarnak szántani. Csak egyszer akarnak szántani, s ezt követően már vetni fognak, többre nem marad idejük.

Másik példa az örsújfalusi kolonisták esete. Közöttük vannak földművesek is, de ezek sem szántanak. A szántók olyan gyomosak, mintha sosem lettek volna megművelve. A gyom nő és szaporodik. Jóval az aratás előtt felszedték a korai borsót, de a mai napig nem szántottak. A legjobb búzaföld, ahol borsó elővetemény volt, most parlagon hever. Lehet, hogy mindennek az az oka, hogy még nem mértek ki nekik földeket, s egyszerűen kijelenthetik, idegen földeket nem dolgoznak meg. Kevés az olyan eset, amikor az egyik kolonista segíti a másikat.

Hasonló a csúzi Batka-majori kolonisták helyzete is. A tarlókat nem szántják, a szántók parlagon maradtak. Ezek az emberek erre nem képesek, vagy nincs idejük. A volt Draskovics-féle, Izsap határában lévő uradalomból a kolonisták hazamentek aratni, s még nem térek vissza. Csak a szegények maradtak, akinek odahaza nincs birtokuk. Szidják az eltávozottakat, s kijelentették, nem dolgoznak helyettük, ezért áll a munka. Kukoricát ugyan vetettek, de nem gondozták. Egyszer sem kapáltak, nem gyomláltak, s ennek megfelelő a termés is. Vetésre majd újból kérnek kukoricát, mert a termés még erre sem elegendő.

A kolonisták közül is kirínak az ógyallai volt Schümeugh-féle birtok „Szégyen” nevű majorjába 1945 őszén, még a Kezelőség megszervezése előtt érkezettek. Kijelentették, hogy nem közösködnek a Kezelőséggel, saját felelősségükre gazdálkodnak. A kolonisták napjait az általános ellenségeskedés jellemzi, állandósult a tettelesség, a vádaskodás. A munka természetesen háttérbe szorult. A gabonát – ha egyáltalán kinőtt – még zölden lekaszálták és eladták takarmánynak. Napjainkban, amikor a földműveseknél nagy a takarmánykereslet, a lóherét árulják. De nem a felesleget, hanem azt, amire nekik is szükségük lenne. A kukoricát ők sem kapáltak, de még a gyomot sem irtották, szabadon szaporodhatott. A kolonisták által elfoglalt uradalmak földjeiből a kolonisták hangos ellenvetése közepette a helyi lakosoknak is mértek ki földeket.

Alapvető hiányosság, hogy senki sem tudja, mi is az övé. A földeket még nem mérték ki. A kiosztást meg kell gyorsítani.

Ha a kolonizációnak az a célja, hogy a szlovák déli vidékekre jellemes, tisztességes és dolgos szlovák földművesek jöjjenek, akik megalapozzák a szlovákság itteni jobb és bizto-

sabb jövőjét, akkor Ógyallán talán ha három telepes maradhatna továbbra is. A többi nemcsak a kolónia, de egész Ógyallának csak rosszat tesz, szítja az elégedetlenséget. Ma már mindenki látja, ezekből soha sem lesznek földművesek.

Ajánlom és kérem, teremtsenek itt rendet.

Tisztelettel

Lednár s. k.
területi felügyelő

18. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony

Állami Terv- és Statisztikai Hivatal, Szám: 40:VIII/1-, III/3000-1505/1-1947.

Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala, Szám: III/300-1505/1-1947.

Tárgy: Szlovákia déli határövezetének problémái – rendezési javaslat

Megbízottak Testülete Elnökségének
Pozsony

A Megbízottak Testülete Hivatalában 1947. szeptember 10-én megtartott értekezlet határozata értelmében betérjesztem a déli határövezetben élő, kiemelten a bizalmiak helyzetének megszilárdítását célzó javaslatomat.

A Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala a csehországi munkára rendelt személyek hátrahagyott vagyonának üzemeltetésére 1630 bizalmi rendelt ki. E személyek hátrahagyott birtoka 18 339 kat. hold. Ebből 13 544 kat. holdat a bizalmiak művelnek. Az FMH 53/1947. számú rendelete értelmében 4795 kat. holdat a helyi nemzeti bizottságok a helyi kérelmezőknek utaltak ki. Egy bizalmira közel 8 kat. hold föld jut. A bizalmiak helyzete jogilag nincs rendezve. A vagyoni bizonytalanság és a katasztrófálisan rossz termés meghatározza a bizalmiak helyzetét, s már napjainkban sincs egy fillérük sem. Gazdaságukban nincs meg a szükséges élő és holt felszerelés. A szociális helyzetük jobb megértése érdekében még azt is meg kell jegyezni, hogy a bizalmiakat a szociálisan gyengébb rétegekből választották ki, s a háború által leginkább sújtott területekről származnak. Mivel a katasztrófális szárazság következtében a bizalmiaknak sem lesz jövedelmük, fizikai létük biztosítására a kormány által a földműveseknek tervezett segíylen felül további segílyt kell számukra kiutalni.

A déli határövezetben a szlovák elem létét még az állami hivatalok munkatársai is megnehezítik, mert ezen a vidéken nemzeti szempontból sok megbízhatatlan tisztviselő dolgozik, s a déli járásokban gyakran a magyar nemzetiségűek kerülnek előnybe. Ezért el kell érni, hogy az összes tárca személyzeti politikáját a felsőbb állami és

nemzeti érdekeknek megfelelően irányítsák. A Szociális Ügyek Megbízotti Hivatalának részéről megállapíthatjuk, hogy Dél-Szlovákiában a járási munkavédelmi hivatalok vezető munkatársai kivétel nélkül a tiszta szlovák etnikai területről származnak.

A lakáshiány akadályozza a 163/1946. számú törvény megvalósítását, tudniillik nem újítják fel a háborúban tönkrement, ill. megrongálódott házakat és földművesgazdaságokat.

A romániai és jugoszláviai szlovákok hazatérésével megnő Dél-Szlovákiában a szlovákok száma. Az akció eredményes befejezése megköveteli a konkrét betelepítési terv haladéktalan kidolgozását.

A fenti problémák megszüntetésére a Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala azt javasolja, hogy a Megbízottak Testülete hagyja jóvá a következő határozatot:

1. A köztársasági elnök 88/1945. számú dekrétuma értelmében a cseh országrészekbe munkára rendelt magyarok vagyონát konfiskálják el, s ezeket a Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala az FMH javaslatára adja a benne élő bizalmiaknak saját tulajdonba.

2. A Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala a Szociális Ügyek Járási Megbízotti Hivatalának javaslatára az üresen álló elkönfiskált gazdaságokat kiutalja a bizalmiaknak, még akkor is, ha ezeket a munkára rendelt volt tulajdonos családtagjai üzemeltetik.

3. Ha a bizalmiakat nem tudják kielégíteni az 1., ill. a 2. szám alatt jelzett módon, akkor az elkönfiskált nagybirtokból kapjanak családonként legalább 8 hektárt.

4. Ha a településen, ahol a bizalmiak élnek, nincsenek elkönfiskált gazdaságok, vagy az nem elegendő az összes bizalmi kielégítésére, az adott járás más településén kapjon az elkobzott földekből.

5. A konfiskációs bizottságok gyorsított eljárással kobozzák el a volt fasiszta, irredenta szervezetek tisztségviselőinek vagy azoknak a földjeit, akik a Csehszlovák Köztársaság megújítása után ezt nem művelték meg vagy más módon szabotálták a gazdaság megújítását.

6. A Megbízottak Testületének Elnöksége felkéri a kormányt, hogy a 250/1946. számú törvény 7. paragrafusára alapján 1947. május 1-jéig hosszabbítsa meg a 250/46. számú törvény 2. paragrafusában megadott határidőt. Egyúttal rendelettel úgy módosítsa a 250/1946. számú törvény 2. paragrafusának 4. bekezdését, hogy a betelepítési jutaléokra leadott megítélést halassza el 1947 november végére.

7. A pénzügyi megbízott 30 millió koronát utal át a gondoskodási segélyalapból.

8. A Megbízottak Testületének Elnöksége felkéri a kormányt, hogy a katasztrofális szárazságra való tekintettel a bizalmiaknál is halassza el az ún. földműveshitelek törlesztését.

9. A déli határövezetbe állami szolgálatba kirendelt alkalmazottakat, akiknél feltételezhető, hogy magatartásuk, származásuk vagy társadalmi kapcsolataik akadályozzák a déli határvidék konszolidációját, elszlovakosítását, legkésőbb két hónapon belül elhelyezik erről a vidékről.

10. A belügyi megbízott elrendeli, hogy Dél-Szlovákia valamennyi nemzeti bizottsága mondja ki, hogy a településük a 163/1946. számú törvény 30. paragrafusára értelmében megfelel a 163/1946. számú törvénynek.

11. A Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala gondoskodik arról, hogy Dél-Szlovákiában mindenütt, ahol szükség van rá, alkalmazzák a 163/1946. számú törvény 17. és 18. paragrafusát. A belügyi megbízott feladata lesz, hogy a jelzett paragrafusok érvényesítésének halogatása esetén rendelet alapján megbüntesse a nemzeti bizottságok tisztségviselőit és hivatalnokait.

12. Az építésügyi megbízott elrendeli, hogy az állami építkezési hivatalok a lehető leggyorsabban mérjék fel a bizalmiak, kolonisták és áttelepültek által használt épületeken a háborús károkat, s azokba a községekbe, ahol élnek, küldjön ki újjáépítési meghatalmazottat.

13. A Szlovák Tervbizottság mellett működő Betelepítési Bizottság a Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala, az FMH és az SZTH megbízottainak közreműködésével 1947. október 1-jéig elkészíti a romániai és a jugoszláviai szlovákok elhelyezésének pontos tervét.

14. Ha a magyar nemzetiségű lakosság a mezőgazdasági munkát akadályozná, a földművelésügyi megbízott köteles a kormány 1945. november 25-i határozata értelmében elkobozni a birtokaikat.

15. A Szociális Ügyek Megbízotti Hivatala a 41/1947. számú törvény alapján biztosítja a bizalmiak, a kolonisták és az áttelepültek részére szükséges lakások építési költségeit. Ajánlott, hogy az építetők az építőanyag-hiányra való tekintettel előre gyártott elemekből építkezzenek.

Dr. Šoltész s. k.
megbízott

19. sz. dokumentum

Járási Levéltár, Vágsellye
Járási Nemzeti Bizottság, Somorja, 26:1558/45
Helyi Nemzeti Bizottság, Illésháza, Somorjai járás

JEGYZŐKÖNYV

A jegyzőkönyvezett élő és holt leltárt 1945. július 1 -én Molnár Gyulánál a jókai rendőr-őrs tagjai, Slivka Jozef és Polák Anton őrmester, Gasparik Pavol közlegény, Illésháza komisszárja, Jaroš és a kolonisták újonnan kinevezett bizalmija, Masan Anton podolineci lakos, Vágújhelyi járás, valamint Molnár Gyula felesége, Mária (szül. Kiss) jelenlétében Illésházán vették fel.

A jelenlévők igazolják, hogy Molnár Gyula birtokán a következő élő és holt leltár található:

Élő leltár:

1. egy kanca egy kéthónapos csikóval, és egy egyéves csikó.
2. 2 ökör, 4 tehén, 1 kétéves üsző, 3 egyéves üsző és 2 féléves üsző.
3. 2 anyakoca, 8 héthetes malac és 7 sertés 50 kg-on felül.
4. Két öreg liba és 7 fiatal liba.
5. 36 öreg tyúk és 60 db csirke, együtt 96 db.

Holt leltár:

1. egy ház jó állapotban és gazdasági felszerelés, cseréptető.
2. A lakóházban három szoba, egy konyha, egy kamra (spájz), egy külön bejáratú kamra a padlás alatt és egy veranda.

3. A másik ház külön parcellán áll, két kommcións cseléd lakja. Nádfedeles lakóház két szobával, két konyhával és két kamrával, ebben egy tűzhellyel. A ház mérete 7x15 m, az udvaron fakút, a kert 15x80 m.

Gazdasági épületek:

1. Egy nagy istálló 20 állat számára.
2. Egy kisebb istálló 6 állat számára.
3. Két ól kb. 20x6 m.
4. Egy csirkeól 4x2,5 m.
5. Egy nyári konyha 6x4 m.
6. Egy fészker tűzifára és a kocsik számára.
7. Egy pajta 14x6 m.
8. Egy fészker a gépeknek 4x4 m.
9. Egy magtár 6 vagon gabonára.
10. Egy pince, két káposztáshordó.
11. Egy füstölő.
12. Egy fa etető.
13. Két betonsiló.

A gazdasági épületek – a fészkeren kívül – szilárd tetővel.

Gazdasági felszerelése:

1. Két vetőgép.
2. Egy kaszálógép.
3. Két szekér, egyik teljes, a másik kerék nélkül.
4. Egy hintó, egy kereke hiányzik.
5. Hat szán.
6. Öt henger, az egyik tányéros.
7. Négy egysoros eke.
8. Négy kétsoros eke.
9. Hét borona, négy db nehéz vasborona, egy könnyű vasborona, kettő fából.
10. Három kézikapa, egy tarlóhántó eke, kettő a répa kapálására.
11. Két taliga.
12. Egy targonca.
13. Egy konkolyozógép.
14. Egy kukoricamorzsoló-gép.
15. Egy nagy mérleg.
16. Négy lószerszám.
17. Két járom, fából.
18. Nyolc különböző nagyságú teknő.
19. Egy kút (vaskút) betonkiöntővel.
20. Kerítés az állatoknak.
21. Két faketrec a szárnyasoknak.
22. Két faláda a takarmánynak.

23. Egy cséplőgép negyedrésze.
24. Egy használhatatlan szecslovakigó járgány.

Bútor:

1. Hat ágy, mindegyikben egy dunyha és két vánkós.
2. Egy konyhai vaságy.
3. Két kanapé.
4. Öt szekrény.
5. Két kredenc.
6. Hét asztal, ebből három konyhai.
7. Tizenhat szék.
8. Öt éjjeliszekrény.
9. Egy toalett-tükör.
10. Két állófogas.
11. Két szobai vaskályha.
12. Egy konyhai tűzhely.
13. Egy nagy falióra.
14. 34 különböző nagyságú kép.
15. Két faszuszék lisztre.
16. Egy polc.
17. Egy íróasztal.

Készlet:

1. 150 kg liszt.
2. 300 kg búza.
3. 100 kg kukorica.
4. Egy asztag lenszalma.
5. Egy kazal takarmány.
6. 10 méter fa, hat kemény akác, négy puhafa.
7. kb. 2 méter egycolos deszka.
8. 50 db hasítvány.
9. 300 kg műtrágya.

Két kert, részben gyümölcsfákkal beültetve. Az egyik kb. 1000 négyzetöl, a másik az udvarral és a házhellyel kb. két hold.

Szántóföldek: 104 kat. hold, ebből

1. 27 kat. h. búzával bevetve,
2. 16 kat. h. árpával bevetve,
3. 8 kat. h. rozssal bevetve,
4. 5 kat. h. zabbal bevetve,
5. 10 kat. h. lucernával bevetve,
6. 3 kat. h. burgonyával bevetve,

7. 7 kat. h. kukoricával bevetve,
8. 10 kat. h. feles művelésre van kiadva,
9. 18 kat. holdon takarmány van vetve, legelőnek hagyva.

Eloolvasták és aláírták:

Felek

Molnár Gyuláné s. k.

(olvasható aláírás)

Hivatalból:

Slivka L. őrmester

Vladimír Jaroš

és két olvashatatlan aláírás

20. *sz. dokumentum*

Járási Levéltár, Vágsellye

Járási Nemzeti Bizottság, Somorja, 26:1558/45

Helyi Nemzeti Bizottság, Illésháza, Somorjai járás

JEGYZŐKÖNYV

Élő és holt tárgyak

Jegyzőkönyvezett leltár, melyet 1945. július 5-én vettek fel Nagy Gyula illésházi lakosnál a Jókai Helyi Nemzeti Bizottság helyőrségének őrmestere, Tatalák Jozef, Sialini Jozef katona, tizedes és Hruška Peter katona, tizedes és Illésháza komisszárja, Jaroš és a kolonisták kinevezett képviselője, Martin Dugár Miaváról, 619. hsz. Miavai járás és Nagy Gyula felesége, Tocsek Mária Illésházáról, jelenlétében.

A fenti jelenlevők szerint Nagy Gyula birtokán a következő élő és holt leltár található:

Élő leltár:

1. 1 pár ló és egy csikó.
2. 2 ökör, négy tehén, négy borjú.
3. 5 db sertés.
4. 2 öreg liba, 30 db tyúk, 20 fiatal csirke.
5. 4 juh.
6. 10 méhcsalád.

Holt leltár:

1. Egy jó állapotban lévő ház és gazdasági épületek szilárd tetővel.
2. A lakóház három szobából, egy kamrából (spájzból), egy másik kamrából és egy verandából áll.

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Az első szobában a következő tárgyak találhatóak: Egy asztal, 6 szék, 2 szekrény, 1 kredenc, egy könyvesszekrény, egy óra, egy kanapé, egy tükör, 3 falikép, egy rádió, egy asztalka, két függöny.

A másik szobában a következő tárgyak voltak: 11 kép, egy tükör, gyerekágy, varrógép, 2 ágy, egy kanapé, egy asztal, négy szék, két éjjeliszekrény, 1 kályha, egy szekrény, 3 szőnyeg.

A harmadik szobában ezek a tárgyak vannak: egy szekrény, egy kanapé, 2 íróasztal, egy asztal, egy asztalka könyveknek, 6 kép, virágállvány, egy gyerekkosci, 2 kép, egy szekrény és egy lóca.

A konyhában a következő tárgyak vannak: egy ágy, egy kredenc, egy asztal és négy szék, egy gyermekasztalka, egy tűzhely és konyhai edények.

Gazdasági épületek:

1. Egy nagy istálló 12 szarvasmarha és négy ló számára.
2. Egy kisebb istálló hat szarvasmarha számára.
3. Egy ól 8x5 m.
4. Egy 9x4 m-es tyúkól.
5. Egy kukoricaszárító 10x1 m.
6. Egy félszer a gépeknek 5x8 m.
7. Egy félszer a gépeknek és a fogatoknak 12x8 m.
8. Egy pajta 14x10 m.
9. Egy füstölő 1x1 m.
10. 3 betongödör (siló).
11. Egy 10x8 m-es istálló 22 szarvasmarhának.
12. Egy lakóház két szobával és egy konyhával.
13. Egy faól 4x4 m.
14. Egy félszer 10x6 m.
15. Egy csűr 14x8 m.
16. Két kenyérsütő kemence.

Gazdasági felszerelés:

1. 10 q szalma, 4 eke (2 egysoros, 2 kétsoros), két borona, ebből az egyik fa, a másik vas, 3 szekér, egy bricska, egy kettős létra, egy 8 méteres létra, répavágó, egy vashordó, egy nyúlól, 2 tragacs, 2 trágyaszállító, 4 lószerszám, 2 demizon, 10 lószerszám, zabla, négy ekevas, egy takarmánylada, 17 új patkó, 1 fém 5 literes tejeskanna, 1 borprés, 3 boroshordó, 1 szőlőpermetező, 2 mechanikus kapa, 1 katlan és két üst krumplifőzésre, 1 mézeskanna, 2 demizon, 2 tizedes mérleg, egy gyerekágy, 5 m kerítésdrót, 40 zsák, 2 petróleumfűző, 2 gyalupad, 1 kredenc, 5 sertésforrázó teknő, 1 merevítő asztallal, 2 szán, 1 vetőgép, 1 gabonavető, 1400 literes melaszos hordó, 1 villamosórló, 3 fahenger, 2 eke.

Tartalék:

1. 500 kg liszt.
2. 100 kg búza.
3. 800 kg rozs.
4. 800 kg árpa.
5. 150 kg dara.
6. 50 kg fehérbab.
7. 130 kg köménymag.
8. 150 kg kukorica.
9. 35 kg zsír.
10. 10 kg füstölt szalonna.
11. 1800 kg lóhere.
12. 1000 kg szalma.

Két kert, részben gyümölcsfákkal kiültetve, egy teljesen beültetve, kb. 1000 négyszögöl, kettő a házhellyel 800 négyszögöl.

Elovasva és aláírva

Jelenlevők:

Tatalák örmester s. k.

Vladimír Jaroš s. k.

egy olvashatatlan aláírás

Fél:

Trocha Ondrej s. k.

(olvasható aláírás)

21. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony

Földművelésügyi Megbízotti Hivatal, B szekció, 3224/45-III-B

Félaranyos-pusztá

1. *Fekvése:* A Komáromi járás Ekel község kataszterében található, s a budapesti Országos Mezőgazdasági Hitelintézet tulajdona. Napjainkban 430 kat. hold.

2. *A talaj felosztása:* 269 kat. hold szántó, 3,5 kat. hold szőlő, 3,5 kát hold barackos, 5 kat. hold kert, 12 kat. hold park és rét, kb. 35 kat. hold beépített terület és 65 kat. hold legelő. Az uradalom eredeti területéből, a 763 kat. holdból már 1920-ban elvettek a kolonizációra, s a magyar uralom alatt kb. 200 kat. holdat felparcelláltak az ekeli és a csallókőzaranyosi gazdák között.

Norfolki rendszerrel gazdálkodtak, s fő növényeik a téli gabona, cukorrépa, dohány, kukorica, árpa, len (magnak és szálnak), lucerna és csalamádé. Állami engedély 28 kat. hold dohányra (napjainkban csak 14 holdon).

3. *Épületek:* A háborús események következtében elég romos állapotban, de a javításokat követően gazdálkodásra alkalmasak. Különösen a háztetők és a padlások károsodtak. Az épületek a következőképpen oszlanak meg: A kastély teljesen tönkretéve, kirabolva, 15 szobája van és a mellékhelyiségek.

Egy intézői lakás: két szoba, előszoba, konyha, kamra és mosókonyha, régi vályogépület, nedves, egészségtelen lakás, teljes átépítésre szorul.

Öt komenciós épület: öt épületből álló egység, amelyekből az elsőben 14 család, egyben hat, egyben négy, egyben kettő és egyben egy komenciós család részére van lakás, valamint egy szoba az adjunktus, egy a tanító részére.

Egy iskola, téglapépület, egyosztályos, a berendezést teljesen széthordták. Az iskola állami, patronátusi kötelezettsége nincs.

Az iskolaköteles gyermekek száma 35.

Egy istálló 100 db szarvasmarha számára, etetővel és tejhűtővel. De ez utóbbi romokban hever. A hűtő használhatatlan.

Egy istálló 16 ló részére, kis javításokkal használható.

Egy istálló 12 ló részére – mint fent.

Egy istálló 13 igáslónak és csikónak, nagyobb javítás szükséges.

Egy juhistálló, 400 állat részére, elég rossz állapotban, de átalakítható sertésólnak.

Egy juhistálló, 200 állat részére (az udvaron kívül)

Két nagy trágyagödör, cementezett, kb. 30x30 m, mélysége 1,5 m.

Egy gabonarakár, kb. 100 vagon gabonára, kis javítás után használható.

Egy gabonarakár, kb. 60 vagon gabonára – mint fent.

Egy gabonarakár, kb. 30 vagon gabonára, javítani kell.

Egy pajta a gépnek, az első emeleten szárító kb. 6 vagon csöves kukoricára – jó állapotban.

Egy nagy pajta a cséplőgépeknek – kisebb javításokkal jó állapotban lesz.

Egy garázs hat autónak.

Három dohányszárító, ált. 60 m hosszú, jó állapotban, kisebb javítás szükséges.

Egy dohányraktár – mint fent.

Egy siló kb. 6-7 vagon zöld takarmány silózására, jó állapotban.

Egy kerékgyártó- és kovácsműhely, kicsi, de teljesen felszerelve, üzemképes, részben a szlovák nemzetiségű és úgy látszik, nagyon megbízható kerékgyártó gépész saját szerszámaival.

Egy üvegház, kicsi, a kastély részére, teljesen tönkretéve.

Egy transzformátorállomás a Komáromból kapott áram részére, minden épület villamosított, kábelokkal, pl. a csépléshez ki van vezetve a komenciósok háza mögé.

Egy váltó, kb. 500 m-es kisvasút. Az ekeli állomástól a széles nyomtávú vágányok részére a váltóig, onnan keskenyvágányú az uradalomba.

4. *Élő leltár:* Jelenleg egyetlen élő állat sincs a birtokon. A környéken sem. Hogy a komenciósok megmunkálhassák a komencióban nekik járó földeket, a saját pénzükből vettek 5 tehenet, két ökröt, tizenkét lovat, ezeket az uradalomban istállózzák, s velük dolgoznak az uradalomnak is. Az ekeli jegyző úr és a komisszár szerint ez az állomány ténylegesen is a komenciósok tulajdona, s közülük többen földeket is kérelmeztek. Az uradalom működése idején 12 igavonó ló, 24 igavonó ökör, 35 fejőstehén, 200 anyajuh, 190 bárány, 150 egyéves juh volt, s ezeket a volt tulajdonos (állami birtok) a front közeledtével állítólag Magyarországra vitette (a novákyi uradalomba), míg 4 igavonó ökröt, két lovat és két tehenet a Vörös Hadsereg vitt el.

Az uradalom működéséhez elegendő 9 pár ló, 12 pár ökör és egy traktor.

Holt leltár: A gazdaság üzemeltetéséhez van elegendő és jó állapotban lévő felszerelés.

a) Egy cséplőgép, jó állapotban. Eső Magyar Gépgyár Budapest, 5399-es számú 11 éves gép 1200 mm széles. Egy 56 éves gőzgép, de üzemképes. Egy elektromos motor, Kolben gyártm. 21 lóerős, 100 m-es kábellel. Egy Škoda elektromos motor, 10 lóerős. Egy Skoda elektromos motor, 6 lóerős, öt vetőgép, egy 15 soros és egy 26 soros. Melichar, egy 6 soros cukorépára, két kombinált Kolumbia. Egy daráló, öreg, napi teljesítménye 20 q. Egy kalapácsos daráló, új, üzemképes, alkatrészekkel. Egy olajütő. Hat tizedes mérleg, 20–15–10–5 q-ra, részben javításra szorulnak, különben jók. Egy szekrénymérleg, vagonok mérésére is alkalmas. Egy marhamérleg (tető alatt), 2000 kg-ig mér. Egy nagy öreg, de üzemképes szecs kavágó. Egy répaszeletelő. Egy favágó körfűrész. Egy eredeti Petcus tisztítóállomás alkatrészekkel, jó állapotban, teljesítménye napi 80 q. Egy kukoricamorzsoló, kapacitása 60 q, üzemképes.

Egy szárító, öreg, de jó, egy rosta, öreg, de használható, egy konkolyozógép, öreg, de használható, egy vontató jó, egy ökrös szekér, négy lovas szekér, használható, egy homokfutó, használható, új. Egy könnyű szán, nem használt, Egy szán tejszállításra, egy kocsi tej szállításra, egy fejőgép, használhatatlan, öreg, egy vízpumpa tartállyal. Három elevátor, használhatatlan, javításra szorul, de nincs anyag a javításhoz. Egy négysoros eke traktorra, jó állapotban, egy 7 soros eke, traktorra, jó állapotban. Egy kapa traktorra, jó állapotban. Két kéttárcsás borona traktorra, jó állapotban. (Két traktort elvittek Magyarországra.) Hat db egysoros eke, jó állapotban, 22 db kétsoros eke, jó állapotban, hat db nyolcsoros eke, jó állapotban, 5 tányéros borona, jó állapotban. Két fogatos kapa, jó állapotban. Egy esztirpátor, jó állapotban, 1 db kettős tárcsa, négy ökörre – nehéz. 14 garnitúra nehéz borona, 3 garnitúra könnyű vasborona. Öt sima vashenger, 6 sima fahenger, egy egyrészes szöges henger, egy háromrészes szögeshenger. Egy négy lóvontatású vasgereblye (javított), 2 önkötöző, nem használt, 2 réti kasza, használható, 2 gabonarakodógép 3 répakapa, 1 pumpa a cséplőgéphez, jó állapotban, 56 edény sajtkészítéshez, 3 használhatatlan pumpa, 2 öreg vetőgép, használhatatlan. Egy trágyalé-pumpa, használhatatlan, 30 db különféle súly, 4 keskenyomtávú vagon, 3 kerekes permetező, egy vashordó melaszra, 73 üvegházi ablakkeret üveg nélkül, 2 katlan és 16 radiátor, központi fűtéshez csövek, károsodottak, használhatatlanok.

Ez a leltár egyelőre, a tél folyamán megfelel a gazdálkodás feltételeinek. De feltétlenül be kell szerezni egy traktort, legalább 15 pár igavonó állatot az őszi munkához.

6. *Tartalék:*

a) *Tavalyi:*

6 q répmag

8 q lenmag

17 q fűmag (angol)

25 juhbőr

50 vagon állati trágya

segédanyagok nincsenek

b) *új termés:* len szárával, kb. 28 q, benne kb. 100q mag, csépeletlen; őszi búza, 2 asztag kb. 45 kat. holdról, feltételezhetően 35 q mag tavaszi árpa, egy asztag 7 kat. holdról, á 6 q-val kb. 42 q; a szárítóban dohány 14 kat. holdtól, á 6 q, vagyis 84 q, de részben törött. A dohányt hét dohánykertész műveli felesben.

7. *Ipari üzemek:* Nincsenek, nem is voltak.

8. *Személyzet:* Az uradalomban jelenleg 21 kommenciós és 7 dohánykertész dolgozik, és saját erejükkel megműveltek 60 kat. hold szántót, a jelzett búza- és árpaföldet, és a kommenciós juttatásukat, amit a jövőben ellenőrizni kell, s az esetleges többletért bérletet kell kérni. Az alkalmazottak névjegyzéke és személyi adatai a következők:

1. Kutak Sándor, gazda, 1895. I. 24., Nemes, magyar, 6 elemi.
2. Kimla Viliam, gépész, 1885. III. 25., Lot, szlovák, 6 elemi.
3. Lakatos János, kerékgyártó, 1894. X. 27., Keszegfalva, magyar, 6 elemi és 2 polgári.
4. Zelenák Jozef, juhász, 1917. V. 17., szlovák, 3 elemi.
5. Nagy László, kocsis, 1905. II. 14., Pécs, magyar, 6 elemi.
6. Fehér Miklós, kocsis, 1901. X. 1., Nagymegyér, magyar, 6 elemi.
7. Simon Mihály, tehenész, 1904. VII. 2., Csallóközarányos, magyar, nincs megadva.
8. Szücs József, tehenész, 1863. VIII. 7., Csallóközarányos, magyar, nincs megadva.
9. Fehérváry Imre, tehenész, 1904. X. 24., Alsónyárasd, magyar, 5 elemi.
10. Horváth Péter, kocsis, 1905. VII. 5., Dunaradvány, magyar, 3 elemi.
11. Baranay Mihály, etető, 1900. V. 4., Nemesócsa, magyar, 6 elemi.
12. Kovács Nádor, béres, 1911. XII. 15., Alsónyárasd, magyar, 3 elemi.
13. Olajos István, kocsis, 1913. VIII. 11., Csallóközarányos, magyar, 6 elemi.
14. Béke Lajos, béres, 1898. VIII. 29., Örsújfalva, magyar, 6 elemi.
15. Nikus Ferenc, vincellér, 1990. IV. 7., Dunamocs, magyar, 6 elemi.
16. Tóth Alajos, kocsis, 1910. VII. 13., Nádszeg, magyar, 6 elemi.
17. Csóka Sándor, kertész, 1903. VI. 16., Csallóközarányos, magyar, 6 elemi.
18. Susik József, dohánykertész, 1908. VIII. 8., Dunaradvány, magyar, 2 elemi.
19. Jurenka Mihály, dohánykertész, 1905. IV. 12., Ógyalla, magyar, 2 elemi.
20. Pivko József, dohánykertész, 1921. IV. 31., Ógyalla, magyar, 5 elemi.
21. Sándor István, kocsis, 1913. XI. 21. Alsónyárasd, magyar, 6 elemi.
22. Balla István, dohánykertész, 1907. XII. 9., Megyerics, magyar, 3 elemi.
23. Gál József, tehenész, 1889, Csallóközarányos, magyar.
24. Katz Lajos, béres, 1911, Nemesócsa, magyar, 5 elemi.

25. Kesán János, dohánykertész, 1913. XI. 12., Bagota, magyar, 6 elemi.
26. Bukár József, béres, 1908, Ekel, magyar, 6 elemi.
27. Béke Lajos, kocsis, 1922, Csallóközarányos,
28. Vicena Michal, dohánykertész, 1910. V. 8. Ekel, szlovák, 6 elemi. – A Helyi Közigazgatási Bizottság őt nevezte ki a gazdaság ellenőrének.
29. Hajtman Lajos, kocsis, 1913, Pat, magyar, 6 elemi, eltűnt.

9. *Az uradalom kötelezettségei:*

Az ekeli jegyző szerint az uradalomnak nincs patronátusi kötelezettsége.

10. A jegyzőnél szerzett információk szerint a parcellázás iránt érdeklődnek az uradalmi komenciós cselédek, valamint a szlovák partizánok Nagybiccséről, akik – állításuk szerint – már írásban kérték a földek kiutalását a földhivataltól.

Jegyzet: A gabonát még nem csépelelték ki. 1. a gőzkazánt nem lehetett kijavítani; 2. nincs szén; 3. a kerületi villanszerelő, Dobis úr megtagadta az áramszolgáltatást a csépléshez, mert az uradalomnak 12 000 koronás kifizetetlen számlája van. Az Ekelei Helyi Közigazgatási Bizottság, az uradalom eddigi vezetője, ill. a község komisszára, Blaško úr elhatározta, hogy a termést előleg kifizetése ellenében felajánlják a komáromi Gabonaszövetkezetnek, és a 12 000 koronás villanszámlát a készpénzbeni előlegből kifizetik. De a csépléshez hiányzik a szűj, ezt is be kell szerezni. A tervek szerint 1945. augusztus 8-án megkezdik a cséplést.

(olvashatatlan aláírás, s. k.)

22. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony

Szlovák Telepítési Hivatal – Reszlovakizációs Bizottság, 49-es melléklet a 2066/1946. számú irathoz

A MAGYARORSZÁGI SZLOVÁK FÖLDMŰVESEK
BETELEPÍTÉSÉRE KIJELÖLT JÁRÁSOK JELLEMZÉSE

A magyarországi szlovákok nagyobb csoportokban való betelepítésekor 13, zömmel magyarlakta járással lehet számolni. Ezekből 9 Nyugat-Szlovákiában, a Duna mentén fekszik, 2 Közép-Szlovákiában a Sajó völgyében, 2 Kelet-Szlovákiában a Tisza mellékén.

Mindhárom esetben fejlett mezőgazdasági termeléssel jellemzett síkságról van szó. A termelés színvonala itt magasabb, mint Magyarországon, mert zömmel extenzív termelés folyik, s nálunk különböző okok miatt eredményesebb a termelés, mint Magyarországon.

A legnevezetesebb magyarországi gabonafajta a búza. Figyelemre méltó, hogy az átlagos hektárhozam 11,4 q körül ingadozik. A Dunántúlon az átlagos hektárhozam

14 q, a szakszerűbben vezetett gazdaságokban 17 q hektáronként. Az északi dombvidék 8 q-s átlagot ad. A Budapesten 1934-ben megtartott nemzetközi mezőgazdasági kongresszuson beterveztett minisztériumi jelentés szerint 1928–1932 között az országos átlag 11,4 és 16,1 q között ingadozott.

Az állattenyésztésben – a statisztikai adatok szerint – a ló és ridegen tartott szarvasmarha mellett a magas zsírtartalmú fajok, pl. a mangalica dominálnak.

Az említett magyarországi átlagokkal szemben Csehszlovákiában 1928–1938 között a búza évi átlagos hektárhozama a répatermelő körzetekben 19,8 q, a takarmánytermelő körzetekben pedig 13 q.

Ezek az eredmények a talaj intenzívebb megmunkálását bizonyítják, bár Szlovákiában – ahol általában az ún. keményebb búzafajokat termesztik – a hozamok az átlagot tekintve alacsonyabbak, s nem érik el az országos átlagot. Szlovákiában intenzívebbé kell tenni a termelést, mert a cukorrépa- és a gabonatermesztő körzetekben egyaránt adottak a jobb termés földrajzi és földtani feltételei. Mezőgazdasági politikánk feladata, hogy rövid időn belül kiegyenlítsük az országrészek közötti különbségeket.

A magyarországi földműves a szlovákiai földműveléssel szemben mindig hátrányban marad. A Csehszlovák Köztársaságban jobbak a mezőgazdaság felvirágoztatásának a feltételei, mint Magyarországon. Míg Magyarországon a síkságok zöme szikes vagy homokos talaj (volt tengerfenék), Szlovákia talaja nehezebb, humuszos. A mi földműveseink magasabb áron adják el a termékeiket, mint a magyarországiak. Csehszlovákia hatalmas ipara a mezőgazdasági termékek jó és állandó felvevője, s a csehszlovák földműves olcsóbban vásárolhat ipari termékeket, mint a magyarországi. Nálunk a földművesek a fejlett cukorgyártás céljaira a gabona mellett cukorrépát is termelnek.

A kenyér mellett jelentős termékünk a cukor. Általánosan ismert, hogy a cukorrépa a búzánál jövedelmezőbb növény. Az ipari termelésre épült mezőgazdasági ipar tisztességes megélhetést biztosít a földműveseknek. A cukorgyárak mellett a szeszfőzdék, a zömmel szövetkezeti keményítőgyárak, a margarin- és az olajgyártás és más üzemágak biztosítják a mezőgazdasági termékek eredményes értékesítését.

A Csehszlovák Köztársaság gondoskodik a földművesek oktatásáról is. Mezőgazdasági szakiskolák, tanfolyamok, előadások, szakkönyvek biztosítják a mezőgazdasági ismeretterjesztést.

Hogy a földművelésünket a nemzetközi nyomás alatt álló kereskedelmünk ne tegye tönkre, megszerveztük az egész világon ismert szövetkezeti mozgalmat. Ennek része a normális gazdasági körülmények között a gabonafélék és az állati termékek értékesítésével foglalkozó egyedárusító szövetkezet.

A felsorolt tények alapján a magyarországi földműves állandó jelleggel fog kullogni a mi földműveseink nyomában.

Említettük, hogy a Magyarországról való áttelepítési akció keretében áttelepülők összefüggő betelepítésre kijelölt 13 járás közül 9 a Duna mentén, Nyugat Szlovákiában fekszik. Ezek: a Csallóköz, Ógyalla, Párkány, Galánta, Vágsellye, Zseliz, Korpona, Ipolyság zöme sík terület, s Szlovákia leggazdagabb járásai közé tartoznak. Ezen a területen vezet át s Párkányban kezdődik a Pozsony–Brünn–Prága vasúti fővonal. Gabona- és cukorrépa-termelő terület. Fő terméke a búza, a kukorica és a többi gabonafajta. Cukorrépát is termelnek, de kisebb mennyiségben. A körzetben hét nagy cukorgyár működik. A burgonya is

szépen megterem. Olajosnövényeket is termelnek, valamint dohányt, lent, kendert, paprikát, részben zöldségféléket, helyenként szőlőt.

A Duna menti községek gabonatermelők, a Dunával közvetlenül nem érintkezők répatermesztők.

A gabonatermő területek talaja enyhén homokos agyag, a répatermesztő vidéken kb. 70 cm mélységig jelentős a humusztartalom. A Csallóköznek hordalékaltalaja van. Mélysége 150 cm. Alapja tiszta, ill. agyagos homok. A Duna magas vízállásakor a Csallóközt elönti a belvíz. A vegetációs időben a csapadékban szegény Csallóközben szép termés van. Például az átlagos 1934-es esztendőben 1 hektáron 17 q, egyes gazdaságokban még 30 q (feltételezhetően gabona) termett.

Az Ógyallai és a Párkányi járást nem lehet összehasonlítani a Csallóközzel. A Galántai, Vágsellyei és a Zselizi járás nagyon termékeny. A hektárhozamuk 18-19 q között ingadozik, de jó esztendőkben eléri a 32 q-t. Cukorrépából hektáronként 300–400 q is megterem.

Közép-Szlovákiában az áttelepülteket a Feledi és a Tornaljai járásba irányítják. Jó mezőgazdasági vidék. A föld nehéz agyag, vagyis kiváló búzaföld. Az átlagtermelés 14–17 q között mozog, de a jó gazdaságokban a búza eléri a 25 q-s hektárhozamot.

Kelet-Szlovákiában a Tisza partjával, a Királyhelmecei és a Nagykaposi járással lehet számolni. Itt a talaj változatos, van finom, homokos agyag, de megtalálható az agyag minden változata. A csapadék elegendő. A tőketerebesi cukorgyár részére több helyen cukorrépát is termesztnek. A búza hektárhozama 13–15 q.

Az ismertetett járásokkal határos területek termelési eredményei alacsonyabbak, nem érik el a felsorolt eredményeket. Megjegyzem, a csabai búzatermelés is szép, de nem szabad elfeledni, hogy itt szőlőt is termesztnek. A betelepítésre kijelölt járásokban a gabona mellett szőlőt, cukorrépát s más értékes növényt, pl. paprikát és dohányt is termesztnek.

Magyarországon a dunántúli talaj kiváló, de a Duna és a Tisza között sok a homokos, gyakran futókkal terített terület.

Az összehasonlításból egyértelmű, hogy az áttelepítést választó honfitársaink idehaza intenzívebben gazdálkodhatnak, szélesebb skálájú a növénytermesztés, jelentősen jobb az értékesítési lehetőségek. A fejlett szlovák malomipar az egész országot ellátja, de a többi mezőgazdasági iparág, a cukorgyártás, a keményítő, a szesz biztosítja a mezőgazdasági termékek felvásárlását azokban a járásokban, ahová a magyarországi szlovákokat telepítik.

23. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Állami Terv- és Statisztika Hivatal, 40: XVIII/1, 1/868647 zm.

Földművelésügyi Megbízotti Hivatal, A szekció, Elnökség

Szám: 1/868/47 – megbiz.

Tárgy: Szlovákia déli határövezete – javaslat a 14680/1947-eln. számhoz

Megbízottak Testülete Elnökségének
Pozsony

A déli határövezet mezőgazdaságában olyan feltételeket kell teremteni, hogy a betelepülő szláv mezőgazdasági elem megerősödhesen, gyökeret eresztthesen, de ehhez szükséges a kitűzött célok sokoldalú támogatása.

A belső kolonizáció és a lakosságcsere keretében szociálisan gyenge személyek érkeznek.

A vidék földművelési feltételei nem a legkedvezőbbek. A vidék klímája pl. speciális mezőgazdasági technológiát követel meg. A földművesek mellékkereseti lehetőségei (pl. fuvarozás) jelentéktelenek. Normális körülmények között a piacok mezőgazdasági melléktermékekkel (pl. szárnyasokkal) általában telítettek. Kevés az ipari üzem, kevés a kereseti lehetőség, ezért a földműves a földből és az állattenyésztésből származó jövedelmére van utalva.

Ha a mezőgazdasági termelésben a kedvezőtlen klimatikus körülmények között rossz a termés, a gazda jövedelem nélkül marad, ami hathatós és gyors támogatás nélkül katasztrófához vezet.

A Szlovákiát, elsősorban a déli járásokat már második éve sújtó nagy szárazság érzékenyen érintette (kiváltképpen a földműveseket, elsősorban a kezdőket), s a kevésbé kitartó kolonisták már hazafelé készülődnek, s ha nem kapnak gyorssegélyt, elhagyják a kiutalt gazdaságokat.

Meg kell akadályozni a kolonisták – a vidék szlávságának – távozását, s ennek érdekében olyan anyagi juttatást kell nekik biztosítani, hogy az új termésig kitarthassanak. Ha a helyzet megköveteli, a segélyt ne korlátozzuk a mezőgazdaság üzemeltetésével összefüggő tevékenységre, inkább az esetek kivizsgálását követően kell megítélni a pénzsegélyt, mert ez az alapja a kolonista család fennmaradásának, s a családok napi szükségletének ez a biztosítéka. Fel kell használni a kormány által a kolonistáknak biztosított 500 millió koronát.

Az FMH a vetőmag, a trágya és a gépi munkák költségtérítésének a megítélésében kiemelten kezeli a Dél-Szlovákiában telepített optánsokat, kolonistákat és az áttelepülteket. Ha azt akarjuk, hogy a szláv gondolat megbízható hordozói legyenek, minden segítséget meg kell adni a kárpátaljai optánsoknak, a magyarországi optánsoknak és a magyarországi áttelepülteknek.

A kolonistákról és az optánsokról az elkobzott földeket kezelő Állami Birtokok Kezelősége gondoskodjon, s arányosan, az anyagi lehetősége szerint segítse is őket. Néhány esetben az optánsok ki vannak szolgáltatva a helyi hivataloknak, egyes esetekben a helyi magyarok kénye-kedvének.

Pontosan meg kell nevezni az egyes kolonista csoportokért felelős hivatalokat. A kolonistákról való gondoskodást fel kell osztani, s utasítani kell az illetékeseket, hogy a feladataikat felelősséggel teljesítsék. Tudatosítani kell, hogy nem elegendő a föld kiutalása ahhoz, hogy valakiből földműves legyen, különösen akkor, ha nincs anyagi háttere. A megfelelő alap- és üzemeltetési tőke nélkül a kitűzött cél ellenkezőjét érjük el, mert a földeket rosszul művelik meg, s az nem termi meg a várt mennyiséget, ez pedig közvetlenül befolyásolja a közellátást. A kezdeti nehézségek elkeserítik a lelkesedéssel és ügy-

szeretettel érkezettek egy részét, s többen menekülnek is erről a vidékről, ami molsolyra készzeti nemzetünk ellenségeit.

Az FMH úgy véli, hogy a kolonistákról való általános gondoskodás legyen – rendeltileg is – az Állami Birtokok Kezelőségének a feladata. Tapasztalt mezőgazdasági szakembereiből állítsa össze a szükséges, csak a kolonistákkal foglalkozó adminisztrációt, s akkor megteremtik létük alapját. Ki kell emelni, hogy ezt a feladatot csakis megfelelő anyagi háttérrel, ill. a tervek és az irányelvek segítségével lehet megvalósítani.

Különös figyelmet kell fordítani a Magyarországról érkezett repatriánsokra. Az SZTH Termelési Osztálya gondoskodik ezen személyekről és gazdálkodásukról. Ez komoly és felelősségteljes feladat. Az osztály jó munkája a gyors eredmény záloga. Mivel az áttelepültek zöme szociálisan gyenge, nincs gazdasági felszerelése, a gazdálkodáshoz elegendő tőkéje, olyan mérvű általános segílyt kell nekik kiutalni, hogy biztosítva legyen a földek alapos megművelése, a jövő téli ellátásukat biztosító munka.

Az áttelepültek zöme ebben az évben nem aratott, vagy csak keveset, mert gyenge volt a termés. Erről nem szabad megfélekedezni, s biztosítani kell családjaik életfeltételeit.

Mivel a lakosságcsere a nemzet részéről jelentős anyagi áldozatokat követel, az akció eredményességét nem befolyásolhatják újabb pénzügyi problémák. A kolonistáknak és az áttelepülteknek a Területi Megbízotti Hivatal által kiutalt gyorssegélyek segítik a kétéves terv teljesítését, de a földek alapos és időbeni gyors megművelését csak pénzsegélyvel lehet biztosítani.

A kolonistákból, az optánsokból és az áttelepültekből csak akkor lesznek megbízható, nemzetileg öntudatos polgárok, ha létüket anyagiakkal is megalapozzuk. Csak így lesznek önálló, öntudatos, független földművesek.

A támogatás tervezésénél nem szabad megfélekedezni sem a régi kolonistákról, sem az östelepes szlovák nemzetiségű földművesekről, a szláv gondolat első helyi hirdetőiről. Ők legyenek Dél-Szlovákiában az új kolonisták példaképei, mert a kolonisták lesznek a csehszlovák gondolat dél-szlovákiai terjesztői és megszilárdítói.

(olvashatatlan aláírás)
meghatalmazott s. k.

24. sz. dokumentum

Külügyminisztérium Levéltára, Prága
Kabinet-Főtítká, Clementis személyi iratai, 168: szign. nélk.
Csehszlovák Áttelepítési Bizottság központja, az 1–4-es dátumok

1.
Budapest, 1947. április 15.
Jogi osztály

Tárgy: Dr. Vájlokkal, a magyar Külügyminisztérium tanácsosával folytatott tárgyalás a CSÁB részére szükséges áruk vámmentes behozatalának engedélyezéséről

HIVATALOS FELJEGYZÉS

Ez év április 14-én a CSÁB tagjainak részére vízumentességet kértem a magyar Külügyminisztériumban, s ekkor dr. Vájlak a következőket tudatta velem:

Gyöngyösi külügyminiszter utasítása szerint a CSÁB tagjainak csak a reciprocitás alapján, s csak olyan és annyi engedélyt lehet biztosítani, amennyit a csehszlovák kormány biztosít a pozsonyi magyar megbízott, ill. a Magyar Áttelepítési Kormánybizottság tagjainak.

Kifogásolta, hogy a tagok Szlovákiában az illetékes hivatalokban minden ügyintézésnél hatalmas nehézségekkel találkoznak.

Konkrétan megemlítette, hogy az ismételt ígérek ellenére a magyar megbízott, dr. Wágner s a hivatala részére a mai napig sem utaltak ki megfelelő épületet. A megfelelő elhelyezés, a hely hiánya okán a hivatal nem képes elvégezni a feladatokat. A magyar megbízott a csehszlovákiai áttelepítés megszervezésére öt személyautó kiutalását kérte, de a kérvényt elutasították.

A magyar kormány megállapította, hogy Csehszlovákiában a magyar kormány által biztosított vámkedvezmény eddig kb. 3 millió forint megtakarítást jelentett.

Jelenleg is folyamatban van több élelmiszerre, papírárura stb. vonatkozó hasonló tartalmú kérvény intézése.

A magyar kormány nem adja ki az engedélyt addig, amíg nem rendezik a pozsonyi magyar megbízott konkrét panaszait, vagyis amíg nem kap a hivatali tevékenységéhez megfelelő épületet, s amíg nem engedélyezik az öt nélkülözhetetlen személyautó megvásárlását.

Dr. Vájlak azt is kifogásolta, hogy míg a magyar kormány nehézség nélkül biztosította a három hónapra szóló vízumot a CSÁB minden tagjának, az akcióba bevont magyar hivatalnokok a csehszlovák vízumok beszerzésénél a legnagyobb nehézségekkel találkoznak.

Míg a magyar Külügyminisztérium politikai osztálya a kérelmezők előzetes jegyzéke nélkül a vízumokat már előre eljuttatja a CSÁB-nak, addig a budapesti Szövetéses Ellenőrző Bizottság csehszlovák delegációja – szinte kivétel nélkül – csak a magyar Külügyminisztérium szóbeli sürgetésére, de akkor is csak egyszeri beutazásra ad vízumot, s ennek a kiállítása is több napot vesz igénybe.

Megoldást s a reciprocitás következetes betartását kéri.

Dr. Vájlak kifogásaival kapcsolatban a nézetem a következő: Igaz, hogy a magyar kormány eddig minden esetben engedélyezte a CSÁB által kérelmezett áruk vámmentes behozatalát Magyarországra annak ellenére, hogy sok esetben olyan hatalmas mennyiségről volt szó, amelynél nyilvánvaló volt, hogy nem csak a CSÁB szükségletét fogja fedezni. Ilyen pl. a Batex cég nyolc vagon újságpapírja és több textiláru. Végül még ezek eladását is engedélyezték.

Igaz az is, hogy a magyar Külügyminisztérium mindenkor biztosította a CSÁB tagjainak a magyar államhatár többszöri átlépésre jogosító három hónapig érvényes vízumot, s csupán azokat az eseteket kifogásolta, amikor magyar állampolgároknak kértünk hasonló vízumokat, de ezt sem minden esetben.

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Ha a magyar Pénzügyminisztérium a jövőben elutasítja a CSÁB részére szükséges áruk vámmentes behozatalát, ebből jelentős anyagi kárunk származik, ezért az említett tények és dr. Vájlók kifogásainak kivizsgálását ajánlom.

Dr. Grosswirth s. k.
a jogi osztály vezetője

2.

Budapest
Szlovák Áttelepítési Bizottság Magyarországon – Központ
401/I-1947.

Budapest, 1947. április 19.

Tárgy: A Magyar Külügyminisztérium panasza a kölcsönösség betartása érdekében

Kedves Vlado!

Mellékelem a CSÁB jogi osztályának e hó 15-én készített jelentését, amely szerint a magyar Külügyminisztérium felrója nekünk, hogy a pozsonyi áttelepítéssel megbízott Magyar Megbízotti Hivatal kérvényeit a különböző csehszlovák hivatalokban elfektetik.

A mellékelt jegyzőkönyv tartalmazza a konkrét eseteket.

Kérek, a kormány és a Megbízottak Testülete támogatásával intézkedj, hogy a kérdést gyorsan és eredményesen megoldják, mert csak így tudjuk biztosítani a CSÁB túlterhelt munkatársainak zavartalan munkáját.

Hangsúlyoznom kell, hogy a magyar hivatalok a múltban is lehető legudvariasabban intézték el a CSÁB-ot érintő összes kérelmünket, s még azt is megtették, hogy a diplomáciai testületek tagjaira vonatkozó (az 1924/XIX. számú törvény 101b. és 112d. paragrafus) vámelőírásokat ránk is kiterjesztették, s így jelentős összeget takarítottunk meg.

Ha a magyarok a jövőben nem intéznék el a kérvényeinket, az anyagi kárunk sokkal magasabb lenne, mint a magyaroké, s a vízumkiadások eddigi gyakorlatának változása is érzékenyebben érintene bennünket, mint a magyarokat.

Eltvársi üdvözzel:

Dr. Okáli s. k.

3.

Szlovák Áttelepítési Bizottság Magyarországon, Központ, Budapest 512/I-47
Budapest, 1947. május 7.
A vegyes bizottság 26. számú határozatának végrehajtása

Tisztelt
Dr. Vlado Clementis
államtitkár
Prága

Kedves Vlado!

A vegyes bizottság jóváhagyta a 26. számú határozatát, amely megszüntetheti a kompenzálható ingóságokról rendelkező végzetes 16. számú határozatot.

A határozat egyik pontja a nemzeti bizottság megszüntetésére vonatkozik. A kérdést megtárgyalta a Megbízottak Testülete, s dr. Čech javaslatára irányt adó határozatot fogadott el.

Sajnálatos, hogy a határozat a mai napig sem jelent meg sem a szlovák, sem a cseh Hivatalos Közlönyben, Procházka képviselő úr ez ügyben már interveniált a vegyes bizottságnál, bár eddig a megjelentetésről a Külügyminisztérium gondoskodott. De ennél is fontosabb, hogy eddig a nemzeti bizottságokat nem mondták fel. Az ellenállási szervezetek konokul védekeznek, ezért dr. Čechnek azt ajánlottam, hívja össze az ellenállási szervezetek koordinációs bizottságát, s a Megbízottak Testületének határozata értelmében egyezzenek meg. (A nemzeti bizottságok ellenőrzése, a reemigránsok érdekében visszalépő nemzeti biztosok kielégítése.)

A kérdés egyszerű módszerrel megoldható, mert a párosított magyart, akinek a birtokát nemzeti biztos kezeli, törlik a kitelepítendőök jegyzékéből. Ebben az esetben az SZTH az érintett magyar helyett másikat jelöl. De figyelembe kell venni, hogy a nemzeti bizottság átmeneti intézmény, s nem érdekünk, hogy a közeljövőben megszüntessék, de az sem, hogy a leggazdagabb magyarok itt maradjanak.

Ezt a lehetőséget azért említem, mert dr. Heltay tegnap jelezte, hogy a magyar kormány a nemzeti bizottság megszüntetésére törekszik, s ha nem szüntetjük meg, ellenlépéseket tesz. Természetes, hogy az ellenállási mozgalom érdemes tagjai nem károsodhatnak, ám másrészt a lakosságcserét sem veszélyeztethetik. A csere eddigi nehézségei és hiányosságai ellenére a napnál is világosabb, hogy ez a magyarkérdés megoldásának legésszerűbb formája.

Határozott állásfoglalást kérek Tőled.

Kormánybiztos
D. Okáli s. k.

4. K. S., Pozsony, Panenská 28.

Érkezett: 1945. július 14-én

Igen tisztelt
Dr. V. Klementis (sic!)
külügyminiszter
Prága

Nagyra becsült Miniszter Úr!

Bocsássza meg egy ismeretlen elvtársnak, hogy az Ön iránti érzelmeit így fejezi ki, s levelével terheli. Nem kérek semmit. Igénytelen vagyok, s nem természetem hol itt, hol ott terhelni az embereket, ahogyan ez ma – sajnos – általánosan elterjedt.

A londoni rádió rendszeres hallgatása közben mindig örömet jelentett nem csupán nekem, de mindenkinek, aki az adást titkon hallgatta, ha megtudtuk, hogy Vlado Klementis is beszélni fog.

Arra kérem, hogy mint külügyminiszter, fáradhatatlanul dolgozzon az összes német és magyar határon túlra való kitelepítéséért, s ennek érdekében a párton keresztül adjon szigorú utasítást, hogy ne kivételezzenek, mert ez a legnagyobb rossz. Már az is előfordult, hogy egy háztartási (sic!) alkalmazott (vagyis nem szakember), aki 30 éves, vagyis ennyit élt Szlovákiában, s egy szót sem tud szlovákul, s még két hónapra halasztást kapott. Igaz, a munkaadója magyar, vegyeskereskedése van, s a mai szűkös időkben az üzletében minden kapható. Hát ne így valósítsák meg a nagy jelentőségű kitelepítést. Mindenütt azt hallom, hogy Önök, kormánytagok azon fáradoznak, hogy a békekonferencián a magyar területekből megszerezzék a Párkánytól délre, Vácig és Kassától délre, Miskolcig terjedő területet. Az is valami, hogy őseink örökeiből erre is igényt tartunk. Engedelmével megjegyzem, hogy szükséges lenne, hogy Ön és a többi kormánytisztviselő kérvényezzék a testvéri Szovjetuniótól s leginkább a békekonferenciától, hogy a magyarok az állami címerükből vegyék ki „a szlovák kettős keresztet”, mert elképzelhetetlen, hogy ez egy időben szerepeljen a csehszlovák és magyar felségjelvényeken. Bizonyos, hogy a szövetségeseink támogatásával elérhetjük a kérdés eredményes rendezését.

A fentieket újból megismételve maradok a legmélyebb tisztelettel és üdvözlettel

„Tisztelet a munkának!”
Pozsony, 1945. július 10.
(olvashatatlan aláírás)

25. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Pénzügyi Megbízotti Hivatal, 540:39802/46-eln.
A csehszlovák Külügyminisztérium leirata [a magyar eredeti cseh nyelvű fordítása]

A Magyar Köztársaság Külügyminisztériuma

MEMORANDUM A CSEHSZLOVÁK KORMÁNYNAK

I. Az Egyezményhez csatolt jegyzőkönyv szerint a csehszlovák kormány kötelezte magát, hogy biztosítja az „1945 október 25-i határozat pontos betartását”, vagyis a magyarok vagyonára kimondott konfiskálás feloldását. Ezzel ellentétben nemcsak 1945. október 25-e, de még az Egyezmény aláírását követően is folytatódtak a konfiskálások, mégpedig:

- a) elkönfiskálják, ill. állami biztosok fennhatósága alá helyezik a földművesek gazdaságait. Végrehajtók az FMH megbízottai, ill. az SZTH.

A 6212/46-I B számú végzés alapján pl. „azonnali hatállyal és ellenérték nélkül” elkobozták a csomai Juhász István földműves vagyonát, amiből arra lehet következtetni, hogy az FMH B szekciója nem tartja be a csehszlovák kormány 1945. október 25-i határozatát.

Ugyanez a hivatal szlovákoknak utalta ki „kötelező bérletbe” a lévai magyarok szőlőit (a 20624/1945/III. számú végzés alapján). A végzéseket 1946. január 31-én írták alá, s áprilisban kézbesítették. Ez a rendelkezés eddig 250-300 személyt érintett. Együttal az érintett bérletek elkobzását ajánlották.

Az észak-csallóközi paraszti birtokokat az SZTH konfiskálja.

A magyar Külügyminisztérium kiemeli a csécsénypatonyi konfiskálásokat. Ezek:

1. Csiba Károly, szül. 1888-ban, nyolc ellátatlan családtag,
2. Idősebb Ravasz Vince, 10 gyermek,
3. Ravasz Imre, 3 ellátatlan családtag,
4. Csiba József, 2 ellátatlan családtag,
5. Csiba Lőrinc, 3 ellátatlan családtag,
6. Csiba Ferenc, 3 ellátatlan családtag,
7. Csiba István, 8 ellátatlan családtag,
8. Csiba Elek.

Házaikba 1946. április 4-én hét szlovák családot telepítettek be azzal a céllal, hogy átadják nekik a hét, még magyar tulajdonban lévő paraszti gazdaságot.

b) A magyar kiskereskedők és kézművesek üzleteibe és műhelyeibe állami megbízottakat küldenek. A nemzeti biztosság szabadon rendelkezik az áruval, a gépekkel, s az esetek zömében megtiltja a tulajdonos belépését az üzletbe, ill. a műhelybe.

1946. március 11-i határozatával – az 1945. október 25-i, a magyar birtokoknak a konfiskálás alól való kivonását elrendelő határozattal ellentétben – az SZTH 380 német és magyar nemzetiségű személy birtokát kobozta el (Pravda, 1946. március 15.).

II. Az Egyezményhez csatolt jegyzőkönyv szerint „a csehszlovák kormány abba hagyja, ill. elnapolja a magyarok áttelepítését”. Ennek ellenére:

a) Márciusban folytatódott a magyar orvosok áttelepítése a magyar járásokból a szlovák vidékekre.

b) Kisebb számban kiutasítások is előfordultak (Ipolyság, Pozsony, Léva, pl. Hangos István és Hangos György, 365/946, Lévai Járási Nemzeti Bizottság).

III. Az Egyezményhez csatolt jegyzőkönyv szerint „a csehszlovák kormány a létminimumot biztosító juttatásokat ad a magyar alkalmazottaknak és a nyugdíjasoknak”. Megállapítottuk, hogy ezzel ellentétben az elbocsátott közalkalmazottak és nyugdíjasok eddig még nem kaptak segílyt. Ez a megjegyzés azért fontos, mert közel egy éve jövedelem nélkül nyomorgó kisemberekről van szó.

A magyar Külügyminisztérium rámutat, hogy a csehszlovák törvényhozás új diszkriminációs rendeletekkel akarja sújtani a tisztviselőket és munkásokat.

Az Ideiglenes Nemzetgyűlés 1946. március 22-én megtárgyalta és jóváhagyta azt a törvényjavaslatot, amely értelmében három hónapon belül el kell bocsátani minden magánalkalmazottat. A törvény értelmében az elbocsátott alkalmazottak tovább dolgoznak, de bért nem kapnak. Így lehetetlenné teszik, hogy gondoskodhassanak a családjuk és maguk fenntartásáról.

IV. A magyar Külügyminisztérium udvariasan, de határozottan a következőkre figyelmezteti a csehszlovák kormányt:

a) a csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény aláírását követően a csehszlovák politikai hivatalok tömegesen jelentették fel a magyarokat a népbíróóságokon. Kétségtelen, hogy központilag irányított akcióról van szó, amely nem kis mértékben felzaklatta a magyar lakosságot.

b) A szlovák hatóságok felújították az internálásokat és a lakosság kilakoltatását a lakásaikból. Pozsonyban újból megkezdődött a magyarok kiutasítása a kijelölt kényszerlakhelyekre. Míg azelőtt a kiutasítás indoka az illetők magyar nemzetisége volt, a jelenlegi határozatokban a kilakoltatottak már magyar fasiszták.

Ezzel kapcsolatban a magyar Külügyminisztérium kijelenti, a fasisztaságot nem a 33/1945. számú május 15-i rendelet alapján illetékes népbíróóságok, hanem a helyi nemzeti bizottságok állapítják meg.

Példaként a Külügyminisztérium megemlíti a Pozsony I-es Nemzetbiztonsági parancsnokság 24 829/46, 1946. március 31-i határozatát, amely szerint nem fasiszta az a személy, akinek antifasiszta múltját a szlovák hivatalok is igazolták.

A magyar kormány azt remélte, hogy az Egyezmény aláírását követően megszüntetik az internálótáborokat, s kiengedik a magyar nemzetiségük alapján internáltakat. Nem így történt. Ligetfalunak Nagy-Pozsonyhoz való csatolását követően a magyarokat részben átszállították a szeredi volt zsidó munkatáborokba, részben máshová. Így történt, hogy a magyarok a Hlinka Gárda által deportált zsidók részére épített táborba kerültek.

A Dunaszerdahelyi járás Csécsénypatony községében 1946. március 17-én reggel egy és három között csehszlovák fegyveres katonák, rendőrök, a faluba betelepített szlovákok összeszedtek több magyar nemzetiségű személyt, felterelték s elszállították őket a Nitrianská Streda (Nagytapolcsányi járás) nevű településben levő internálótáborba. (Odeschalchikastély.) Ezek:

1. Csiba Károly 1886-ban született, 3 ellátatlan családtag,
2. Csiba Imre, 1927, az előző fia, 25 kat. h. földvagon,
3. Ravasz Péter, 1887, 3 ellátatlan családtag,
4. Ravasz Sándor, 1928, az előző fia,
5. Ravasz Imre, 1927, Ravasz Péter fia,
6. Ravasz László, 1930, Ravasz Péter fia,
7. Lelkes József, 1921, 3 ellátatlan családtag, 20 kat. hold,
8. Molnár Béla, 1925,
9. Molnár Károly, 1927. az apja meghalt, de 40 kat. holdja van,
10. Csiba József, 1876, 2 ellátatlan családtag, 50 kat. hold,
11. Csiba Zoltán, 1923, Csiba József fia,
12. Pápai József, 1930,
13. id. Csiba Ferenc, 1890, 3 ellátatlan családtag, 30 kat. hold,
14. ifj. Csiba Ferenc, 1911, Csiba Ferenc fia,
15. Csiba Lajos, 1914,
16. Csiba Lőrinc. 3 ellátatlan családtag, 30 kat. hold,
17. Csiba István, 1893, 8 ellátatlan családtag, 40 kat. hold,
18. ifj. Csiba István, 1930, a fenti fia,
19. Csiba Árpád, 1910, 4 ellátatlan családtag, 30 kat. hold,

1. ifj. Csiba Ferenc, 1910,
2. id. Csiba József, 1890, Csiba Ferenc bátyja, együtt 50 kat. h.
3. Csiba Elek, 1913, szüleinek 40 kat. hold,
4. Mezei Ferenc, 1925

a) A pozsonyi 3. tanfelügyelőség 30. számú rendeletével megtiltotta a magyar tanulók oktatását. Meg kell jegyezni, hogy mióta a Vörös Hadsereg elhagyta a magyarlakta vidéket, a magyar gyerekeket sehol sem oktatják.

Az iskolaiügyi megbízott 1945. október 30-ával elbocsátotta az összes magyar nemzeti-ségű tanítót. Most arra kényszerítik őket, hogy a különben ingyenes – közben államosított – egyházi szolgálati lakásaik bérét visszamenő hatállyal fizessék ki.

b) az ún. „reszlovakizálással” arra kényszerítik a magyarokat, hogy vallják magukat szlovákoknak. A jelentkezőket összeíró tisztviselők állítása szerint a magukat szlováknak jelentőket nem telepítik ki és visszakapják a vagyonukat. Pozsonypüspökiben 1946 március végén kidobolták, hogy a gyermekeiket szlovák iskolába írató szülők otthonaikban maradhatnak. Általánosak a hasonló típusú rendeletek is.

f) Nem szabadították fel a magyarok bankbetétjeit. Szlovákiában csak azok vehetik ki a bankbetétjeiket, akik aláírják, hogy nem magyar nemzetiségűek. Gyakran a betéteket még koporsó vásárlására, az elhunyt magyar temetési költségeinek a térítésére sem oldják fel.

g) A magyar külügyminiszter a cseh-szlovákiai magyarok helyzetét jellemezve az alábbi jegyzőkönyvet csatolja, amely a Végh László római katolikus lelkész, jelenleg galántai plébános adminisztrátor és Belus úr közötti beszélgetést tartalmazza, melyet 1945. december 15-én egy ismeretlen nemzetiségű újságírócsoport négy tagja vett fel.

A csoport vezetője az Információs Megbízotti Hivatal, valamint az SZTH propaganda-osztályának a vezetője, Belus úr volt.

Belus úr megkért, őszintén válaszoljak néhány kérdésére, nem lesz kellemetlenségem. Az újságírókon kívül jelen volt még Komáromy István káplán, s később behívták a csehországi kényszerközmunkából sántasága miatt éppen hazatért Csepig Pál kántort.

Belus megbízott a következőket kérdezte: Hány galántai van még börtönben vagy internálótáborban?

Válaszom: A környékről 40-50 személyt csuktak be, egy részük rövid időt, másik részük több hónapot töltött börtönben. Úgy tudom, még heten vannak becsukva.

Kérdés: Hány embert, s kiket vittek kényszerközmunkára Csehországba?

Válasz: Galántáról 32-öt, a járásból 800-at.

Kérdés: Hogyan bántak ezekkel az elhurcoltakkal?

Válasz: Úgy tudom, a munkahelyeken egészen tisztességesen.

Kérdés: Van Galántán magyar iskola?

Válasz: Nincs. Annak ellenére, hogy májusban, amikor még önkéntes választás alapján lehetett a gyerekeket beírni, a magyar iskolába 262, a szlovákba 90 gyerek jelentkezett.

Kérdés: Miért nem taníthat a kántor-tanító úr?

Válasz: Mert a szlovák hivatalok elbocsátották az összes magyar tanítót.

Kérdés: Kik tanítanak Galántán?

Válasz: Ide helyezett, magyarul rosszul beszélő szlovák tanítók.

Kérdés: Miből élnek a magyar tanítók?

Válasz: Könyöradományokból. A jószívű magyarok élelmiszert adnak azzal a meg-
egyezősséssel, amint tudják, megfizetik.

Kérdés: Mi van a zsidókkal?

Válasz: Az 1470-ből eddig 190-en jöttek vissza.

Kérdés: Lehet a templomban magyarul imádkozni?

Válasz: Lehet. De V. Melus jegyző és V. Janega komisszár már többször figyelmeztet-
tek, hogy a Csehszlovák Köztársaságban a templomban nem engedélyezett a magyar ima
és ének.

Kérdés: Hogyan viselkedik a katonaság a magyarokkal szemben?

Válasz: Az utcán magyarul beszélőket már többször szíjjal megverték, különösen ak-
kor, ha kevesen voltak, vagy ha asszonyokról volt szó. Ezen a héten történt, hogy Galántán
az utcán a katonák megverték Kosztolányi Annát, mert magyarul beszélt.

Kérdés: Van Galántán népbíróság?

Válasz: Van, s éppen a napokban kezdett működni.

Az újságírók látogatását követően Pozsonyban a Čas c. lapban, de más sajtótermékek-
ben is az jelent meg, hogy Szlovákiában egy rendelet sem tiltja a magyar nyelv hivatalos
használatát, s nem igaz a magyar újságok állítása, hogy a templomokban nem szabad ma-
gyarul énekelni és imádkozni.

A cikk írója teljesen egyoldalúan ismerteti a beszélgetést, amit a fent említett állításuk
is igazol. A lényeget egyszerűen elhallgatták.

Az igazság az, hogy a látogatást és az újságcikk közlését követően megerősödött a magyar
nyelv üldözése. Újabb írásos utasítást kaptam, hogy szüntessem be a magyar nyelvű isten-
tisztelek celebrálását. Több parókia is (pl. Diószeg, Kosút) kapott hasonló utasítást.

26. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár

Iskolaügyi Megbízotti Hivatal, 260:6971/45

Szlovák Telepítési Hivatal

Szám: 428/eln.-1945

Tárgy: A belső telepítés és az állami és közhivatalok személyzeti politikája

Pozsony, 1945. október 26.

Az összes megbízotti hivatalnak és az Állami Terv- és Statisztikai Hivatalnak
Pozsony

A belső kolonizáció feladata, hogy visszaadja a szláv elemnek azokat a területeket, amelyeket – Szlovákia esetében – a múltban tudatosan elnemzetlenítettek, elmagyarosítottak, ill. a német telepesek elraboltak tőlünk.

Az állam fejlődése szempontjából ez rendkívül fontos feladat, s a szükséges mértékben nem valószínű, hogy a betelepülők körét leszűkítjük a földművesekre, az iparosokra és a kereskedőkre. Gondoskodni kell arról, hogy Szlovákia déli határövezetébe jelentős számú értelmiségi is betelepüljön.

Többé nem adódik olyan lehetőség, hogy visszaszerezzük ezt a szlávoktól elorzott területet. Ha ezt a lehetőséget nem használjuk ki 100%-osan, halálos bünt követünk el a nemzetünk ellen, sőt vétünk szociális felemelkedése és a haladás ellen is. Az állambiztonság szempontjából és a nemzeti szempontból megbízható értelmiségiek megnyerésének egyik kiváló lehetősége, ha az állami hivatalok személyzeti politikáját a belső telepítés feltételeihez igazítjuk.

Az állami és közhivatalok személyzeti politikája – a jelzett keretek között – tegye lehetővé:

1. az alkalmazottak hivatalos áthelyezését a szlovák vidékekről a déli járásokba;
2. az alkalmazottak áthelyezési kérvényét a hivatalok minősíték hivatalból való áthelyezésnek, mert így nem sértik meg az áttelepülő érdekeit, s megmarad a kérelmező joga az áttelepítési költségek megtérítésére;
3. amint arra lehetőség lesz, a szlovák iskolába a legjobb pedagógusokat kell kirendelni;
4. a déli járások parókiáit megbízható lelkészek foglalják el;
5. a szabad foglalkozásúakat is kell küldeni a déli vidékekre.

A felvázolt személyzeti politikát ne fékezze az a tény, hogy a megbízható szlovák értelmiség távozásával a szlovák vidéken csökken, míg a betelepítési övezetben feleslegesen magas lesz az értelmiség számaránya.

Az SZTH a jelzett személyzeti politika könnyítése érdekében olyan irányelveket dolgoz ki, amelyek biztosítják, hogy az összes áthelyezett értelmiségi vagy az áttelepítési hivatalba irányított tisztviselő kedvező feltételek mellett kapjon házat és földet. Erre a lehetőségre külön is figyelmeztetni kell az alkalmazottakat.

A címzettek informálására jelzem, hogy az ilyen típusú telepítés a következő járásokat érinti: Kassai, Somorjai, Dunaszerdahelyi, Érsekújvári, Komáromi, Lévai, Zselízi, Ipolysági, Losonci, Rimaszombati, Feledi, Tornaijai, Királyhalmeci, Nagykaposi, Szepsi és Galántai.

A felvázolt személyzeti-kinevezési gyakorlat és az SZTH ajánlásának összehangolásáig a már jóváhagyott áttelepítési kérvényeket, valamint a hivatalból kiadott áthelyezési határozatokat az SZTH-ba jóváhagyásra küldjük fel.

Új Otthon, 1947. augusztus 12.

LÁTOGATÁS A KASSAI ÁTTELEPÜLTEK KÖZÖTT

Kassáról eddig két szerelvény érkezett áttelepített magyarokkal, s ezeket a szerelvényeket a fővárosba irányították, minthogy az áttelepülők jobbára a kereskedők, az iparosok és a nyugdíjas állami tisztviselők csoportjához tartoznak. A családokat a

főváros két iskolájában, a Lehel utcai elemi iskolában és a Mester utcai gimnázium helyiségeiben helyezte el a kormánybizottság.

Felkerestük őket ideiglenes szálláson. Ahogy belépünk az iskolák folyosóira, rögtön szemünkbe ötlik a bútor, a láda, a gépalkatrész, melyek a folyosókon hatalmas torlaszokat okoznak. Az áttelepült családok üzlet- vagy műhelyberendezései ezek, melyek az egy-egy tanteremben elhelyezett családok lakóhelyiségében természetesen nem fértek el.

Először az egyik iskola tornatermének ajtaján kopogtatunk. Két csaholó kutyas fut felénk, egy fekete puli és egy drótszőrű foxi, jelezve, hogy itt is éberen őrzik a családot. De úgy látszik, hogy hamarosan megszimatolják, hogy csupa jó szándék hozott ide bennünket, és a bős ugatás barátságos farkcsóválássá változik.

Zsúfolt termekben

A nagy teremben két család lakik, két ősrégi kassai iparoscsalád leszármazottai, a Barcs cukrászat és a Mozer nagyhentesüzem volt tulajdonosai. A terem zsúfolásig meg van tömve a két üzem hűtőberendezéseivel, villanyra járó üzemi gépekkel, és végül a terem végén a két család kis otthont varázsolni igyekvő bútoraival. A nagy zsúfoltság közepette is kedves mosollyal fogadnak. Két hete érkeztek, és úgy hírlík, augusztus közepéig maradhatnak ezen az ideiglenes szálláson. Addigra meg kell hogy oldódjék jövőjük nagy problémája. Ugyanez a helyzet a többi tanteremben is, ahogy sorba járjuk a családokat. Miként megoldani ezt a szinte megoldhatatlannak látszó kérdést? – ez a gond, amely álmatlan éjszakát okoz a családfőnek. A kilátások egyelőre nem valami rózsásak. A kitelepült szlovákok után alig maradt üzletnek, műhelynek megfelelő helyiség. A családfők napestig járkák a várost, a közelebbi vidékeket megoldást keresve. Thraun József kárpitosmester, akinek műhelye közismert volt Kassán, jelzi, hogy szívesen menne vidéki városba, különösen Écsre, ha megfelelő lakáshoz, műhelyhez jutna, mert miként szerényen, de önérzetesen megjegyzi, ha valahol megkezdheti a munkáját, tudja, hogy egyik megrendelés hozza a másikat, ez a minőségi munkateljesítmény rendes menete, s azért nem is aggódik azon, hogy nem lesz keresete, ha az elhelyezkedés problémáját sikerül megoldania.

Schellberger műszerész és bicikliüzlet-tulajdonos is hasonlóképpen fejtegeti helyzetét éppúgy, mint a Mester utcai gimnázium helyiségeiben elhelyezkedett özv. Quirsfeld Jánosné, aki sport- és papírüzletet, Várkonyi József, aki villany- és rádiószerelő-vállalatot, Ordódyék, akik autószaküzletet hagytak Kassán.

Egy-egy családfő azt is kifejti, hogy indítványozni és kérvényezni kellene a kormánybiztostól, hogy engedélyezzen egy-egy családfő részére több városba való utazásra érvényes ingyenes vasúti jegyet, hogy nehéz problémájuk megoldását ezek a súlyos utazási költségek ne terheljék. Mert bár majdnem mindegyik család jelentős vagyonnal rendelkezett, házat, telket és egyéb ingatlanokat hagytak odaát, valamint zárolt betétekben elhelyezett vagyont, ide mind nagyon szerény forintösszegekkel érkeztek, és vagyonukat jobbára csak a készletek képezik, s ezeknek realizálása jelentené további életük létalapját.

Özvegyek és öregek között

Vannak az áttelepültek között magányos asszonyok is mint családfők. Református pap özvegye, aki menyével, kis unokájával és nagymamájával várja orosz fogságból hazatérő fiát. Egy fiatal vendéglősné, aki kisfiával települt át, és abban reménykedik, hogy mire férje visszatér a fogságból, sikerül neki itt újból egy vendéglői üzemet létesíteni s a család jövőjét ekként megalapozni.

A Mester utcai gimnázium helyiségeiben, ahol összesen tíz család helyezkedett el, az áttelepültek zöme az idősebb korosztályhoz tartozik. Nyugdíjas állami tisztviselő, kúriai bíró, nyugalmazott tanár van az áttelepült családok között, és a születési évszámok a múlt század 60-as, 70-es éveiből datálódnak, úgyhogy sokan vannak, akik meghaladták a hetven esztendőt, sőt a nyolcadik évtizedhez is közelednek már. Ezek a családok az utolsó napokig reménykedtek, hogy magas korukra való tekintettel elkerülik az áttelepítés nehéz megpróbáltatását. A sors másképp hozta. Megilletődve hallgatjuk elbeszélésüket az áttelepítést megelőző hetek előkészületeiről, és nem győzzük eléggé méltányolni azt a lelkierőt, amellyel ezt a nehéz sorsot hajlott korban vállalják.

Egy tragikus eseményről is értesülünk látogatásunk folyamán. Az egyik tanteremben az egyik kis család, anya két fiával és sógornőjével, éppen tegnap temette el itt, két héttel az áttelepítés után az édesapát, Toneczér Béla autómekanikust. Néhány nappal azelőtt betegedett meg, és annak dacára, hogy a zsidókórház belgyógyászati osztályára való szállítása után az orvosok minden telhetőt megtettek megmentésére, súlyos szenvedések után elhunyt. A Kormánybiztosság a szomorú eseménnyel járó anyagi gondokról igyekezett mentesíteni a családot, miként ezt az özvegy hálálkodva közölte.

Alig hallani keserű szót...

Gond, baj, reménykedés, tervezettség buzog sok szóban, mely elhangzik közöttük, ahogy tanteremről tanteremre látogatunk. Amíg így végigjárjuk a családokat, csendes büszkeséggel nézem ezeket a magyarjainkat. Az asszonyok meleg, néha könnybe lábadó szemét, kedves alakjukat. Sehol sem hallunk keserű szót, kétségbeesett szemrehányást. Ez a mi felvidéki fajtánk – gondoljuk büszke elégtétellel –, a legnagyobb gondok és bajok között is emelt fővel állják meg a helyünket, vallják meg most is, ahogy vállalták mindig, a nehezebb sorsot. – Tudtuk és tudjuk, hogy nehéz hetek előtt állunk – mondják –, de nem akarunk elcsüggedni. Bízunk és reménykedünk, hogy lesz a mi nehéz helyzetünkre megoldás. Hiszen az a pusztá tény, hogy magyarok között vagyunk, hogy nyelvünkön beszélhetünk, már az is megkönnyebbülést jelent.

Akarják látni és meg is látják azt a jóindulatot, segítőkészséget, amellyel a Kormánybiztosság igyekszik enyhíteni súlyos helyzetükön.

A Kormánybiztosság segítsége

Mert lakás is, műhely is akadna. De minden kérdés megoldása a legsúlyosabb anyagi áldozatot jelenti. Garmadára vannak romlakások, de föl kellene építeni. Sok az üzlethe-

lyiség, de renoválásra lenne szükség. Nagy reménykedést jelent a családok számára az a segítség, melyet Hajdu István dr. kormánybiztos helyezett kilátásba. A lakáshiány csökkentésére, romos lakások és üzlethelyiségek, családi házak helyreállítására a Kormánybiztosság számottevő segílyt nyújt, melyből ezek a romos házak, lakások és üzletek újjáépíthetők lennének. A segílyképpen nyújtott összeg a Szlovákiában hagyott vagyonok rendezése után nyerne elszámolást. Ezt a lehetőséget nagy megnyugvással vették tudomásul a családok, mert amennyiben ez valóra válhatna, lényegesen könnyebbé válna a súlyos probléma megoldása. A családok elbeszélése szerint a helyzet lélektani oldalát az is erősen súlyosbította, hogy kitelepítésüket megelőzően olyan biztatást kaptak, hogy Magyarországon a Szlovákiában hagyott vagyonnak megfelelő házingatlant utalnak ki számukra. Bár ebben a biztatásban nem hittek százszázalékosan, arra, hogy egyelőre tömegszállásokon lesznek elhelyezve, mégsem voltak elkészülve. Hangsúlyozzuk, hogy az előbbieket hallatára annál inkább csodálhatjuk a lelkierőt, az önfegyelmzett és bizakodó magatartást, melyet az áttelepült családok tanúsítanak.

Az áttelepültek élelmezési ellátásáról elhelyezkedésükig a Kormánybiztosság gondoskodik, s miként egyöntetűen halljuk, az ellátás a körülményekhez képest jó és kis pótlással elégséges is. Örömmel állapítjuk meg, hogy a bizakodó lelkület fennmaradását a Kormánybiztosság által kirendelt gondnok igyekvő gondossága és a Vöröskereszt által megbízott gondozónők kedves, szeretetteljes működése is nagyban segíti alátámasztani.

Pozsonyi Anna

27. sz. dokumentum

Állami Területi Levéltár, Vágsellye
Lévai Területi Telepítési Hivatal 6:1272/47-eln.
Csehszlovák Áttelepítési Bizottság Magyarországon
Központ Budapesten

Budapest, 1947. július 17.
Szám: 1154/I-47
Tárgy: A. P. Alsószecse 39.
1 melléklet

Tisztelt
Dr. Ján Čech
az SZTH elnöke
Pozsony

Mellékelve küldöm A. P. Karkuš* beadványát, és kérem:
1. A. P.-t költöztessék át az Alsószecse 37. számú házba.

* Az eredeti feljelentésben Markuš név szerepel, a kísérőlevélben a Karkuš elírás.

2. Vizsgáltassák ki azt az állítást, hogy az egyezményes földekből állítólag a helyi magyaroknak is juttattak. Igenlő válasz esetén a Lévai Területi Telepítési Hivatal vezetője és a többi tettes ellen kezdeményezzen bűnvádi eljárást.

Az érintett levelét küldd vissza.

Kormánybiztos
Dr. Okáli s. k.

Másolat

Tisztelt Miniszter Úr!

Bocsásson meg a zavarásért, de bizonyos események készítenek az írásra. Csak egy esetet írok le, de jelzem, hogy ez nem egyedi.

A. P. áttelepültet, akit az Alsószece 39. házsám magyar gazdájával ikresítettek, 29 kat. hold földet hagyott Magyarországon, de itt csak 15 kat. holdat kapott. De ez nem az ikresítést végző vétke, mert a családot én ikresítettem, s az érintett alsószecei magyar gazdának az iratok szerint 33 kat. hold földje volt. A Lévai Területi Telepítési Hivatalban arra kértük az illetékeseket, hogy A. P.-nek utaljanak ki földeket olyan gazdaságokból, amelyeket a magyarországi áttelepültek még nem foglaltak el, ill. már nem akarnak átjönni. Alsószeceán van egy ilyen egység, a magyar elment, a szlovák nem érkezett meg. Ez a 37. házsám, s a hozzá tartozó gazdaság kb. 33 kat. hold megművelt szántó. Kértük, helyezték át ide A. P.-t, s ha ez nem lehetséges, utaljanak ki neki földet ebből a birtokból. Magam mentem el a Telepítési Hivatalba, ahol a referens megígérte, megnézik a birtokot, s az ügyet elintézik. Így hát vártunk. Végre, közvetlenül az aratás előtt ki is jöttek, de semmit sem intéztek. Mikor a kérést megismételtem, azt válaszolták, hogy ebből a gazdaságból nem vehetnek el szántót, mert azt a jegyző úr már szétosztotta azok között, akik szintén kevesebbet kaptak.

Mi is történt a valóságban? K. D. molnár, helyi lakos elvetett 6 kat. hold búzát, de azt mondta, hogy a rozs is őt illeti. De úgy tudom, hogy azt még a volt tulajdonos, a Magyarországra áttelepített Csekey András vetette. Ez azt jelenti, hogy a termést a helyi tisztségviselők elosztották egymás között, s erre nem volt joguk. Az áttelepültek ott (Magyarországon) bevetett szántót hagytak, s itt jóformán nem arathattak. Az áttelepítettek úgy látják, hogy a Telepítési Hivatal nem neki, inkább másoknak, gyakran a *magyaroknak* kedvez.

Ilyen sérelem érte pl. az Alsószeceán a 33. számú házban lakó J. H.-t is. Kért ezekből a szántókból, mert vetni akart, de csak ígéretet kapott, s mikor eljött az aratás, semmit sem kapott.

A. P. kérvényében már nem az idei aratásról van szó, de becsapottnak érzi magát, s félti a jövő évi termést. A földeket elő kellene készíteni, de nincs mit. Kéri Önt is, utalják ki neki a 37. számú házat és a hozzá tartozó gazdaságot, ami kb. annyi föld, mint amennyit Magyarországon hagyott. Kéri ezt a lehető legközelebbi jövőben, mert a földeket elő kell készíteni az őszi vetésre. Nagyon kérem, legyen kegyes, utasítsa a Lévai Telepítési Hivaltal, hogy az érintett egységet helyezték át a kért gazdaságba. Nem szívesen

látok csalódott és elégedetlen embereket, különösen akkor, ha a kérésük probléma nélkül teljesíthető. Igazán jó családról van szó, s csak a sajátjukat kéri.

Megértését előre köszönöm, s maradok a szlovákságot képviselő hűséges munkatársa. Hazafiúi üdvözzel üdvözli Önt

J. A. Markuš s. k.

Jegyzőkönyv

Felvéve Alsószeccsén 1947. augusztus 1-jén a dr. Okáli kormánybiztosnak küldött J. A. Markuš panasza tárgyában

Jelen voltak

A Lévai Területi Telepítési Hivatal részéről: Alexander Voves mezőgazdasági ellenőr, Jozef Halák agronómus, Ján Bóna, a szociális ügyek referense és a jegyzőkönyvvezető.

Az áttelepültek részéről: J. A. Markuš, Andrej Prištiak, Jozef Henžel, Ján Varga bizalmi és több áttelepült.

Tárgyalás

Az iratokból megállapították, hogy A. P. 27 kat. holdat hagyott Magyarországon. Alsószeccsén 10 kat. hold 938 □², Felsőszeccsén 4 kat. hold 182 □², Kálnán 2 kat. hold 216 □², Léván 1 kat. hold 45 □² szántót és 1 kat. hold 1766 □² szőlőt, Nagyodon 1 kat. hold 1300 □², Marosfalván 2 kat. hold 680 □², Óbarson 1 kat. hold 1404 □², vagyis összesen 25 kat. hold 1093 □² birtokot kapott, nem károsodott, mert a különbség csak 1 kat. hold 607 □². A tárgyalásvezető megkérdezte, hogy műveli-e a más községek kataszterében kapott földeket, mire az áttelepült azt válaszolta, hogy csak az alsószecei 10 kat. holdat műveli, vagyis azt, ami a keze ügyében van. A többi földet, még a legközelebbieket sem volt hajlandó senki sem megmutatni. Az áttelepültet figyelmeztették, hogy a 37. számú számú házat már kiutalták egy jugoszláviai áttelepültnek, már költözködik, ezért ő más házat kaphat a községben, s ez a ház és a hozzá tartozó birtok kb. annyi, amennyit Magyarországon hagyott. Az ajánlatot az áttelepült azzal utasította el, hogy nem akarja magára haragítani azokat, akik már benne laknak. A mezőgazdasági ellenőr megállapította, hogy a 39. szám iránt eddig senki sem érdeklődött, mert az épület a háborúban megsérült. De most, amikor az alapoktól kezdve átépítették, egyszerre megnőtt iránta az érdeklődés. Az áttelepültet felszólították, keressen a füluban megfelelő házat, majd hivatalból megállapítják a hozzá tartozó földek nagyságát, s az áttelepültet átcsoportosítják. Az áttelepült azért nem akart megnevezni egy házat sem, mert nem akart haragost, de a ház, amelyben elhelyezték, nem felel meg a cserének. Ekkor megszólalt Markuš úr, aki azzal rontotta el a megjegyzést, hogy a változtatás lehetetlen, mert az áttelepült nem fogja megművelni az egész 27 kat. holdat. A.- P. egyedül élő, beteges ember. Markuš úr és az áttelepült nem értettek egyet, s veszekedni kezdtek, és elutasították az agronómus úr javaslatát. Mivel a veszekedés sem hozott eredményt, a tárgyalás megszakadt, J. A.-t és Markuš-t felszólították, hogy legalább egy-két példával igazolják, hogy a Telepítési Hivatal munkatársai a magyaroknak kedveznek. Mire a kérdezett azt vála-

szalta, hogy a Národná obroda című lapban olvasta dr. Čech cikkét arról, hogy a kelet-szlovákiai hivatalok inkább a magyaroknak kedveznek, nem a repatriánsoknak. Ezt követően a Területi Hivatal szociális referense felszólította, legalább egyetlen példát említsen, de a kérdezett hallgatott, s az áttelepültek egyhangúan kijelentették, az Áttelepítési Hivatal az áttelepültek érdekeit védi, s a helyi közigazgatási hivatalnokok azok, akik állandóan a Telepítési Hivatalba küldik őket. Ezzel megdőlt s indokolatlan lett az az állítás, hogy a Telepítési Hivatal a magyaroknak kedvez, s egyezményes birtokokat utal ki a magyaroknak. Egyedül a jegyző, a molnár és a traktorállomás vezetője kapott engedéllyel egyezményes földeket, de ők legalább olyan jó szlovákok, mint az áttelepültek. Henzel József kijelentette, hogy kapott földeket az áttelepültek által még el nem foglalt egyezményes földekből, s részben elégedetlen, mert a kitelepített magyar nem művelte meg az egész területet.

A jegyzőkönyvet felolvasták és jelenlevők aláírták.
Az aláírást megtagadta J. A. Markuš és A. Prištiak.

(Négy olvashatatlan aláírás)

28. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Szlovák Telepítési Hivatal – Rendezetlen iratok, faszcz.: Alsószecse

A magyar lakosság kitelepítését megelőzően a két fél szakemberei felmérték az egyes községek határát. 1947. április 25-én például Alsószecse határában a határjárás követően megállapították: Az egyes dűlőkben a mintavételt követően a mélyszántás eredménye a következő: Újbeltelek 45 cm, Réti földek 52 cm, a Temetőnél 50 cm, Alsótárogok 45 cm. A mélyszántás átlaga 48 cm. A határ 100%-os síkság, a talaj agyagos, az altalaja is agyag. Az elmúlt öt esztendőben az 1600 négyszögöles kat. holdon elért átlagtermés – búza 9 q, rozs 7 q, árpa 8 q, zab 11 q, szemeskukorica 13 q, rétiszéna (száritott) 20 q, bor 15 hl., cukorrépa 90 q, takarmányrépa 100 q, burgonya 60 q, dohány 12 q, szárított lucerna 30 q, vörös, száritott lóhere 23 q.

A kitelepítésre jelöltek (kettő kivételével földművesek): Hajzer Kálmán, Pólya Gyula, Kúcs Lajos, Gutrai Endre, Duna Gyula (kereskedő), Kemény Sándor, Kálnai Károly, Mikes Gyula, Pólya Sándor, Keményné Balázs Eszter, Pólya Lajos, Gutrai Lajos, Mészáros Lajos, Kúcs János, Pólya Lajos, Kemény Gyula, Kúcs Lajos, Vicsze Károly, Pólya Sándor, Zsidóné Bese Júlia, Nagy Lajos, Somogyi Jónás, Dolnoky Gyula, Kemény Sándor, Kemény Kálmán, id. Pakusza Vilmos, ifj. Pakusza Vilmos, Péter Lajos, Tóth András, Varga Géza, Gutrai Vilmos, Hajzerné Pólya Erzsébet, Kemény Gyula, Péter Árpád, Zsidóné Karita Ilona, Székely Dezső (református lelkész).

Összesen 33 család, 115 személy.

A hivatal állagában ábécérendben megtalálható a kitelepítésre jelölt községek zöme.

III. könyv

I. sz. dokumentum

Kassai Kormányprogram
(részletek)

Pravda, 1945. április 8.

V.

Belpolitikájában a kormány a csehszlovák alkotmánynak abból az alapcikkelyéből kíván kiindulni, mely szerint az államhatalom egyetlen forrása a nép. A kormány ezért a közelet egészét erre a tágan értelmezett demokratikus alapelvre fogja alapozni, minden demokratikus jogot biztosítva a népnek, könyörtelen harcot folytatva a fasiszta elemek megsemmisítéséért.

Az azt megelőző bürokratikus, néptől eltávolodott közigazgatási apparátus helyett a helységekben, járásokban és kerületekben a nép által választott új állami és közigazgatási szervek, a nemzeti bizottságok fognak működni. Ezek a nép által választott, a nép által állandóan ellenőrzés alatt tartott és – a legközelebbi döntésig – a nép által visszahívható nemzeti bizottságok fogják saját jogkörükön belül igazgatni a közügyeket, s a központi szervekkel együttműködve biztosítják a közbiztonságot, s létrehozzák a maguknak alárendelt demokratikus hivatali apparátust. A kormány a nemzeti bizottságok révén fogja megvalósítani politikáját. Megszünteti a régi rendszerben a megszállók és árulók által létrehozott közigazgatási és végrehajtó szerveket és intézményeket. Azon helységek és járások ideiglenes közigazgatását, melyekben a lakosság többségét az állami szempontból megbízhatatlan, nem szláv lakosság alkotja, kinevezett közigazgatási bizottságok fogják irányítani.

A felszabadított nép a nemzeti bizottságokba azon legjobb képviselőit nevezi ki, pártállástól függetlenül, akik az idegen betolakodók és árulók ellen vívott harcuk során már bizonyították, s ma is bizonyítják igazi hazafiúi érzelmeiket és demokratikus meggyőződésüket.

Ugyanakkor a kormány éberem fog őrködni, hogy a nemzeti bizottságokba be ne fura-kodjanak olyan elemek, akik együttműködtek a megszállókkal, támogatták az árulókat, s az ellenség szolgálatában hitvány személyes előnyökhöz jutottak.

A kormány teljes mértékben támogatni kívánja a legszélesebb néprétegek alkotó kezdeményezését és közéleti tevékenységét. A lakosságnak az állami és közügyek irányításában való közvetlen részvételén kívül a nemzeti bizottságok révén joga lesz különböző önkéntes szervezeteket létrehozni – politikai, szakszervezeti, szövetségi, kulturális, sport stb. szervezetet –, s rajtuk keresztül érvényesíteni demokratikus jogait. Azt azonban a kormány nem tűri meg, hogy ezekbe a szervezetekbe beszivárognak a nemzet ellenségei, a fasiszták és a nép más ellenségei. A politikai, gazdasági és kulturális életben a kormány megvalósítja a nők teljes egyenjogúsítását. Bevezeti a 18 éven felüli nők és férfiak általános választójogát, s ezt a fegyveres testületek tagjaira is kiterjeszti. A nemzet valamennyi ellenségét és az ellenség segítőit megfosztja aktív és passzív választójogától a köztársasági elnöknek a háborús bűnösök, az árulók és a kollaboránsok, valamint a népbíróságok felállításával kapcsolatban kiadott dekrétuma alapján. Garantálja az alkotmányos szabadságjogokat, mindenekelőtt a személyes szabadsághoz való jogot, a gyülekezési és egyesülési jogot, a szólásszabadság jogát szóban, sajtóban és írásban, a lakóhely sérthetlenségének jogát, a levéltitok, a gondolat-, lelkiismereti és vallási jogát.

A köztársaság lakosainak diszkriminációja faji okokból nem lesz megengedhető.

VIII.

A cseheknek és szlovákoknak a német és magyar kisebbséggel kapcsolatos szörnyűséges tapasztalatai – hiszen a kisebbségek nagyrészt a köztársaság ellen irányuló hódító politika engedékeny eszközének bizonyultak, s közülük elsősorban a csehszlovákiai németek kínálkoztak fel a cseh és szlovák nemzet elleni megsemmisítő hadjáratra – a megújított Csehszlovákiát mély és végleges beavatkozásra kényszerítik. A köztársaság nem akarja és nem fogja sújtani a hozzá lojális német és magyar polgárait, főképpen azokat nem, akik hozzá a legnehezebb időkben is hűségesek maradtak, a bűnösökkel szemben azonban keményen és kíméletlenül fog eljárni, úgy, ahogyan azt nemzeteink lelkiismerete, megszállhatatlanul sok mártírnok szent emléke, a jövő nemzedékének nyugalma és biztonsága megkívánja tőlünk. Ezért a kormány az alábbi alapelvekhez fogja magát tartani:

A Csehszlovák Köztársaság megerősíti csehszlovák állampolgárságát mindazon német és magyar nemzetiségű polgárainak, akik már az 1938-as müncheni döntés előtt is csehszlovák állampolgársággal rendelkeztek, esetleg lehetővé teszik azoknak a náciellenes és antifasiszta személyeknek a visszatérését az országba, akik már München előtt aktívan harcoltak Henlein és a magyar irredenta pártok ellen, harcoltak a Csehszlovák Köztársaságért, akiket München és március 15-e után a német és a magyar államhatalom az akkori rendszerrel szembeni ellenállásukért és a Csehszlovák Köztársasághoz való hűségükért üldözött és bebörtönzött vagy koncentrációs táborba zárt, avagy a német és a magyar terror elől külföldre kellett szökniük, ahol tevékenyen harcoltak Csehszlovákia megújításáért.

A többi német és magyar nemzetiségű polgár csehszlovák állampolgárságát megszüntetik. Ezek a polgárok optálásért folyamodhatnak Csehszlovákiához, ám a köztársaság hivatalainak joguk lesz ahhoz, hogy ezeket a kérelmeket individuálisan bírálják el. Azo-

kat a németeket és magyarokat, akiket majd elítélnék a köztársaság, a cseh és szlovák nemzet ellen elkövetett bűncselekmények miatt, mindörökre megfosztják csehszlovák állampolgárságuktól és kitiltják őket a köztársaságból, hacsak nem sújtják őket halálos ítélettel.

Az 1938-as müncheni döntés után a Csehszlovák Köztársaság területén letelepedett németekre és magyarokra az azonnali kiutasítás vár, amennyiben nem indul ellenük bűnvádi eljárás. Ez alól kivételt csupán azok a személyek képeznek, akik Csehszlovákia javára tevékenykedtek.

XI.

A cseh és szlovák földművesek és nincstelenek következetes földreformot sürgető felhívásának eleget téve, s attól vezérelve, hogy mindörökre kiragadjuk a cseh és szlovák földet az idegen, német–magyar arisztokrácia kezéből, valamint a nemzet árulóinak kezéből – a kormány üdvözlí az ellenség és az árulók földjének konfiskálását, s annak szétosztását a mezőgazdasági kistermelők között. Ezt a munkát a Szlovák Nemzeti Tanács végzi. A kormány az ehhez hasonló intézkedéseket a köztársaság egész területére kiterjeszti, az alábbi alapelvekhez tartva magát:

Létre kell hozni a Nemzeti Földalapot. A Nemzeti Földalapot az alábbiak fogják képezni: minden föld, épület, élő és holt leltár, amennyiben az a német és magyar arisztokrácia és nagybirtokosok tulajdonát képezi, állami hovatartozásuktól függetlenül, ide sorolva az ellenséges államokban, mint pl. Németországban és Magyarországon élő egykori csehszlovák lakosok vagyonát; a Csehszlovák Köztársaság azon német és magyar lakosainak vagyona, akik aktívan segédkeztek Csehszlovákia szétverésében és megszállásában; a Csehszlovák Köztársaság azon polgárainak vagyona, akik elárulták a nemzetet és aktívan támogatták a német és a magyar megszállókat; azon részvény- és egyéb társaságok vagyona, melyeket a fentebb megjelölt kategóriákba tartozó személyek igazgattak.

A fentebb megjelölt föld- és vele kapcsolatos egyéb vagyon kárpótlás nélkül kerül konfiskálásra. A konfiskáció és a konfiskált objektumok ideiglenes igazgatása a földreform megkezdéséig az illetékes nemzeti bizottságok s az őket segítő mezőgazdasági bizottságok hatáskörébe kerül át.

A Nemzeti Földalapba került földterülete a cseh országrészekben a cseh, Szlovákiában a szlovák és ukrán zsellérek között kerül szétosztásra, melynek során előnyben részesülnek azok, akik partizánként, katonaként, a földalatti mozgalomban dolgozva szereztek érdemeket a nemzeti felszabadító mozgalomban, illetve az idegen terror stb. hozzátartozói. A földterület szétosztását a Nemzeti Földalap vezetősége a nemzeti bizottságokkal és a földművesekből és földműves munkásokból összeállított speciális bizottságokkal közösen végzi. (...)

XV.

A megszállás hat éve nem csupán anyagi károkat okozott az országnak. Nem kisebbek ennél azok a következményeiben különösen veszélyes károk, melyeket az idegen uralom az erkölcs és a szellemi élet terén okozott, elsősorban az ifjúság soraiban. Részben azzal is, hogy az ifjúság meg volt fosztva a művelődés lehetőségétől, másrészt pedig egész idő alatt a fasiszmus mérge mételyezte őket. Ezért a

rosszat gyökerestül ki kell tépnünk. Nem elég azonban a rosszat csak eltávolítani. Mindent újra kell építenünk az új kor szelleme és az állam szükségletei szerint.

Folyamatban van az iskolák és egyéb kulturális intézmények (színházak, könyvtárak stb.) megtisztítása azoktól az elemektől, akik aktívan együttműködtek a megszállókkal. Bevonjuk a rabság éve alatt kiadott tankönyveket. Megvalósul a diák- és közkönyvtárak revíziója abból a célból, hogy megtisztítsuk ezeket a náci és fasiszta konkolytól. Alapos tisztogatásra kerül sor az újságírásban, a rádiózásban és a filmművészetben. A cseh és szlovák városokban bezárunk valamennyi német és magyar iskolát, köztük a prágai és brünni német műszaki egyetemet is, mivel ez utóbbiak voltak nálunk a fasiszmus és hitlerizmus legveszélyesebb fészkei. Az elemi és középiskolák német pedagógusai a hitlerizmus és henleinizmus egyik fő támaszát jelentették országunkban, ezért – mivel tömeges jelenségről van szó – valamennyi német iskola bezárásra kerül.

A német erőszak számos iskola, könyvtár és színház bezárását eredményezte, mely során elsősorban a cseh felsőoktatási intézmények leltárai semmisültek meg. Ezért az alábbi intézkedések meghozatalát tartjuk szükségesnek:

(...) Revidéáljuk a német és magyar kultúrához való viszonyunkat, leleplezve reakciós elemeket valamennyi területen. Kultúrpolitikánkban megerősítjük a szláv orientációt a nemzetközi, de mindenekelőtt a mi, csehszlovák politikánkban a szlávság új jelentőségével összhangban. Iskoláink tanterveit, valamint tudományos és művészeti intézményeinket is ennek szellemében alakítjuk ki. A szlovák intézményrendszert nem csupán megújítjuk, de élő politikai-kulturális alakulattá át is építjük, melyek szoros kapcsolatban állnak majd a szláv nemzetek és államok kulturális intézményeivel.

2. sz. dokumentum

Nyílt levél Dr. Edvard Beneš
köztársasági elnök úrhoz

Világ, 1946. december 1.

Azzal a tisztelettel, amely a hazája nagyságáért küzdő államférfit még akkor is megillet, ha ennek az államnak az érdekei homlokegyenest ellenkeznek az én hazám legegységesebb létérdekeivel, ezzel a tisztelettel fordulok Elnök Úrhoz, személyesen és nyílt szóval. Elnök Úr, az Ön hazájának déli perifériái most drámai órákat élnek át.

Amikor hetekkel ezelőtt kezdtek idéetlen rongyokba burkolt emberek hozzánk átszivárogni, nem mertünk szavuknak hinni. Voltak közöttük újságírók, értelmiségiek, kisbirtokosok, akik zokogó szóval mondták el, hogy így, ahogy vannak, ingnek nevezett cafatokban, ruhának már alig hívható szövetfoszlányokban tették őket át a szlovák határon, miután előzőleg a meztelen testükig kifosztották őket, s minden kedves holmijukat, egész életük apró szereményét elkobozták tőlük. Állítólag egyetlen bűnük az volt, hogy magyarok voltak.

Nem hittem a szavuknak – ezt most töredelmesen be kell vallanom –, mert elképzelhetetlennek tartottam, hogy a náci-fasiszta terror rettenetes éveit után akadhatna Európának olyan foltja, amelyen ilyen szégyenletes dolgok még mindig előfordulhatnak.

Aztán mind jobban megsűrűsödtek az északi határainkról érkezett jóbhírek. Elképesztő volt hallanom, hogy annyira művelt, demokratikusan gondolkozó emberréteg, aminő a csehszlovák nép, olyan – minden emberiséget kikacagó – cselekményekre vetemedhessék, mint aminőkről egyre-másra futottak be a hírek.

Ekkor néhány megbízható munkatársamat küldtem ki a helyszínre. Beszámolójuk megrendítő volt, és túltett a legpesszimistikusabb várakozásaimon is. Nem akarnám itt ezeket a rémségeket újra felidézni, hiszen ma már a tárgyilagos világsajtó is részletesen ismerteti ezeket a terrorista tömegmerényleteket.

Elnök Úr, embereket agyonlöttek azért, mert ragaszkodni merészelték családjukhoz és ahhoz a kis családi fészekhez, ahol elődeik évszázadok óta túrták a földet, aratták a búzát.

Ne vegye rossz néven, Elnök Úr, ha most közvetlenül személyesen Önhöz fordulok.

Talán némi jogcímet ad számomra az a tény, hogy én voltam az, aki – az Ön emlékirataiban fölemlített – tárgyalásokat folytattam még az első világháború idején Dula Mátéval. És én voltam az, aki – ugyancsak az Ön emlékiratainak tanúsága szerint – mint az első demokratikus magyar kormány rendkívüli követe felajánlottam népeink baráti kézfogását a népi és emberi jogok tiszta jegyében.

Sajnos, akkoriban még nem tudtam azt, amit majd csak 1936-ban, tehát tíz évvel ezelőtt, árult el Elnök Úr a memoárjaiban, hogy az Önök politikája már akkor, az első világháború idején is fasiszta irányítás alatt állott. Elnök Úr emlékiratai ez irányban semmi kétségget nem hagynak. Emlékiratainak harmadik kötetében (45. oldal) erről így nyilatkozik:

„Sonninónak ebben a kérdésben (ti. az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásztásának dolgában) heves ellenzéke volt, amelyen a Corriere della Sera és a Fascio della Difesa Nazionale körül csoportosult politikusok vezettek. Ezek voltak a mi fő támogatóink Olaszország közvéleményében.”

Amikor Elnök Úr ezeket a sorokat leírta, Mussolini még dicsősége teljében állott, s így Csehszlovákiának érdekében volt, hogy a diadalmaskodó olasz fasizmushoz már a kezdet kezdetén kapcsolódó szálait kiteregesse. Ma persze már kissé kényes ez az emlékeztetés. Mégis rá kellett itt mutatnom, mert ez az eredeti bűn minden dolgot megmagyaráz, ami ma a mi északi határainkon túl történik. Például azt is, amiről a mai postám egyik keserves levele számol be: hogy az Ön végrehajtó közegei, teszem, Köbölkúton az egyetlen Auschwitzból hazatért zsidó családot is bevagonírozták, csak azért, mert ezek az emberek magyar nemzetiségűeknek vallották magukat.

S mindezekén túl van még egy jogcímem, amelynek révén feljogosítva érzem magam, hogy tiszteletteljes soraimmal felkeressem Önt, Elnök Úr.

Elnök Úr valamikor régen fogadalmat tett – úgy, mint a művelt világ minden államában annyi százezer jó hírű és szabad férfiú –, hogy védeni fogja az emberi jogokat, minden ember közös szabadságjogait. Kérem, Elnök Úr, Ön jól tudja, hogy ez a fogadalom nem zárja ki sehol a világon a nemzeti érzést, de viszont kizárja azt, hogy a nemzet nevében embereket üldözzenek, hontalanokká tegyenek, testileg-lelkileg megkínózzanak.

S ez a fogadalom, Elnök Úr, ezt Ön jól tudja, minden becsületes embert kötelez mindhalálig, még ha a gégejét vágják is át, vagy a szívét tépik ki.

Ne vegye rossz néven, Elnök Úr, ha szegény üldözött embereink védelmében most Önt erre a fogadalmára emlékeztetem, s a vész kiáltásával fordulok Önhöz:

lépjen közbe, Elnök Úr, mert az nem lehet, hogy ezek a szörnyűségek az Ön tudtával és beleegyezésével mehessenek végbe. Az nem lehet, hogy Ön az Ön tiszta és becsületes nevével fedezze ezeket a gaztetteket.

Azt, sajnos, jól tudjuk, hogy főként Szlovákiában igen mély nyomokat hagyott a náci-fasiszmus bestialitása. Eleget küzdöttünk ellene, s az Ön hazájából menekült emberek ezreinek adtunk titkos búvóhelyet, kenyeret és hamis papírokat.

Nem is kívánnók Önt felelőssé tenni azokért a gaszágokért, amelyeket az Ön emigrációja idején egyes szlovák alattvalói elkövettek. De közös fogadalmunkra kérem, lépjen most nyomban közbe, állítsa le a gyűlölethullámot, amely már-már az Ön egyéni hitelét is körülnyaldossa.

Érezze meg, hogy van egy becsületes és jó szándékú emberekből álló lánc a világ körül. S higgye meg, ezeknek az embereknek a megbecsülése ér annyit az Ön hazájára nézve, mint bármennyi kiüldözött szerencsétlen ember jajsza.

Kérem, Elnök Úr, higgyen szavaim tiszta szándékában.

Mély tisztelettel

Supka Géza

3. sz. dokumentum

Belügyi Megbízotti Hivatal Elnöksége
Szám: 20.000/I-IV-1-1946.

Pozsony, 1946. június 17.

Tárgy: A lakosság reszlovakizációja.

A belügyi megbízott 1946. június 17-i 20000/I-IV/1-1946 sz. hirdetménye a lakosság reszlovakizálásáról:

A 33/1945. számú elnöki dekrétum alapján, amely meghatározza a magyar nemzethez való tartozás fogalmát, a kormány határozatának megfelelően a reszlovakizáció keretén belül a jelen hirdetmény kihirdetésének napjától szlovák nemzetiségűnek jelentkezhetnek:

1. azok a személyek, akik az 1930-as népszámlálás alkalmával szlovák, cseh vagy más szláv nemzetiségűnek jelentkeztek;

2. azok a személyek, akik ma ilyen nemzetiségűnek jelentkeznek és szlovák, cseh vagy más szláv származásúak, ha

a/ sohasem vétettek a Csehszlovák Köztársaság ellen,

b/ nem voltak magyar fasiszta politikai pártok vagy szervezetek funkcionáriusai,

c/ nem támogatták a magyarosítást.

A 2. pont a–c pontjainak megítélésekor figyelembe kell venni azt is, hogy az illető személy aktívan bekapcsolódott-e a köztársaság felszabadításáért vívott küzdelembe, vagy szenvedett-e a náci vagy a fasiszta terror alatt.

E hirdetmény alapján a szlovák vagy cseh nemzetiséget a helyi, ill. járási nemzeti bizottságok mellett működő özszeiró bizottságnál lehet bejelenteni.

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

Nyomatványokat az érdeklődők az összeíró biztostól kapnak.

Pozsony, 1946. június 17.

Belügyi megbízott:
Dr. Július Viktory s. k.

A belügyi megbízott radiogramja a járási nemzeti (közigazgatási) bizottságok elnökeinek:

A belügyi megbízott 1946. június 17-i 20000/I-IV/1-1946. számú hirdetményéhez a következő felvilágosítást adom:

1. A hirdetmény 1. pontjában említett személyek azok, akik 1930-ban szlovák nemzeti-ségűnek, 1939-ben magyar nemzetiségűnek jelentkeztek;

2. a hirdetmény 2. pontjában említett személyek azok, akik sem 1930-ban, sem 1939-ben, ill. 1940-ben nem jelentkeztek szlovák nemzetiségűnek, de ma azoknak vallják magukat.

4. sz. dokumentum

Reszlovakizációs Bizottság, Pozsony
Szám: 10/bizalmas-1948-RK
Pozsony, 1948. április 6.

Tárgy: Reszlovakizáció
A 846:-IV/-1948-as irathoz.

BIZALMAS!

Belügyi Megbízotti Hivatal
(a megbízott kezébe)

... Sem a hirdetményben, sem az irányelvekben nincs kimondva, melyik naptól kezdve kell a reszlovakizált személyeket szlovák nemzetiségűnek tekinteni... A minisztertanács és a belügyminiszter... irányelveiből következik, hogy az átigazolt reszlovakizáltak olyan szlovák (ill. más szláv) nemzetiségű személyek... akiket mindig is ilyennek kell tekinteni.

A Központi Reszlovakizációs Bizottság véleménye szerint a reszlovakizációs bizonylat adminisztratív átvétele nem regisztrál új állapotot, csupán megállapítja a jelentkezett személy szlovák nemzetiségét, és azt, hogy a nemzetiséget a létező tartós objektív és szubjektív jegyek alapján időben behatárolni nem lehet, vagyis azok a személyek, akik reszlovakizációs igazolványt kaptak, nem sorolhatók azon személyek kategóriájába, akikre a 33/ számú elnöki dekrétum vonatkozik.

A Reszlovakizációs Bizottság úgy véli, helytelen a reszlovakizált személyeket azért diszkriminálni, mert eredeti nemzetiségüket csak most vallották be. Ügyelni kell arra is, nehogy a nemzetközi politikában esetleg nemzetközi visszhangja legyen annak, hogy dátumhoz kötjük a reszlovakizáltak szlovák nemzetiségének elismerését.

Elnök s. k.
(olvashatatlan aláírás)

5. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár – Pozsony
Belügyi Megbízotti Hivatal – Titkárság
86. karton, 2/48–sekret
Külügyminisztérium, Kabinet
Ikt. sz.: 151.063/A/46

Prága, 1946. augusztus 13.

Tárgy: A kormány 10. ülésének határozata
BIZALMAS!

A VI. osztály részére, tudomásulvételre

A kormány 1946. augusztus 9-i ülésén a következő határozatot hozta:

32. A kormány az 1946. június 21-i határozatára hivatkozva... elfogadta Ján Ursíny miniszterelnök-helyettes javaslatát, amelyben a Külügyminisztérium 1946. augusztus 7-i 146.860/II-9/1946-os számú leiratára és a belügyminiszter jelentésére támaszkodva azt ajánlotta, hogy a reszlovakizációs kérvényeket intéző illetékes hivatalok addig, ameddig nem lesz ismeretes a békekonferencia határozata azzal a csehszlovák kéréssel kapcsolatban, amelyben a csehszlovák kormány az 1946. február 27-én... Csehszlovákia és Magyarország közötti egyezményen felül 150 000 magyar kitelepítését kérte a köztársaságból Magyarországra, a következő elvek alapján intézkedjenek:

1. A kérvények intézésénél ügyeljenek arra, hogy ne veszélyeztessék az említett egyezmény alapján kijelölt személyek kitelepítésén felül további 150 000 magyar esetleges kitelepítését a köztársaságból.

2. Ne reszlovakizálják az árulóknak nyilvánítható kollaboránsokat és az állam számára más veszélyes elemeket (főleg értelmiségieket).

3. Általában nem szükséges reszlovakizálni azokat a személyeket, akik Szlovákia déli, délkeleti ún. kitelepítési körzetében laknak, vagy akiknek 5 kat. holdnál nagyobb földbirtokuk van.

E határozat végrehajtásának részletes irányelveit a belügyminiszter adja ki a külügyminiszterrel, a külügyi államtitkárral folytatott egyeztetés, valamint a belügyi megbízott és a Telepítési Hivatal vezetőjének meghallgatása után.

A határozat végrehajtói a belügyminiszter és a külügyminiszter (a külügyi államtitkár).

Kabinetfőnök:
Dr. Černý s. k.

6. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár – Pozsony
Telepítési Hivatal – Reszlovakizációs Bizottság

49. karton, jelzet nélkül
Anton Granatier levele

1946. augusztus 9.

A Szlovák Nemzeti Tanács tisztelt elnökének!

A mai megbeszélésünket követően gondolatban elemeztem a következő össznemzeti kérdéseket:

1. A reszlovakizációs akció keretében 353 038 személy kérte a szlovák nemzetiség megadását. Úgy véltem, hogy legfeljebb 200 000 személlyel kell számolnunk, s így a feltételezett mennyiséget 150 000 fővel léptük túl. Ha meggondoljuk, hogy a mai Szlovákiában 1930-ban 571 988 magyar nemzetiségű személy volt, s ha feltételezzük, hogy csak a magyarok kértek reszlovakizálást, akkor az eredmény szerint a Szlovákiában élő magyarok 61,7%-a kéri a reszlovakizálást.

Úgy gondolom, hogy kb. 120 000 magyart telepítünk át Magyarországra. Ez azt jelenti, hogy Szlovákiában kb. 100 ezer magyar nemzetiségű személy marad. Így ez a magyarkérdés rendezése is lenne. Más a helyzet, ha a kérdést következetes objektivitással közelítem meg, vagyis megvizsgálom, hogy objektív feltételeknek megfelelően valósult-e meg a reszlovakizáció. Állítom, hogy nem, mert a jelentkezők között igen sok az olyan személy, akinél nincsenek meg az objektív feltételek. Aligha lehetséges, hogy egy kézlegyintéssel megváltoztathatjuk Szlovákia nemzetiségi térképét. A külföld szkeptikusan figyeli a reszlovakizációt.

Az a véleményem, hogy a Központi Reszlovakizációs Bizottságnak törölni kell, vagyis nem fogadhatja el legalább 100 000 jelentkező reszlovakizálását. Lehetetlen s elfogadhatatlan, hogy az olyan kimondottan magyar járások, mint a Galántai, a Sellyei, a Királyhalmecsi, a Zselizi vagy akár a Tornajai egyszerre szlovák járások legyenek.

1. Hogy a reszlovakizált tömegeket kulturálisan is befolyásolni tudjuk, szükséges, hogy megadjuk a szlovák nemzetiséget a pedagógusok és a lelkészek 90%-ának. Egyre inkább ez a véleménye az Oktatási és Népművelési Megbízotti Hivatalnak is, mert 2600 pedagógusa hiányzik. A reszlovakizált pedagógusokat át kell helyezni szlovák környezetbe. Ez az állam jelentős anyagi megterhelését jelenti. Véleményem szerint azonban az ügy érdekében ezt vállalni kell.

2. Folyamatban van a Magyarországra kitelepítendő személyek kiválasztása. Ez az akció érthetően pánikot keltett a magyarok között, mivel azokat is érinti, akik már reszlovakizáltak. Felvetődik az a kérdés is, hogy áttelepítsük-e azokat a magyarokat, akik az első köztársaságban a csehszlovák állami eszme érdekében tevékenykedtek, s ezért a magyarok üldözték őket.

3. A dél-szlovákiai zsidó vallású személyek kivétel nélkül reszlovakizáltak. Az a véleményem, hogy azoknak a személyeknek az esetében, akik nem tudnak szlovákul, s érzelmeikben sem azonosulnak a szlovák közösséggel, óvatosan kell eljárunk, mert nem üldözhetjük őket, nem telepíthetjük ki őket. Ez ügyben interveniálni kell dr. Okáli kormánybiztosnál.

4. A reformátusok kérdése. Sok református vallotta magát szlováknak. Ha a jelentkezősüket elfogadjuk, nehéz helyzetbe kerülünk, mert a lelkészhiány alapján „de facto” nem tudjuk őket reszlovakizálni.

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

5. Lehetőségünk van az ún. magyar történelmi nemzet felszámolására Szlovákiában úgy, hogy elfogadjuk a volt magyar uralkodó osztály tagjainak reszlovakizációs kérelmeit, bár itt vagyoni jogi problémáink lesznek. Véleményem szerint a kérdés kompromisszummal megoldható.

A felvetett kérdéseknek olyan jelentős a hatásuk, hogy a rendezésükre a Központi Reszlovakizációs Bizottság érthető irányelveire van szükség. Ajánlom, hogy a kérdéssel foglalkozzon a Szlovák Nemzeti Tanács, a Megbízottak Testülete, s ha kell, a kormány.

Anton Granatier

7. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár – Pozsony
Belügyi Megbízotti Hivatal – Titkárság
93. karton, 1316/48–sekret; 2892/pol.- 1948.
III. tanfelügyelőség Pozsonyban; 2666/1948. szám.

Pozsony, 1948. július 17.

Az összes kerületemben lévő iskoláknak!

A pozsonyi reszlovakizációs bizottság a napokban megindítja a reszlovakizálás második etapját.

A tanügyi megbízotti hivatal 1948. január 20-i 201.206/48.-B-IV-1. számú körlevele értelmében felhívom az összes tanítót és népművelési hivatalnokot, hogy ebben az akcióban legyenek segítségére a helyi népművelési tanácsnak és járuljanak hozzá az egész akció sikeréhez.

Útmutatásokat a helyi népművelési tanácstól, a helyi nemzeti bizottságtól kapja meg, melyek azt posta útján már megkapták volt. Oly helyeken, ahol a népművelődési előadók nincsenek jelen, figyelmeztessék helyettesüket az akció sürgősségére, hogy ezek a további utasítások alapján a szükséges lépéseket megtegyék.

Fr. Masár s.k.
tanfelügyelő

(Magyar nyelven közzétett körlevél)

8. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár – Pozsony
Slovenská Liga
70. karton, Reszlovakizáció – vegyes
Szlovák Liga Központi Igazgatósága Pozsonyban,
Vörös Hadsereg útja 25.

Pozsony, 1947. július 24.

Tárgy: Felhívás a szlovákokhoz

Tisztelt uram (név)
(település)

A Szlovák Liga, a Szlovákia vegyes nemzetiségű területeiről való gondoskodással megbízott szervezet megállapította, hogy ezeken a vidékeken százezrek élnek, akik a környezet, a munkahely, a nevelés, az egzisztenciális biztonság, a szlovák etnikai közösségtől való elszakadás, de mindenekelőtt az 1918 előtti szörnyű nemzeti elnyomás következtében elszakadtak szlovák gyökereiktől. A Szlovák Liga 1945/46-ban a visszacsatolt területeken ellenőrizte a helyzetet, s a vegyes nemzetiségű területeken kereste az eltévelyedettek és eltávolodottak visszatérítésének lehetőségeit. Ennek érdekében ajánlotta a reszlovakizációt, amit a Csehszlovák Köztársaság kormánya elfogadott. Így a Szlovák Liga a csehek és a szlovákok nemzeti államában, amelyben nincs helye a nem szláv lakosságnak, megmentette Önt, és lehetővé tette, hogy visszatérjen nemzetéhez, amelyből származik.

Hogy az Ön visszatérése a szlovák nemzet közösségébe természetes és békés legyen, s minden megrázkódtatástól, bizonytalanságtól és kellemetlenségtől mentesen valósuljon meg, a Szlovák Liga tagjai sorába hívja. *LEGYEN A SZLOVÁK LIGA TAGJA!* Baráti ligás körökben, tanfolyamokon, gyűléseken, esti foglalkozásokon, a Szlovák Liga sajtójának, a reszlovakizáltak, az áttelepültek és a vegyes nemzetiségű vidékek számára szerkesztett *Náš národ (Nemzetünk)* című lapunk előfizetésével nemcsak a szlovákokhoz hozzuk közel, hanem bekapcsoljuk a szlovák közösségbe, és átneveljük, ugyanakkor biztosítjuk Önnek a jogegyenlőséget, a biztonságot, és védjük minden cselekedetét, vállalkozását.

A Szlovák Liga tagságával nemcsak e védelemért járó tartozását törleszti, hanem nyíltan bizonyítja, hogy őszintén és komolyan gondolta a reszlovakizálását, s ezzel biztosítja saját és családja jövőjét.

Honfitársi üdvözzel

elnök

főtítkár

(Alatta a jelentkezési és előfizetési lap.)

9. sz. dokumentum

Szlovák Liga Központi Vezetősége, Pozsony
Vörös Hadsereg u. 25.
Iktatószám: 2666/47-V

Pozsony, 1947. augusztus 1.

Tárgy: Pénztári igazolások és postai csekkek

Tisztelt Területi Nemzeti Bizottság

Hivatkozással a Belügyi Megbízotti Hivatal 1947. július 25-én kiadott 32.880/1-VI/2-1947 számú határozatára, mellékelünk db pénztári igazolást, számuk korona

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

értékben és db S 3097 postai pénzesutalványt számlaszámmal azzal a tiszteletteljes kéréssel, hogy ezek kombinált felhasználásával minden reszlovakizált a nemzetiségét igazoló végzés kézbesítésekor anyagi lehetőségei szerint támogassa a Szlovák Ligát.

A láthatóan jól szituált személyek nagyobb összeggel is támogathatják a szervezetet, az ő részükre mellékeljük az egyenként 500, illetve 1000 koronára szóló csekkeket, a blokkok száma

Kérjük, hogy az összegyűjtött adományokat és a felhasználatlan blokkokat egyszerre számolják el, egy összegben a mellékelt befizetési kimutatásokon.

Készségüket előre is köszönjük, és hazafiúi tisztelettel üdvözljük,

„A mi szlovák nyelvünkért” („Za tú našu slovenčinu”)

A. Granatier s.k.
elnök

B. Váross s. k.
gazdaságvezető

10. sz. dokumentum

A Szlovákiai Telepítési Hivatal telepítési terve

Állami Központi Levéltár, Prága
Belügyminisztérium -
Új regisztratúra
B 1383, 1716. karton.

Szlovák Telepítési Hivatal Elnöksége
Iktatószám: 10523/prez-1946
Pozsony, 1946. október. 12.

TITKOS!

Miniszterelnökség
– Gottwald miniszterelnök úr kezébe – Prága

A Telepítési Hivatal (Pozsony) a szlovákiai magyar kisebbség helyzetének gyors megoldása érdekében tisztelettel előterjeszti a kormány néhány konkrét tervével kapcsolatos javaslatait.

A magyarországi külpolitikai kapcsolataink alakulása alapján várható, hogy a magyar fél továbbra is fékezi a kérdés rendezését, ezért hivatalunk úgy véli, hogy a Csehszlovák Köztársaság számára már akuttá vált kérdés nem valószínű, hogy a lakosságcsere-egyezmény egyoldalú megkezdése, ill. a csehszlovák kormány számára adott belföldi és belpolitikai lehetőségek kihasználása nélkül.

Ezek a lehetőségek a következők:

I. az 1946. február 27-én aláírt lakosságcsere-egyezmény;

- II. a reszlovakizáció;
- III. a belső telepítés;
- IV. a konfiskáció;
- V. egyoldalú kitelepítések.

A jelzett lehetőségek megvalósítására a Telepítési Hivatal a következőket ajánlja:
A lakosságcsere, ha az egyezményt a magyar fél nem tartja be.

I. Az 1946. február 27-én aláírt lakosságcsere-egyezmény

A Telepítési Hivatal és a Nemzeti Újjáépítési Alap tanácsa 1946. október 6-i ülésén úgy döntött, hogy a kormány jóváhagyását kéri az alábbi határozataihoz:

1. 1946. november 1-jén meg kell kezdeni a lakosságcsere-egyezmény VIII. cikkelye értelmében Magyarországra egyoldalúan kitelepíthetők kiszállítását még akkor is, ha egyes esetekben a bíróság végzéssel még nem ítélt, csupán vádat emelt. Az egyezmény szövegéből világos, hogy a VIII. cikkely megvalósítása a Csehszlovák Köztársaság egyoldalú joga, s így elegendő, ha a magyar kormánnyal tudatjuk a transzportok végállomását.

2. A kitelepítés első szakaszába sorolnánk:

a/ a Szlovák Nemzeti Tanács által a 33/1945. számú elnöki dekrétum 5. paragrafusa alapján elítélt 1000 személyt és családjukat,

b/ a Szlovák Nemzeti Tanács által a 33/1945. számú elnöki dekrétum 1–4. paragrafusai alapján már elítélt magyar személyeket családjukkal.

3. Ezzel az akcióval kapcsolatban elő kell készíteni a többi magyar gyanúsított vádirátát, ill. ítéletét, ezeket a személyeket fokozatosan, a telepítés második szakaszában telepíté-
nénk ki.

4. Az 1. és 2. pont szerint tervezett akcióik dr. Clementis államtitkár ez év szeptember 24-én a magyar külügyminiszternek, Gyöngyösinek címzett leveléhez kapcsolódnak, s részünkről a lakosságcsere egyoldalú megkezdését jelentik.

5. Ha a magyar fél elháríthatatlan akadályokkal meghiúsítaná a Csehszlovák Köztársaság e szubjektív jogának érvényesítését, akkor azokat az érintett személyeket, akiket a VI-II. cikkely szerint lehet kitelepíteni, vagyonuk elkobzása után mint hontalanokat a belső kolonizáció keretében a gazdaság pillanatnyi szükséglete alapján cseh- és morvaországi munkára rendeljük (az alábbi III. pont szerint).

6. Az V. cikkely végrehajtásával kapcsolatban javasoljuk, hogy a Csehszlovák Vegyesbizottság és a csehszlovák kormánybiztos ajánlja a magyar félnek az V. cikkely végrehajtását, s a kétoldalú kitelepítések után a magyar kormány a Szlovákiából kitelepített magyarokat a Magyarországról áttelepülő szlovákok birtokaira telepítheti.

Abban az esetben, ha a magyarok nem fogadják el a kétoldalú vasúti szállításo-
kat, a teherautókkal való szállítást ajánljuk.

Ha a magyarok nem hajlandók a kétoldalú telepítésre, a Telepítési Hivatal és a budapesti Csehszlovák Telepítési Bizottság megszervezi, hogy a magyarországi szlovákok lakóhelyükről saját közlekedési eszközeikkel átjöjjenek Szlovákiába a számukra kijelölt településre, ahonnan a magyarokat az egyezmény és a Vegyesbizottság anyagi feltételeinek betartásával kivisszük a magyar határra.

7. A tervezett intézkedések, s az egyezmény esetleges egyoldalú végrehajtása érdekében a Belügyminisztérium és a Nemzetvédelmi Minisztérium adjon ki Dél-Szlovákiára vonatkozó biztonsági intézkedéseket.

Megbízható jelentéseink vannak a nemzetvédelmi hírszerzőktől, hogy a magyarok megerősítették a határőrseiket, mert az egyezmény egyoldalú megkezdését feltételezik. Ezért szükséges az említett preventív intézkedések megvalósítását.

Az említett tények alapján ajánlatos, hogy a kormány tegye közzé a következő határozatot:

1. A kormány elrendeli, hogy 1946. november 1-jén meg kell kezdeni a Magyarországgal kötött lakosságcsere-egyezmény VIII. cikkelyének megvalósítását, miközben a külügyminiszter kötelessége, hogy a csehszlovák kormány határozatát megismertesse a magyar kormánnyal, s kijelentse, hogy a csehszlovák kormány egyoldalú lépésének akadályoztatása esetében a csehszlovák kormány az érintett személyeket hontalanoknak nyilvánítja, s mint ilyeneket az érvényes előírások szerint vagyonuk elkobzása után a gazdaság szükséglete szerint közmunkára kötelezi.

2. A kormány megbízza a külügyminisztert, vizsgálja meg, milyen kétoldalú feltételek mellett valósítható meg az egyezmény V. cikkelye, mert a kormány az egyezmény és a Egyesbizottság anyagi vonatkozású rendeleteinek betartása mellett engedélyezi a cikkely egyirányú végrehajtását.

3. A kormány megbízza a belügyminisztert és a védelmi minisztert, hogy a lakosságcsere tervezett megkezdése érdekében biztonsági intézkedéseket rendeljenek el.

II. A reszlovakizáció

A Telepítési Hivatal ajánlata szerint a reszlovakizáció legyen a belső kolonizáció kiegészítője, s ezzel a Telepítési Hivatal a magyarok, ill. a reszlovakizáltak cseh- és morvaországi kitelepítésére gondol.

Ezért azokat a magyar nemzetiségű személyeket kell reszlovakizálni, akik

a/ nem vétettek az érvényes rendeletek ellen;

b/ földtulajdona nem haladja meg az 5 kat. holdat;

c/ munkások, akik Szlovákiában vagy a cseh országrészekben – ha politikai szempontból megbízhatóak – az iparban vállalhatnak munkát.

A reszlovakizáció ne vonatkozhatson olyan személyekre, akikre alkalmazható az egyezmény V. cikkelye. A b pont szerint a mezőgazdasági munkásokat és kisparasztokat, ill. földnélkülieket azzal a feltétellel kellene reszlovakizálni, hogy elfogadják a csehországi földreform keretében számukra kiutalt földbirtokot (lásd a III. pontot).

A reszlovakizáció mértéke a lakosságcsere-egyezmény, ill. az egyoldalú kitelepítések megvalósulásának függvénye.

A pozsonyi Telepítési Hivatal a kormány 1946. augusztus 9-i határozata értelmében kidolgozza a reszlovakizáció feltételeit, s reméli, hogy ezt a belügyminiszter az érintett tarcákkal és a Telepítési Hivatallal közösen adja ki.

Ennek érdekében a következő határozat kiadását ajánljuk:

A kormány elrendeli, hogy a belügyminiszter 1946. november 1-jén a külügyminiszterrel (államtitkárral), a Belügyi Megbízotti Hivatallal és a Telepítési Hivatallal a kormány 1946. augusztus 9-i határozata értelmében adja ki a reszlovakizáció részletes irányelveit.

III. A magyarok és a reszlovakizáltak kitelepítése a cseh országrészekbe

Csehországba a következő személyeket telepítik át:

1. azokat a magyar nemzetiségű személyeket, akik birtokait konfiskálták (lásd a IV. pontot), valamint a lakosságcsere-egyezmény VIII. cikkelye alá eső, de a magyar kormány hibájából át nem telepített személyeket (lásd az I. pontot);

2. azokat a magyar nemzetiségű személyeket, akikre nem vonatkozik a lakosságcsere-egyezmény VIII. és V. cikkelye. Ebbe a csoportba sorolhatók azok a személyek is, akiknek a reszlovakizációs kérelmét politikai vagy más okokra hivatkozva visszautasították;

3. reszlovakizáltakat, főként kisiparosokat és munkásokat, zömmel mezőgazdasági munkásokat (lásd a II. fejezetet).

Indoklás:

A. Politikai

A párizsi békekonferencia elismerte a Csehszlovák Köztársaság jogát saját nemzetállamához. Az állam bel- és külpolitikai érdekei megkövetelik, hogy a magyar kisebbséget, főként a magyar határ melletti övezetben élőkét kizárjuk az ország gazdasági és politikai életéből.

A magyarokkal szemben eddig korrektek voltunk, figyelembe vettük a bel- és külpolitikai korlátokat. De ez a viszony magyar körökben nem talált megértésre, s nem érte el azt a célt, amit a lakosságcsere-egyezmény is követett. Ezért a jövőben feltétlenül változtatni kell a magyarkérdésben eddig követett politikánkon.

B. Gazdasági

A magyarok kitelepítése után Szlovákia betelepítési körzetében a következő helyzet várható:

A lakosságcsere keretében az V. cikkely alapján távozó személyek kb. 200 000 kat. holdat hagynak itt. Ha ehhez még hozzászámítjuk a kb. 63 000, a 33/1945. számú elnöki dekrétum 1–4. paragrafusai alapján, valamint az 5. paragrafus alapján vádolt 1000 személy távozását, akkor újabb 110 000 kat. holdat nyerünk.

Számolni kell a magyarországi szlovákok földigényével. A 85 000 személy, 17 000 gazdasági egységből csak 8000 családnak van az önfenntartáshoz elegendő birtoka. Ha csak az egyezmény V. cikkelye alapján kitelepítettek földvagyonával számolunk, akkor is egy szlovák áttelepült gazdasági egységnek kb. 12 kat. holdat tudunk biztosítani. Ideális értékelés szerint minden magyarországi szlovák áttelepültnek adunk földbirtokot, de arra is kell gondolni, hogy Jugoszláviából kb. 18 000 gazdasági egységgel, Romániából 7000 gazdasági egységgel, Bulgáriából 320 gazdasági egységgel kell számolni, ami kb. 25 000 gazdasági egység, amelyeket örömmel Szlovákiába kellene

letelepíteni. Most a külföldi szlovák áttelepültek Csehországból gyakran visszatérnek Szlovákiába, s itt a mezőgazdaságban keresnek megélhetést. Ha egy gazdasági egységre 10 kat. holdat számítunk, akkor ez összesen 250 000 kat. hold. De földbirtokot kell adni Szlovákia szegény vidékeiről a belső telepítés keretében érkezőknek is. Ezek igénye kérvényeik alapján kb. 27 000 kat. hold.

Kétségtelen, hogy ha legalább részben meg akarjuk valósítani a kormány nekik tett politikai és erkölcsi ígéreteit, új lehetőségeket kell keresni, hogy újabb magyar földek szabaduljanak fel, amit a Csehországba telepített magyarok és a reszlovakizáltak földtulajdonának elkobzásával érhetünk el.

A cseh- és a morvaországi helyzet: A cseh és a morva országrészekben, főleg a mezőgazdaságban szinte notórius a munkaerőhiány, amit már bizonyítani sem szükséges, mert ezt hivatalaink a különböző szintű tárgyalásaikon tudatosították. Ami a számunkra ismeretlen, az a valóságban foglalt, ill. a betelepítés számára szabad földvagyon terjedelme. Ennek ellenére is tény, hogy Cseh- és Morvaországból eltűnt a mezőgazdasági proletariátus, s a cseh és a morva mezőgazdaságot a megfelelő munkaerő nélkül gazdálkodó, zömmel nagyobb birtokok jellemzik.

A Földművelésügyi Minisztérium képviselőjének (Kofátko mérnök) a Telepítési Hivatalban 1946. október 10-én tartott beszámolójából tudjuk, hogy (Csehországban) a mai napig a telepeseknek 1 300 000 ha földet utaltak ki, de a reemigránsok közül csak 500 gazdasági egységet (családot), összesen 127 000 személyt telepítettek le. Még jelentősebb szlovák betelepülés esetében is, mivel a csehországi belső körzetek mezőgazdaságból nagy tömegeket irányítottak át a peremvidékekre, s így a belső területekről eltűnt az említett munkásréteg, s a munkaerőhiány következményei a belső területeken az itt élő németek folyamatos kitoloncolása következtében egyre súlyosabbak, a cseh és a morva körzetekben az állattenyésztés és a növénytermesztés színvonalának megőrzése szempontjából a mezőgazdasági munkáskérdést feltételül meg kell oldani.

A mezőgazdasági segédmunkaerőt a fenti 3. pont alatt megjelölt személyekkel lehetne fedezni. A reszlovakizáltak földigényének alapja az állampolgári egyenjóság, s e kisebb mezőgazdasági egységek munkaerővel való ellátása a nemzetgazdasági politika helyes értelmezésétől függ.

A fenti helyzetjelentés alapján a következő határozat kiadását javasoljuk a kormánynak:

1. A kormány elfogadta azt az alapelvet, hogy azokat a magyarokat, akikről elkobzták birtokaikat és akikre nem vonatkozik a lakosságcsere-egyezmény V. vagy VIII. cikkelye, a kötelező munkaszolgálat alapján Csehországba lehessen küldeni úgy, hogy megteremtik számukra a tartós letelepedés, ill. kolonizáció feltételeit.

2/ A kormány elfogadja azt az elvet, hogy a reszlovakizált kisparasztok és mezőgazdasági munkások a cseh és a morva körzetekben 5 kat. holdig kisebb földbirtokokat szerezhessenek, s utasíthatja a Mezőgazdasági Minisztériumot, a Szociális Gondoskodás Minisztériumát, a prágai és a pozsonyi Telepítési Hivatalokat, valamint a Mezőgazdasági megbízotti Hivatalt és a Szociális Gondoskodás Megbízotti Hivatalát, hogy 1946. november 15-ig terjessze a kormány elé azt a közös tervezetet, amelyben jelzik:

a) hol és mennyi földet tudnak tartalékolni az áttelepülő reszlovakizáltak részére;

- b) az áttelepítés pontos tervét, s annak keretében megjelölik, hogy Szlovákia melyik körzetéből hány reszlovakizált személyt fogadnak, s megnevezik a kolonizációs településeket;
 - c) a fogadás feltételeit, s a kiutalandó birtokok nagyságát;
 - d) javaslatot adnak a jogi normák esetleges módosítására;
 - e) hogyan biztosítják az 1. pontban jelzett elszállásolási és munkavállalási lehetőségeket.
3. A kormány határozattal biztosítja a fenti határozatok végrehajtását, mégpedig az 1947–1948-as gazdasági tervek alapján, de a kormánytervezet 2. bekezdésének önálló i) pontját a következő szöveggel egészíti ki:
- i) a lakosság bizonyos rétegeit állandó jelleggel át lehet telepíteni azokba a régiókba, ahol azt a gazdaság érdekei megkövetelik.

IV. Konfiskációs normák

A Telepítési Hivatal, a Telepítési Hivatal Bizottságának és a pozsonyi Nemzeti Újjáépítési Alap határozata alapján a kormány elé terjeszti azt a javaslatát, hogy a magyar fizikai személyek vagyonának elkobzásával kapcsolatban adja ki a következő h a t á r o z a t o t :

A kormány kijelenti, hogy az 1945. október 25-i konfiskációs normák módosítása nem vonatkozik azokra a magyar nemzetiségű fizikai személyekre, akik reszlovakizációs kérelmét visszautasították, vagy akik esetében a csehszlovák kormány nemzetközi egyezményrel nem vállalt kötelezettséget.

Indoklás:

Az a jegyzőkönyv, amelyben a csehszlovák kormány a konfiskálások felfüggesztését vállalta, nem szerves része a Magyarországgal 1946. február 27-én megkötött nemzetközi egyezménynek, csupán a csehszlovák kormány politikai elkötelezettsége a magyar kormánynak. Ennek alapján a csehszlovák kormány kijelentheti, hogy a lakosságcsere-egyezmény magyar részről való megszegése esetében nem kötelessége az egyezményen *kívüli* ígéreteinek betartása mindaddig, ameddig a magyar kormány nem hajlandó teljesíteni a lakosságcsere-egyezményből származó kötelezettségeit, s ameddig nem hajlandó újabb kétoldalú egyezmény aláírására a Csehszlovákiában maradt lakosság egy részének átvételéről.

A konfiskációs normák felfüggesztése, ill. az 1945. október 25-i határozat összhangban van a Csehszlovák Köztársaság nemzetközi kötelezettségeivel, tehát az idézett lakosságcsere-egyezmény V. cikkelyével. A kormánynak javasolt határozat megegyezik a magyar lakosság kitelepítéséről aláírandó nemzetközi szerződés szövegével még abban az esetben is, ha a csehszlovák kormány esetleg lemond a magyar nemzetiségű fizikai személyek vagyonának további konfiskálásáról.

Az a megfogalmazás, hogy „akinek reszlovakizációs kérelmét visszautasították”, hivatalunk véleménye szerint azért fontos, mert meg kell előzni, hogy azoktól a magyar nemzetiségű személyektől is elkobozzák a vagyonukat, akiknek a jövőben a reszlovakizáció általános céljainak elérése érdekében ajánlatos a kérelmük elfogadása.

Vagyonuk előzetes elkobzása, majd az eredeti vagyoni állapot visszaállítása a cseh-szlovák államnak felesleges problémákat jelentene.

V. Egyoldalú kitelepítések

Ez a kérdés az elkövetkező hat hónapban nyitott marad, ezért szükséges, hogy minél előbb kezdjünk tárgyalásokat Magyarországgal, mégpedig a beadványunk I. és IV. fejezetében elemzett megfélemlítő és fenyegető lehetőségek alapján.

11. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár – Prága
Belügyminisztérium – Új regisztratóra
B 1383, 1716-os karton.
A Telepítési Hivatal javaslatának véleményezése

Vélemény

A Belügyminisztérium Z ügyosztálya a cseh országrészekbe betelepített reszlovakizált magyarok és a magyarországi szlovákok esetében ... elveti a memorandum II. és III. pont alatti javaslatait, s ezekben a területi nemzeti bizottságok határozata nélkül nem intézkedhet.

A mellékelt javaslat szerint Csehországba, s talán Morva-Sziléziába telepítenék azokat a:

1. szlovákiai magyarokat, akik földvagyonát konfiskálták, és akiket a magyar kormány nem hajlandó átvenni;
2. szlovákiai magyarokat, akik kérték a reszlovakizálást, de a visszautasítás után a vagyonukat az állam javára elkobozták, és azt kiutalták szlovák nemzetiségű személyeknek;
3. magyar reszlovakizáltakat, főként kisparasztokat és mezőgazdasági munkásokat.

A javaslat nem jelzi az áttelepítendő személyek számát, de az ügyosztály más forrásokból úgy tudja, legalább 50 000 személyről van szó. A kérdés alapos elemzést követel, mert a magyar lakosság kitelepítésének kudarca esetén ez a szám jelentősen emelkedhet, mert a javasolt kormányrendelet értelmében a cseh országrészekbe telepítenének át minden Szlovákiában maradt magyart.

A javaslat ellen szólnak az alábbi indokok:

a/ Az állambiztonság érdekei:

A magyarok szlovákiai birtokaik elkobzása után mint mezőgazdasági munkások jönnek a cseh országrészekbe, sohasem lesznek megbízható csehszlovák állampolgárok, s szinte biztosra vehető, hogy éppen ezek a rétegek támogathatják majd legerőteljesebben a kémekeket, az állam ellen tevékenykedőket a cseh országrészekben. A reszlovakizált magyarok sem lesznek megbízhatóbbak, hiszen köztudott, hogy ezeknek a személyeknek (származásukon kívül) nincsenek szláv tulajdonságaik, általában még szlovákul sem tudnak. Érzelmikben magyarok, ez közismert, mert élnek ilyen személyek a határhoz vezet-

ben (pl. Aš környékén). Hogy a visszaszlovákosításuk tényleges legyen, ahhoz szlovák iskolákra, szlovák kulturális életre, intézményekre stb. lenne szükség, ezek lehetősége pedig kizárt.

A javaslattevő hivatal nem szól ezekről a feltételekről, bár feltételezhetően számol velük. Ez érződik a felirat 8. oldalának a/ pontjában is, ahol a telepéseknek fenntartott területekről ír. Hivatalunk ezt az elgondolást ismeri a Szociális Ügyek Minisztériumával és a Telepítési Hivatallal folytatott levelezésből... amelyekben a szlovákiai hivatal felveti az összefüggő települések, szlovák iskolák, plébániák, kulturális intézmények létesítésének kérdését. Ez a tervet azonban a csehországi járási szervek számára elfogadhatatlan.

b/ Gazdasági indokok:

A memorandum szerint a reszlovakizált magyarok a cseh országrészekben 5 kat. holdig terjedő földbirtokokat kapnának.

Felvetődik a kérdés, alkalmas-e az időpont ilyen nagyságú birtokok végleges kiutalására, hisz napjainkban (amint a hivatal tudja) nincs elegendő szabad földbirtok még a volhíniai csehek részére sem. S még nem fejeződött be a csehek hazatelepülése több európai országból sem, s ezen felül nagyobb hullámot lehet várni Romániából, Jugoszláviából, Szászországból és Felső-Sziléziából. Még Dél-Amerikából is érdeklődnek.

Vitathatatlan, hogy ezeknek előnyük van a szlovákiai magyarokkal szemben, s erre gondolni kell.

Úgy véljük, hogy az ilyen típusú rendezésről csak a repatriánsok és reemigránsok névjegyzékének összeállítása után tárgyalhatunk. A betelepítési akció befejezése után megtudjuk, hány gazdaság jelentkezik, mennyi földre van igényük, s a maradékot ki lehet utalni a reszlovakizált magyaroknak. Ha az eseményeket megelőzően határoznánk, az nyugtalanságra adna okot, s nem tarthatnánk be az ígéreteinket...

Eddigi tapasztalataink alapján egyértelműen a cseh lakosságnak kell előnyt biztosítanunk.

A lehetőségek alapján az ügyosztály ajánlata a következő:

1. Kikérjük a cseh országrészek járási vezetőinek véleményét az itt élő reszlovakizált magyarok magatartásával kapcsolatban is.

2. A Szociális Ügyek Minisztériumától meg kell tudni, hány cseh család szándékozik hazatelepülni, a Földművelésügyi Minisztériumtól, hogy hány gazdaságot, mennyi földet tartalékol a számunkra. A jelentések áttanulmányozása után lehet csak meghatározni, hány telepes telepedhet le a cseh országrészekben.

3. A reszlovakizált mezőgazdasági munkásokból a legszükségesebb mennyiséget el kell helyezni, de a nem reszlovakizált magyarokról szó sem lehet.

4. Összefüggő telepítésekről nem tárgyalunk, mert itt a reszlovakizált magyaroknak biztosítani kellene a nemzeti jogaik gyakorlását, ez pedig a szlovákiai cseheknek sem biztosított.

5. Ha lehetséges, a kérdést nem kormányhatározattal, hanem az illetékes megbízotti hivatalok és az érintett járáások nemzeti bizottságainak szerződéseivel rendezzük.

Pága, 1946. november 29.

Feldolgozta
dr. Nemes s. k., az ügyosztály vezetője.

12. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár – Prága
Csehszlovákia Kommunista Pártja
Központi Bizottságának volt Levéltára,
F 100/1 állag, 49. köteg, 318-as egység.

Clementis javaslata

dátum nélkül (1946 nyarán)

TITKOS!

A magyarkérdés rendezésének nemzetközi vonatkozásai

Köztünk és Magyarország között a szlovákiai etnikai magyarok kérdésének megoldásával kapcsolatban két nemzetközi és politikai probléma létezik. Véleményem szerint egyik kérdést sem lehet tisztán nemzetközi-politikai eszközökkel megoldani, de elő kell készíteni a kérdés belpolitikai rendezését. Az említett két probléma a következő:

a/ a magyarokat rá kell kényszeríteni a lakosságcsere-egyezmény teljesítésére;

b/ a párizsi békekonferencia határozata alapján tárgyalni kell a magyarokkal a szlovákiai etnikai magyarok kérdésének megoldásáról.

A magyar fél – természetesen – a két kérdés összekapcsolására törekszik, mindekelőtt azért, mert a lakosságcsere-egyezmény elodázását kétoldalú tárgyalásainkon várhatóan zsarolásra fogja felhasználni, azért is, mert a magyar kormány a valóságban még nem gondoskodott a Szlovákiából kitelepítendő magyarok elhelyezéséről, s nem vállalhatja a felelősséget saját közvéleménye előtt főként akkor, ha ez a hiányosság az áttelepültek megérkezése után tudódik csak ki.

Érthető, hogy mi semmi szín alatt sem érthetünk egyet a két kérdés formális összekapcsolásával. Ma már nyilvánvaló, hogy az egyezményes lakosságcsere addig nem valósul meg, amíg nem kezdődnek el a párizsi békekonferencia határozata szerinti tárgyalások. Az adott helyzetben lehetőségünk van arra, hogy külföldi politikai nyomással befolyásoljuk a magyar kormányt, mert ez a kérdés részben még a Szövetséges Ellenőrző Bizottság hatáskörébe tartozik. A lakosságcsere-egyezmény nem teljesítése nemcsak köztünk és Magyarország között vált ki nem kívánt feszültséget, hanem ha mi pl. csak jelképesen is megkezdénénk az egyezmény egyoldalú teljesítését, az már valós nyugtalansághoz vezetne. Elég erősek az indokaink, hogy a Szövetséges Ellenőrző Bizottság angol-amerikai tagjai ebben a kérdésben bennünket támogassanak. De ez csak akkor várható, ha a kormány végérvényesen határoz olyan rendeletek kiadásáról, amelyek az egyik oldalról kényszerítik – nyomást gyakorolva – a magyar kormányt, a másik oldalon pedig a szlovákiai etnikai magyarok kérdésének belpolitikai rendezését is jelentenék.

Az első módszer az egyezmény egyoldalú végrehajtása lenne, vagyis a lakosságcsere feltételeinek betartásával megkezdénénk a magyar lakosság elszállítását a magyar határra. Véleményem szerint ez a módszer eredménytelen maradna, mert a magyar kormány ezeket a személyeket nem venné át, s elképzelhetetlen, hogy – különösen télen – a „senkiföldjére” szállítsunk 80-90 000 személyt. Ezért belpolitikai eszközök-höz kell folyamodnunk, vagyis a magyar lakosságot a cseh országrészekbe kell átszállítani, az első fázisban a lakosságcsere-egyezmény feltételeinek következetes betartásával, vagyis a kötelező munkaszolgálat feltételeinek betartásával.

A megkezdés előtt alaposan mérlegelni kell az összes várható következményt, s közben ügyelni kell arra, hogy ne befolyásoljuk a párizsi határozat értelmében a magyar kormánnyal tervezett tárgyalásaink eredményeit.

Mit várhatunk ettől a tárgyalástól? Nem várható, hogy az angolok-amerikaiak változtatnak a béketárgyalásokon kifejtett álláspontjukon, vagyis azon, hogy a részleges kitelepítést csak olyan feltételekkel támogatják, ha mi jóváhagyjuk a területcsere elvét. A magyar kormány eddig még ezt az elvet sem fogadta el, egyoldalú területátadást kér, vagyis egyszerűen saját érdekében határrevíziót. Mivel idehaza a területátadás elvét minden politikai képviselőt kategorikusan elveti, ezért a jövőben sem számíthatunk az egyoldalú kitelepítés kérdésében az angolok-amerikaiak támogatására. Legfeljebb arra lennének hajlandóak, hogy a Magyarországgal folytatott eredménytelen tárgyalásaink után a régi elveik alapján határoznának, vagyis összekapcsolnák a telepítést és a területcserét.

Ezért már a mai naptól keresni kell a magyar kisebbségi kérdés megoldásának belpolitikai lehetőségeit.

A kérdés megoldásának első feltétele, hogy a kormány végérvényesen foglaljon állást az ún. reszlovakizáció kérdésében. Addig, amíg valós lakosságcserevel számolunk, s ameddig nem kellett végérvényesen lemondani az egyoldalú kitelepítésről, nem állt érdekünkben a reszlovakizációs kérvények liberálisabb elbírálása. De úgy vélem, legalábbis napjainkban, hogy az adott helyzetben ezeket a kérvényeket sokkal liberálisabban kell megítélni. Már a reszlovakizáció irányelveinek tárgyalásakor is javasoltam, hogy bizonyos számú kérelmezőt – kb. 100 000-et – azzal a feltétellel igazoljunk át, hogy ezek a családok átköltöznek a cseh országrészekbe. Úgy vélem, a lehetőségeinket alaposan kell elemezni, mert ennek a lehetőségnek a helyi magyarázattal könnyen elhárítjuk azt a nemzetközi akciót, amit a magyar kormány biztosan megindít, s hangsúlyozzuk, hogy az akcióban a szlovákoknak jelentkezzék mi állampolgárainkról van szó, s az átköltöztetésbe az érintettek beleegyeztek.

De még mindig nincs megoldva a legnehezebb kérdés, további 150 000 etnikai magyar kitelepítése, de ezek nem csehszlovák állampolgárok, ill. nem kapták meg az állampolgárságot. Ebben a kérdésben a várható nemzetközi-politikai visszhangot – de gondolok a belpolitika további perspektíváira is – a minimumra csökkenthetjük, ha az etnikai magyarok csehországi áttelepítésénél betartjuk azokat a feltételeket, melyeket az egész világ előtt a magyarok egyoldalú kitelepítésével kapcsolatban megígértünk, vagyis a kiköltöztetésnél szigorúan betartjuk az emberiség minden jellemzőjét, s a kiköltöztetettek megkapják a jelenlegi lakóhelyükön hagyott vagyonuk teljes értékét.

Ennek a második feltételnek a belpolitikai rendezés esetében már más gazdasági vonatkozásai vannak, mint annak, ha az illetőket Magyarországra telepítenénk. Magyarországnak velünk szemben hatalmas gazdasági kötelezettségei vannak: a jóvátétel, a párizsi békekonferencia által előírt különféle tételek értékének térítése olyan hatalmas összeg, ami végeredményben fedezte volna a mi anyagi kötelezettségeinket, a magyarok itt hagyott vagyonának térítését. Az anyagi kiegyenlítés elve a belföldi telepítésknél összetett gazdasági problémát jelent, de másrészt, nem számítva a kérdéssel kapcsolatos békésebb nemzetközi reagálást, az áttelepítésben érintett személyek megbékélését is szolgálja. Úgy vélem, ezt a kérdést sem szabad lebecsülni.

Összefoglalva az elmondottakat, a következő lépéseket javaslom:

1. A kormány határoz, hogy milyen eljárást követ, ha Magyarország a lakosságcsere-egyezmény végrehajtását részben megghiúsítja, s ha a négyek konferenciáján nem érjük el a nekünk teljes mértékben megfelelő határozatot.

2. Késedelem nélkül kiadja a reszlovakizációs kérvények átigazolásának végleges irányelveit, és határoz bizonyos számú magyar Csehországba történő áttelepítéséről, egyelőre a lakosságcsere-egyezmény minden feltételének betartásával, vagyis munkaszolgálat alapján.

3. Ebben az első szakaszban nem folytatják a konfiskálásokat, hanem éppen ellenkezőleg, teljes mértékben betartják a lakosságcsere-egyezményhez kapcsolt jegyzőkönyv feltételeit, s kifizetik az elbocsátott magyar nemzetiségű állami alkalmazottak szociális segélyeit.

4. Egyidejűleg értesítik a budapesti Szövetséges Ellenőrző Bizottságban részt vevő három nagyhatalom nagykövetét, hogy ha a magyarok továbbra is szabotálják a lakosságcsere-egyezményt, elhatároztuk, alkalmazzuk a kényszerítés minden lehetséges formáját, s ugyanakkor jelezni kell, de nem szabad világosan megfogalmazni a magyarok kitelepítését a határra.

5. Hasonló lépéseket teszünk New Yorkban a három külügyminiszternél. Vagyis: ki kell dolgozni a szélsőséges esetekre alkalmazható végleges rendezési tervet, közben diplomáciai úton kell kikényszeríteni a lakosságcsere-egyezmény teljesítését, és meg kell kezdeni e jelzett kategóriákba tartozó magyarok kitelepítését a cseh országrészekbe.

13. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár – Prága
Belügyminisztérium, 8591-es karton
116/12-es iratban 5 bizalmas/1947-BK

Demokrata Párt Járási Titkársága, Párkányban
Iktatószám: 144/1947

Párkány, 1947. május 20.

Tárgy: Reszlovakizált személyek felvétele a Demokrata Pártba.
1947/6-os körlevél

BIZALMAS!

A Demokrata Párt minden helyi szervezetének
Párkányi járás

A Demokrata Párt járási vezetősége a reszlovakizált személyek tagfelvételével kapcsolatban... a következő irányelveket adja ki:

Azonnali hatállyal meg kell kezdeni a járás településein a politikailag nem kompromittált, vagyis a demokratikus csehszlovák államiság ellen nem vétett reszlovakizált személyek beszervezését. Ez azt jelenti, hogy kezdetben azokat a reszlovakizált személyeket kell megnyerni, akik nem voltak fasiszták, náci beállítottságúak, a népbíróság nem vádolta és nem ítélte el őket. A bűnösséget nem bizonyítják az üldözések vagy egyéni vádaskodások. Minden településen ismertek azok a személyek, akik a megszállás és a háború alatt ellenségesen és demokráciaellenesen viselkedtek. Mi ezeket a személyeket nem szervezzük be. Szükséges, hogy minden személytől, akit felveszünk a pártba, bizonyossággal tudjuk, a múltban nem veszélyeztette a Csehszlovák Köztársaság egységét, s még ma is a demokrácia, a csehszlovák eszme hirdetője.

A toborozás során ki kell osztani a jelentkezési ívet, s közben belépésre kell buzdítani a reszlovakizáltakat, rá kell mutatni a párt érdemeire a reszlovakizáció problémamentes megvalósításában. (A tagsági díjat a Demokrata Párt járási székházának építésére fordítjuk.)

Egyelőre az érvényes jelentkezési lapot használják, de később magyar nyelvű jelentkezési lapokat is kiadunk. A kitöltött jelentkezési ív aláírása után azonnal kiállítják a tagsági igazolványt. Ezután felterjesztik a jelentkezési ívet.

A toborozás folyamán közöljük a reszlovakizáltakkal, hogy mint a Demokrata Párt tagjai megkapják a magyar nyelvű „Demokrata párt újságot” (így szerepel a szövegben), amit a közeljövőben kezdünk kiadni, s minden regisztrált reszlovakizált tagunk megkapja.

Végül kérjük a helyi szervezeteink tisztségviselőit, hogy hangsúlyozzák ezt a lehetőséget, mert a reszlovakizációval a szlovák haza számára már majdnem elvesztett fiaik térnek vissza a felszabadított Csehszlovák Köztársaságba. Ezért lelkesedéssel kezdjék el a szervezési munkát, szervezzék be honfitársainkat a Demokrata Pártba, amely becsülettel és tisztességgel védi az igazi demokráciát, a köztársaságot.

Kezdjék el teljes erővel ezt az új és szép munkát. Erősítsék sorainkat, mert ezzel elősegítik a déli vidékek gyors konszolidációját.

Jó eredményeket kívánunk a szeretett Csehszlovák Köztársaságunk felvirágoztatásáért végzett munkához.

Demokrata üdvözlettel

Július Kochan
járási titkár

Eduard Mojžita
járási elnök
körbélyegző

(A körlevelet 1947. augusztus 28-án a Szlovák Nemzeti Tanács Elnöki Hivatala továbbította a miniszterelnöknek.)

14. sz. dokumentum

Állami Központi Levéltár – Prága
Belügyminisztérium, 8591-es karton
116/12-es iratlan 5biz./1947–BK
Demokrata Párt Központi Titkársága, Pozsony
Iktatószám: 11153/47-Dr.H/m.
Tárgy: A reszlovakizációs akció – hiányosságok

Tisztelt
Szlovák Nemzeti Tanács Elnöki Hivatala
Pozsony

E hó 23-án keltezett 753-bizalmas/1947-es leiratukkal kapcsolatban a Demokrata Párt Titkársága értesíti Önöket, hogy

a Demokrata Párt Párkányi Járási Titkársága a szóban forgó kifogásolt körlevelet a Demokrata Párt Központi Titkárságának tudta nélkül, ennek a magyar nemzetiségű személyek, ill. a reszlovakizációra jelentkezettek párttagságával kapcsolatos utasítása ellenére adta ki. A Demokrata Párt Központi Titkárságának álláspontját a körlevelei tükrözik, ezek másolatait mellékeljük. A párkányi járási titkár ezért a tettéért példás büntetést kapott, kizártuk a Demokrata Pártból.

A Demokrata Párt Központi Titkársága értetlenül és sajnálattal vette tudomásul, hogy a Reszlovakizációs Bizottság a 25. számú jegyzőkönyvében úgy értelmezte a körlevelet, mint a Demokrata Párt álláspontját a reszlovakizálásra jelentkezett magyarok beszerzésére, holott könnyen és gyorsan megállapíthatta volna, hogy a körlevél egyezik-e a Demokrata Párt állásfoglalásaival. Ennél is jobban meglepett bennünket, hogy a Reszlovakizációs Bizottság az ügygyei kapcsolatos véleményét az ország vezető testületével is közölte.

Dr. Fedor Hodža
főtitkár
(a másolat aláírás nélkül)

15. sz. dokumentum

Szlovák Nemzeti Levéltár, Pozsony
Belügyi Megbízotti Hivatal – Titkárság
93. karton, 1316/48 sekr.
2891/pol.-1948

A nemzeti front helyi akciós bizottsága Nyitrán

Felhívás

[Erdélyi Magyar Adatbank]
Vadkerty Katalin: A kitelepítéstől a reszlovakizációig

A nyitrai nemzeti front akciós bizottsága hangsúlyozottan és utoljára felhívja Nyitra város polgárait, kik a szlovák vagy a cseh nemzethez és így a csehszlovák államhoz tartozónak jelentették be magukat, hogy nyilvános helyeken (vendéglők, vásár, szórakozóhelyek stb.) ne beszéljenek

m a g y a r u l v a g y n é m e t ü l .

A helyi rendőrség, csendőrség, valamint a helyi akciós bizottság tagjai a magyarul vagy németül beszélő csehszlovák polgárokat igazoltatni fogják.

Köztársaságunk magyarul és németül beszélő tagjairól külön nyilvántartást fognak vezetni és velük szemben ugyanolyan tiszteletet és szeretetet fogunk nyilvánítani, aminőt ezek a mi nyelvünkkel és a csehszlovák köztársasággal szemben tanúsítanak.

A nyitrai nemzeti front akciós bizottsága felkéri a polgárokat, hogy ezen törekvésében minden módon legyenek segítségére.

Előre is köszönet érte.

A nemzeti front helyi akciós bizottsága

(A Felhívás eredetileg magyar nyelven jelent meg.)